

SZÓ-TÁR.

A' vogul nyelv és nép történeteinek szorosabb ismerete kívántatnék meg annak meghatározására, hogy mely idegen szó honnan és mi úton került a' nyelvbe. Ollyan ismeret hijával lévén e' szótár, benne tehát a' szók után ez: (or.) azt jelenti, hogy az illető szót az orosz nyelvből valónak veszi, akár igazán orosz, akár nem. (A' *gorčičnoj, lobnoj* félek tulajdonságnevek, tehát: mustári, koponyai, de a' szótár nem volt erre tekintettel.)

A' szók után meg ez: (tör.) azt jelenti, hogy a' szótár az illető szót a' török-tatár nyelvből valónak véli, akár legyen az török-tatár, akár arab, akár perzsa.

Mert a' vogul nyelv a' közel orosz és török-tatár nyelvekből ollyan szókat is vett föl, mellyek ott is idegenek. Bizonyos ugyan, hogy az arab szók a' muhammedán török-tatároktól kerültek a' vogulba: ámde a' vogulok vajjon közvetlenül és mikor érintkeztek-e a' perzsákkal, az nem bizonyos.

Az igeszók *uchv, achv*-féle alakja ki van téve, ha előfordúl.

A' czikkek után rekeszben a' megfelelő éjszaki vogul szók vannak kitéve.

Végre a' számok az evangelium fejezeteit és verseit idézik. De bár itt-ott nincsenek is meg a' számok, a' kitett szó vagy mondat, mégis az evangeliumban előkerül.

A.

a lány, szüz. *aku lat a kachrat činkli i onči püv* egy időben egy szüz méhében fogad 's fiát szül. 1, 23. — *latan Sion ane: an nag naeren jev nag pochenne* mondjátok meg Szion leányának: *im te fejedelmed jö te hozzád.* 21, 5. — *am, an, atü* lanyom, -od, -ja. *am am asrajne šak mučtove* az én lányom az ördög által nagyon kínoztatik. 15, 22. — *i jültes tav atü aku ton čast 's meggyógyula a' lánya egy-szeriben.* 15, 28.

a-püv lány-fiu = gyermek. *ton-čuvt sov tunčpes ton mat, chot oles a-püv* akkor a' csillag megállapodék ott, a' hol volt a' gyermek. 2, 9. — *Irod ketes aluchv Viflemne i ton ma kitpalt šocho apüvt kum sir charet, kit elnel i jolech* Herodes küldte megölni Bethleembe és azon helynek környékébe minden gyermeket, férfi valókat, két évtől (fogva) és alább. 2, 16.

(*áj* lány; *áj-pi* lány-fiu, gyermek.)

aj iv, iszik, *ajuchv* inni; *ajuchv jejmti* ihatnék, szomjas. — *ajuchv nürsem* inni akartam.

ajam és *ajgem* iszom. *tigil elol at ajam vinograd oroch ton chotel moš, chot chotelt ajgem nan jortelan jülpel oroch amk jegem naerlacht e' naptól fogva* nem iszom a' szőlő borát (arajját) azon napig, melly napon iszom veletek új bort én atyám országában. 26, 29 *Joan jejmet jejpalt at tes at ajes, i latat: tav keurat asraj.* János a' jötte után nem evett, nem ivott, 's mondják vala: ő benne ördög. 11, 18.

ajp ivó, *ajp jort* ivó társ, vendég. *os nül ašü mos i ajp jortet olne vjl laves michv tavane* de esküvéseért és vendégei otléte miatt monda adni neki. 14, 9.

ajt itat. *chon ajtitü tü višetnel aku ane ačerem vitel a' ki itatja e' kicsinyeknek egyét (egy) pohár hideg vízzel.* 10, 42. *ajuch jejm-*

telesem i nan anem ajteslan szomjas lettem 's ti engem itattatok. 25, 35. *chun man nagen uslov ajuchv iurpi i ajteslov* mikor mi téged tudtunk inni akarónak 's itattunk? 25, 37.

(*äj, äjungve* inni; *äj* itat).

ajgel kiáltás, kégy, mélyföld. *chon joselitä nagen jomuchv tav jotä aku aigel, jomen tav jotä kitag a'* ki kényszerít téged menni ő vele egy kégyet, menj vele kettőt. 5, 41.

(*ajji, ajgi* kiált, *ajjav* kiált, messzire kiált; *ajgel* tehát kiáltás, a' régi kégy; azután távolság, a' mennyire a' kiáltás elhallik).

aul menny. *aul naerlach* mennyország. *nultan, ton mos isto vatmes aul naerlach* térjete meg, mert elközeledett a' mennyország. 3, 2. — *tončuvt pušičteset tav numüpalt aulet* akkor megnyílnak ő felette az egek. 3, 16.

akilim irgalom. *akilimne nưam ati pel jurne* irgalmat akarok nem pedig áldozatot. *tü mir amnane akilmi oli e* nép nekem irgalommá van = keserülöm, sajnálom e' népet. 15, 32.

akiliml irgalmaz, könyörül. *akilimlen minmen* könyörül rajtunk (kettőnkön). 9, 27. *akilimlalen anem* könyörül rajtam, ments meg engem. 15, 22. — *akilimlalen manov* ments meg minket. 8, 25. — *atemet chontem jejpalt akilimlesan tanme* embereket látván megette megszáná őket. 9, 36.

akilimlane aš irgalmasság. *juren aš zakont, šar sut i akilimlane i agtne aš* áldozatos (fő) dolog a' törvényben, igaz ítélet és irgalmasság és hit. 23, 23.

(*akel'* és *akilm* okos, jószívü, könyörületes, *akel' nametpe ne* okos, eszes nő: ellentéte *tušmen*. Ennélfogva e' szó török-tatár nyelvből valónak látszik.)

aku egy.

aku jot együtt. *chun šamtal vantemlitä šamtalme, tončuvt aku jot pata vonchane* ha vak vezet vakot, akkor együtt esnek a' gödörbe. 15, 14.

aku lat egyszer, ime, most. — *aku lat a kachrat činkli* ime egy lány viselő. 1, 23.

aku ton ugyanaz. *kvane kvalem i ontollovt čas chant aku ton vares* kimenvén tizenegyedik óra-tájban is ugyanazt tevė. 20, 5.

aku ton čuv ugyanannyi. *os majveset i tan aku tončuvel* 's megadatának azok is (megfizete azoknak is) ugyan annyival. 20, 10.

*aku ton pël igazán, valóban. chun am torem lilèl ketganem as-
rajtme, tont aku ton pël kišmóvesan nan torem naerlachne* ha én isten
lelkével hajtom ki az ördögöket, akkor valóban elközeledtetek
isten országához. 12, 28.

aku ton chojtèl azonképen. *aku ton chojtèl elemcholes püv jejs*
azonképen jött az emberija.

aku ton kan azon hely; *aku ton kant* legott. *aku ton kant chon-
tine oslicame* legott találtak szamarat. 21, 2.

aku ton lat azon idő. *aku ton lat tin taretova* azonnal e' bocsát-
tatnak. 21, 3.

aku tocho így, egyképen. *choren palt aku tocho chanšem oli* az
írásban így van írva.

aku čuv egy hely, egy minőség. *i pali šagrepitü tavame i pat-
titü tavame licemeret jot aku čuvne 's* felvágja (elszakasztja) azt 's a'
képmutatókkal egyenlővé veti. 24, 51.

aku tat egyszeribe. *os kaven mat rovtem tajm chašchti lach chont-
lapme i aku tat agtem vipme tavame čagtem* és a' köves földön elvetett
mag jelenti a' beszéd-hallgatót és egyszeriben hívén azt örömmel
ellevőt (befogadót). 13, 20.

aku mat chalt egy helyt közt = egyszer, helylyel-közzel.

akve egyedül; *ati nanèl akve lilè nag jejmü elemcholes* nem ke-
nyérből egyedül elevenné lesz (él) az ember. 4, 4.

akvane és *akvat* együtt. *chulteptan akvat jänimachv urela-
nel moš* hagyjátok együtt nőni aratásokig. 13, 20. *utset Isus jot
chančtachtèp charantel akvane* ülének Jézussal és tanítványaival
együtt. 9, 10.

aku-kujp-lov tizenegy. *os aku kujplov chančtachtèp jomeset Gali-
lejne ach tarmelne* és a tizenegy tanítvány menének Galiléába (egy)
hegyre. 28, 16.

akum mind, egészen? *i kvane kvalem ton chušet lonchetne acht-
san šocho, nečuv chontset, lülèt i jomaset, i kval akum tantes elemcholesel*
és kikelvén (menvén) a' szolgák az utakra, egybegyűjték mind, a'
mennyit találtak, roszakat és jókat 's a' ház egészen megtelt embe-
rekkel. 22, 10. (Az *akum* a' *tantes*-hez tartozik; az oroszban nincs
megfelelője: *i pir napolnilsja vozležaščimi*).

(*akve* egy.)

akve *napa, akvtetü* és *akvtü* napája. *vajlen jejsèm pali urtuchv
mänme tak akvtatel* mert jöttem elválasztani a' menyét a' napától.

16, 35. — *i jochtem Isus Petr kvalne chontestü tav akvtetame chole chojtnat* 's menvén Jézus Péter házába találá ő napáját betegem fekvöt. 8, 14.

(*anip napá.*)

akrid (or.) sáska. — *tav tene charä oles akridet* ő enni valója vala sáskák. 3, 4.

ach hegy. *os mirme chontem tav changes achne* és népet látván ő felhága (egy) hegyre. 5, 1. — *chun tav achnel jole vojles, tav jejtü palt jomes šav atem* midőn ő a' hegyről leszállott, ő utána jöve sok ember. 8, 1. — *at taj ušne tujtchatuchv, unlemne tunčen ach tarmelt* nem lehet városnak titkolóznia (rejtőznie), ülőnek magas hegyen. 5, 14.

(*äh hegy.*)

acht, *achtuchv* gyűjteni, szedni. *chon am jortelem at ahti, ton char choltili* ki én velem nem gyűjt, az veszteget (tékozol). 12, 30. *achtat amne ati ininel vinograd, amne chanelachnel smokvet?* szednek-e avagy nem tövisről szőlőt, vagy bojtórjáról figét? 7, 16. — *nečuv kes am šursem achtuchv nag püvan, chumle toulen vj ahtitü tak püvan marka jolpalne* hányszor akartam gyűjteni te fiaidat, mint tollas állat (madár) gyűjti fiait szárnya alá. 23, 37. *keti elemcholes püv tak angelan i achtganel tav naerlachnel šocho lu' numtet i chajer varem charetme* küldi az ember fija a' maga angyalait, 's összeszednek az ő országából minden rosszát gondolkozó és hamisságot cselekvő embert. 13, 41. *achtset toul aritam šulit kitkujplov tupel tagle* gyűjték azután a' fölös morzsákat tizenkét kassal teli. 14, 20. *achtsan šocho, nečuv chontset* szedék, egybegyűjték mind, a' hányat találtak. 22, 10.

achtem gyűjtött.

achtkat gyülekezik. *os chun achtkatset Farisejt, tončuvt kitepesan tanne Isus* és midőn egybegyülekeztek a' farizeusok, akkor kérdé őket Jézus. 22. 41. *chumle achtkatat takenaket i tautel teltkatat, ton chojtel jejmü ochersom jochtné čvut* a' mint (össze)gyűjtetik a' konkoly 's tüzzel égettetik meg, azonképen lesz a' végnek jöttekor. 13, 40.

achtkatne ma gyülekező hely, vásár. *ištobi tanane chošgeset mir achtkatne mat* hogy őket dicsérje a' nép a' vásárhelyen. 23, 7. — *achtkatne kval* gyülekeháza.

(*ätkäti, gyülekezik. ütkätungve.*)

agem betegség. *jälteptes šochen agem* meggyógyta minden betegségét. 4, 23. — *tav visan agmenov* ő elvette betegségünket. 8, 17.

agmen kinek betegsége van, beteg; *agmen, mosen charet* betegek, nyavalyások. *chotcharet ončat tank jortelanel šochen sir agmen mošen charetme* kik tartanak vala magokkal mindenféle betegeket, tehetetleneket. 15, 30.

agmelt betegl. *agmeltesem, i nan tulileslan anem* beteg voltam 's ti elfogadtatok. 25, 36.

agmeltam betegült, beteg; *chun uslov man nagen agmeltami* mikor tudtunk téged betegnek. 25, 44.

agmeltap beteglő, beteg; *agmeltap char* beteg (*pūs char* egészséges). — *tatiloveset tav pochane šocho agmeltap charet* vitetének ő hozzá minden betegek. 4, 24. *ati pel puš charet karechlat lekarme, os agmeltop charet* nem is egészségesek szükségelnek orvost, hanem betegek. 9, 12.

(*aum* betegség, *auming* beteg, *aumelt* betegl.)

agt hi', *agtuchv* hinni. — *chun šariš agtuchv oline i mot numt at vigne* ha igazan hinnétek és nem kételkednétek. 21, 21. *chun tav Izrail naer, tak an vojle peranel, i agtilov tavame* ha ő Izrael fejedelme, tehát most szálljon le a' keresztről, 's hiszszük őt. 27, 42.

agtem hitt, hívén. *os kaven mat rovtam tajm chašcti lach chontlapme i akutat agtem vipme tavame čagtem 's a' köves földön vetett mag* jelenti a' szó-hallgatót 's egyszeriben hívén azt örömmel vevőt. 13, 20.

agtna aš hitel, hit. *a! agtne ašen jälteptestä nagen leány!* hited meggyógyított téged. 9, 22. — *šariš latam nanane, Izrailt pel tičuv agtne aš am at chotsem* bizony mondom nektek, Izraelban is annyi hitet én nem találtam. 8, 10.

at-agtne hitelenség. *nar mos vaov at jochtes ketuchv kvane asrajme? Isus laves tanane: nank at-agtnan mos* miért nincs erőnk kihajtani az ördögöt? Jézus monda nékiek: a' ti hitelenségtek miatt. 17, 19. 20. — *i at vares tat šav amel tan at-agtnanel mos* és nem tön ott sok csudát ü nem hívésök miatt. 13, 58.

agttal hitetlen. *nar num sine keurenant, agttalet, išto nan at visan* mit gondoljátok magatokban, hitetlenek, hogy kenyeret nem vittek. 16, 8.

agtlacht hisz. agtlachtine, isto am va oncam titme varuchv. Tin lata tavane: agtimen, pojrechš! hiszitek-e, hogy eröm van azt tenni? Ók (ketten) mondák neki: hisszük, uram! 9, 20.

ale majd, valami. — *ton jejpalt suten chumne ul minkun turma urepne, chotchar ale nagen tatitü turmane azután a' bíró ember által ne adassál a' tömlöcz-örnek, a' ki majd elviszen téged a' tömlöczbe. 5, 25. — ton mos ale elol charme jachstachv pümtitü, os motit charme ereptachv azért majd az elsöt gyülölhi fogja, de a' másikat szeretni. 6, 24. tat vatge jomes tav pochetane čukv Zevedejev püvetnel tak püvan jortel, chošgem i ale nar rovem tavanel tehát közelede ő hozzá a' Zebedeus fiak anyja maga fiaival, könyörögvén 's valamit kérvén tőle. 20, 20.*

ale nečuv valami kevés. — nečuv naň nan paltan? tan lavset: sat i ale nečuv chul hány kenyér van nálatok? ók mondának: hét és egynéhány h l. 16, 34.

(*ále, áleg?* majd, alig).

alem bal. *Jordan alem palnel a' Jordan bal feléről. 4, 25. — joch es Judejskoj mane Jordan alem palt juta a' Judeai földre a' Jordan balfelén. 18, 35.*

almech bal. laten, isto bi tite am kit jüvem utset nag pochent aku jomaske, alne os moten almech palne nag naerlachent mondd, hogy emez én két fiam üljön nálad, az egyik jobbfe'öl 's a' u'ásik balfelől te országodban. 20, 21.

(*alem bal, alempoal bal oldal.*)

ali hoz, rá; *kav ali köre, köbe. tak angeletne lati nag mosen, i katel viganel nagen, tont at tachnan kav ali nak lajlentel maga angyalainak meghagyja miattad, 's (azok) kezökön visznek téged, hogy ne érints köbe te lábaddal. 4, 6.*

al, *aluchv ölni. — ul alen, chon ali, ton sutne pati ne ölj, a' ki öl, az itéletbe esik. 5, 21. — i alganel tavame, i churmit chotelt jälti 's megölik őt és harmad napon föléled. 17, 23. nan püvet ton charetnel, chotcharet nájtetme alesanel ti fiaí azoknak, kik a' prófétákat megölték. 23, 31.*

aluchv ölni, verni; i pümti aluchv tak jurtan i techv i ajuchv ajpet jot 's kezdi verni maga társait, 's inni enni az ivókkal. 24, 49.

alem ölt. Isus pümtes choltuchv tak chančtuchtepetne, isto tavane karech jejmtyuchv alemag i churmit chotelt jältuchv Jézus kezdé jelenteni tanítványainak, hogy neki kell halva lennie (meghalnia)

's harmad napon feltámadnia. 16, 21. — *am chańčilem, isto nan kinšilem alem Isusme én tudom, hogy ti keresitek a' megölt Jézust.* 28, 5.

alne aš ölés, gyilkolás. vajlen šimnel kvalat lu' numtet, alne ašet mert a' szívből kelnek ki a' rosz gondolatok, gyilkolások. 15, 19.

alp, alep ölt. *ul pilan alpnel hovlan, chotcharet vaganel at jochti lil aluchv ne féljetez a' testetek öldjítöl, a' kiknek nincs hatalmok a' lélket ölni.* 10, 28. — *chotilaptsan tan alep charetme megöleté azokat a' gyilkosokat.* 22, 7.

jole ali megöl. *horitesanel tanme i jole alesnel szidalmazák őket 's meg is ölék.* 22, 6. — *nan tunne jole algan ti azokat megölittek.* 23, 34. — *oj varset istobi Isusme jole aluchv tanácsot tartának Jézust megölni.* 27, 1.

alpt, alptachv ölni. *šajtet alp i kave' alptap nag pochenne ketem charetme a' p' ödé'ákat ölö 's a' hozzátok küldöttekét kövel ölö.* 23, 37.

alislachv fogni. *fejjan om fejmpolt, am vargam ninen alislachv elemcheset jöjjetek én utánam, én teszlek úteket fogni embe- reke.* 4, 19.

(*äl, älungve* ölni; *älš, älsungve* fogni, keresni.)

alen, *aln* (ón) ezüst, pénz. *ul vajjan jot ati sarń, ati alen, ati argen entepan keurne ne vigyetez vel(etek) se aranyat, se ezüstöt, se rezet öveit kben.* 10, 9.

(*aln* ón, ezüst).

alpel új, előbb, korán. — *chot alpel telem judejskoj naer hol az új született zsidó fejedelem?* 2, 2. — *Iljane alpel jejchv karech Illysnek előbb kell jönni.* 17, 10. — *mantem chumle chon tuv vagen chum kva ne i pümti niršlichv tav jomaslach, alpel at perestäke ton vagen charme?* vajjon hog. an mehet valaki egy erős ember házába 's kezdheti ragadozni jószágát, előbb ha nem kötözte meg az erős embert. 12, 29. — *as fejnti alpnel jängag a' lyuk lesz az előbbi- nél nagyobb.* 9, 16. — *os tav ketes mot chušet alpnel šav 's ő küldé más szolgálakat, az előbbieknél többet.* 21, 36. — *aul naerluch jorti kožainne, chotchar alpel kvalem menes metelachv met-chum a' mennyország hasonlít egy gazdához, ki reggel kelvén mene bérelni béres embert.* 20, 1.

alpelhuv előbb, előbbre. *am ań alpeliuv nanane latam én most eleve nektek mondom.* 24, 25.

(*alpel puot* reggeli fazék, azaz reggeli evés.)

alm emel, *almuchv* emelni. *toncht lalch chojesanel Simon Kireneaninme, chotcharme joselesanel almuchv tav pername* az útban előtalálák a' Kireneabeli Simont, kit kényszerítének emelni (vinni) ő keresztjét. 27, 32. — *tončuvt vatge jomset i katanel almesanel Isus tari* akkor közel jövének 's kezeiket fölemelék Jézus ellen. 26, 50.

almep emelő. *šocho širi almepet širiel cholat* minden kard-emelők karddal hálnak meg. 26, 52.

alment emel, viszen, *almentuchv* vinni. *am at tajam tavane polechs almentuchv* én nem vagyok méltó neki sarut viselni (az ő saruját viselni), 3, 11.

(*alm, almungve* emelni).

alšen mázolt. *joltchatine alšen chomeletne, chotcharet kvanel šušne čvot choremet* hasonlítottok mázolt sirokhoz, mellyek kívül nézve szépek. 23, 27.

(*olp, alép* festék).

anä edény, csésze, pohár. *pelemtam čamme at utelalganel tavame anä jolpalne* a' meggyújtott gyertyát, nem teszik azt edény alá. 5, 15. — *i vim aname, sachtam mistä tanane latem* 's vevén a' csészét, 's imádkozván (hálát adván) odadá nekik mondván. 26, 17. — *chun at taj multachv anem tä anane* ha nem lehet mulnia engemet e' csészének, pohárnak. 26, 42.

(*änä* csésze, tál).

ane sereg, nyáj. *chočatliv ton manel jäni pures ane urechtes. Chun ketilan manov kvane, tončuvt laven manane tuchv pures anene* messzibb azon helytől nagy disznó nyáj őriztetik vala. Ha kihajtasz minket, akkor hagyd meg nekünk bémenni a' disznó nyájba. 8, 31. — *tan kvane kvalem tuset pures anene* ők kimenvén béménének a' disznó nyájba. 8, 32.

(*ähe* rakás, sokaság).

anem engemet, I. *am* én. *chun techv fejmtelsem, nan anem titeslan; ajuch fejmtelsem, i nan anem ajteslan; el ma chari olsem, i nan anem tuleslan* midőn megéheztem, tik engemet étettetek; megszomjaztam, 's ti engem itattatok; elfölddéd (útonjáró) voltam, 's ti engem befogadtatok. 25, 35.

anis (or.) ánis. *migne lovt urtme matanel, anisnel i tminanel* adtok tizedrészt méntából, ánisból és köményből. 23, 23.

angel (or.) angyal. *i aku ton lat angelet jochtem pümtset služituchv tavane* 's azonnal angyalok jöven kezdének szolgálni né-

kie. 4, 11. — *tak angeletne lati nag mosen, i katel viganel nagen maga* angyalainak mondja te végetted, 's kézen visznek téged. 4, 6.

ančuch öreg, gazda, úr. *i latset : ančuch! man numelmatsov, išto* *tä chajer lilenag olemat čuvt lates 's* mondák: uram, mi emlékezünk hogy a' hamis az élő volta-kor (életében) monda. 27, 63.

(*anšuh* öreg, *vuar anšuh* erdei öreg, medve).

anchvs vetkőzik. *i ele anchvsam maštesanel tavame šemel* *mašne charel 's* levetkőztetvén felöltözteték ötöt fekete ruhával. 27, 28. — *anchvsesanel šemel mašname i maštesanel tavame tak maš-* *netel* levetkőzteték fekete ruháját, 's felöltözteték őt a' maga ruhá-
jával. 27, 31.

(*angvém, angsém* levetek ruhát).

an' ime, most, de, már. *aň tuvov Ierusalimne ime,* me-
gyünk Jéruzsálembe. 20, 18. — *am am aň cholenti* én lányom
most haldoklik. 9, 18. — *atichonne ul laten, aň menen, choltchaten*
popne senkinek ne mondd meg, de menj, mutasd meg magadat
a' papnak. 8, 4. — *majalen amnane aň pat anane punem perne*
punep Joan pankme add nekem most tátra tevén a' keresztelő János
fejét. 14, 8.

(*aň* most, ime).

ačel (tör.) halál. *jorlalen jegen i čukven, ton mos išto jachstap*
jegme amne čukme ačelēl choli tiszteld atyádat és anyádat, azért
mert a' ki gyűlöli az atyát vagy anyát, halállal hal meg. 15, 4. —
tä lu' varp charetme teren ačelne migan o' rosz műveseket gonosz
halálba adja. 21, 41.

ačelen halálos, halálhoz tartozó, homályos. *unlep charetne ače-*
len mat pastes pas az ülőknek halálos (sötét) helyen világosság
fénylett ki. 4, 16.

ačelen char holt, holt ember. *chultepten ačelen charetne čap-*
tachv tank motavanel hagyd a' holtaknak, eltemetni magok má-
sait. 8, 22.

ačerem hideg, fris. *chon ajtitä tä višetnel aku ane ač-rem vitel*
chančachtēp namel, šariš latam nanane, at chulti tak justeletanel a' ki
itatja ezen kicsinyek egyét is egy pohár hideg vízzel, a' tanítvány
nevében, bizony mondom néktek, nem veszi a' maga jutal-
mát. 10, 42.

(*äčerm* hideg).

ačint

ačintam bizván, hívén. *šocho nar voveline ačintam chošgenan čvrt, mikti nanane* mindent a' mit kértök reménykedvén könyörgéstök-kor, megadatik nektek. 21, 22.

as lyuk. *ton mos jülpel lolte manemtachtí mašne charnel, i as jejmí alpeline jängag* mert az új folt leszakad a' ruháról 's a' lyuk lesz az előbbinél nagyobb. 9, 16.

(*äs* lyuk, nyílás; *sop-äs* szájnnyílás, száj).

as'e szoros. *nar mos ase av i marem lonch, tatp charet lilen toremne* milly szoros az ajtó és keskeny az út, vivök az élő istenhez. 7, 14.

(*asä, osä* szük).

aš 1. dolog. — *šochen ašt, chumle nurine ištobi o'set nan jortelan cholese, aku tocho olan i nan jorvelan* minden dologban, a' mint kívánja ok, hogy legyenek ti veletek az emberek, úgy legyetek tik is ő velök. 7, 12. *ištobi šunšuchv, tä aš chumle muli* hogy látni, e' dolog mint a' ulik. 26, 58.

igenévhöz járul, p. o. *te e aš* evés, étel; *lulen tane aš* rágalom, káromlás; *alne aš* ölés; *chajer'ane aš* hamiskodás, különösen paráz naság; *chajerel tonuchlane aš* hamissal tanúskodó dolog, hamis tanúság; *telem aš* születés dolga, születés. *choren Isus Kris os telem aš mos* könyv J. z. Kriszt. születése végett = J. Kr. születésének könyve. 1, 1. — *Isus Kristus telem ašä ves tunil omelel J. Kr. születése volt il'y* móddal. 1, 18.

j'cht aš jött dolog, emberi dolog. *chajerag eseplianel anem, cho'ochme jocht ašne chančtamanel čvrt* hijába tisztelnék engemet, a' népet emberi dologra tanítván (tanításukkor). 15, 9.

varne aš tett. Joan turmit kačelam Kristus varne ašet, ketes kit char tak chančtachtepetnel János a' fogságban látván Kriszt. tetteit, küldte kettőt tanítványából. 11, 2.

akilimlane aš irgalmasság; *agtné aš* hitel, hit. *agtné ašan chojtel jejmte ninane* hitetek szerint legyen nektek. 9, 20.

chošgene aš imádság. *tä tochem ketchi šochen pišel i chošgene ašel e'* nemzetség kihajtatik sok böjtöléssel és imádsággal. 17, 21. — *vajlen šimnel kovalat lu' numtet, alne ašet, ne jot chaj'rlane ašet, chajerel tonuchlane ašet i lulemtane ašet* mert a' szívből jönnek ki ros z gondolatok, ölések, növel paráznalkodások, hamis tanúságok és rágalmazások. 15, 19.

névszóhoz is járul; *jomas aš jószág, šar aš igazság; nan jomas ašetme ti jószágtokat.*

2. ok; *šočen aš mos eren taj elemcholesne pali kvaliktachv tak netatel* minden ok miatt vajjon szabad-e embernek elválnia maga nejétől? 19, 3.

3. gyümölcs; *tan ašetnel chašlilan tanme* azok gyümölcseről ismeritek meg őket. — *urlechnel chaslilan tanme a' gyümölcseről ismeritek meg őket.* 7, 20.

aštal dologtalan. *chontes mot charet aštal tušpet, i lati tanane: nar nan tit puš chotel tunčine aštal* talála másokat dologtalan állókat, 's mond nekik: mit tí itt egész nap álltok dologtalan? 20, 6

ašt dolgozik, végez. Šariš latam nanane, at aštine multachv Izrail ušetme, tončuvt elemcholes püv jochti bizony mondom nektek, nem végzitek bójárni Iszrael városait, akkor az ember fija eljő. 10, 23.

ašert. *ašertam char* bétakarított, befogott valami. *os jorti aul naerlach jolemne, sarišne rastem charne i ašertam charne šočen sir chulme* és hasonlít a' mennyország gyalomhoz, tengerbe vetetthez, mely befogott mindenféle halat. 13, 47.

asraj (tör.) ördög. *tončuvt Isus tatem oles lilel char mane chašne kašel asrajnel* akkor Jézus elvittetett volt a' lélek által a' pusztába, megkisértés végett az ördögtől. 4, 1. — *asrajt ele ketan* ördögöket hajtsatok ki. 10, 8. — *tav asrajtme ketgan asraj oter jolel* ő az ördögöket kihajtja az ördög-fejedelem által. 9, 34.

arent adósság. *tav eltüpalne tatem oles aku mater, chotchar arent ončes tavane šat churi talant* ő eleibe hozatott valaki, a' kinek adóssága volt száz zacskó talentum. 18, 21. — *kvanmitam tavame šetilam laves: am arentem majalen* megfogván ötet fojtogatván mondá: én adósságomat add meg. 18, 28. — *utestü tavame turmane arentat teletanat moš* ülteté ötet tömlöczbe adóssága fizetéséig. 18, 30.

arenten adós. *chultepten manane man arentenov, chumle i man chulieptilov mank arenten charenovne* bocsásd meg nekünk mi adósságunkat, mint mi is megbocsátunk magunk adóssainak. 6, 12.

ari sok. *tänel arine oleske, ton char asrajnel* ennél több(re) ha volt, az az ördögtől. 5, 37. — *mantem os latine nachke nilmenčam tank jurtetne, nar arine varine* 's ha beszéltek nyájasan csak társaitoknak, mit tesztek többet? 5, 47.

arihuv több. *čagti tav mosü arihuv, ati pel ontolšat ontollov teplachttal charet mos örül azon többet, mintsem a' kilenczvenkilencz tévedetlenezken.* 18, 13.

arilam? — *chot latuchv pümtove tä latelp kaš šochen čart, i ton, nar tav vares, latove tavame arilam a' hol hirdetni kezdetik e' beszéd (evangelium) akár az egész világon, az is, mit ő tett, hirdettek ötet említvén.* 26, 13.

aritam többi. *i teset šocho i tanteset, i achtset toul aritam šulit kit-kujplov tupel tagle 's evének mindnyájan 's megelégedének, 's öszszegyűjték (az) abból felmaradt morzsákat tizenkét kassal tele.* 14, 20. — *kačelam titme aritam lov chačtachttep očeset kit jegepüvinč tari látván ezt a' többi tíz tanítvány megharaguvának a' két testvér ellen.* 20, 24. — *jotel jochtset i aritam i latset utoljára jövének a' többiek is és mondának.* 25, 11.

(*ári sok*).

arg (*ari?*) *arge*, 3. személyraggal: *argetü nyereség, a' mivel több lett a' dolog. ton chočetag nagnane tajni am alnem nichv tin chumetne, i am pari jochtem vinilem am charem argetatel* azért néked kellene pénzemet adnod árus embereknek 's én visszajövénném az enyimet nyereséggel. 25, 27.

argen réz. *ul vajjan jot ati suřn, ati alen, ati argen entepan keurne* ne vegyetek magatokkal se aranyat, se ezüstöt, se rezet öveitekben. 19, 9.

artene szérü. *hortep tav katat, i tav lištiti tak artenati lapát* ő kezében 's ő tisztítja a' maga szérüjét. 3, 12.

artkat elfordúl, megvet, eltagad? — *numelmates Petr Isus latem lachme, isto tochoch ergemanü elpalt churum kes artkatgen amnanel* megemlékezik Péter Jézus mondott szavára, hogy a' kakas szólása előtt háromszor elfordúlsz tőlem. 26, 75.

at iz, *attal* izetlen.* — *nan čach mane, os chun čach attal pati, tončurt narel varilen tavame čakenag?* ti (vagytok) sava a' földnek, 's ha a' só izetlen lesz, akkor mivel teszed azt sóssá? 5, 13.

(*üt iz, szag*).

at öt. *at numsilan at řařme i at šoter cholesme* nem gondoljátok az öt kenyeret és öt ezer embert (nem emlékeztek . . . re). 16, 9.

(*üt öt*).

at nem. *Rachil at huri taremtaptechtuchv* Rachel nem akar vigasztalódni. 2, 18. — *at vares tat šav amel tan at-agtnanel mos* nem tön ott sok csudát azok nem-hívésök miatt. 13, 58.

ati semmi.

ati . . . *at* semmi . . . nem.

ati . . . *ul* semmi . . . ne.

atine semmivel. *atine lul ul varen tü šarne* semmivel roszat ne tégy az igazságosnak. 27, 19.

atichon senki. — *atichonne ul laten* senkinek ne mondd.

antinar semmi. — *I nag, Vifleem, ma Judane, atinarel viš at olen judejskoj ušetnel* 's te Bethlehem, Judának földje, semmivel kisebb nem vagy a' judeabeli városoknál. 2, 6.

atichot sehol.

ati cho'tal' sehová, semmire. *chun čach attal pati, tav ati chotal' tončuvt at taj* ha a' só izetlen lesz, az semmire akkor nem ér. 5, 13.

atichun soha. *atichun tit at učintoves Izrailt* soha ez nem látott Izraelben. 9, 33.

atipel hogysen, nem pedig. *nagnane jomášuv, chun choleli nagnanel aku lomet,* *atipel šocho nag houlen rastkati chariletal tautne* neked jobb, ha elvész tőled egy tag, hogysen egész te tested vetessék olthatatlan tűzbe. 5, 29. — *ton mos tav chančtesan tanme jormant erch ošp, ati pel nepekenet i Farisejt chojtet* mert ő tanítá őket mint erővel bíró, nem pedig a' könyvesek és farizeusok módjával. 7, 29.

atim nincs, *atimet* nincsenek. *Rachil lunči tak püvanne i at huri taremtaptechtuchv, ton mos tan atimet* Rachel siratja maga fiait, 's nem akar vigasztalódni, mert azok nincsenek. 2, 18.

atim oles nem volt. *net ponštam charetnel jani atim oles Joan perne punepnel* a' nők születte emberek közt nagyobb nem volt János keresztlőnél. 10, 11.

(*át* nem, *átim* nincs).

at szed,

atne szedő, szedés, *atne ma szedő hely*; *attech atne ma vámszedő hely.* *Isus chontes attech atne mat unlep cholesme* Jézus találta a' vámszedő helyen ülve egy embert. 9, 9.

atp szedő, *atpet* szedők. *ton lat jejsset šav attech atpet i kreken charet i utset Isus jot* akkor jöve sok vámszedő és bűnös ember és üle Jézussal. 9, 10.

(*üt szed, gyűjt*).

atem (tör.) ember. *Chun tav achnel jole vojles, tav jejtüpalt jomes šav atem* midőn ő a' hegyről alászállott, ő utána jöve sok ember. 8, 1.

attech (?) vám. — *šemel ma naeret chonnel viget josech amne attech?* e' föld (fekete föld) fejedelmei kitől vesznek adót avagy vámot? 17, 25.

attech atne ma vámszedő hely. *toul jomem Isus chontes attech atne mat unlep cholesme* onnan menvén Jézus talála a' vámszedő helyen egy ülő embert. 9, 9.

av ajtó, kapu. *nag Petr, i tü kav tarmelt am un'ilem amk torem-kvaem, i jol naer av jolchag at pattitü tonme te* (vagy) Péter 's e' köre én ültetem magam egyházát 's az alfejedelem kapuja alá nem ejtheti azt. 16, 18. — *nar mos ase av i marem lonch, tatp charet lilen toremne* mi szűk az ajtó és keskeny az út, vezetők az élő istenhez. 7. 14. — *tutelan marem avetel* menjetek bé a' keskeny ajtón. 7, 13.

av kval kapu-ház, tornác. *Os chun tav kvaes uš av kval palne* 's midőn ő kikele a' város kapuháza felé. 26, 71.

(*av, avi* ajtó).

am én, amk magam. *Jegipetnel vovislem am amk püvem* Egyiptomból hittam én az én fiamat. 2, 15.

anem engem,

amnane nekem,

amnanel tőlem. *ele menen amnanel, satano* menj el tőlem, sátán. 4, 10. — *titetme šocho miganem nagnane, chun patem chošgan amnane* ezeket mind adom neked, ha leesvén tisztelsz nekem (engemet).

4, 9. — *os chajerag eseplianel anem cholochme jocht ašne chačtananel čvot* és hijába tisztelnek engem, a' népet jött dologra (emberi parancsra) tanítván. 15, 9.

(*äm* én, *ämki* magam).

amel (tör.) 1. mód, kép. *Isus Kr. telem ašü oles timil amelel* J. Kr. születése volt ilyenképen. 1, 18.

2. dolog. *šocho tü amelet kišvet pupine šušp-charetne* mind e' dolgok kerestetnek a' balványba bízők, nézők (bálványozók) által. 6, 32.

3. tehetség, bölcsesség, csuda. *aku pank-ät varne amelen atim ati sajrenog ati šemelag* egy fej-hajat csinálni tehetséged nincsen,

se fejjérré se feketévé. 5, 36. *tav jejs el-manel chontlachv Solomon amelet* ő jöve messze földről hallgatni Salamon tehetségeit, bölcseségét. 12, 42. *nag namentel eren šav amel varsov te neveddel* nemde sok csudát tettünk? 7, 22. *i at vares tat šav amel tan at-agtnanel mos 's* nem tőn ott sok csudát az ő nem-hivésök miatt. 13, 58. — *tít Joan perne punep; tav lilies cholem charetne'*, *i ton mos amelet vark-tat tavanel* ez János, a' keresztelő; ő föléledett a' holtakból 's azért csudák történnek általa 14, 2.

4.) példabeszéd. *mot amel mis tavane latem* más példabeszédet ada nekik mondván. 13, 31.

os amel de, ámde. tit elemcholes, chotchar erpti techv ajuchv jurt ochče atpetne i krech varpetne. Os amel püvet miset tavane šar ašme ez ember, a' ki szeret enni inni (mint) társa a' pénzszedőknek és bünösöknek. Ámde a' gyermekek adtak neki igazságot. 11, 19.

Amelen 1. gondos, bölcs. *amelen char* bölcs ember. *nag tujtes-len titme amelen i numten-sajten charetnel* te eltitkoltad azt bölcs és eszes-józan emberektől. — *aš am ketilem nan paltan řajtetme, amelen i nepeken charetme* im én küldöm hozzátok a' prófétákat, bölcs és tudós embereket. 23, 34.

amelenag okossá. *Aš am ketganem nanen jormant ošet čačet chalne, i tont jejmtan amelenag pupichur chojtel i sovti aku ton kapteret* ime én küldlek titeket mint juhokat farkasok közzé, 's tehát legyetek okossá kigyó módjával 's szelíddé mint a' galambok 10, 16.

2. mint mondatkötő, ha. *amelen kval jejmti laš, nan satne jomasan jočhti tavane; amelen naleval, ton satilam jomasan nanknane jonchi. Amelen chon at tulgan nanen i at chontli nan l'anchanne, tončuvt . . .* ha a' ház lesz méltó, a' ti kívánt jótok reá jut, ha nem méltó, a' ti kívánt jótok vissza fordul reátok. Ha valaki nem fogad titeket, 's nem hallgatja a' ti beszédeteket, akkor . . . 10, 13, 14.

amert merít,

amertal meritget,

amertalves bémerült. *ratgen sarišt votemles jāni isgen tičuvne, išto kerep amertalves chumpetne* hirtelen a' tengeren támada nagy háboruság, annyira, hogy a' hajó elmerítettett a' habok által. 8, 24.

(*amer* merül, *amert* merít).

amne vagy. *amne chumle lavan nak kačenne : tig, am viglem kvane nag šament olep lichme* vagy hogy mondod öcsédnek : ide, én kiveszem te szemedben lévő szálkát? 7, 4.

amne ati vagy sem. *achtat amne ati ininel vinograd gyűjtenek-e* avagy sem tövisről szőlőt?

amnane nekem, *am én. amnane karech pernel puneltachtuchv nagnanel* nekem kell megkeresztelkednöm tőled. 3, 14.

(*ánomne* nekem).

amp eb, *ampet ebek. ati jomas nirimtachv a-püvetnel haime i rastuchv ampetne* nem jó elvenni a' gyermekektől a' kenyeret, és vetni az ebeknek. 15, 26.

(*amp eb*).

amplachv megcsúfolni. *i miganel tavame jazičniketne amplachv,* 's adják ötet a' pogányoknak csúfolni. 20, 19.

ät hajszál. *ton mos išto aku pank-üt varne amelen atim ati sajrenag ati šemelag* mert hogy egy fejhaj(szál) tevő módod nincs se fejérré se feketévé (mert nem vagy képes egy hajszálat is fejérré vagy feketévé tenni). 5, 36. — *os nan pank-ütet pel šocho loventam olat* és ti fejeitek hajszálai is mind meg vannak olvasva. 10, 30.

E.

el el,

ele elé, *el. ele menen amnanel* menj el tőlem. 4, 10. *asrait ele ketan* ördögöket üzzetek el. 10, 8. — *chun jomas pal šamen nagen kujitü, kvane manentam rastalen ele* ha jobb félszemed téged kisért, kiszakítván vedd el. 5, 29. — *nag namentel eren asraitme ele pošilesenov* te neveddel nemde ördögöket hajtottunk el (ki)? 7, 22.

elnen az előtt, hajdan. *nan choleslan, išto elnen latem oli : mot ne jot ul chajerlen* ti hallottátok, hogy hajdan mondatott: más nővel ne paráználkodjál. 5, 27. — *vajlen torem elnen pimentam lates* mert isten az előtt (hajdan) parancsolván monda. 15, 4. — *nar mos Mojsej elnen lates mičhv taretane nepek* miért Mózes hajdan mondta, adni elbocsátó levelet. 19, 7.

ele-ñuv előbb, elébb. *i eleñuv vovelam tavame Petr pümtes talch latuchv tavane latem : torem uri* 's elébb (külön) híván Peter kezdde ellene szólni: isten őrizzen! 16, 22.

elol (elől) túl, 's azért utolsó is; előlső, első. — *ton chotelnel elol šochen char pilmes tavame kitilachv* azon naptól elől (fogva) mindenki félt őt kérdezni. 22, 46. — *at kvalen tovul, ton moše, chun elol ligen pal kvane miglen* nem mégy ki onnan, addig, hogy utolsó szálad felét kiadod. 5, 26. *i at chaščestü tavame, chumle voš ivolt tav ončes elol piv taknane* és nem ismeré meg őt, míg végre ő szülé első fiját magának. 1, 25.

elol char első. *os kit-kujplov ketem namanel oli tocho: elol char Simon namtam Petrag* de a' tizenkét követ nevei így valának: első Simon, nevezetett Péternek. 10, 2.

elol motit első másik; egyik másik. *ton mos ale elol charme jachstachv pümtitü, os motit charme ereptachv; amne elol charne jomas šimel oli os motit charne šivelachv pümti* mert majd az egyiket gyűlölni fogja, de a' másikat szeretni; vagy az egyiknek (íránt) jó szívvvel lesz, de a' másikat restelni fogja. 6, 24.

elolt előbb, elsőben. *kinšan voš elolt torem naerlach i tav šar ašetme* keressétek előbb isten országát és ő igaz dolgait (igazságát). 6, 33.

el-pal el fel; *elpalt* előtt. *Joakim ponštestü Jechonijame i tav kačan olmiamanel elpalt Vavilonne* Joakim nemzé Jechoniát és öcseit lakásuk (költözésök) előtt Babyloniába. 1, 11. — *os Joan tav vatge jochnat elpalt lates* de János ő közel jövése előtt monda. 3, 14.

elpalne élébe, hozzá. *chun tatilen nak sajn torem elpalne* ha viszed te ajándékokat isten élébe. 5, 23. *tončuvt Jerusalim nepek-chašp charet i Farizejt Isus elpalne jomlitam latat* akkor Jeruzsálem irástudóji és farizeusai Jézushoz lépven mondják. 15, 1.

elenpalt és *eltenpalent* előtted. *tončuvt tav fejmti nag eltenpalent jormant pupine šušp* akkor ő lesz te előtted mint bálványba bízó (pogány). 18, 18.

eltüpalt előtte, hozzá. *os chun tus Isus Kapernaumne, jomes tav eltüpalne šat pank* és midőn bément Jézus Kapernaumba, jöve ő hozzá egy százfej (százados). 8, 5. — *šanši patem tav eltüpalne térdre esvén ő előtte*. 17, 14. — *chun tav tus kvalne, tav eltüpalat laves Isus* midőn ő bément a' házba, előtte (neki) monda Jézus. 17, 25.

elanpalt előttetek. *n'ajtet nan elanpalt olem charet* próféták, ti előttetek élt emberek.

elanelpalt és *eltüpalanelt* előtttek. *tatganel nanen sutetne i naeranel pochane am mosem, tonuchlachv tan elanelpalt i pupine šušpet elpalt* visznek titeket az ítéletekbe és fejedelmeikhez én érettem, tanúságot tenni ő előttök és a' bálványba bizók (pogányok) előtt. 10, 18. — *pełtachtet tan eltüpalanelt* elváltózik ő előttök. 17, 2.

el-ma tulsó, utolsó föld, idegen föld, messzeföld. *tav jejs elmanel chontlachv Solomon amelet* ő jött messze földről hallgatni Salamon bölcsességét. 12, 42.

el-ma char idegen, utazó. *el-ma chari olsem, i nan anem tuleslan* utazó, úton járó voltam, 's ti engen befogadtatok. 25, 35. *os keneš varem jortset tonetel sul'-put varpnel ma, el-ma choiem charet čaptane kašel* és tanácsot tevén vevének rajtuk (pénzeken) az agyag-fazékok csinálónak földjét, az idegen holtak temetésére. 27, 7.

elal' előfelé, túl. *tigil elal' pümtes Isus choltuchv tak chančtachtepetne, iš'o tavane karech menuchv Ierusalimne* ettől fogva kezdé Jézus jelenteni ő tanítványainak, hogy neki kell menni Jeruzsálembe. 16, 21.

el-k tulsó. *elk torem* tulsó világ. *nan am jortelem jejm charet elk toremt, chun unti elemcholes püv tak sujp jälpen pasenetat, untine i nan kit-kujplov jälpen pasent* ti én velem jött emberek a' tulsó világban, midőn az ember fija a' maga dicsőséges szent székében fog ülni, tik is ültök tizenkét szent székben. 19, 28. — *ton chotelt jejsset tav paltü saddukeit, chotcharet latat, išto at jejmü elk torem a' napon jövének ő hozzá szadduceusok, kik mondják, hogy nem lesz tulsó világ. 22, 23. — chotcharne jejmü tav vanti elk toremt* kinek lesz az feleségül a' tulsó világban? 22, 28. — *ton mos elk toremt ati vant viget, ati chumiät* mert a' tulsó világban se feleséget nem vesznek, se férjhez nem mennek. 22, 30.

(*el el, eli* első, *el-poal* el-fél).

el év. *ketes aluchv Vifleemne i ton ma kitpalt šocho apüvt kum sir charet kit elnel i jolech, ton mos kitiles volchvetnel* küldé ölni Betlehembe 's azon fölül két felén (környéken) való gyermekeket, a' két évnek férfi gyermekeit és alább, a' mint megkérdezte (volt) a' bölcséktől. 2. 16.

elemcholes ember, *elemcholes püv* ember fija. *ati váánel akve lilenag jejmü elemcholes* nem kenyérből egyedül élővé lesz (él)

az ember. 4, 4. — *chon chahčian tocho elemcholesetme a' ki tanitja így az embereket.* 5, 19. — *ton mos isto noigrimes tü elemcholeset šim* azért mert megerősödött (keményedett) az emberek szive 13, 15. — *elemchols piv chumle at chonti olne ma* az ember fija se-hogy sem talál lakó helyet. 8, 20.

(*elemkales, elmkals* ember).

entep őv. *ul vajan jot ati surň, ati alen, ati argen entepan keurne* ne vegyetek vel(etek) se aranyat, se ezüstöt, se rezet öveitekben. 10, 9.

enteptalecht övedzik. *Os ton Joan enteptalechtes iur entepel* és azon János övedzett bőr övvel. 3, 4.

(*entep* őv.)

ečlachv kölcsönözni. *nagnanel vovep charne majen, nagnanel ečlachv nurep charnel ul tulen* töled kérő embernek adj, töled kölcsönözni akarótól ne fordulj el. 5, 42,

eserem, *eserm* szemérem, szégyen, eszmélet.

eserental esztelen. *chon lavi: eserental, joreli chariletal tautne a' ki mondja:* esztelen, méltó az ölthatatlan tüzre. 5, 22.

esermov szégyenkezik, tartózkodik. *vos jolt tak pivä ketes tan paltanel latem: esermovet am pivemnel* utoljára maga fijas küldő hozzájok mondván: tartózkodnak én fiamtól. 21, 37.

eserent szégyenit. *os farizeit kačelam, isto tav eserentesan sad- dukeitme achtkasat akvane 's* a farizeusok látván, hogy ő megszegyenítötte a szadduceusokat, egybe gyülekezének. 22, 34.

(*eserm, esem* szégyen, *esmung, esming* szégyenes).

esep gondolat, vélemény, dij. *nag esepent chumle oli* véleményedben hogy van, mit vélsz? 22, 17. — *chumle nan esepant?* mint (van) ti gondolatokban? mint látszik nektek? 18, 12. 21, 28. — *nag tučsan tanme aku esepne man jortelov* te állítod őket egy dijra mi velünk. 20, 12.

esepl hasonlít valamit valamihez, vél, tart, aggódik, tisztel. *chonne esepilem am tü tochemme* kihez hasonlítsam én e' nemzetséget? 11, 16. — *tavame eseplesanel nájti* ötöt tartották prófétának. 14, 5. — *os chun latov „elemcholesnel“, tončuvt pivov mirnel, ton mos isto šocho eseplianel Joanme nájti* és ha mondjuk: embertől, akkor félünk a' néptől, mert mind tartják Jánost prófétának. 21, 26. *ul tučtan nank šimenanel, nar techv i nar ajuchv, at noulan eseplan, narel maštuchv* ne aggódjatok sziveitekben mit enni 's mit inni,

se testeteket (ne) gondoljátok mivel ruházni. 6, 25. — *os chajerag eseplianel anem, cholochme jocht asne chančitananel čuvt és hijába tisztelnek engem, a' népet jutott dologra (emberi parancsra) tanítván. 15, 9.*

ešch, ešk dics. *os mir titme chontem pakses i ešchestü toremme mipme tičuv va cholesetne de a' nép azt látván elcsudálkozik és dicsőíté istent, adót annyi hatalmat az embereknek. 9, 8.*

ešchene aš dicséret. *mantem nan aš moš atichun at lovtalsan chorent: apüvet tusnel i čakupetnel vareslen ešchene ašme? de tük eddig soha nem olvastátok az írásban: a' gyermekek szájából és a' csecsemőktől készítettéd a' dicséretet? 21, 16.*

ešchenkv dicsértet(ik). *ištobi ešchenkvet tan cholesetne* hogy dicsértessenek ők az emberek által. 6, 2.

(*esiém* dicsérek, *esgilém* dicsérem, *esikatém* dicsekedem).

er

erem átkozott. *erem charet* elátkozottak. *menan ele amnanel, erem charet, charilatal tautne l'al'ptam charne asraïne* menjetelek el tőlem, elátkozottak, az olthatatlan tűzbe, elkészítettbe az ördög által. 25, 41. *tončuvt pümtes takvame erem űltuchv* akkor kezde, magát átkozván, esküdni. 26, 74.

erilem átokkal kényszerítlek. *Arkep laves tavane: erilem nagen lilen toremel, laten manane, nag eren Christos, torem püv? a' fő pap monda neki: kérve kényszerítlek az élő istenre, mondd meg nekünk, te (vagy)-e Krisztus, isten fija? 26, 63.*

eri kiáltás, ének. *luš eri* gyászének, siralmas dal.

erg énekel. *man ergesov nan mosan luš erit, i nan at lušsan* mi énekelünk miattatok sír-énekeket, 's ti nem sirtatok. 11, 17.

ergap kiáltó. *suj ergap char mat, l'al'ptan l'onch pojrechšne* szó káltó a' pusztában, készítsetek utat az úrnak. 3, 3.

ergep kiáltó. *os arkepet i nepekenet tä amelet šunšem, chot-charet tav vares, i ergep püvetme torem kvalt i latepetme: osanna David püvne, jachteset* de a' főpapok és könyvesek e' csudákat látván, mellyeket ő tett, 's a' kiáltó fiukat az egyházban, és mondókat: *osianna* Dávid fjának, megharagvának. 21, 15.

ergem kiáltván, énekelvén. *Os atem elpalt i jejpalt jomem ergem lates 's a' nép előtte és utána jöven, kiáltván monda. 21, 9.* — *šarš latam nagnane, aku tä jej tochoch ergemanä elpalt churum kes űltan, išto anem at chančtilen* bizony mondom néked, ez

éjtszaka, a' kakas szólása előtt, háromszor esküszöl, hogy engem nem ismeresz. 26, 34. — *i ergem meneset eleonskoj achne* 's énekelvén menének az Olaj-hegyre. 26, 30.

(*éri ének, ériem énekelek*):

er ér, kell, tetszik, szeret, akar.

eren (kellesz) vajjon, nemde, talán. *nag eren ton, chotchar jejhv úrsen* te-e az, ki jönni akartál? 11, 3. — *nag namentel eren man úajtechlesov* te neveddel nemde mi jövendöltünk? 7, 22. — *šočen aš mos eren taj elemcholesne pali kvaliktachv tak netatel?* minden ok miatt vajjon szabad-e embernek elválnia maga nejétől (nejével). 19, 3. — *dinarine eren latkatsen nag am jortelem* egy denarban nemde megegyeztél te én velem? 20, 13. — *i júni tušne patem tananel šočen char pümtes kitilachv: am eren atim, pojrechš?* 's nagy szomorúságba esvén azoknak mindegyike kezdé kérdezni: én talán nem, uram? 26, 22.

ertal szeretet nélkül, gyűlölt. *jejmtine ertal šočen atemetne am namem mos* lesztek gyűlölt(ek) minden ember előtt én nevem miatt. 24, 9.

er-k, er-ch, erech erő, akarat, hatalom, csudatétel; *erket* csudák. *kaš am pel erch jolyal elemcholes* akár én is hatalom alatti ember (vagyok). 8, 9. *majves amnane šočen erch ault i ma tarmelt* adott nekem minden hatalom az égben és a' földön. 28, 18. — *timil erch ati ault olepnan jegnel* olyan akarat nincs égben levő atyátoknál. 18, 14. — *chotchar vari am jegem erch a'* ki megteszi én atyám akaratját. 7, 21. — *tak jejmta nag erken šemel mat chumle ault* úgy legyen te akaratod a' földön mint a' mennyben. 6, 10. — *jemjte nag erken chojtel* legyen te akaratod szerint. 26, 42.

erkel erőtét, tilt; gyakran *jole*-val. *apüvetme taretan i ul erkelan tanme at jejhv am pochemne* a' gyermekeket eresszéték 's ne tiltsátok őket nem jönni én hozzám. 19, 14. — *erkelestä tavame Isus, i asrai kvaless tavanel* megdorgálá őt Jézus, 's az ördög kimené belőle. 17, 18. — *atemetne erkelovesi tin, ištobi ul čišga* az emberek által eltiltának (ketten), hogy ne sivítsanak. 20, 31. — *kvaless jole erkelesan votetme i sarišme* kelvén letiltá (lecsendesíté) a' szeleket és a' tengert. 8, 26. — *i jole erkeles taname pali latuchv* és eltiltá: őket megmondani. 12, 16. — *os chančtach'epet jole erkelesanel tanme* de a' tanítványok eltilták őket. 19, 13.

er-k, er-ch szeretet, -akarat. *tit am erptane püvem, chotchar keurt am šochen jomas erkem, tavams chontlan ez én szeretett fiam, a' kiben minden jó akaratom, azt hallgassátok.* 17, 5.

erp szerető, szeretet. *chotchar keurt tuš olne lachnel i erp poj-lachne charütü lachme a' kiben az igétől való baj és a' gazdagság szeretete eloltja az igét.* 13, 22. — *i lul' šavmanä jejpalt šav choles erp poli's a' rosznak sokasodása után sok ember szeretete meghül.* 24, 12.

erpt, erept szeret, *ereptachv. chotchar erpti techv ajuchv a' ki szeret enni inni. at tajne ereptachv toremme i mammonme* nem lehető szeretni istent és mammont. 6, 24. — *erptalen šochen cholesme, chumle nakven erptilen* szeress minden embert a' mint magadat szereted. 22, 39. — *ereptalen nak val cholesen* szeresd te felebarátodat. 5, 43. *chotcharet erptat mir chalt chošguchv a' kik szeretnek a' nép közt imádkozni.* 6, 5. — *ereptan nan targen nerep charetme, ereptan nanen nerep charetme* szeresd az ellened haragvókat, szeresd a' téged gyűlölőket. 5, 44.

erptane szerető, szeretett; szeretet, kedv. *tit tenanki am erptane püvem, chotchar keurt am erpem* im ez az én szeretett fiam, kiben én szeretetem (van). 3, 17. — *sariš t'at'! nag jomas erptanen tocho oles* bizony atya, te jó kedved így volt. 11, 26.

ereptap szerető. *mantem chun nan ereptachv pümtine nanen ereptap charetme, nevojp justelne nan urchatine* mert ha tük szeretni fogjátok a' bennetek szeretőket, millyen jutalomra vártok. 5, 46.

ermil tetszik. *Irod namen chotel čuvt jekves Irodiaada a choloch elpalt, i ermiles Irodne* Herodes neve napján tánczola Herodiada leánya a' nép előtt, és megtetszék Herodesnek. 14, 6.

(*éri* kell, *érne* kellő, *éreptém* szeretek).

et est, estvel; *et pala* est felé. *et pala tatveset tav pochane šav sajttal* est felé viteték hozzá sok ördöngös. 8, 16. *eti lavine: jejmüti jomas chotel, ton mos išto aul kelpi oli* estvel mondjátok: jó nap lesz, mert az ég veres. 16, 2.

etm esteledik. *os chun etmes tav untes kikujplov chahčachtapan jot* és midőn esteledett, ő leüle tizenkét tanítványával. 26, 20. — *chun etmes, lati kož'ain vinogradnikne mid'n* esteledett, mondja a' szőlő kert ura. 20, 8.

etlalt esteledik. *et pala tav chahčachtapan lakveset tav pochane, lavset: ma tit tatel i tov etlal'es* este felé ő tanítványai közele-

dének ő hozzá, mondák: a' hely itt puszta, 's oda (reánk) elestele-
dett. 14, 15.

(ét iét estve).

I.

i és (oroszl).

igo iga (oroszl). *vajelan amnanel igo nanknane* vegyének tö-
lem az igát (az én igámat) magatokra. 11, 29.

ini tövis, *inget* tövissek. *achtat amne ati ininel vinograd* szed-
nek-e avagy nem, tövisrőlszőlőt. 7, 16. — *to pates ini-savne, i jänim-
meset inget i šetesanel tavame* némelly esett tövis-bokorba 's meg-
növekedtek a' tövissek és elfojták azt. 13, 7.

(*ini* csipkebokor).

inil nyakba borul, ölel. *i inilestā tavame 's megölelé ötet.*
26, 49.

(*äñil* csókol).

inki szolgáló leány. *tav pochans jomlites aku inki* ő hozzá
lépe egy szolgáló leány 26, 69.

(*enke, enk-áj* szolgáló, szolgáló leány).

inra örök, mindég (in-ra?). *ton mos nag naerlachen i van i
sujn inra oli* mert te országod, te hatalmad, te dicsőséged örökké
való. 6, 13. — *chumle tuline nan inra olep tautnel* hogy futtok tik
az örökké való tüztől? 23, 33. — *i menget titet inra mučtachtuchv,*
os šaret inra olp pasen mane és mennek ezek örökké gyötrődni,
de az igazak az örök fényes helyre. 25, 46.

inra at nem mindég, a' *šochen lat* ellentéte. *jormit šochen lat*
olat nan jortelan, os am inra at olem szegények mindég vannak ve-
letek, de én nem mindég vagyok. 26, 11.

inra moš mindég. *os pascha pojrem kašel uš urp inra moš tare-
tales aku polea charme* de a' pascha-ünnep miatt a' város őrző min-
dég elbocsátott egy fogoly embert. 27, 15.

inra moš ul soha. *os am latam nanane, inra moš ul űltan* de
én mondom nektek, soha se esküdjetek. 5, 34. — *inra moš ul te-
lekun nag pulne* soha ne nevedjél bogyó által (soha ne nőjön
rajtad bogyó). 21, 19.

in'at nem, még nem (in-at?). *nan pel os inat chañčilan?* *os
pel inat chañčilan, išto šochen tusne tune char meni kachrane i rastkati*

toul kvane ti mégsem értitek? és nem is tudjátok, hogy minden a' szájba bemenő, a' hasba megyen, 's kivettetik onnan? 15, 16. 17. — *os pel ihat eren chahčılan i at numsilan at nahme i at šoter cholesme, i nečuv tupel nan achtsan*, vajjon nem tudjátok-e 's nem emlékeztök az öt kenyérré és öt ezer emberre, 's hány kassal tük gyűjtöttetek? 16, 9.

ič nén. *chon pümti varuchv ault olp am jegem erch, ton am kačem i ičem i čukvem a'* ki fogja tenni a' mennyben való atyám akaratját, az én öcsém, nénéem és anyám. 12, 49. — *i tav ičan šochoman chalovat eren?* 's ő nénei mind mi közöttünk nemde? 13, 56.

is ó, régi. *chotchar nelti tak ochče-moletanel jülpel charme i is charme a'* ki előveszen kincséből új dolgot és ó dolgot. 13, 52.

(*jis* idő, *jising* koros, idős).

igen háború, szélvész. *ratgen sarišt votemles jani igen tičuvne, isto kerep amertalves chumpetne* hirtelen a' tengeren megszelesedék nagy háború (támadá nagy szélvész), annyira hogy a' hajó elmerítetett a' habok által. 8, 24.

išem hőség. *os sach išem iuvne čarčoves, i tarne at telemat mos tošes de a'* napfény hőségének nagysága által megégo 's gyökérbe nem növekedvén elszáradá. 13, 6.

(*išem* melegszem, *isim* melegség).

išto hogy (orosz).

ivolt, *voš ivolt* utoljára, végre, míg (*jolt* helyett, mint *elolt*?). *at chahčestü tavame chumle voš ivolt tav ončes elol püv taknane* nem ismeré meg őt míg szülte a' maga első fiját. 1, 25. — *sov lachves tan elanelpalt, voš ivolt jochtes i tunčpes ton mat, chot oles apüv a'* csillag mene előttök, míg eljutott 's megállapodott ott, hol vala a' gyermek. 2, 9. — *i pičeles nilmen chotel i nilmen jej, voš ivolt techv jejmtes* 's bójtele negyven nap és negyven éj, végre megéhezék. 4, 2.

O.

oj tanács; *oj varuchv* tanácskozni. *Farisejt kvane kvalem varset tav lačü o, matsir amelč choltilachv tavame a'* farizeusok kivmenvén, ellene tanácskoznak, miképen megölni őt. 12, 14. — *i oj varleset, vichv Isusme matsir amelč i aluchv* 's tanácskoznak, megfogni Jézust valamiképen és megölni. 26, 4.

oĵg kiált, *oĵguchv*. *oĵgi man jejtäpalovt* kiált mi utánunk. 15, 23.

oĵgem kiált. *ontolovt čas chant oĵgemes Isus sujniš* tizenegyed órában felkiálta Jézus hangosan. 27, 46. — *Os Isus motentag oĵgemam sujniš lilä chartes* és Jézus másodszor kiáltván fel hangosan, lelkét kilehelé. 27, 50.

oĵlmat elalszik; lásd *olm* és *ulem*, *ulm* álom. — *chun ženich račes, tončuvt šocho oĵlmatveset* midőn a' völegény késett, akkor mindnyájan elalvának. 25, 5.

(*oĵlmütém* elalszom).

oĵt 1. öld. — *tav an oĵtatä tavame* az most oldja el, szabadítsa őt. 27, 43. — *os chun titme cholestü uš urp, man jolentilov tavame, i nanen polanel oĵtilov 's* ha ezt meghallotta a' város örzője (tisztartó), mi kérjük őt 's titeket a' bajból kiszabadítunk. 28, 14.

oĵi feslik, virágzik. *chun tep kvaes i oĵtes, tončuvt niglepeset takenaket* midőn az élet kikelt és virágzott (feszlett, fejtet eresztett), akkor megtetszék a' konkoly. 13, 26.

oĵtkan virág helye, rét? *oĵtkan pum* a' rétnék (mezőnek) füve. *os chun oĵtkan pumme torem tocho mašti, toul kümen nanen, agtal charet 's* ha a' rét fűvét isten úgy öltözteti, mennél inkább benneteket, hitetlenek? 6, 30.

oĵtacht oldódik. *nar oĵtilan šemel mat, ton oĵtacht i ault a'* mit megoldotok a' földön, az oldódik az égben is. 16, 19.

(*oĵt* old, fizet; *oĵtel* oldogat, fizet, kifog; *lu kot oĵtelaus* a' ló kifogatott.)

oĵp.

oĵpen rossz. *os chun ton lach cholp oĵpen 's* midőn a' beszéd hallója rossz. 24, 48. — *chumle tajne latuchv jomasme oĵpenet olne* hogyan mondhattok jót, rosszak lévén? 12, 34.

och ok?

ochtal ártatlan. *chun nan chaščelan, nar onči keurt lach: akilimne ĩuram ati pel jurne, tont at pümtnine luptachtuchv ochtal charet tari* ha tí tudnátok, mit tart magában e' szó: könnyörület akarok 's nem áldozatot, akkor nem fognátok itélni ártatlanok ellen. 12, 7.

ochersom világ vége, idő vége. — *nesir pos nag jochtnen i ochersom jochtnen elpalt jeĵmti* millyen jel lesz a' te jötted és a világ végének jötte előtt? 24, 3. — *ochersom jochtnen moš* a' világ végéig.

28, 20. — *ochersom jochtne čuvt a' világ végének jöttékor.* 13, 40.
urelane pos ochersom jochtne az aratás ideje a' világ végének jötte.
 13, 39.

ochče pénz (tör.). *tit elemcholes, chotchchar erpti techv ajuchv jurt ochče atpetne i krech carpetne* ez ember, ki szeret enni inni a' pénz-szedőkkel és bűn-tevőkkel. 11, 19. — *šunštelan anem ochčel, chotchchar josedh punine* mutassatok nekem pénzt, a' mellyel adót fizettök. 22, 19.

ochče-mol pénz-kincs? *puveltestä tanane tak ochče-molä* kezökbe adá nekik a' maga pénz-kincsét. 25, 14. — *šoohen ochče-molä tar-melne tuštütü tavame* minden pénz-kincsére állítja őt. 24, 41. *chotchchar nelti ochče-moletanel jälpel charme i is charme* ki vesz elő kincséből újat és régít. 13, 52.

ochšes kulcs (tör.). *nagnane miganem aul naerlach ochšeset* neked adom a' mennyország kulcsait. 16, 19.

ochšer róka; *ochšeret ončat voncheset a' rókák birnak göd-röket.* 8, 20.

(*ohser* róka. *ohser jaut* róka íj, azon íj, a' mellyel rókát lönek).

ochter zokogás. *suj numen cholves, tuš i jáni ochter* szó hangzott fent, sirás és nagy zokogás. 2, 18.

ol val (van), *oluchv* lenni, lakni. 1. magában való. *ton mos činklam char tar kachretat oli jälpen lilnel* mert a' mi az ő méhében született, az a' szent lélektől van. 1, 20. — *olen tat, chun at latam nagnane* légy ott, míg nem mondom neked. 2, 13. — *chumle oles Noi chotelet čuvt* mint volt Noe napjai-kor. 24, 37. — *čovletes oluchv sariš vate Kapernaum užt* kezdé lakni a' tenger partjára (partján), Kapernaum városban. 4, 13. — *tänel arine oleske tan char asrainel* ennél több ha volt, az az ördögtől (van). 5, 37.

2. mint segéd ige, a' mikor a' *ke, che* mondatkötő hozzásimul, sőt belé is olvad. *choren palt chanšem oli* a' könyvben irva van. 4, 4. — *vajlen chanšem oli* mert irva van. 4, 10. — *elnen latem oli: mot ne jot ul chajerlen* hajdan mondatott: más nővel ne paráználkodjál. 5, 27. *chun ton chotelet at multan olche, tončuvt atinar at chultni* ha azon napok nem mulnának, akkor semmi se maradna. 24, 22. — *os nan chančılan, išto kvalen chum chašchat olche, chot čast tulmeh jeje, ton at kujni de ti tudjátok, hogy a' házi ember (gazda) ha tudná, melly órában a' zsvány jö, az nem fekünnék le.* 24, 43. — *chun Sodomne choltem olchanel nag keurent choltilalem*

erket, tav olni aň tá chotel moš ha Sodomának jelentek volna a' ben-
ned jelengetett csudák, az volna még e' napig. 11, 23.

olep, olp levő. *pasti kvalt olep šavetne* fénylik a' házban levő
soknak. 5, 15. — *os aku jota amne jašmel zakonnel olp at muli de a'*
törvénynek lévő egy jotája vagy pontocskája sem múlik el. 5, 18.
nar nag šunšan kačen šamt olep lichme mit nézed te az öcséd szemé-
ben levő szálkát. 7. 3. *lati tat olpetne: i tav oles Isus jot* mondja az
ott lévőknek: ez is volt Jézussal. 26, 71.

olne való, lévő, lakó. *čopeltachten jerte jovchstam charentel,*
aku šam chalt olnen mant loncht békülj meg hamar haragosoddal
(ellenségeddel) egy szemközt léted alatt az úton (míg vele szem-
közt vagy az úton). 5, 25.

olne ma lakó hely. *elemcholes püv chumle at chonti olne ma* az
ember fija sehogy nem talál lakó helyet. 8, 20. — *am kvalem choš-*
gene kvali lavekti, os nan tavame vareslan olne magi chorochšetne én
házam imádkozó háznak mondatik, 's tí azt zsványok lakó he-
lyévé tettétek. 21, 13.

olne lat élet-idő, kor. *chun man jegenov olne lat čuvt olnov ol-*
che, ton čvrt tan kenešanel keurt at olnov, ištobi šošuchvo űajtet kelpme
ha mi atyáink idejében éltünk volna, akkor tanácsukban nem
volnánk (voltunk volna), hogy kiönteni a' próféták vérét. 23, 30.

olem volt, lévén. *aku materet urpetnel jochtset ušne, latset ar-*
kepetne ščhen olem ašme némelyek az örökből menének a' városba,
mondának a' főpapoknak minden lett dolgot. 28, 11. *aku olemetnel*
Isus jot katü naritam tak širietame levetestü egye a' Jézussal levők-
nek kezét kinyujtván kardját rántá ki. 26, 51.

olent van, marad. *am lilem šak moš čargi; tit olentan i choš-*
gan am jortelem én lelkem nagyon (nagyig) szomorú; itt legyetek
's imádkozzatok velem. 26, 38.

olilal. ton mos išto ton lat jejmti jāni nımtuj, ton vojpp at olila-
les ma sonchemlam montel aň moš i jotel at jejmti mert akkor lesz
nagy nyomorúság, a' milyen nem volt a' föld kezdetétől fogva
mostanig, 's utóbb sem leszen. 24, 21.

olm él, lakik. *šavet jejvet chotel pakepap i matp jurchetnel i*
olmiat Avraam, Isaak i Jakob jot aul naerlacht sokan jönnek a'
napkelet és nyugot végeiről, 's laknak Ábráhám, Izsák és Jákob-
bal a' mennyországban. 8, 11. *ton elpalt atıpel tın olmiesi akvane*
az előtt nem ők (ketten) éltek együtt. 1, 18. — *i tov jochtem olmies*

ušne laveltane Nazaretne 's oda jövéen lakék egy városba(n), Nazaretnek nevezettben. 2, 23. — *i juv tum olmiat tov* és bémenvén laktak oda (ott). 12, 45.

olmiam lakás, költözés. *Joakim ponštestü Jechonijame i tav kačan olmiamanel elpalt Vavilonne* Joachim nemzé Jechoniát és ő öcsseit Babylonba való költözésök előtt. 1, 11.

(*ol van, olungve* lenni).

olm-el béke. *ul numsan, išto am jejssem olmel tatem ma tarnele*; *am jejssem ati olmel tatem os širi* ne gondoljátok, hogy én jöttem békét hozván a' földre, én jöttem nem békét hozván, hanem kardot. 10, 34.

olm álm, alvás, l. *ulem*. — *os tav olm kujes* és ő álmot (alva) feküdt. 8, 24.

(*olom* álm; *pong jähntne hangrü olom kujilém* a' fej-vágó erős álmot fekszem).

onch szurok, *onch put* szurok-katlan, gyehenna. *ton mos tajtal chušme rastelan onch putne* azért a' méltatlan szolgát vessétek a' szurok-katlanba. 25, 30.

onč, *ončuchv* bir, van neki, szül; l. *oš. tav onči kachrat jälpen lilnel* ő visel méhében a' szent lélektől. 1, 18. — *ončitü püv, i namtilen tavane nam Isus* szüli fiát, 's nevezed neki Jézus nevét. 1, 21. — *nar onči keurt lach* mit foglal benn a' beszéd? — *agtlachtine, išto am va ončam titme varuchv* hiszitek-e, hogy van erőm azt tenni? 9, 28. — *nag at tajan ončuchv tavame* te nem birhatod őt (feleségül). 14, 4.

(*aňši* bir, van neki).

onto-lov (*ontol-lov*) kilencz.

ontolovt kilenczed. *chotit časnel jejnkem oles čar lachve ontolovt čas moš* hatod órától setét volt a' világon kilenczed óráig. 27, 45.

ontolšat kilenczven; *ontolšat ontolov* kilenczven kilencz. *tont sariš latam nanane, čagti tav mosü ariňuv, ati pel ontolšat ontolov teplachtal charet mos* akkor bizony mondom nektek, örül azon többet, mintsem a' kilenczven kilencz tévedetlenen. 18, 13.

(*antel-lu* kilencz, *antel-sat* kilenczven.)

oči harag, kemény, durva. *Mojsej nan šiman oči olne chojtel laves nanane kvaltktachv nank nenantel* Mózes ti szíveitek kemény volta szerint mondta nektek elválni nejeitektől. 19, 8. — *ňurep oči*

akaró harag, jövendő harag. *chon lates nanane, isto nan tuline jejm-tuchv urep očinel* ki mondta nektek, hogy kerüljétek a' jövendő haragot? 3, 7.

oč háborodik, haragszik. *tonme cholem naer Irod očes i šocho Jerusalim tav jot* azt hallván Heródes fejedelem megháborodék 's egész Jeruzsalem ő vele. 2, 3. — *tončuvt Irod kačelam, isto tav peritoves volchvetne, šak očes* akkor Heródes látván, hogy megcsalott a' bölcsek által, nagyon megharagvék. 2, 16. *ton naer tonme kačelam očes a'* fejedelem azt látván megharaguvék. 22, 7.

(*osti, uosti* felindúl, haragszik).

os és, de, hanem, meg. *os David puv Avraamne 's Dávid Ábrám fia.* 1, 1. — *os ton Joan očes mašne* és annak a' Jánosnak volt ruhája. 3, 4. — *os Joan tav vatge jochtnat elpalt lates: amnane karech pernel puneltachtuchv nagnanel, nag os jejsen am pochemne 's János ő közel jövése előtt monda: nekem kell megkeresztelkedni tőled, te pedig jöttél én hozzám.* 3, 14. — *ati načnel akve lilenag jejmti elemcholes, os šochen tachnel, kvalepnel torem tusnel* nem kenyérral egyedül él az ember, hanem minden igével, kelővel az isten szájából. 4, 4.

ose mege. *ose pel latam nanane* meg is mondom nektek. 11, 24. — *šochen jänimap, chotcharme ati pel aul jegem rovtestä, ose cholili* minden növény, mellyet nem mennyei atyám vetett, meghal. 15, 13.

osne meg-re, mégis. *tav torem tari luł lati, osne tonuch manane karech?* ő isten ellen rosszat szól (istent káromolja), mégis tanú kell nekünk? 26, 65.

(*as* és, még; 's).

oslem bűn (gyümölcs). *oslem varp buntevö. nar mos nan chačtepan teg i aj oslem varpet i kreken charet jot* minék tí tanítótok eszik és iszik bűntevőkkel. 9, 11. — *to char pates jomas ma tarmelne i teles oslem to char šat, to chotpen, os to kus latne* némelly esett jó földre 's terme gyümölcsöt, némelly száz, némelly hatvan, némelly húsz annyit. 13, 8.

oslicä szamár (or). *aku ton kant chontine negem oslicame* legott találtok egy oda kötött szamarat. 21, 2.

oš juh. *chotcharet jejvet nan paltan oš chorel a' kik jönnek ti hozzátok juh-képpel.* 7, 15. *chumle urep pali urtgan ošetme kozletnel* mint az ör elosztja (választja) a' juhokat a' kosoktól. 25, 32.

(oš juh).

oš szín, felszín. *Petr kerepnel vojlem jomes vit ošnel Péter a' hajóból kiszállván, a' viz színén mene.* 14, 29.

(as szín, felszín).

ošt vékony.

oštúv vékonyabb. jerte kvalet, ton mos isto ma oštúv oles hamar kele, mert a' föld vékonyabb vala. 13, 5.

(oš vékony).

oš l. onč, bir, tart, van neki. *kaš am pel erch jolpal elemcholes, os ošgem jolempalt chont chumet* akár én is hatalom alatti ember (vagyok) 's birok magam alatt had embereket. 8, 9. — *nan chańčilan, isto elemcholes oteret urat atemetme, i jani charet ošganel tanme tí tudjátok, hogy az ember-fejedelmek tartanak embereket 's nagyok birják őket.* 20, 25.

ošp biró, a' kinek van, *ošp char* biró ember, kinek van.

oštal ki nem bir, *oštal char* kinek nincs. *chun chon choli apüv oštal, tončurt tav kačetane vichv karech táv vantü* ha ki meghal gyermek nélkül, akkor ő öccsének el kell venni a' feleségét. 22, 24. *šočen ošp charne mikti, i šavmelachti, os oštal charnel vikti i ton, nar ončes* mindennek a' kinek van, adatik és megszorítatik, de a nem birótól (attól kinek nincs) elvétetik az is, a' mivel bir. 25, 29. — *pal' ošp char chontlachv tak chontle* fület biró hallgatni (a' kinek füle van hallgatni) tehát hallja. 25, 30. *urč oštal oš őrző nélküli juh.* 9, 36. — *tin kvane kvalentam čurt tatves tav eltäpalne asrai ošp tus-nilemtal choles* ők (ketten) kimenvén akkor hozaték eleibe ördögöt biró néma ember. 9, 32.

ošcht biratik. *akilimlalen am püvem, tav jälpel jonchep pank ošchti asrail* könnyörülj meg én fiamon, az újhold-kor az ördögtől biratik (az ördög leli). 17, 15.

(ańši és aši bir; ańštal és aštal ki nem bir).

oročh (tör. arak) bor. *at puntlalve jälpel oročh peš teremne* nem öntetik új bor ó tömlőbe. 9, 17.

vinograd oročh bor. *tigil elol at ajam vinograd oročh ton chotel moš, chot chotelt ajgem nan jortelan jälpel oročh amk jegem naerlacht* mától fogva nem iszom bort azon napig, mely napon iszom veletek új bort atyám országában. 26, 29.

ormel izel. *misanel tavame ajuchv uksusel vočerem jot telitam, i ormelam ajuchv at tanchestü* adának neki inni ezetet epével vegyítettet, 's megizlelvén inni nem akará. 27, 34.

oter fejedelem. *elemcholes oteret urat atemetme az ember-fejedelmek birnak embereket.* 20, 25. — *tav asrajtme ketgan asraj oter jolel* ő az ördögöket kihajtja az ördög-fejedelem által. 9, 34. (*ater* úr, fejedelem).

ovle kezdet. *tü aš šocho ovle agmetne e' dolog mind kezdete a' fájdalmaknak.* 24, 8. — *i ton jejpalt jejmü ovle* 's azután lesz kezdete. 24, 14. — *os ovletat tocho at oles de eleinte* (kezdetében) így nem volt. 19, 8.

(*aul, aulä* kezdet).

ovte dárda, fustély. *jochtes Juda i tav jortelat šav atem širi i ovte katel jöve* Juda és ő vele sok ember, kard és dárda kézzel (kezdében). 26, 47.

(*aut, autä* hegy, csücs, dárda).

obiditl (or.) sért, háborgat. *šim jur, am nagen at obiditlilem szív-társ* (barátom), én téged nem sértlek. 20, 13. — *chošgan obiditlap charet i nurelap charet mos imádkozásatok a' háborgatókért és üldözőkért.* 5, 44.

U.

u, uj, uchv látni, tudni. *chañčtap, man űurov nagnanel uchv matsir pos* tanító, mi akarunk töled látni valami jelt. 12, 38. — *ištobi ul ujanel šamel i ul cholanel palel* hogy ne lássanak szemmel, 's ne halljanak füllel. 13, 15. — *man uslov tav sovü chotel pakepane palt* mi látók ő csillagát a' napkelet felől. 2, 2. — *atichonne ul latan, nar nan usan* senkinek ne mondjátok meg, a' mit láttatok. 17, 9. — *tončvvt sov, chotcharme usanel tan chotel pakepane palt, lachves tan elanelpalt* akkor a' csillag, melyet láttak volt ők napkeleten, méne ő előttök. 2, 9. — *ton mos ištobi tan nanen usanel* azért hogy ők benneteket lássanak. 6, 1.

une látó, látás. *unanel elpalt* látásuk előtt.

um látott, látva. *tav jurtan tä ašet um šaküuv očeset* ő társai e' dolgokat látván nagyon megindulának. 18, 31. — *tonme um tav chañčtachtepan šalileset* azt látván ő tanítványai rosz néven vevék. 26, 8. — *os nan tonme uman čvvt, pari at numsačtsan, ištobi tavame*

agtuchv 's tí ezt látástokkor (látván) nem tértetek meg azután, hogy neki hinni (kell). 21, 32.

unkv láttatik. *erptat mir chalt i paul-kant tunčpam chošguchv, ištobi tan unkvret cholesetne* szeretnek a' nép közt és falu piaczon állva imádkozni, hogy láttassanak az emberek által. 6, 5.

uj vad, állat; *uj-chul* (vad-hal) vad; *tiglesap ujhul* szárnyas vad, madár. — *ochšeret ončat voncheset, i tiglesap ujhulet pišet a' rókák vallanak gödröket és a' madarak fészkeket.* 8, 20.

ujl időt és okot kifejező viszonyzó. *achnel jolal' vojlenanel ujl erkelesan tanme Isus a' hegyről lefelé mentőkben (mentők után?) eltíltá őket Jézus (megtíltá nekik Jézus).* 17, 9. — *os Isus Galilejskoj sariš vati jomentanat ujl chotsa kit jegepüvinčagme de Jézus a' galileai tengerhez menvén találta két atyafiat.* 4, 18. — *tav jormant viš charet, chotcharet posert unlenanel ujl rovot tank jurtanel* ő (olyan) mint a' gyerekek, kik a vásáron ülvén (üléskor) hijják társaikat. 11, 16. — *naer tušne pates, os íul ašā mos i aj jortet olne ujl laves mičhv tavane a' király szomorúságba esék (elbúsúla), de esküjeért 's vendégei (ott) volta miatt megparancsolá adni neki.* 14, 9.

uksus (or.) eczet. *misanel tavame ajuchv uksusel vočerem jot telítam* adának neki inni eczetet, epével vegyültet. 27, 34.

ul ne. *ul pilen vichv nak vanten Mariame* ne félj venni magad feleségedet (feleségét) Máriát. 1, 20. — *elnen chanšem oli: ul alen hajdan írva van: ne ölj.* 5, 21.

(*ul ne*).

ulem álom (*olem*). *kinčem ulemnel Josif vares tocho* fölserkenvén az álomból József tőn így. 1, 24. — *am aň šav mučtachtsem ulmem pätet tav mos* én ime sokat szenvedtem álomban ő miatta. 27, 19.

ulmiacht álomban megjelen. *chun tav tocho numses, tončvut angel toremnel ulmiachtes tavane* midőn ő így gondolkodnék, akkor isten angyala megjelenék neki álomban. 1, 20. — *angel toremnel ulmiachtes Josifne* isten angyala álomban megjelenék Józsefnek. 2, 13.

(*ulm, ulom, ulum* álom).

ulem öltő, ruha. *os nar šunšuchv nan jalsan? mantem tinen ulemtel maškatem cholesme? tinen mašne ošp charet olat naer kvalt* és mit nézni mentetek tí? talán becses öltőkkel ruházott embert? becses ruhát bírók fejedelem házában vannak. 11, 8.

unkvet láttatnak, l. u, *uchv* látni, tudni.

unl ül. *chun tav unles sut varne matat* midőn ül vala az itélő helyén (székén). 27, 19. — *menan paulne, chotchar unli nin eltepalant* menjetek a' faluba, melly ül (van) tí előttetek. 21, 2.

unlep ülő. *toul jomem Isus chontes attech atne mat unlep cholesme* onnan menvén Jézus találá a' vámszedő helyen egy ülő embert. 9, 9. — *i tat choltchatsi tanane Mojsey i Ilija tav jortelat unlepag* 's ott megtetszének nékiek Mózes és Ilyés ő vele ülők. 17, 3.

unlep jeyv ülő fa, szék. *Mojsey unlep jejvne utset nepekenet i Farisejt* Mózes székébe ülték az írástudók és farizéusok. 23, 2.

unlem ült, ülve. *tat kit šamtal lonch jatt unlem pümtset ojguchv* ott két vak az út közepén ülvén kezdé kiáltani. 20, 30.

(*unlém* ülők).

unš, *unšuchv* általmenni, visszamenni. *chun unšes tav sarış alem palne* midőn általment ő a' tenger bal felére. 8, 28. — *laves chaňčtachtepetne unšuchv mot palne* meghagyá a' tanítványoknak általmenni a' másik oldalra. 8, 18.

pari unšuchv visszafordulni. *tončuvt tav tus kerepne, i pari unšem jochtes tak ušetane* akkor ő bémene a' hajóba 's visszafordulván juta ő városába. 9, 1. — *šulme ul unšalen* az esküt át ne lépd, ne szegd meg. 5, 33.

unt, *untuchv* ülni, ültetni. *chun unti elemcholes püv tak sujp jülpen pasenetat, untine i nan* ha ül az emberfija a' maga dicső szent székén, tik is ültök. 19, 28. — *chun untes, tončuvt lakveseset tav pochane chaňčtachtepet* midőn leült, akkor jövének ő hozzá a' tanítványok. 5, 1. — *aku ton chojpel erptat mulgel untuchv ajne kvalt* azonképen szeretnek főhelyen ülni az ívóházban (vendégségben). 23, 6. — *tä kav tarmelt am untilem amk torem kvalem e'* kövön építem én az én egyházamat. 16, 18.

untem ült, ülve. *jole untem ursanel tavame tat* leülvén őrzék őt ott. 27, 36.

untkat ül, leül. *i achne kvalem tav untkates* és egy hegyre fölmenvén ő leüle. 15, 29.

(*untém* ülők, ültetek).

učint lát, tapasztal. *i mir paksam lates: atichun tit at učintoves Izrailt 's a'* nép elálmétkodván monda: soha ez nem láttatott Izraelben. 9, 33.

učintal néz. i nag jegen učintalep tulmechag chošgenen, justitü nagen šam chalt 's te atyád nézven titokban imádságotat, megjutalmaz téged szemközt (nyilván). 6, 6.

ustal elviselhetetlen. *negsat tarviten i ustal chutet i püntlat choles vojnet tarmelne* kötöznek nehéz és elviselhetetlen terhet 's teszik az emberek vállaira. 23, 4.

uš város, *ušet* városok. *i tov jochtem olmies ušne, laveltane Nazaretne 's oda menvén lakott városban, Nazaretnek nevezettben. 2, 23. — ton ušme tautel teltestü a' várost tüzzel megégeté. 22, 7. — pari unšem jochtes tak ušetane* visszatérvén juta maga városába. 9, 1. — *šunštian tavane čar lachve olep ušet* mutatá neki a' világban lévő városokat. 4, 8.

(*uos* város).

ušem irigység. *vajlen tav čaiščestü, išto misanel tavame ušmanel pätet* mert tudta, hogy irigységökből adták által. 27, 18.

ušmen irigy. *amne ton mos nag šamen ušmen, išto am jomas olem* vagy azért te szemed irigy, hogy én jó vagyok? 20, 15.

(*uš, uoš* harag, *ušmém* haragszom, indúlok).

ur, *uruchv* várni. *nag eren ton, chotchar jejchv űursen, amne mot čar manane uruchv karech?* te vajjon az, ki jönni akartál, vagy mást kell nekünk várni? 11, 3. — *naer, morče uren, i šocho teletilem nagnane* uram, keveset várj, 's mindent megfizetek neked. 18, 26.

urchat várakozik. *morče urchaten, i šocho teletilem nagnane* keveset várakozzál 's mindent megfizetek néked. 18, 29. — *mantem chun nan ereptachv pümtine nanen ereptap charetme, nevojp justelne nan urchatine?* hanem ha ti szeretni fogjátok a' benneteket szeretöket, millyen jutalmat vártok? 5, 46.

ur, *uruchv* őrizni, tartani, vigyázni. *torem uri, tä aš nagnane at jejmte, pojrechš* isten őrizz, e' dolog neked ne történjék, uram. 16, 22. — *uren manov asrajnel* őrizz minket az ördögtől. 6, 13. — *chun űuran tuchv jälpen chotelne, uren zakonet* ha akarsz bémenni az örök életbe, tartsd meg a' törvényeket. 19, 17. — *elemcholes oteret urat atemetme, i jāni charet ošganel tanme* ember-fejedelmek hatalmuk alatt tartanak embereket 's a' nagyok bírják őket. 20, 28. — *vajlen nagnanel kvali pank, chotchar uritü am mirem Israilme* mert belőled jó ki fejedelem, ki őrzi én népemet Izraelt. 2, 6. — *popet torem kvalt subote chotelt at urganel subotame* a' papok az egyházban szombatnapon nem tartják a' szombatot. 12, 5 — *ton latnel ures*

tajpen lat tavame michv azon időtől fogva lese (vára) alkalmas időt őt eladni. 26, 16. — *jole untem ursanel tavame tat* leülvén őrzék őt ott. 27, 36.

urp, urep őrző. *urpme alilem i lachve menat ošet* az őrt meg-
 ölöm 's széllyelmennek a' juhok. 26, 31.

uš urp pank a' várost őrző fej, főember, tisztartó.

kval urp házörző, felügyelő. lati koz'ain vinogradnikne tak kval
urpetane mond a' szőlőkert ura a' maga ház-felügyelőjének. 20, 8.

urep char őrző. *urep charet chajtemleset i ušne jochtem latsanel*
pali sajtaletme az őrzők elfutának s a' városba jutván feljelenték
 az ördögösöket. 8, 33. — *ul mimkun turma urepne* ne adassál át a'
 tömlőcz-őrnek. 5, 25.

urech őrző, őr. *os cholestü Isus, išto Joan majves urechetne, menes*
Galilejne de hallá Jézus, hogy János a' fogságba adatott, elmene
 Galileába. 4, 12.

urchat és *urkat* őrizkedik, vigyáz. *urchatan michv torem mos*
choloch šum chalt őrizködjetek adni alamizsnát a' nép szeme előtt.
 6, 1. — *nar mos at urchatsan aku čas čuv am jortelem* miért nem
 vigyáztok egy óráig énvelem. 26, 40. — *urkatan chajer hájjetnel,*
chotcharet jevvet nan paltan oš chorel őrizködjetek a' hamis próféták-
 tól, kik jönnek hozzátok juh-alakban. 7, 16.

urecht őriztetik. *chočatiuv ton manel jáni pures ane urechtes*
 messzibb azon helytől egy nagy dísznő nyáj őriztetik vala. 8, 30.

(*urem* várók, őrzők ; *urne kum* őrző ember, nyájörző ; *urne* váró,
 őrző ; hely, a' hol a' bálványokat tartják).

urel vág, arat. *urelan, chot at rovtšen, i ačtan, chot at migle-*
sen aratsz, a' hol nem vetettél, és gyűjtesz, a' hol nem szórtál. 25, 24.
 — *šunšpan tiglelap ujtne, tan at rovtat, at urelat* nézzetek a' mada-
 rakra, azok nem vetnek, nem aratnak. 6, 26.

urelane arató, aratás. *chulteptan akvat jänimachv urelanel moš*
 hagyjátok együtt nőni aratásokig. 13, 30.

urelap arató. *urlech šav, os urelap morče* az aratás sok, de az
 arató kevés. 9, 37.

urelap char arató ember. *tončuvt am latam urelap charetne*
 akkor én mondom az aratóknak. 13, 30.

urlech gyümölcs, aratás? *tatan jomas urlech lalptam ašnel* hoz-
 zátok jó gyümölcsét a' megújulásnak, megtérésnek. 3, 8. — *man-*
tem nan numtanne pati, išto jev jomaske, tont i urlechati jomas ; man-

tem os tav lul, tončurt i tav urlechatü lul; ton mos jeju čaščti urlechnel tehát jusson eszetekbe, hogy ha a' fa jó, akkor gyümölcse is jó; ha pedig rossz, akkor ő gyümölcse is rossz; mert a' fa ismertetik meg a' gyümölcseiről. 12, 33. — *chotchar pümtat michv urlechet tavane* kik fognak neki adni gyümölcsöket. 21. 41. — *šochen jomas jejuvel teli jomas urlech, os lul' jejuvel teli lul' urlech* minden jó fáról lesz jó gyümölcs, de rossz fáról lesz rossz gyümölcs. 7, 17.

urlechtal gyümölcstelen. *erp pojlachne charititü lachme, i tav jejmü urlechtal a' gazdagság szeretete eloltja a' szót, 's az lesz gyümölcstelen.* 13, 22.

urt osztály, rész.

lovt urt tized rész, tized. migne lovt urtme matanel, anisnel i tminanel adtok tizedet méntából, anisz-kaporból és köményből. 23, 23.

urt, urtuchv osztani. *tocho moš tä vaj jani tinel ele pertnove, os ton ochče jormitne urtnove* úgy ez olaj nagy árért adatnék el és a' pénz a' szegényeknek kiosztatnék. 26, 9.

pali urtuchv felosztani, elválasztani. *i urtgan tanme moten motennel tocho, chumle urep pali urtgan ošetme kozletnel* és elosztja őket egyiket a' másiktól úgy, mint az őrző elválasztja a' juhokat a' bakoktól. 25, 32.

urthcat osztakodik, oszlik. *chun asraj asrajme jachstitü, tončurt tav urthcates tak jortelat* ha az ördögöt ördög hajtja ki, akkor meghasonlott magával. 12, 26. — *urthcatem* megoszlott, meghasonlott.

urthcatep oszló. *šochen naerlach tak řute pali urthcatep, tatlane jejmü, i šochen uš amne kval tak řute urthcatep pušne at unli* minden ország, magában meghasonló, pusztává lesz, 's minden város avagy ház, magában meghasonló, épségben nem marad. 12, 25.

ut (*unt*) ül, ültet. *ton lat jejsset šav attech atpet i krekem charet i utset Isus jot* akkor jövének (jöve) sok vámszedő és bűnös ember, 's ülének le Jézussal. 9, 10. — *joltilem numten sajten chumi, chotchar utestü tak kvalü kav tarmelt* méltatam okos eszes embernek, a' ki ültette (építette) ő házát kővön. 7, 24.

utem ültetett, építetett. *kval at rügetes, ton mos išto utem oles kav tarmelt a' ház* nem rogyott le, mert hogy építve volt kővön. 7, 25.

utel ültetget. *chun jochti ton jejuvet utelam chum, nar vari ton vinograd varpet jot* midőn eljö a' fákat ültetett ember, mit tesz (majd) a' szőlőművesekkel? 21, 40.

utelal ültetget, tesz. *pelemtam čamme at utelalganel tavame ane jolpalne* meggyújtott gyertyát, nem teszük azt tál alá. 5, 15.

K.

kacher has, méh. *tav onči kachrat jälpen lilnel ö bir a' méhében a' szent lélektől.* 1, 18. — *ul pilen vichv nak vanten Mariame; ton mos činklam char tav kachretat oli jälpen lilnel* ne félj venni te feleségedet Máriát, mert a' született valami ö méhében a' szent lélektől van. 1, 20. — *šoohen tusne tune char meni kachrane* minden a' szájba bemenő, a' hasba megyen be. 15, 17.

(*kähr, kuhr* has, méh).

kal?

kalen ép, igenes, kellő. *i pümtes räkuchv i vit kvales i pišchemeset votet, i tareteset kalen ton kvalne, i tav at rägetes, ton mos isto utem oles kav tarmelt 's kezde esni, 's a' víz kikele 's megindulának a' szelek 's bocsátkozának igenest a' háznak, 's az nem omlale, mert ültetve volt köre.* 7, 25. — *ton mos tit kalen ton, chotcharme choren lavelitü* azért ez épen az, a' kit az írás mond. 11, 10. — *kalen ton ront jomites Isus rovtem tepkanet tachve subote chotelt* épen azon időben mene Jézus vetett földeken által szombat napon. 12, 1. — *ton mos am tanane kalen at latam* azért én nekik igenest (példabeszéd nélkül) nem szólok. 13, 13. — *os nurmeltachtem tonet rovtem kalen asraj 's az ellenség, azokat vető, ('s az azokat vető ellenség) az ördög.* 13, 39. — *tä lul' varp charetme teren ačelne migan i utelam vinogradnikme migtü mot vinograd varpetne, chotchar pümtat michv urlechet tavane kalen latat* a' rossz munkásokat nemde halálba adja, ültetett szőlőjét pedig adja más szőlőmiveseknek, kik a' gyümölcsöt neki kellő időben fogják megadni. 21, 41. — *kav, chotcharme rastsanel varp charet, kalen ton fejmtes sam panki a' kö, mellyet elvetettek a' munkások, építők, épen az lett szegélet fejévé.* 21, 42.

kalen aku tocho ép' azonképen. *kalen aku tocho i kit talant vim chontes mot kitag* ép' azonképen a' két talantumot vett ember talált (szerzett) más kettőt. 25, 17.

kalemt kérd. *toučvut Irod kalemies tananel, chun negles sov* akkor Herodes kérdé tőlök, mikor látszott meg a' csillag. 2, 7.

kalemtel kérdez. *menan i lani kalemtelan püvme* menjetek 's szorgalmasan kérdezzétek a' fiút. 2, 8.

kalkatem (l. *kval, kvalt, kvaltki*) emelkedett. *Inag, Kaper-naum, kalkatem aul moš, patgen jol naerlachne* 's te, Kapernaum, emelkedvén az édig, leesel az al-országba (pokolba). 11, 23.

kan, (*chan*) hely, köz, tér, mező. *aul naerlach jorti rovtep cholesne jomas tajm tak kanetat a' mennyország hasonlít vető emberhez jó magot a' mezejére*. 13, 24. — *i meneset to tak kanetane, os to vatelane matetane* 's elmenének ki a' maga mezejére, ki meg vásárhelyére. 22, 5. — *i kanne jochtem laveltane Golgofa, nar chašcti lobnoj mane* 's eljutván, Golgothának nevezett helyre, mi koponya helyet jelent. 27, 33.

paul-kan falu köze, tere. *chotcharet erptat mir chalt i paulkant tunčpam chošguchv* kik szeretnek a' nép közt és a' falu téren megállapodván imádkozni. 6, 5.

tep-kan gabonaföld, *rovtem tepkan* vetett gabonaföld. 12, 1. — *jolentelan tep-kan pankme ištobi ketsan urelap ckaretme tak kanetane* kérjétek meg a' gabonaföld urát, hogy küldjön aratókat mezejére. 9, 38.

ton kant azon helyen, azonnal, ottan. *i smokovice aku ton kant tošes* 's a' fügefafa azonnal, ottan, megszárad. 21, 19. — *menan paul i aku ton kant chontine negem oslicame* menjetek a' faluba, 's legott találtak egy oda kötött szamarat. 21, 2.

ma-kan föld tere, kereksege. *jonchi aul i ma-kan, os aku jota zakonnel olp at muli* fordul (elfogy) az ég és a' föld, de a' törvényből való egy jota sem múlik. 5, 18. — *rovtem char jomas ma-kant chašcti chontlop lachme* a' jó földben elvetett mag jelenti a' szó hallgatóját. 13, 23.

(*kä* valaminek tere, helye).

kač öcs. *nečuv kes amnane karech taretachv amk kačemne* hányszor kell nekem megbocsátani öcsémnek? 18, 21. — *os Isus chotsa kit jegepüvinčagme, Simonme laveltemme Petr i Andrejme tav kačame* és Jézus talála két atyafiat, Simont, nevezettet Péternek, 's Andrást ő öccsét. 4, 18. — *tav kačetane vichv karechv tav vantü* öccsének el kell vennie ő feleségét. 22, 24. — *Jakov ponštestü Judame i tav kačan* Jakob nemzé Judát és ő öccseit. 1, 2.

(*käš, käši* öcs).

kačel lát, hall, tud. *Irod kačelam, isto tav peritoves volchvetne, šak oces* Herodes látván, hogy ő megcsalott a' bölcsek által, nagyon megharagvék. 2, 16. — *os Isus tonne kačelam tanane laves* 's Jézus azt hallván nekik monda. 9, 12. — *os Joan turmat kačelam Kristos varne ašet, ketes kit char tak chaňčachtetpetnel* 's János a' fog-ságban hallván Krisztus tetteit, küldte kettőt a' tanítványaiból. 11, 2.

kačelankv tudatik, láttatik. *atinar ati jole čaptam, isto bi pali ul pate, i tujtem, isto bi ul kačelankve* semmi nincs elrejtve, hogy föl ne tessék, 's eltitkolva, hogy meg ne tudassék. 10, 26.

(*küšém* tudok).

kaš kedv; *kašel* kedvvel, kedvért, végett; nézve-rá. *am pernel punganem nanen vitel űltenkvane kašel én* megkerestellek titeket vízzel, megtéréstök végett. 3, 11. — *tauli chaňčachtetpet kašel, isto bi tav oles chumle tav chaňčapü, i chuš kašel, isto bi tav oles chumle tav pojerü* elég a' tanítványra nézve, hogy olyan mint ő tanítója, 's a' szolgára nézve, hogy olyan mint ő ura. 10, 25. — *man šochen lat űaňov majalen tä chotel kašel mi* mindenkori kenyerünket add meg e' napra. 6, 11. — *titit am kelpem jülpen zakonnél šav mos šoščtam, kreket chul'teptane kašel ez az én vérem, az új törvényé, sokakért kiontott (vérem), a' bűnök megbocsátására.* 26, 28. — *nan nar mos peltilan torem lavem ašme nank tasteran kašel ti* miért változtatjátok meg az isten törvényét a' ti rendeléstök miatt? 15, 3.

kaš magában is, de más szóval is: akár. *kaš am pel erch jolpal elemcholes* akár én is hatalom alatti ember (vagyok). 8, 9. — *chotchar kaš viš šochen tajmnel a'* melly akár legkisebb is minden mag közt. 13, 32. — *naer lavi tanane pari: šariš latam nanane, kaš nan varsan titme aku viš charne am tä kačanemnel, aku ton annane varsan a'* fejedelem mondja nekik viszont: bizony mondom nektek, akár ti tettétek azt egy kicsinynek az én öcséim közül, ugyanazt nekem tettétek. 25, 40. — *chon nanel tuštem jänimachv űuri kašpel aku lokotne ki* közöletek aggódva növekedni kíván akár egy réfre? 6, 27.

kaš chon akárki. *kaš chon taj pušmelaptuchv subotat* akárkinek szabad-e gyógyítani szombatot? 12, 10.

kaš chot akárhol. *menam am jejtepalent, kaš chote menen* megyek én utánad, akár hová még. 8, 19.

kaš nar akármi. *laves michv tavane kaš nar kišme* monda, ígére, adni neki, akármit kér is. 14, 7.

kaš nevojp akármilyen. *kaš nevojp usne amne paulne nan tuvne, kalemtan, chon tav keurt jomas* akármilyen városba vagy faluba ti bémentek, kérdeztétek, ki abban jó. 10, 11.

(*kas* kedv, öröm; *kastal* kedvetlen, örömtelen).

kašpel, emelkedik, magasztalódik. *ton mos isto kašpelap char cholchag pati, os jolchag olp char nonchal'pati* azért a' magasztalódó ember alább esik, 's az alázatos ember fölfelé esik. 23, 12.

(*kasém* felhúzok).

karech kell. *karech jejmti* kellő lesz. *nar karech jejmti, am miglem nanane* mi kellő lesz, én adom nektek. 20, 4.

karech oles kellett. *at eren karech oles i nagnane taretachv nak jurten* vajjon nem kellett-e neked is elengedni magad társának? 18, 33.

karechl szükségel, kell. *nar karechline, vajelan* a' mi nektek kell, elveszitek. 20, 7. — *tü chari karechlova pojrechšne* e' kettő kellő az úrnak. 21, 3. — *tonme šocho chañčitü nan ault olep jegan, isto nan tanme šocho karechlilan* azt mind tudja ti menyeyi atyátok, hogy ti azokat mind szükséglitek. 6, 32. — *ati pel puš charet karechlat lekarme* nem is egészségesek szükségelnek orvost. 9, 12.

karechlap kellő. *chun nan nurine chañčuchv, tav Ilija, karechlap jochtuchv* ha ti tudni akarjátok, ez Illyés, a' jönni kellő. 11, 14.

kat kéz. *hortep tav katat* szóró lapát az ő kezében. 3, 12. — *vistä tavame katanel* vevé őt kezével. 8, 15.

pal kat félkez. *i tuštian ošetme jomas pal kat iupel, os kozletme almech palne* és állatja a' juhokat jobb félkeze felől, de a' kosokat balra. 25, 33. — *i jältes katü mot pal kat chojtel* 's egészségessé lön a' keze a' másik félkeze módjára. 12, 13.

katp kezü. *tošem katp* megszáradott kezü. *tat oles tošem katp choles ott* volt megszáradt kezü ember. 12, 10.

kattal kezetlen.

katpal félkezü. *jomasüuv nagnane tuchv lilne lajlpali amne katpali* jobb neked bémenni az életbe féllábunak vagy félkezünek. 18, 8.

(*kát* kéz).

kapter galamb. *Joan chontestü lil toremnel vojlantem jormant kapter sochti tav tarmeletane* János látá Isten lelkét leszállót mint galamb igenesen ő reája. 3, 16. — *tont jejmtan amelenag pupichur chojtel i sovti aku ton kapteret* azért legyetek okossá kigyó módjával,

's szeliddé mint a' galambok. 10, 16. — *i cholitesan vatelap chumet pasenetme i kapter pertepet unlep jejevteme 's felforditá a' kereskedő emberek asztalait (padjait) 's a' galamb-árusok ülő fáit (székeit).* 21, 12.

kav kö, köv. *vatü jochti torem tü kavetnel pel püvet pellachv Avraamne ereje van istennek e' kövekből is fiakat támasztani Ábráhámnak.* 3, 9. — *nag Petr, i tü kav tarmelt am untilem amk torem kvalem, i jol naer av jolchag at pattitü tonme te Peter, 's e' kövön épitem magam egyházát, 's az alsó fejedelem kapuja le nem ejti azt.* 16, 18.

kaven köves; kaven ma köves föld. to pates kaven mane, chot šemel ma oles morče némelly esett köves földre, a' hol a' fekete föld kevés volt. 13, 5.

kavem sereg. *tončuvt uš urp Pilat chont chumet Isusme vim uš sut kvalne, achtves chont kavem šocho* akkor a' városi őr Pilatus hadi emberei Jézust a' város itélőházába vivén, egybegyüle a' hadsereg egészen. 27, 27.

kamel't gyenge, alázatos, zsenge. *am sovt i kamelt šimp olem én szelid és alázatos szivü vagyok.* 11, 29. — *chun tav nirun jejm tetset kameltag* midőn ő veszeji lettek zsengévé. 24, 32.

(kamilt lágy).

ke, *che* ha, az illető szóhoz ragad, sőt belé is olvad az igébe. — *i torem kvalne at chontemeske, tončuvt tav jejmü nag eltenpalent jormant pupine šušp 's az egyházra ha nem hallgat, akkor ő lesz előtted mint bálványba bízó (pogány).* 18, 18. — *tocho varsanke, jejmüvine püvi ault olep jeganne úgy ha tettetek, lesztek fiaiává a' mennyei atyátoknak.* 5, 45. — *unten am jomaske palemne* ülj én jobb oldalomra. 22, 44. — *varat jáni poset, ton mos ištobi retachv, tajeske, i periam charetme* csinálnak nagy jeleket, azért hogy megcsalni (megcsalják), ha lehet, a' választottakat is. 24, 24. — *chun man jegenov olne lat čvvt olnov olche, tončuvt tan kenešanel keurt at olnov* ha mi atyáink idejében lettünk volna, akkor tanácsukban nem volnánk (voltunk volna). 23, 30. — *chun Türt i Sidont choltem olchanel nanane choltilem erket, tont chotčathv tan jochtnat toremne* ha Tyrusban és Szidonban jelentek volna a' nektek jelentgetett csudák, akkor régen jönnének (jöttek volna) az istenhez (megtértek volna). 11, 21.

(*ke ha*, p. o. *vit-kuling^mmát tüke, vitkul ünne jüniti jünimes* halas helyen ha ő (volna), halat fogó nagyra nőtt meg (annyira megnőtt, hogy halat foghatna).

keur bél, ben, l. *kacher, kaher, kähler, kuhr* szót. *keurt* ban, ben. *tan kenešanel keurt at olnov* ü tanácsokban nem volnánk. 23, 30.

keurne belé, ban, ben. *ül vajjan jot ati suřn, ati alen, ati argen entepan keurne* ne vegyetek vel (magatokkal) se aranyat, se ezüstöt, se rezet öveitekbelé (ben). 10, 9.

keurnel belől, ból. *i achtem šocho arkepet i nepek chašpet mir keurnel kitiles tananel* és egybegyűjtven minden főpapot és könyvtudókat (tudósokat) a' népből, kérdeze tőlök. 2, 4.

Fölveszi a' birtokos ragokat: *keurem, keuren, keurä* és *keuretä* bennem, benned, benne. *chun keurent olep pas jeppes ha a' benned* való világosság sötét. 6, 23. — *i tončuvt lates tav tak keuretat 's akkor* monda ő magában. 9, 21. — *tav keurat asraj* ő benne ördög van. 11, 18.

keuran beletek; *nan keurant* bennetek. *nan jegan lil pümti latuchv nan keurant* tí atyátok lelke fog szólni tí bennetek. 10, 20.

keurenan beleitek; *nan keurenant* tí belsőitekben. *nan pel kvanel cholesetne šušnan čvrt šaret olne, os keurenant licemeriel i chajerlane ašel tagle* tí is kívülről az embereknek nézésekor igazságosak vagytok, de belsőitekben képmutatással és roszasággal teli (vagytok). 23, 28.

keuranel belök, beleik; *tan keuranel chajerel i retel tagle* ü belsejök álnoksággal és csalással teli. 23, 25. — *tan keuranelt* ü bennök. *os tan numseset keuranelt latem: tit chaščti ton, išto man narš at visov* de ők gondolák magokban: ez azt teszi, hogy mi kenyeret nem vittünk (magunkkal). 16, 7.

(*keur* bél, ben).

kelp vér, veres. *titit am kelpem jälpel zak'nnel, šav mos šoščtam kreket chul'teptane kašel im én vérem, az új törvényé, sokakért kiontya a' bűnök megbocsátása végett.* 26, 28. — *kelp niglene a gem* vér-látszó betegség, azaz vérfolyás; *aku chojtep^mne kelp niglene agmel kit kujplov tal* egy beteg nő vérfolyással, tizenkét tél (egy tizenkét télíg = évig, vérfolyással beteg nő). 9, 20. — *aul kelpi oli* az ég veres. 16, 2.

(*kélp* vér).

keneš tanács. *Os keneš varem jovtset tonetel sulput varpnel ma és tanácsot tevén vevének azon agyag-fazék-csinálótól földet.* 27, 7. — *chun man jegenov olne lat čuvt olnov olche, tončuvt tan kenešanel keurt at olnov, ištobi šošuchv űajtet kelpme* ha mi atyáink korában éltünk volna, akkor ő tanácsokban nem volnánk (voltunk volna) kiontani a' proféták véréét. 23, 30.

kenešl tanácskozik. *os tank chalanelt kenešlam latset 's űk magok közt tanakodván mondának.* 21. 25.

kes szor, szer. *nečuv kes amnane karech taretachv amk kačemne? taretachv amne at sat kes? Isus lati tavane: at latam nagnane sat kes, os sat satlov kes* nekem hányszor kell megbocsátani az én űcsémnek? megbocsátani (kell-e) avagy nem, hétszer? Jézus mond neki: nem mondom neked hétszer, hanem hét hetvenszer. 18, 21. — *nečuv kes am űrsem achtuchv nan püvan* hányszor akartam gyűjteni fiaidat. 23, 37.

kesar (or.) császár. *chon chor i nam tig chontem oli? Latat tavane: kesar charct. Tit mos majan kesar charme kesarne, i torem charme toremne* ki képe és neve találatik itt? Mondják neki: a császáré. Ezért adjátok meg a' császáréét a' császárnak 's az istenét istennek. 22, 20, 21.

kerep hajó. *teset ajsct, vant viset i chumne miset ton chotel moš, chun Noi tus kerepne* ettek ittak, nőt vettek, férjhez adtak azon napig, midőn Noé bément a' hajóba. 24, 38.

(karap hajó, karáblí kis hajó).

kert bizony. *kert, Ilijane alpel jejchv karech i šocho lalptachv* bizony Illyésnek előbb kell eljönni, 's mindent helyreállítani. 17, 11. (kért igaz).

ket, *ketuchv* küldeni, űldözni. *am ketilem nan paltan űajtctme* küldöm hozzátok a' profétákat. *os to charctme vonchuchv pümtian i ketuchv ušnel mot ušne 's némellyeket* ostorozni fognak és űldözni városról városra. 23, 34. — *tav asrajtme ketgan asraj oter jolel* az az űrdögöket az űrdög-fejedelem által hajtja ki. 9, 34. — *chun am Veelzevul val asrajtme ketganem, os nan püvan chon val ketat* ha én a' Belzebub erejével űzöm ki az űrdögöket, de tí fiaid kinek erejével űzik? 12, 27. — *am ketvesem nachke cholem ošet palt Izrail kvalnel* én küldettem csak Izrael házának elveszett juhaihoz. 15, 24.

kets küld. tav lavi pakepachv tak chotelne tulet i jomaset tarmelne i ketsi rüch sar charet i chajer charet tarmelne ő parancsol a' napnak kelni roszakra és jókra 's küld esőt igazokra és hamisokra. 5, 45.

ketcht küldetik, üzetik. os tä tochem ketchti šochen pišel i choš-gene ašel e' nemzetség üzetik ki sok bűjtöléssel és imádsággal. 17, 21.

(*kiet követ, küld.*)

kepel vidék, határ, szél. *pilmes tov menuchv, os ulem pätet laves menuchv Galilejskoj kepletne* féle oda menni, de álomban mondatott (neki) a' Galileabeli vidékekbe menni. 2, 22. — *Zavulon i Neffalim keplet keurt* Zabulon és Naphtalim határaiban. 4, 13. — *Os tank šochen ašanel varganel tont, ištobi šunštachv tankvame mot charetne; pali panganel tank šumechnel i kvaltianel tank mašne char kepletme 's* magok minden dolgait teszik azért, hogy mutassák magokat az embereknek, és szélessé teszik a' magok filakteriumait 's kikeltik a' magok ruhájának széleit. 23, 5.

kigne könnyü. *tont am igo jomas i tarvitem kignz* mert én igám jó, és terhem könnyü. 11, 30.

kignešuv könnyebb. *kignešuv puptachv juntepne vešludne, atipel tuchv pojne torem naerlachne* könnyebb általbujni a' tün a' tevének, hogysem bémenni gazdagnak isten országába. 19, 24.

(*kinegu* könnyü).

kinč, *kinš* serken, ébred.

kinčem fölserkent, ébredt. *kinčem ulemnel Josif vares tocho* fölserkenvén az álomból József úgy tön. 1, 24.

kinšilt, kinšiltachv ébreszt, költ. *tav pochane menem pümtset kinšiltachv tavame* ő hozzá menvén kezdék felkölteni őt. 8, 25.

(*kensém, kinšém* ébredék).

kiš, *kišuchv* keres, lásd *kiš. ul pilan, am chahčilem, išto nan kinšilan alem Isusme* ne féljete, én tudom, hogy keresitek a' megölt Jézust. 28, 5. — *kinšan voš elolt torem naerlach i tav sar ašetme* keressétek tehát elsöben az isten országát és ő igazságait. 6, 33.

kiš keres; lásd *kinš. arkepet i mir panket kišset retel tonuchlapme Isus pankne* a' főpapok és a' nép fejei keresének csalással tanúskodót Jézusra. 26, 59. — *šochó tä amelet kišv t pupine šušp charetne* mindezek kerestetnek a' pogányok által. 6, 32.

kišp kereső. kišp char chonti kereső ember talál. 7, 8. — *chul kišp halkereső, halászó; vajlen tin olsi chul kišpi* mert ők (ketten) valának halászok. 4, 18.

kišm kér. tont tav űultem laves michv tavane, kaš nar kišme akkor ő esküvén monda neki adni, akármit kér is. 14, 7. — *choče mare mulem jejpalt pari jochtes ton chumet pojeranel i kišmes tananel mim charan* hosszú idő multa után visszajöve az emberek ura, 's kéré azoktól az adottjait. 25, 19.

(*kinzém és kisém kérek, keresek*).

kišmov közelít. *chun am torem lilel ketganem asrajtme, tont aku ton pel kišmovesan nan torem naerlachne* ha én isten lelkével üzőm ki az ördögöket, akkor igazán közel értetek isten országhoz. 12, 28.

kitag kettő; *kit két. chon joselitü nagen jomuchv tav jotü aku ajgel, jomen tav jotü kitag a'* ki kér téged menni vele egy kégyet (mélyföldet), menj vele kettőt. 5, 41. — *chotcharme kitagnel nurilan, ištobi am tarateslem nanane* mellyiket a' kettő közül akarjátok, hogy elbocsássam nektek? 27, 21. — *sariš vati jomentanat ujl chotsa kit jegepüvinčagme a'* tengerhez mentében találá két atyafiát. 4, 18.

kit chalt kétközt, közte; chotcharme nan aleslan torem kval i jurpasen kitchalt a' kit megöltetek az egyház és az áldozó asztal (oltár) közt. 33, 35.

kit palt kétfelől, környék; ketes aluchv Vifleemne i ton ma kitpalt šocho apüvt kum sir charet kit elnel i jolech küldé megölni Bethlehembe és a' föld környékén minden gyermeket, férfiféléket, két évnél is alább. 2, 16. — *Jordan kit palt olep charet a'* Jordan körül való emberek. 3, 5. — *ketset sujtuchv kitpal charetme* küldének hírt a' körülvalóknak. 14, 35.

tak kitepaletat maga körül. *Isus tak kitepaletat šav atem um jejpalt laves* Jézus maga körül sok népet látván, azután (nép látása után) monda. 8, 18.

kitkujplov tizenkettő; kitkujplov ketem tizenkét küldött, apostol; *kitkujplov chaňčachtet tizenkét* tanítvány. 10, 12.

(*kitäh, kiti kettő; kit két*).

kit kérd.

kitil, kitilachv kérdez, *kitiles* kérdeze. *ton chotelnel elol šochen char pilmes tavame kitilachv* azon naptól fogva mindenki félt őt kérdezni. 22, 46.

latne kitilove szó kérdeztetik, felel. *am latam nanane, isto šochen narnechtal lach mos choles latne kitilove sut chotel čvrt én* mondom nektek, hogy minden hiába való szóért felelős az ember az ítélet napján. 12, 36.

kitep kérd. *Isus pari laves: kitepam i am nananel aku ašme* Jézus viszont monda: kérdek én is tőletek egy dolgot. 21, 24. — *kitepesanel Isusme: kaš chon taj pušmelaptuchv subo:at* kérdek Jézust, ha ki(nek) szabad gyógyítani szombaton? 12, 10.

(*kitém* kérdek, *kitepém* kérdek).

koz'ajn (or.) úr, házi gazda. *chun etmes, lati koz'ajn vinogradnikne tak kval urpetane* midőn estve lett, a' szőlő gazdája monda háza felügyelőjének. 20, 8. — *aul naerlach jorti koz'ajne a' mennyország* hasonlít egy gazdához. 20, 1.

kozel (or.) kos. *i achtkatat tav elpalne čar atemet, i urtgan tanme moten motennel, tocho chumle urep pali urtgan ošetme kozletnel* 's egybegyűlnek előtte a' világ emberei, 's elválasztja egyiket a' másiktól, úgy mint az őrző elválasztja a' juhokat a' kosoktól. 25, 32.

kuj fekszik, alszik. *kvalen chum chašchat olche, chot čast tulmech jeju, ton at kujni a' házi gazda* ha tudná, melly órában a' zsi-vány jó, nem fekünnék le. 24, 43. — *nan aku tocho kujne i van-čachtine tik* egyre aludtok és pihentek. 26, 45.

kujne ma fekvő hely, ágy. kvalen, vajalen kujne man i menen nak kvalenne. I tav kvales, vistü kajne matetame kelj fel és vedd ágyadat 's menj házadba. 'S ő felkele, vevé ágyát. 9, 6. 7.

kujne mant fekvés, álvás alatt. Os elemcholeset kujne mant jochtes tavame nurmeltam char de az emberek alvása alatt jöve az őt gyűlölő ember (ellensége). 13, 25.

kujm aludt, aludva. *tav chaňčachtapan jej jejsset, i tulmentesanel tavame kujmov lat ő tanítványai éjjel jövének 's eltolvajlák őt aludtunkkor.* 28, 13. — *chotsan tanme kujmag* találá őket alvónak (aludva). 26, 40.

(*kujém* lefekszem).

kujt kisért, ösztönöz. *chun jomas pal šamen nagen kujtiti, kvane manentam rastalen ele* ha jobb félszemed kisért, kiszakasztván vedd el. 5, 29. — *chun jomas pal katen kujtiti nagen . . .* ha jobb félkezed kisért téged. 5, 30. — *nan anem kujtilem per ašne* te engem kisértesz rossz dologra. 16, 23. — *os arkepet i mir jänget mirme kujtsanel, vovuchv Varavvane* de a' főpapok és a' nép nagyai

a' népet ösztönzék, kérni Barabást. 27, 20. — *tan ochčame vim varset, chumle kujveset* ők a' pénzt vevén tőnek, mint ösztönöztettek, taníttattak. 28, 15.

(*kujtém* kísérték; *kuľ tolmantung kujti* az ördög lopni kísért).

kuľ ördög, *kuľ-naer* ördög-fejedelem. *tončurt varılan tavame kuľ-naer püvi* akkor teszitek őt ördög-fejedelem fijává. 23, 15.

(*kuľ* ördög).

kus húsz. *i teles oslem kus latne 's terme* gyümölcs húszannyi. 13, 8.

(*kús* húsz).

kušša (or.) kovász. *šunšan, urchatan farisejskoj i saddukejskoj kuššanel* lássatok, őrizkedjetek a' farizeusi és szaddukeusi kovásztól. 16, 6.

kum férj; l. *chum*. — *Jakov ponštestü Josifme Maria kumme* Jakab nemzé Józsefet Mária férjét. 1, 16. — *Os Josif, tav kumtá, oles jomas de József, ő férje, volt jó.* 1, 18.

(*kum* ember, férj).

küchči rossz, gonosz. *pojer, am chaňčilem nagen, išto nag küchči elemcholes* uram, én ismerlek, hogy te rossz ember (vagy). 25, 24. — *keuranelt tan küchči čačet* belsejükben ők gonosz farkasok. 7, 15. — *nan, küchčit olne, chašine jomas mater michv nank püvenanne* tí rosszak vagytok, tudtok adni jót tí fiaitoknak. 7, 11. — *vig tak jortelat sat mot asraj taknanel küchčitme 's veszen* magával hét más ördögöt, magánál rosszabbakat. 12, 45.

küchčap haragvó. *šochen küchčap tak jurtä tari chajerel, joreli sutne* minden haragvó a' társa ellen igazságtalanul, méltó az itéletre. 5, 22.

kün ? *künem* akart, akarva. *os tav tocho at künem menes i utesü tavame t'urmane arentat teletanat moš de ő* úgy nem akarván, mene és ülteté őt a' tömlöczbe adóssága fizetéséig. 18, 30.

kür kemenceze. *chotchar tä chotel jünimi, os cholt rastove kür keurne* melly ma nő, de holnap vettetik a' kemenczébe. 6, 30. — *rastganel tanme tauten kürne* vetik őket tüzes kemenczébe. 13, 42.

(*kür* kályha, kemenceze).

küm ? *kümen* inkább. *os chun ojtkan pumme, chotchar tä chotel jünimi, os cholt rastove kür keurne, torem tocho mašti, toul kümen nanen, agttal charet ? 's ha a' mezőnek fűvét, melly ma nő, de holnap a' kemenczébe vettetik, az isten úgy ruházza, annál inkább*

titeket, hitetlen emberek. 6, 30. — *i tont chun nan, küchčit olne, chašine jomas mater michv nank püvenanne, toul kümen nan ault olep jegan mig jomas vovepne tavanel 's tehát ha tí, roszak, fiaitoknak valami jót tudtok adni, annál inkább a' tí menyei atyátok ad a' jót kérőknek tőle. 7, 11. — os tin toul kümen pümtsi ojguchv de ök (ketten) annál inkább kezdének kiáltani. 20, 31. — Pilat kačelam, išto tav lachü at chontlove, os kümen nonchal' pattat, vis vit Pilatus látván, hogy ő szava nem hallatik, hanem inkább felebb ejtenek = nagyobb kiáltanak, vön vizet. 27, 24. — *fejmti jol ret elol charnel kümenag* lesz az utóbbi család az elsőnél nagyobbá. 27, 64.*

kümeniš inkább. *os tan kümeniš čišgeset latam: vonchalen pernanie tavame!* de ök inkább kiabálának, mondván: verd őt a' keresztre! 27, 23, 24. — *chotcharet keurt kümeniš choltem oles tav erkü a'* mellyekben leginkább nyilvánult volt ő hatalma. 11, 20.

krek, *krech* (or.) bűn. *tav krekanelnel multitü tak mirame* ő bűneitől megszabadítja ő népét. 1, 21. — *ul tulen manov krechne* ne vigy minket bűnbe. 6, 13. — *kvalen, püv, taretachtat nag krekankelj fel, fiam, megbocsáttatnak te bűneid.* 9, 2.

kreken bűnös. *ai vatmes čas, i elemcholes püv mikti krekankatetne* im elközeledett az óra, 's az ember fija áltadatik a' bűnösök kezébe. 26, 45.

kval ház. *chanšem oli: am kvalem chošgene kvali lavecti irva van: én házam imádkozó háznak mondatik.* 21, 13.

sut kval bírőház, ítélőszék. tan pümtat michv nanen sut kvalatne azok fognak adni titeket ítélőszékeknek (által). 10, 17.

mür kval nép háza, gyűlés helye. i tak telem matetane jochtem chaščetasan tanme tan mür kvalenant és születése helyére jövéntanítá őket ő nép-házokban. 13, 54.

torem kval isten háza, egyház. *Isus torem kvalne tum kvane sirs* Jézus az isten házába menvén kihajta. 21, 12.

kvalen kinek háza van; *kvalen chum házi gazda; kvalen char* házba való, háznép. — *chun kvalen chumme namtesanel Veelzevuli, toul kümen tav kvalen charan* ha a' házi gazdát Belzebulnak nevezték, annál inkább (nevezik így) házi népét. 10, 25. — *chajeret elemcholesne tak kvalen charan* ellenei az embernek a' maga háznépei. 10, 36. — *ampet pel tet pasannel patem jivet tanik kvalen charetnel* az ebek mégis eszik a' háznépök asztaláról leesett morzsákat. 15, 27.

(*kvol* ház).

kval kél, megyen. *nagnanel kvali pank töled kél ki, jö ki, fejedelem. 2, 6. — at kvalan tovul nem mégy ki onnan. 5, 26. — ton mos isto kvalget atemet tarmelne atemet azért hogy támadnak emberekre emberek. 24, 7.*

ele kval elválík, eltagad. chon ele kvali amnanel choleset elpalt, i am pel tavanel ele vortpachtam jegem elpalt ki elválík tőlem az emberek előtt, én is tőle elfordúlok atyám előtt. 10, 33.

kvalt, kvaltuchv kelteni. kvaltianel tank mašne char kepletme kikeltik (szélesbítik) ruhájok széleit. 23, 5. — tav kačetane vichv karech tav vantü i kvaltuchv urlechme tak jöpetane öccsének elvenni kell ő feleségét és kelteni magzatot ő bátyjának. 22, 24.

kvaltkt, kvalekt, kvaltktachv és kvaltktuchv keletközni, elkeletközni, elválíni. chon vanti vigtü kvalektam charme, ton chajerli ki feleségül veszi az elváltat, az paráznaságot csinál. 5, 32.

pali kvaltkt, pali kvaltktachv elválíni. chon pali kvaltkti tak netatel, ton maje tavane nepek a' ki elválík a' maga nejétől, az adjon neki levelet. 5, 31. — numelmates pali kvaltktuchv tavatel tulmechag gondolkozék elválíni tőle titkon. 1, 19. — šochen aš mos eren taj elemcholesne pali kvaltktachv tak netatel? minden miatt vajjon szabad-e embernek elválnia a' maga nejétől? 19, 3.

(*kvalem kelek, megyen*).

kvan ki, kvane kive. *tav ati chotal' tončuvt at taj, mantem rastuchv kvane choles lajl jolpalne az semmire akkor nem ér, hanem kivetni (való) az ember lába alá. 5, 13. — šariš latam nagnane, at kvalan tovul, ton moše, chun elol ligen pal kvane miglen bizony mondom neked, nem mégy ki onnan addig, hogy utolsó pénz felét kiadod. 5, 26.*

kvanel kívül, kívülről. chomelet, chotcharet kvanel šušne čvvt choremenet sírok, mellyek kívülről nézve szépek. 23, 27.

kvanpal (kifél) külső. lištılan šochen anet kvanpalme, ton mantan keuranel chajerel i retel tagle tisztítják minden pohár külsejét, azomban belsejök hamissággal és csalással (van) teli. 23, 25.

(*kvon ki, kün, kvone kive*).

kvanmit megfog. *kvanmitam tavame šetilam laves megfogván őt, fojtogatván monda. 18, 28.*

kvart ing, alsó ruha. *šurep charne perekdachv nag joten i vichv nagnanel kvartme, majalen tavane i chulën a' veled perelni*

és tőled az inget elvenni akarónak, add oda neki felső ruhádat is. 5, 40.

(*kvärt ing, alsó ruha*).

Ch.

chajer 1. rosz, ellenség, álnokság, paráznság. *chajer chum!* am amk arentem nagnane rasteslem šocho rosz ember, én a' magam követelését neked (oda) vetettem mind. 18, 32. — *chajeret elem-cholesne tak kvalen charan* az embernek ellenségei a' maga házábeliei. 10, 36. — *os Isus tan chajeranel chañcem laves: nar teplilan anem* de Jézus álnokságukat ismervén, monda: mit tévesztetek (kisértetek) engemet. 22, 18. — *chon pali kvaltkti tak netatel, ati chajerat mos, i mot charme vanti vigtū, ton char tak chajerli a' ki* elválík a' maga nejtől, hanem ha paráznsága miatt, 's mást veszen nőül, az már paráználkodík. 19, 9.

2. hijába való, ok nélkül való. *šochen kűchčap tak jurtū tari chajerel, joreli sutne* minden, a' ki társa ellen hijába haragszik, méltó az ítéletre. 5, 22. — *os chajerag eseplianel anem cholochme jocht ašne chañčtananel čvvt* de hijába tisztelnék engemet, a' népet jött dologra (emberi dologra) tanítván. 15, 9.

chajerli, chajerlachv paráználkodni. *chon chajer numtel šunšpi nene, ton char jormant chajerles tavatel šimū keurt a' ki* rosz gondolatl néz egy nőre, az mintegy paráználkodott véle szívében. 5, 28. *chon pali kvaltkti netatel narmečhtal, ton kujtitū tavame chajerlachv, i chon vanti vigtū kvalektam charme, ton chajerli a' ki* elválík nejtől ok nélkül, az öt paráznságra kísérti, 's 'a ki feleségül veszi az elváltat, az paráználkodík. 5, 32. — *ul alen, ul chajerlen, ul tulmenten i chajerel ul tonuchlen* ne ölj, ne paráználkodjál, ne lopj 's hamiisan ne tanúskodjál. 19, 18.

(*kajer rosz, rágalmaszó; kaerlem hijába való*).

chajt fut, megyen, kél. *tončvvt Judejt olp charet chajtet achetne* akkor a' Judeában lévő emberek futnak a' hegyekre. 24, 16.

chajtempl fut. aku ton lat chajtemles tananel aku char, vis šeni egyszeribe futa közölök egy valaki, vön szívacsot. 27, 48. — *urep charet chajtemleset* az őrzők elfutának. 8, 33.

chajtchal megyen. *chajtchatset tav lalü kit sajttal chomeletnel kvane kvalem chari* mene ő eleibe két ördögös, a' sírokból kijött ember. 8, 20.

(*kajtém* járok, megyek).

chal köz; *chalt* között. *jälteptes šochen agem i šochen moš choloch chalt* gyógyítja minden betegséget és minden erőtleniséget a' nép közt. 4, 23.

aku mat chalt egyszer. *aku mat chalt Irod Joanme vim persaptestä* egyszer Hérodos Jánost revén megkötözte. 14, 3.

ton chalt a' közben. *ton chalt chun tav unles sut varne matat, tav netü ketes tavane latuchv a'* közben, hogy ő az ítélő széken ült, ő neje küldte neki hírt, ízenetet. 27, 19.

vat chal néha. *tot rastelachtü tautne i vat chal vitne* akkor vetetik (veti magát) tűzbe 's néha vízbe. 17, 15.

šam chalt szem közt, nyilván. *tak jejmte torem mos mine charen tulmechag, i ault olep jegen mine charen jonchtiü nagnane šam chalt* úgy legyen alamizsnád titkos, 's a' mennyei atyád adományodat megtéríti neked nyilván. 6, 4.

aku šam chalt oluchv még szemközt lenni. *čopeltachten jerte jövchstam charentel, aku šam chalt olenen mant loncht* békülj meg hamar ellenségeddel, még szemközt létedben az úton. 5, 25.

chalne közzé. *i tus ton lach Judejt chalne an moš 's* kiment a' beszéd (hír) a' zsidók közzé mostanig. 28, 15.

chalov közünk. *i tav ičan šocho man chalovat eren?* és ő hűgai mind mi közöttünk nemde? 13, 56.

chalan közetek. *chon nar chalant oli timil choles, chotchar, chun tav püvä voveli tavanel hañ, majepite tavame kavel?* ki ti köztetek olyan ember, ki, ha ő fija kér tőle kenyeret, ad neki követ (megajándékozza kövel). 7, 9. — *os nan chalant at taj tocho oluchv* de ti köztetek nem szabad így lenni. 20, 26.

chalanel közök. *chun akvane achtkatat am namemne kitag amne churum, ton mat i am tan chalanelt* ha egybe gyülekeznek én nevemben ketten vagy hárman, ott én is ü közöttök (vagyok). 18, 20. — *i vovelam Isus viš apüvme tustestä tavame tan chalanelne* és előhíván Jézus kis gyermeket, allatá azt ü közükbe. 18, 2.

kit chal két köz, kettőnek köze. *chotcharme nan aleslan torem kval i jur pasen kitchalt a'* kit ti megöltetek az egyház és az oltár között. 23, 35.

kit chalne patuchv két közzé esni, kételkedni. i tavame chontem chošgemeset tavane; os to charet kitchalne patset 's ötöt meglátván imádák ötöt; de némellyek kételkedének. 28, 17.

(*kal köz*).

chal? has-ad?

chalp hasad. ma tornes, i kavet chalpeset a' föld megindúla 's a' kövek (kősziklák) meghasadának. 27, 51.

(*kali hasad, kalilém hasítok*).

chal, *chaluchv* ásni. *oles aku mat kvalen chum, chotchar utes vino gradnik, i multestä tonme četel, i chales ton keurt jol torem vit vonchä pod točilo, i utes kval volt valahol házi gazda, ki ültetett szőlőt 's megkörnyezé azt gyepüvel 's ása benne gödröt a' sajtó alatt 's építe házat. 21, 33.*

jolech chaluchv aláásni. kvalen chum chašchat olche, chot čast tulmech jejr, ton at minitü jolech chaluchv tak kvaletame a' házbirtokos 'ha tudó volna, melly időben jö a' tolvaj, ő nem engedi aláásni a' maga házát. 21, 43.

chalecht ás. *ul achten nagnane jomastach ma tarmelt, chot tulpet chalechtat i tulmentat ne gyüjtsetek magatoknak jószágot a' földön, hol tolvajok kiássák és ellopják. 6, 20.*

(*kälém, kelém, kilém* ások).

chan (*kan*) hely, tér, táj. 1. helyről. *chun vatmeset Jerusalinne i joch'set Vifsagiane olconskoj ach chanetne* midőn elközeledtek Jéruzsálemhez és eljutottak Betfágéba az olajos hegy tájékaira. 21, 1.

2. időről. *kvane kvalem churmit čas chant chotsan mot charetme* kimenvén harmad óra-tájban talála másokat. 20, 3. — *ontolovt čas chant ojgemes Isus sujniš* kilenczed óra-tájban felkiálta Jézus hangosan. 27, 46.

(*kän* tér, hely).

chan hozzá ragad. *tončuvt krane kvalem ton kvalnel amne ton ušnel ele parketan lajlne chanem porošme* akkor kimenvén azon házból vagy azon városból el (le) verjétek a' lábhoz ragadt port. 10, 14.

chanelach bojtortján. *achtat amne ati ininel vinograd, amne chanelachnel smokvut?* szednek-e avagy nem, tövisről szőlőt, vagy bojtortjánról figét? 7, 16.

(*kaném* hozzá ragadok).

chang hág. os mirme *chontem tav changes uchne* és népet látván ő felhága egy hegyre. 5, 1.

(*kangém hágok*).

chanč, *chančuchv* tudni, ismerni; lásd *chaš*. os *tavame mip mis tanane chančuchv* 's az őt eláruló ada nekik ismerést (ismerő jelt). 26, 48. — *at chančestü tavame, chumle voš ivolt tav ončes elol piv taknane* nem ismeré meg őt, míg nem szülte első fiját. 1, 25. — *chančilov, isto nag šar* tudjuk, hogy te igaz (vagy). 22, 16. — *vajan urpet, menan, uran, chumle chančine* vegyetek örököt, menjetek és őrizzétek meg, a' hogy tudjátok. 27, 65.

chančep tudó. *tananel olp aku zakon chančep kitepes retelalem tavame* közölök való egy törvénytudó kérdé, kísértvén őt. 22, 35.

chančinkv tudatik. *ul chančinkven pičclapi* ne láttassál bőjtelőnek. 6, 18. — *šogreš pimentesan tinme Isus: šunšan, ati chonne chančinke tä aš* erősen megparancsolá nekik Jézus: lássátok, senki által ne tudassék e' dolog. 9, 30.

chančt, *chančtachv* tanítani, tudatni. *ton latnel čovletes Isus chančtachv* azon időtől kezdé Jézus tanítani. 4, 17. — *šariš torem lovchne chančtan* bizonyosan isten útjára tanítasz. 22, 16. — *chun jejs ton torem kvalne i chančtes, tončurt lachveset tav pochane urkepet* midőn eljött az isten házába 's tanított, akkor elközeledének ő hozzá a' főpapok. 21, 23. — *tav chančtesan tanme jormant erch ošp* ő tanítá őket mint erővel bíró. 7, 29.

chančtap tanító. *chančtap, man šurov nagnanel uchv matsir* pos tanító, mi akarunk látni tőled valami jelt. 12, 38.

chančtane aš tanítás; aš nélkül is. *choloch pakseset tav chančtane ašetne* a' nép elcsudálkozik vala ő tanításain. 7, 28. — *titme kačelam atem pakseset tav chančtanane* ezt hallván az ember(ek) elcsudálkozásának ő tanításán. 22, 33.

chančtacht tanul.

chančtachtep vagy *chančtachtep* *char* tanuló, tanítvány. *i covelum tak paltü kitkuplov chančtachtepan mis tanane va* 's híván magához tizenkét tanítványát ada nekik hatalmat. 10, 1.

chančtachtne ma tanuló hely. *i multestü Isus Galilejme jüntetatel, chančtam tan chančtachtne maganelt* 's megkerülé Jézus egész Galileát, tanítván tanuló helyeiken. 4, 23.

(*kanžém* ismerék, tudok; *kanštém* tanítok).

chanš ír, (lásd *chaš*). *vajlen najt chanši tocho* mert a' próféta ír így. 2, 5. — *choren palt chanšem oli* az írásban írva van. 4, 4.

(*kanzém irok; kanzä szín, tarkaság*).

chaš?

chašep kárpit, függöny. *tončuvt torem kval jälpen au chašep pali manemtachtes numel jole moš* akkor az egyháznak szent kapujának kárpitja felszakada felülről aláig. 27, 51.

(*kasep takaró, kárpit, függöny*).

chaš (l. *chašč*) 1. ismer, tud, kísért. *sariš latam nanane, at chašganem nanen* bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket. 25, 12. — *chun nan chašine jomas mater michv nank püvenanne* ha ti tudtok valami jót adni fiaitoknak. 7, 11. — *am ati chun chašsanim nanen; ele menan amnanel, tul' varem charet* én soha nem ismertelek benneteket; menjetek el tőlem, rosztévők. 7, 23. — *nag chašsen, išto am urelam, chot at rovtsem* te tudtad, hogy aratok, a' hol nem vetettem. 25, 26.

čašne tudó, ismerő; tudás, kísértés. *tončuvt Isus tatem oles lilnel char mane chašne kašel asrajnel* akkor Jézus elvitetett volt a' lélektől pusztába, az ördög által való kísértés végett. 4, 1.

chašp tudó, nepek *chašp char* írástudó. *nar mos nepek chašp charet latat, išto Iijane alpel jejchv karech* miért mondják az írástudók, hogy Illyésnek előbb kell eljönni? 17, 10.

čaštal ismeretlen, titkos. *chošgen nak jegenne čaštal mat olep charne, i nag jegen justitü nagen šam čalt* imádkozzáll te atyádnak, ismérletlen helyen levőnek, 's te atyád megjutalmaz tégedet nyilván. 6, 6.

čašv tudatik, ismertetik. *ton chotel i ton čas chonne at čašve* a' nap és az óra ki által sem tudatik. 24, 36. — *ati chonne at čašve püv jegnel targe* senki által nem ismertetik a' fiú az atyán kívül.

čašch tud. *kvalen chum čašchat olche, chot čast tulmech jeju* a' házi gazda ha tudná, melly órában a' tolvaj jö. 24, 43.

čašcht, čašchtachv ismertetni, jelenteni. *ton mos jeju čaščhti urlechnel* azért a' fa ismertetik meg a' gyümölcsről. — *tit čaščhti ton, išto man naň at visov* ez jelenti azt, hogy mi kenyeret nem vitünk. 16, 7. — *i kanne jochtem laveltane Golgofa, nar čaščhti lobnoj mane* 's helyre jutván, nevezettre Golgothának, mi koponya helynek mondatik. 27, 33.

čašl ért. *tan ašetnel čašlilan tanme* dolgaitokról ismeríték meg őket. 7, 16. — *palel cholilan i at čašlilan* füllel halljátok és nem értitek. 13, 14. — *čašleslan eren titme? latat tavane: čašleslov, pojrechš* értettétek-e vajjon ezt? mondának neki: értettük, uram. 13, 51.

2. ír (1. *čanš*). *i čašsanel tav pankä numpalne lanchet čašchtachv tocho* és írának ő feje fölibe szókat jelenteni úgy. 27, 37.

char, mindenféle szóhoz járulván, a' „való“ jelentésének felel meg, p. o.

aku char egy, egy valaki,

ton char az,

chotchar a' ki. *kvane kvalem ton char chontes aku charme tak jurtetnel, chotchar tavane arent ončes šat dinari* kimenvén, az találá egy valakit társaiból, a' ki neki tartozik vala száz dénárral. 18, 28.

elol char első, egyik,

mot char más, *motit char* másik. *ton mos ale elol charme jachtachv pümtitä, os motit charme ereptachv* azért majd az egyiket fogja gyűlölni, de a' másikat szeretni. 6, 24.

tä char ez. *tä charet at tajat punuchv torem kval chosnane* ezek (pénzek) nem arra valók, tenni az egyház kincstárába. 27, 6.

jovchstam char haragos, ellenség. *čopeltachten jerte jovchstam charentel* békülj meg hamar ellenségeddel. 5, 25.

tene char enni való.

nergesap char dolgozó.

činklam char született.

urp char őrző, felügyelő.

choltlap char vesztő, ölé.

kışp char kereső.

erem char elátkozott.

lalptam char elkészítettett.

vim char vívő.

met char napszámos, béres.

cholem char holt, halott.

jäni char nagy, idősbí.

viš char kicsiny, gyermek stb. stb.

(*kar, kär* valaki, valami).

char föld színe, puszta, mező. *char ma* puszta föld, mező. — *suj ergap char mat, lalptan lonch pojrechšne* szó kiáltó a' pusztában, készítetek utat az úrnak. 3, 3. — *tav tene charä oles akridet i char ma mag* ő enni valója volt sáska és pusztai méz. 3, 4. — *tončuvt Isus tatem oles lilnel char mane chašne kašel asrajnel* akkor Jézus vittetett volt a' lélektől a' pusztába az ördög által (való) kísértetés végett. 4, 1. — *šunšpan char ma čouretne, chumle tan jünimat* nézettek a' mező liliomaira, mint nőnek. 6, 28.

(*kärü ma* fátlan föld, ellentéte az *ung ma-nak* = fás földnek).

charil, *charilachv* aludni, oltódni. *man putenov charilachv jejmtset* méceink elaludtak. 25, 8.

charilatal és *chariletal* olthatatlan. *tav lištiti tak ardentü i achitiü tak putitiü purane os solomme teltitiü chariletal tautel* ő tisztítja szérüjét 's gyűjti buzáját csűrbe, de a' szalmát olégeti olthatatlan tüzzel. 3, 12. — *chon lavi: eserental, joreli chariletal tautne* a' ki mondja: esztelen, méltó az olthatatlan tüzre. 5, 22. — *rastnag jejmtuchv charilatal tautne* vettetvén olthatatlan tüzbe. 18, 8. — *menan ele amnanel, erem charet, charilatal tautne lalptam charne asrajne i tav jurtanne* menjetek el én tölem, elátkozottak, az olthatatlan tűzbe, elkészítettetett valóba az ördögnek és társainak. 25, 41.

charit olt. *erp pojlachne charititiü lachme* a' gazdagság szerete eloltja a' szót. 13, 22. — *pelemtam ponlame at charititiü* a' meggyújtott gyertyabelet nem oltja el. 12, 20.

(*karili* elalszik a' tűz; *karitém* oltok).

chart hús, hurezol. *Os Isus motentag ojgemam sujniš lilä char-tes* de Jézus másodszor kiáltván felszóval lelkét kihúzá (kilehelé életét). 27, 50.

chartep húzó, *kav chartep* követ húzó, örlő. *kit ne kav chartep; aku char vive, os moten chulleptove* két nő követ húzó (két örlő nő); az egyik elvitetik, de a' másik meghagyatik. 24, 41.

(*kartém* húzok, hurezokok).

chap hajó. *chontes mot kit jegepüvinčagne chapt tank jeganel jot* talála más két atyafit, hajóban magok atyjával. 4, 21. — *os tin ton lat chulleptosten chapme i tink jegen, menesi tav jej-palt* 's ök (ketten) azonnal elhagyván a' hajót és atyjokat, menének ő utána. 4, 22.

(*káp* nyárfa, nyárfából készült csónak, hajó).

che ha, *l* után *ke* helyett, *ol-che* = *ol-ke*. *chun ton chotelet at multan olche* ha a' napok nem múltának. 24, 22.

choj érdemes, méltó. *nan numtan chumlc? Tav lavset pari: ačelne choj* mit gondoltok? Ők visszafelelének: halálra méltó. 26, 66. — *aku ton pel nergesap tenane choj* minden dolgozó az ételére érdemes. 10, 10.

chojpp méltó, érdemes, hasonló. *vovem charet at fejmtset chojpi* a' meghívottak nem lettek méltókká. 22, 8. — *chun úvan fejmtuchv chojpi, menen, pcrten šochcn olne charan i majen jorlitne* ha tökéletessé akarsz lenni, add el mindenedet 's osszd ki a' szegényeknek. 19, 21. — *os mot char tavane chojpp 's a'* másik (parancs) ahhoz hasonló. 22, 39.

choj talál. *loncht lalch chojesanel Simon Kireneaninme* az úton előtalálák Simont a' Kireneabelit. 27, 32.

chojt mód, kép. *chun chošgan, ul fejmten vitmelapet chojtet* midőn imádkoztok, ne legyetek a' képmutatók szerint. 6, 5.

aku ton chojt azon mód. *aku ton chojtet elemcholes püv jejs* azonképen az ember fija eljött. 20, 28.

chojt betegen fekszik. *jochtem Isus Petr kvalne chontestä tav akvetame cholél chojtnat* menvén Jézus Péter házába találá ő napát lázban fekvőt. 8, 14.

chojtem beteg. *ton mat tatsanel tav eltüpaletane chojtem palkant kujp charme* ott vivének ő hozzá egy beteget, hordozó széken fekvőt. 9, 2.

chojtep *char* beteg. *šochcho chojtep charetme jülteptesan* minden beteget meggyógyíta. 8, 16.

(*kojtém* beteg vagyok, szenvedek).

chojlt mozdít, *chojltachv* mozdítani. *ustal chutei puntlat choles vojnet tarmelne, os tank toel pel chojltachv tanme at úrganel* elhordozhatatlan batyúkat tesznek az ember vállaira, de magok újjal sem akarják megmozdítani azokat. 23, 4.

chol láz, *cholel chojti* lázban fekszik. *chontestä tav akvtetame cholel chojtnat* találá ő napáját lázban fekvőt, beteget. 8, 14.

chol hol, holval,

cholge holva, reggel. *eti lavine: fejmti jomas chotel, ton mos išto aul kelpi oli; i cholge pala: tä chotel lu' torem, ton mos išto aul šemelag oli* estvel mondjátok, lesz jó nap, mert az ég veres; 's reggel felé: ma rossz idő lesz, mert az ég sötét. 16, 2, 3.

mot chol másnap reggel. *os mot chol pari jomem usne techv jejmtes* 's másnap reggel visszajövéen a' városba megéhezék. 21, 18.

cholt, cholt chotel holnap. *chotchar tü chotel jänimi, os cholt rastove kür keurne* melly ma nő, de holnap vettetik a' kemenczébe. 6, 30. — *ul numselan cholt chotelme* ne gondoljátok a' holnapipot(ra). 6, 34.

(*kolitü* holnap).

chol 1) hal. *chun choli apüv oštal* ha meghal egy gyermektelen. 22, 24. — *jäni char vant vimat jejpalt choles* a' nagy (idősebb), feleségvéése után meghala. 22, 25.

cholne aš halál. *chun i cholne aš jejmü nag jortelen* ha halál lesz is te veled. 26, 35.

cholem holt. tan cholemanel jejpalt choles i ne azok halála után meghala a' nő is. 22, 27. — *torem ati pel cholem charetne, os torem lilen charetne* istene nem a' holtaknak, hanem istene az élőknek. 22, 32.

cholp holt, cholp char u. a. *cholp charet noncho jältname at lovntaleslan* a' halottak föléledését nem olvastátok? 22, 31.

chole holt, dög. ton mos chot jejmü chole, tov achtkatat markešet azért a' hol van dög, oda gyülekeznek a' keselyük. 24, 28. — *tunč-peset jormant cholet lönek* mint holtak. 28, 4.

choles halandó, ember (*elemcholes*). *tav ati chotal' tončüvt at taj, mantem rastuchv kvane choles lajl jolpalne* az semmire akkor nem ér, hanem vetni ki az ember lába alá. 5, 13. — *elol telem cholesme tellam char chumme i neme joltes tanme* az első lett embert teremtett férfit és nőt csinálta őket. 19, 4.

cholestal ember nélküli. *menen i latkaten hute por cholestal* menj és egyezkedjél magával tanú nélkül. 18, 15. — *cholestal ma kietlen pusztá. tonme cholem jejpalt Isus ele menes toul tocho kerep tarmelt cholestal mane nachkat* azt hallván Jézus elmene onnan úgy, hajón kietlenbe magában. 14, 13.

elem-choles ember; *elemcholes püv* ember fija.

vati choles vagy *vat' choles* felebarát. *erptalen nak vat' cholesen* szeresd te felebarátodat. 5, 42.

cholent hal. *am am aš cholenti* én lányom most meghal. 9, 18.

cholentul halál. *ton mos išto kvalget atemet tarmelne atemet i naerlach tarmelne naerlach, i jejmü tetal, cholentul i to mat ma šovne*

azért kelnek (támadnak) emberek ellen emberek 's ország ellen ország, 's lesz éhség, halálozás és néhol földindulás. 24, 7.

cholt öl.

choltil, choltilachv ölni. *varset tav l'altü oj, matsir amelel choltilachv tavame* csinálának ő ellene tanácsot, miféle módon megölni őt. 12, 14.

choltilapt ölet. *tak chontan ketem choltilaptsan ton alep charetme* maga hadait küldvén megöleté a' gyilkosokat. 22, 7.

chol 2) vész. *pojrechš, akilimlalen manov, tü cholov* uram, szánj meg minket, itt veszünk. 8, 25.

cholem veszett. *menan cholem ošet palt Israil kvalne* menjetek veszett juhaihoz Izraél házának. 10, 6.

cholt költ, vesz,

choltil költöget, veszteget. *chon am jortelem at ahti, ton char choltili* ki én velem nem gyűjt, az veszteget. 12, 30. — *choltilesan tonet ašne, i chontes tonetel mot at talant* elkölté azokat dologba (kereskedésbe) 's nyere rajtok más öt talentumot. 25, 16. — *choltilap* vesztegető. *tak liletame urp char choltilitü tavame, os am mosem lilü choltilap char chontitü tavame* a' maga lelkét őrző elveszti azt, de én érettem a' lelkét elvesztő megtalálja azt. 10, 39.

cholil és *cholel* vész, téved. *nagnane jomasšu, chun choleli nagnanel aku lomet* néked jobb, ha elvész tőled egy tag. 5, 30. — *šochen jünimap, chotcharme ati pel am aul jegem rovtestä, ose cholili* minden növény, mellyet nem az én atyám vetett, mege (el) vész. 15, 13. — *šimil erch ati ault olp nan jegnel, ištobi choliles i aku titü višetnel* olyan akarátja nincs mennyei atyátoknak, hogy egy is elveszen ez kicsinyekből. 18, 14.

cholilam ő eltévedt juh.

choliltep elvész, eltéved. *chun aku mater ončes šat oš, i ton charetnel aku choliltepes, at chulteptsan eren tav ontolšat ontollov acht, i at meni kinšuchv cholilam ošme* ha valakinek volt száz juha, 's azokból egy eltévedt, nem hagyta-e a' kilenczvenkilenczet a' hegyen 's nem megyen-e keresni az eltévedt juhót? 18, 12.

cholchv vész, vesztetik. *ul achant nagnane jomaslach ma tarmelt, chot chortetne i similne cholchve* ne gyűjtsetek magatoknak jószágot a' földön, hol molyok és rozsdá által emésztetik el. 6, 19.

(*kolém* halok; *kolém* veszek, fogyom. Magyarban van *hal* és *köl*, *kel*, mitől *költ* = fogyaszt. Finnben *kuolen, kuolla*

halni; *kulun, kulua* fogyni, veszni, mitől *kulutan, kuluttaa* költeni, fogyasztani).

chol hall. *aku ton chojtet cholilan chontetme i chontlachte ašetme* azonképen halljátok a' hadakat és hadakozásokat. 24, 6. — *šav šajt i jülpen šurset chontlache nar chontline, i at cholsanel* sok próféta és szent akarta hallani, a' mit tük hallotok, és nem hallották. 13, 17. — *palel cholilan i at chašlilan, i šamel šunšine i at vajlan* füllel halljátok és nem értitek, 's szemmel néztek, és nem látjátok. 13, 14.

cholem hallott, hallván. *tan um at vaganel i cholem at cholangel* ök látván nem látnak, és hallván nem hallanak. 13, 13.

cholp halló, *lach cholp* szóhallgató, szolgál. *chun ton lach cholp oppen, lavi tak šimü keurt: jerte at jevu am pojerem* ha a' szolgál roszt, mondja szívében: hamar nem jön meg én uram. 24, 48.

cholvet. vajlen tan numsat, išto tan šav latnanel mos cholvet mert ök (azt) gondolják, hogy ü sok beszédők miatt meghallgattnak. 6, 7.

(*kólém* hallok. Tehát egyhanguak: *chol* hal, *chol* köl, fogy, *chol* hall; fiunben: *kuol* hal, *kuol* köl-ik, fogy, *kuul* hall).

cholit felfordít. *Isus torem kvalne tum kvane sirsan šocho per-tepet i joutepet torem kvalt, i cholitesan vatelap chumet pasenctme i kapter pertepet unlep jevjetme* Jézus az egyházba menvén kihajta minden árulókat és vevőket az egyházban, 's felfordítá a' kereskedő emberek asztalait és a' galambárusok székeit. 21, 12.

choloch (tör.) nép. *choloch unlep charet jeipes mat* nép, ülök, sötét helyen. 4, 16. — *chajerag eseplianel anem cholochme jocht ašne chašētananel čvrt* hijába tisztelnek engem, a' népet jött dologra (emberi dologra) tanításukkor. 15, 9. — *ton mos aul naerlach jorti naerne, chotchar jejmtes tak cholochan jot lovtachtuchv* azért a' mennyország hasonlít egy fejedelemhez, ki számolni akart a' magapévével. 18, 23.

cholt nyilvánít, jelent, mutat, rendel, vezet. *šoten nag, Simon Joan püv, ton mos išto ati űoul ati kelp tonme cholteset nagnane* boldog te, Simon János fija, mert se test se vér azt nem jelentették neked. 16, 17. — *tončvrt choltilem nanane: am ati chun chaššanem nanen* akkor kijelentem nektek: én soha sem ismertelek titeket. 7, 23. — *tanme chašētam uruchv šochv, nar am choltsem nanane* azokat tanítván tenni mind, a' mit én rendeltem nektek. 28, 20. —

os *chun at chontemli tanane, choltalen torem kvalna* 's ha nem hallgat rájuk, jelentsd be az egyháznak. 18, 18.

cholto jelentetik, rendeltetik. *aku ton pel i nag ton charenel, nak latelpenne cholven* vajjon nem te is azok közül való vagy-e, beszéded által jelentetel ki. 26, 73. — *os tan misanel tonetme sulput varp chum ma mos, ton asne choltvesem am pojrechšne* 's ők adák azokat agyag-fazék csináló ember földjeért, a' mire parancsoltattam uram által. 27, 10.

choltem nyilvánult.

choltil jelent, vezet.

choltilap vezető, mester; *tonch choltilap* útvezető. *ul lavektan choltilapi, ton mos isto nan paltan aku choltilap, Christos* ne mondasatok mestereknek, mert nálatok egy a' mester, Krisztus. 23, 10.

choltilal jelenget. *chun Tirt i Sidont choltem olchanel nanane choltilalam erket* ha Tyrusban és Sidonban nyilvánultak volna a' neked kijelentgett csudák. 11, 21.

choltechat, choltchat mutatkozik, jelenkezik, kiviláglik. *tončuvt choltchati elemcholes piv posü ault* akkor mutatkozik az ember fiának jele az égen. 24, 30. — *i tat choltchatsi tanane Mojsej i Ilija tav jortelat unlepag* és ott jelenkezének nékiek Mózes és Illyés ő vele ülve. 17, 3. — *choltechaten popne i taten jur, nevojpp lavem oli Mojsej zakont* mutasd magad a' papnak, 's vigy áldozatot, millyen mondva van Mózes törvényében. 8, 4. — *i tuset jülpen usne i choltchatset šav cholešme* és bemenének a' szent városba és mutatkoznak sok embernek. 27, 53.

choltp mutat. *katel choltpam tak chahčepan laves* kezével muttván tanítványait, monda. 12, 49.

(*kultém* mutatok).

chon ki. *chon vatü jochti permelachv, ton perme* kinek ereje van túrni, az túrjön. 19, 12.

chonag kinek. *chonag eseplianel elemcholeset anem* kinek tartanak engem az emberek? 16, 13.

ati chon senki. *ati chon jomas toremnel targe* senki sem jó istenen kívül. 19, 17. — *ati chonne ul laten* senkinek ne mondd. 8, 4.

choncho által. *ton mos tocho fejmtes, tak sarme latelp toremnel hajt choncho* azért úgy lett, hogy teljesedjék isten mondása a' próféta által. 1, 22.

chont had. *tak chontan ketem chontilaptsan ton alep charetme* maga hadait küldvén megöleté a' gyilkosokat. 22, 7.

chont chum hadi ember, katona. *ošgem jolempalt chont chumet* bírok magam alatt katonákat. 8, 9. — *tončuvt uš urp Pilat chont chumet Isusme vim uš sut kvalne achtves chont kavem šocho* akkor a' város őrzőjének, Pilatusnak, hadi emberei Jézust elvivén a' város törvényszékére, egybegyülekezék sok hadi sereg. 27, 27.

chontlacht hadakozik; *chontlachtne aš* hadakozás. *aku ton choj-tel cholilan chontetme i chontlachtne ašetme* azonképen halljátok a' hadakat és hadakozásokat. 24, 6.

(*kant* had; *kantlaht* hadakozik).

chont, *chontuchv* találni, látni, lásd *chot. kinšan i chontine* keressetek és találtok. 7, 7. — *chun julechti chontuchv tavame* midőn megcsik találni azt. 18, 13. — *os sorve chontem tunčpamatä, tan čagtset šak jüni čagtelpel* és a' csillagot megállapodni látván, ök örülének igen nagy örömmel. 2, 10. — *chun chontilan tavame, suj latan amñane* midőn megtaláljátok őt, hírt mondjatok nekem. 2, 8.

chontilal találgat. *šimeniš kišpet chontilalganel tonme* az erősen keresők találgatják azt. 11, 12.

chontčhat találkozik. *os am noncho jältnem jejpalt chontchatine am jortelem Galilej ušt 's* én feltámadásom után találkoztok velem Galilea városában. 26, 32.

(*kantém* talállok, nézek).

chontl, *chontlachv* hallgatni, hallani. *pal' ošp char chontlachv tak chontle* fület bíró ember hallgatni, úgy hallja. 11, 15. — *os nan chontlelan prütčame rovtep char mos de tik* hallgassátok a' példabeszédet a' vető emberről. 13, 18. — *tan naerme chontlam jutejset* ök a' fejedelmet hallván elmenének. 2, 9. — *šav űajt i jälpen űurset šunšuchv, nar nan väine i at usanel, i chontlachv, nar chontline, i at cholsanel* sok próféta és szent akarta látni, mit tük láttok, és nem látták, 's hallani, mit tük hallotok, és nem hallották. 13, 17.

chontlap hallgató. *os kaven mat rovtem tajm chašchti lach chontlapme* de a' köves földön elvetett mag a' szó-hallgatót jelenti. 13, 20.

chonteml hallgat egyszer. *chun chontemli nagnane, tončuvt nag chonteslen nak kačen* ha hallgat reád, akkor te megnyerted (találtad) te öcsédet. 18, 15.

(*kontlém, kvontlém* hallgatok; finnül *kuuntelen, kuuntella* hallgatni).

chočä hosszú, messzi. *chotchar menuchv fejntes chočä lonchne* a' ki menni készült hosszú útra. 25, 14. — *aku tocho tat olset i chočanel šašset šav ne* azonképen ott vala és messziről néze sok nő. 27, 55.

chočat messze, régen. *jormanel anem nilmel, os tan šimanel amnanel chočat oli* tisztelnek engem nyelvel, de szívök tőlem messze van. 15, 8.

chočatíuv messzibb, régebben. *Petr jomentes chocatíuv tav fej-tüfalt arkep kval moš* Péter távolabbról mene utána a' főpap házáig. 26, 58. — *chočatíuv ton manel jüni pures ane wrechtes* messzibb azon helytől egy nagy disznónyáj őriztetik vala. 8, 30. — *chun Tírt i Sidont choltem olchanel nanane choltíalem erket, tont chočatíuv jochtnat toremne* ha Tirusban és Szidonban nyilvánultak volna a' nektek kinyilatkozott csudák, akkor régebben megtérnének (tértek volna) Istenhez. 11, 21.

(*kosü* hosszú = hosszú).

choče ámbár. *kíšset retel tonuchlapme Isus pankne, ištobi tavame jole aluchv, os at chótset*; *i šav choče negliges retel tonuchlap, at chotset* keresének hamis tanít Jézusra, hogy megöljék őt, de nem találának; 's sok bár előtünt hamis tanu, nem találának. 26, 59, 60.

chočetag által, azért. *ton chočetag fejntat nanane suti* ez által lesznek bírátokká. 12, 27. — *ton chočetag nagnane tajni am alnem michv tin chumetne* azért kellene neked én pénzemet adnod árusoknak. — *tü aš chočetag šochen nepeken chańčtam chorenetnel aul naerlachme jorti koz'ainne e'* dolog által (ezért) minden tudós, tanítván az írásból a' mennyországot, egy gazdához hasonlít. 13, 52.

(*koš, kvoš, kveš* ámbár; *tikvoš* azért. Vajjon kapcsolatban van-e *kaš*-sal, 's véletlen-e találkozása az orosz *chotja*-val?)

chošg, *chošguchv* imádkozik, kér. *nak toremenne chošgen i aku tavane služíten* istenedet imádd, és egyedül neki szolgálj. 4, 10. — *títetme šocho miganem nagnane, chun patem chošgan amnane* ezeket mind odadom neked, ha leesvén tisztelsz engemet. 4, 9. — *i tavame chontem chošgeset, ištobi tav ele menes tan maganelnel 's őt meglátván* kérék, hogy elmenne földjeikről. 8, 34. — *erptat paulkant tunčpam chošguchv* szeretnek a' falutéren állva imádkozni. 6, 5.

chošgene imádkozó, imádkozás. *chošgene aš* imádság. *am kvallem chošgene kvali lavecti* én házam imádság-háznak neveztetik. 21, 13. — *os tü tochem ketchti šochen pišel i chošgene ašel* de e' nemzetség kihajtatik sok bűjtöléssel és imádsággal. 17, 21.

chošgem imádkozik. *tin vatge jomlitesi, puctesi tar lajlane i chošgemesi tavane* ők (ketten) közel lépének, leesének lábához, és imádkozának hozzá. 28, 9.

chosnā (or.) kincstár. *Arkepet manetet vim lavset: tü charet at tajat punuchv torem kvöl chosnane a' főpapok a' pénzeket* vevén mondák: azok nem kellők (azokat nem szabad) tenni az egyház kincstárába. 27, 6.

chor kép, alak. *tav chorü oles jormant salne char, i tav maš-nate oles jormant tujt* ő képe volt olyan mint villám, 's ruhája olyan mint hó. 28, 3. — *urkatan chajer újjetnel, chotcharet jejvet nan pal-tan oš chovel örködjetek a' hamis prófétáktól, a' kik jönnek tí hoz-zátok juhképpel.* 7, 15. — *os chun pičelíne, ul tuštan chumle viime-lapet, vajten tank choraneltel pel peltachtat 's midőn böjtöltök, ne szomorkodjatok mint a' képmutatók, mert azok képeiket is elvál-toztatják.* 6, 16. — *chon chor i nam tig chontem o'í?* ki képe és neve van ide (itt) látva? 22, 20.

(kur alak).

choremen szép. *chotcharet kvinel šušne čvrt choremenet* mellyek kívül nézéskor szépek. 23, 27. — *nar mos varine chomelet újjetne i choremeni vargan šopenet s'aretne* minek csináltak sírokat a' prófé-táknak 's széppé teszitek oszlopait az igazaknak. 23, 29.

choren irás, könyv. *choren telem aš mos* könyv a' születési dolog végett (nemzetségi könyv). 1, 1. — *choren palt chanšem o'í* az írásban írva van. 4, 4.

chorochš lator, zsvány. *jormant nan chorochš puvuchv jejsan širi i orte katel mintha tik zsványt fogni jöttetek, kard és dárda-kézzel.* 16, 55. — *tončvct pernane rochvesi tac jortelut kit chorochš* akkor keresztire veretek ő vele két zsvány. 27, 38. — *nan tavame vareslan olne magi chorochšetne* tí azt tettétek lakó helyévé a' latrok-nak. 21, 13.

chort moly. *ul achten nagnane jomaslach ma tarmelt, chot chortetne i similne cholchve* ne gyűjts magadnak jószágot a' földön, hol molyok és rozsda által emésztetik. 6, 20.

chortep szóró lapát. *chortep tav katat* szóró lapát ő kezében van. 3, 12.

chot ki, melly. *zakont chot pimetpe jänüuv?* a' törvényben melly parancs legnagyobb? 22, 36.

chotchar a' ki. *ton*, *chotchar vari am jegem erch*, *chotchar oli ault* az, a' ki teszi én atyám akaratját, a' ki az égben van. 7, 21.

chotal' kire, mire. *tav ati chotal' tončuvrt at taj*, *mantem rastuchv knane choles lajl jolpalne* az semmire akkor nem való, hanem kivetni (való) az ember lába alá. 5, 13.

(*kot* ki, melly, *koti* a' melly, *kotál'* melly felé).

chot hol, *chote* hová, *chotel* honnan. *chot alpel telem judejskoj naer* hol az újdön született zsidó király? 2, 2. — *menam am jejtēpalent*, *kaš chote menen* megyek én utánad, bár hová mégy. 8, 19. — *chotel jejset takenak.t* honnan jöttek a' konkolyok? 13, 27. — *Joan perne punne aš chotel oles?* János keresztsége honnan volt? 21, 25.

chotal' hovafelé. *vim charet Isusme tatsanel tavame Ka'a'a erkep palt*, *chotal' achikatset nepekenet* a' Jézus megfogói vivék őt Kajasz főpaphoz, a' hová gyültek volt az írástudók. 26, 57.

chot, *chont* talál, lát. *kvalne tum chotsanel apüeme tav čuktü Maria jot* a' házba menvén találák a' gyermeket ő anyjával, Máriával. 2, 11. — *sariš vati jomentanat ujl chotsa kit jegepürinčagme* a' tenger partjára mentében akkor láta két atyafiat. 4, 18. — *šotenet sout charet*, *tan chotganel mame* boldogok a' szolídek, mert ők megtalálják (öröklík) a' földet. 5, 5. — *šotenet s'ar šimep charet*, *tan toemme chotganel* boldogok az igaz szívűek, ők istent meglátják. 5, 6. — *chumle šarne at chotvet tan* mi sokak által nem találtatnak azok. 7, 14.

chot hat. *chot chotel menem jejpalt vis Isus Petr* hat nap elmente után Jézus vevé Pétert. 17, 1.

chotit hatod. *chotit časnel jejnem oles čar lachve ontolovt čas moš* hatod órától fogva setét volt a' világon kilenczed óráig. 27, 45.

chotpen hatvan. *teles oslem to char šat*, *to chotpen os to kus latne terme* gyümölcsöt, ki száz, ki hatvan és ki húsz annyit. 13, 8.

(*kat* hat, *katit* hatod, *katpen* hatvan).

chotel nap. *eti lavine: jejmü jomas chot-l*, *ton mos išto aul kelpi oli* estvel mondjátok: lesz jó nap, mert az ég vörös. 16, 2. — *os Isus rovelam tak choščachtēpan laves: tä mir amnane akilmi oli, išto churum chotelag obnanel jejmü s am pochemt, i at ončat nar techv* 's Jézus híván tanítványait, monda: e' nép nekem szánalomra van, hogy három napig volt nálam, 's nincs mit ennie. 15, 32.

chotel pakepane, nap kelte, *chotel pakepap* kelet. *volchvet jochtset Jerusalinne chotel pakepane pálnel* bölcsek jövének Jéruzsálembe napkelet felől. 2, 1. — *man uslov tav sovü chotel pakepane palt* mi láttuk ő csillagát napkeleten. 2, 2.

chotel matp jurech(k) napnyugati vidék.

chotel pal dél, nap-dél. *chotel pal naer vant twnépi sut elpalt tü puch jot a' dél királynéja áll az ítélet előtt e' nemzetséggel.* 12, 42.

chotel pankne nap fejében. *os lathatem met charet jot teletachv anane chotel pankne denariel, ketsan tanme tak vinogradnik keurt varuchv 's megegyezvén a' napszámosokkal fizetni nekik nap fejében egy denárral, elküldé őket a' szölejében dolgozni.* 20, 2.

tü chotel ma. *man šochen lat nákov majalen tü chotel kašel mi* mindenkori kenyérünket add meg mára. 6, 11. — *tü chotel kul' torem, ton mos isto aul šemelay ma rosz idő, mert az ég sötét.* 16, 3.

chotl fénylik. *tončuvt s'ar charet choilat jormant chotel tan jeganel naerlacht* akkor az igazak fénylenek mint a' nap ü atyjok országában. 13, 43. — *mot chotel chotlam čvrt šocho arkepet varset oj* más nap világosodtakor minden főpap tanácsot tön. 26, 1.

chotlalt világosodik, virrad. *Subotü mulem jejpalt sat elol chotel chotlaltam čvrt jejsi Maria Magdalina i mot Maria šunšuchv chomelme* Szabat elmulta után a' hét első napjának virradtakor jöve Maria Magdolna 's a' másik Mária nézni a' sírt (koporsót). 28, 1.

(*katl* nap, *katlent* nappalodik).

chom arcz. *tonme kričelam chačētachtepet chomi patsel i šaknuv pilmeset* ezt látván a' tanítványok arczul esének és nagyon féltének. 17, 6.

chomel sir, koporsó. *jejsi šunšuchv chomelme* jövének nézni a' sírt. 27, 1. — *nar mos varine chomelet nájetne* minek csináltok sírokat a' prófétáknak. 23, 29. — *joltchatine alšen chomeletne* hasonlítottok mázolt sírokhoz. 23, 27.

chul hal. *nečv náh nan paltan? tan larset: sat i ale nečv* *chul* mennyi keuyér van nálatok? ők mondának: hét 's néhány hal. 15, 34. — *rastalen vonpme, i elol chulme, chotchar úopesi, vajalen* vesd bé a' horgot 's az első halat, a' melyly reáakad, vedd. 17, 27.

ujchul vad állat, *tiglesap ujchul* szárnyas vad, madár. *tiglesap ujchulet ončat pišet* a' madaraknak vannak fészkeik. 8, 20.

chul-kišp hal-kereső, halász. *rajlen tiň olsi chul-kišpi* mert ők (ketten) valának halászok. 4, 18.

(*kul* hal, *ujä-kul* vad).

chulp 1. háló. *tin ton chulpet chulteptam jomesi tav jeppalt* 's ök a' hálókat elhagyván menének ő utána. 4, 20. — *chotcharet junt-seset chulpanel a' kik varrák hálójokat.* 4, 21.

2. koszoru, korona vagy fejkötő. *i chulpme sagem jutpen jevnel punsanel tav pankü tarmelne* és koszorút (fejkötőt) szövén tövisfából tevék azt ő fejébe. 27, 29.

(*kulp* háló).

chul' felső ruha. *i űurep charne perektiche nay jöten i richv nagunel kvartme, rajalen tavane i chul'en* akarónak pörölni veled (a' veled pörölni akarónak) 's elviinni tőled az alsó ruhát, add oda neki felső ruhádat is. 5, 40.

(*kul'* daróc, aba posztó; *kul' taul* egész ruha).

chult marad, hagyatik. *at chulti tit kav tarmelt kav* nem marad ott kövön kő. 24, 2. — *eti tav chultes tat nachkat* estig ő marada ott magában.

chultept, chulteptachv bocsátani, hagyni, marasztani. *i chultepten manane man arentenov, chumle i man chulteptilov mank arenten charenovne* bocsásd meg nekünk a' mi adósságunkat, a' mint mi is megbocsátjuk a' mi adósainknak. 6, 12. — *titit mos chulteptitü elemcholes jegme i űukvme* ezért hagyja el az ember atyját és anyját. 19, 5. — *migne lovt urtme matanel, i chulteptestan juren ašme zakont; tit karech oles varuchv i mot aštme at chulteptachv* adtok tizedrészt méntából, 's elhagyjátok az áldozatos dolgot a' törvényben: ezt tenni kellett 's más dolgokat sem elhagyni. 23, 23. — *titit am kelpem jälpel zakonnel, šav mos šoštam, kreket chulteptane kašel* ez én vérem az új törvényről, sokért kiontott, a' bűnök megbocsátására. 26, 28. — *chulteptalen nak sajn tatem matetat* hagyd (ott) ajándékodat a' hozás helyén (az oltáron). 5, 24.

chulteptacht hagyatik, marad.

(*kulém* maradok, *kultém* hagyok).

chulem, *chulm* hamu. *tont chočathuv lan chulmel puyktam jochnat toremne* akkor régen ök hamuval behintve tértek volna az istenhez. 11, 21.

(*kulm* hamu).

chun mikor, midőn, hol. *kalemtes tananel, chun negles sov tudakozá tölök, mikor látszott a' csillag.* 2, 7. — *chun multesan Isus tä lanchet* midőn elvégezte Jézus a' beszédeket. 19, 1. — *olen tat,*

chun at latem nagnanc légy ott, míg nem mondom neked. 2, 13. — *tocho i am aul jegem vari nan jortelan, chun sochen char at tareti šimetatel így én menyeyi atyám teszen veletek, ha mindenki nem bocsát meg szívében.* 18, 35.

*atichun soha. am ati chun chašsanem nanen én sohasem ismer-
telek titeket.* 7, 23.

chumle hogyan. Josif vares tocho, chumle laves tavane angel József tőn úgy, mint monda néki az angyal. 1, 24. — *chumle aň moš nan at lovtalilan hogyan, eddig nem olvastátok?* 1°, 4. — *chumle voš ivolt tav ončes elol puv teknane míg ő szülte első fiját.* 1, 25.

(*kuň* ha, midőn).

chuš szolgál. *chuš am paltem kuj agmeltam (egy) szolgál* nálam fekszik betegen. 8, 6. — *nachke laven tach, i jälti am chušem* csak mondj egy szót, 's egészséges lesz én szolgálám. 8, 8. — *chon ħuri nananel panki oluchv, ton jejniťi nanane chuš a' ki akar közületek fővé lenni, az legyen nektek szolgál.* 20, 27.

chušl szolgál. chon nananel ħuri jängi oluchv, ton char nauane *chušli a' ki közöletek akar nagyinak lenni, az nektek szolgál.* 20, 26.

(*kuš* szolgál).

chušep kamara, rejtek ház. *os naq chun chošgan, tujen nak* *chušepenne, i fejtenpalent av tov pantem chošgen nak jegenne chaštal* *mat olep charne 's te, midőn imádkozol, menj be te kamarádba 's* utánad az ajtót ott betevén, imádkozzál te atyádnak, ismeretlen helyen levőnek. 6, 6.

chur ebben *pupi-chur*; *pupichur tochom* kigyó fajzatja. 3, 7.

chur vég, határ. *elol chur aulnel mot chur moš* az ég első végétől a' másik végéig. 24, 31.

(*kuri* oldal).

churi zacskó; száz. *ul vajan ati churi lonchne jot no* vegyettek zacskót sem az útra vel(etek). 10, 9. — *šat churi* száz zacskó = 10,000. *oš chun pümetes tav lovtachtuchv, tav eltepalne tatem* *oles aku mater, chotchar arent ončes tavane šat churi talant* és midőn elkezdte számot vetni, elibe hozatott vala egy valaki, a' ki tartozott neki száz zacskó talentummal = 10,000 talentummal. 18, 24.

(*kuri* zsák, zacskó. A' tatároknál egy zacskó = 100).

churum három. *tochoch ergemane elpalt churum kes hultan, isto anem at ch' n'čilen a' kakas szólása előtt háromszor esküszöd, hogy nem ismeresz engem.* 26, 34.

churmit harmad. *Kvane kvalem churmit čas chant chotsan mot charéme* kimenvén harmad óra tájban találta másokat. 20, 3.

churmentag harmadszor. *i chulliptam tanme menes os i chošges churmentag latem aku ton l'achet 's ott hagyván őket elmene megint 's imádkozék harmadszor mondván ugyanazon szókat.* 26, 44.

(*kórom* három, *kormit* harmad).

chut teher, batyu. *negsat tarriven i ustal chutet, i puntlat chel'les vojnet tarmelne* kötnek terhes és elviselhetetlen batyúkat 's teszik az ember vállaira. 23, 4.

(*kont* batyu, *sis-kont* hát-batyu, háton viselhető kas).

chutelt, *chuteltuchv* hajtani. *i patem pank chutelleset tavane 's leesvén fejet hajtának neki.* 2, 11. — *tont jejsor pank chuteltuchv t'wane* azért jöttünk fejet hajtani neki. 2, 2.

(*kótém*, *kuotém* hajtók).

chum ember, férfi, l. *kum. joch'es aku poj chum Arin'afejnel* jöve egy gazdag ember Arimateából. 27, 57.

chont chum had-ember, katona. *ošgem jolempalt chont chumet* tartok magam alatt katonákat. 8, 9.

chumi férjhez megyen. *ton mos elk toremt ati vant viget, ati chumiat* mert a' túlvilágban se feleséget nem vesznek, se férjhez nem mennek. 22, 30.

(*kum* férfi, ember, férj).

chumle hogyan, l. *chun*.

chump hab. *rutgen sarišt votemles jani isgen tičuvne, isto kerep amertalves chumpetne tüstént a' tengeren megszelesedék nagy zivatar annyira, hogy a' hajó elmerítettett a' habok által.* 8, 24.

(*kump*, *kup* hab).

G.

gorčičnoj (or.) mustár. *aul naerlach jorti gorčičnoj tajmne* a' mennyország hasonlít mustár maghoz. 13, 31.

J.

jachst, *jachstachv* gyűlölni, üldözni, rágalmazni, megvetni, haragunni. *urchatan jachstachv aku materme tä višetnel örízkejtek megvetni egyet e' kicsinyekből.* 18, 10. — *nan choleslan, isto latem oli: ereptalen nak val' cholesen, jachstalen nak targen norep charme ti hallottátok, hogy mondva van: szeresd te felebarátodat, gyűlöld te ellened akarót.* 5, 42. — *os tan jachstesanel tonme i meneset, to tak kanetane, os to vatelane. matetane 's ök megveték őt, 's menének ki a' maga mezejére ki a' kereskedő helyécre (vásárára).* 22, 5. — *chun asraj asrajne jachstüä ha az ördög ördögöt üldöz.* 12, 26. — *arkepet tä amelet šunšem . . . jachsteset a' főpapok e' dolgokat látván, megharaguvának.* 21, 15.

jachstap gyűlölő. *jomas varan nanen jachstap charetne jót te gyetek a' titeket gyűlölőknek.* 5, 44.

jachšt

jachštane, pank jachštane fog-csikorgás. *tat jejmti luš i pank-jachštane.* 8, 12. — *tat jejmti luš i panket jachštane ott lesz sírás és fogak csikorgása.* 22, 13.

(vajjon e' szó összevethető-e a' *jüsem* örlök, Loszva vidéki szóval?)

jal, *jaluchv* menni. *lavalen anem elolt jaluchv i čaptachv amk jegem hagy engem előbb menni és eltemetni én atyámat.* 8, 21. — *chun aku ton chojtel uslov man nag t'urmat i jalsov nag pochenne* mikor így tudtunk mi tégedet fogságban 's mentünk te hozzád? 25, 39. — *agmetesem i t'urmat olsem, at jalsan am pochenne* beteg voltam és fogságban, nem jöttetek én hozzám. 25, 43.

(*jälém* járok, megyek).

jašmel vonás. *vajlen šariš latam nanane, jonchi aul i makan, os aku jota amne jašmel zakonnel olp at muli mert bizony mondom nektek, elfogy az ég és föld, de egy jota vagy vonás a' törvényből való (de a' törvények egy jótája vagy vonása) sem múlik el.* 5, 18.

(*jaš* útjelezés a' fákon, *jašmel* vonás, csik, *jašmeling* csikos).

jazičnik (or.) pogány.

jat közép. *ton mant voš jočtes kercp sariš jatne* azalatt a' hajó eljuta a' tenger közepére. 14, 24. — *kit šimtal lonch jatt unlem pümtset ojguchv* két vak az út közepén ülvén kezdte kiáltani. 20, 30.

fej jat éj közepe, éjféli; fej jat čuvt éjfélikor. fej jat čuvt Isus vinčt jomeses tan paltanel sariš mant éjfélikor Jézus mene hozzájuk a' tengeren. 14, 25.

(*jät közép*).

japešt közeled. *i chun tav jochtes kvalne, tončuvt japešteset tavane ton šampaltalet 's midön ö bejött a' házba, akkor közelodének neki (hozzá) a' vakok. 9, 28.*

(*läpä közel*).

jält gyógyul, éled. *os nachke lavan tach i jälti am chušem de csak mondj (egy) szót, 's meggyógyul én szolgám. 8, 8. — churum chotel mulne jeppalt jältem három nap mulva föléledek. 27, 63. — i tav chuš jältes aku ton lat 's ö szolgája meggyógyult azon időben. 8, 13.*

jältne (noncho-val) feltámadás. cholp charet noncho jältname at lovtaleslan a' holtak feltámadását nem olvastátok? 22, 31. — os am noncho jältnem jeppalt chontchatine am jortelem Galilej űšt de feltámadásom után találkoztok én velem Galileai városban. 26, 32.

jältept, jälteptachv gyógyítani, menteni. jälteptes šochen agem gyógyíta minden betegséget. 4, 23. — šocho chojtep charetme jälteptesan minden beteg embert meggyógyíta. 8, 16. — pojrechš, jälteptalen anem uram, ments meg engem. 14, 30. — nakven nak jälteptalen magadat magad mentsd meg. 27, 40. — chon nuri tak liletame jälteptachv, ton char choltilitü tavane, os chon chotilitü liletame am mosem, ton chontitü tavame a' ki akarja maga lelkét megtartani, az elveszti azt, de a' ki elveszti lelkét én érettem, az megtalálja azt. 16, 25.

jälteptal gyógyítgat. i tav jälteptalsan 's ö meggyógyítá (öket). 4, 24.

jältent feléled, feltámad. cholem chart jältentat a' halottak feltámadnak. 11, 5.

(*jältém éppé tesztek*).

jälpel új. *tü aš chočetag šochen nepeken chaňčtam chorenemel aul naerlachme jorti koz'ainne, chotchar nelti tak ochče-moletanel jälpel charme i is charme azért minden tudós tanítván az írásból a' mennyországot, hasonlít gazdához, ki pénztárából hoz elő új és ó dolgot. 13, 52.*

jälpel jonchep pank újhold eleje. am pücem jälpel jonchep pank ošhti asrajl én fiam újholdkor bíratik az ördöggel. 17, 15.

(*Jälpil, lelpil új*).

jälpen szent, *jälpen lil* szent lélek. *nejles išto tav onči kach-rat jälpen lilnel látszék, hogy méhében visel a' szent lélektől. 1, 18.*

jälpen jomas lachel szent jó beszéd, hír (evangélium). — *Mat-pinel jälpen jomas lichel* Máténak szent jó be-zéde (evangeliuma).

jälpen chotel örök élet. *tat aku mater vatge jomem laves tavane : šim chončtap, nesir jomas am varem, ištobi chontuchv jälpen chotel?* *Tav laves tavane : chun šuran tuchv jälpen chotelne, uren zakonet* akkor egy némelly közel jövén monda neki : szív (jó) tanító, mi jót csináljak én, hogy megtaláljam az örök életet? Ó felele neki : ha bé akarsz menni az örök életbe, tartsd meg a' törvényeket. 19, 16. 17.

jälpen pasen szent szék. *ul šuktan aulel, ton mos tav toremne jälpen pasen* ne esküdjél az égre, mert az Istennek szent széke. 5. 34.

jälpenlacht szenteltetik. *tak jälpenlachte nag namen* úgy szenteltessék te neved. 6, 9.

jälpenlap szentelő. *nar jáni, suřn amne trem keal jälpenlap sur'ume* mi nagyobb, az arany-e vagy az Isten háza, szentelő az aranyat. 23, 19.

(*jälping* az éjszaki vogul hitregékben hozzá nem férhető, kiválót, kitűűöt 's ennél fogva szentet jelent).

jáni nagy, *jänget* nagyok. *jochtes Juda i tav jortelat šav atem, mir jängetnel ketem charet jöve Juda 's ő vele sok ember a' nép nagyaitól küldöttek. 26, 47.*

jängi naggyá, nagynak ;

jängag naggyá. *chun teli, tončvvt jejmti šochen telne charnel jängag* ha megnől, akkor lesz minden növevényneél naggyobba. 13, 32. — *chon nananel šuri jängi oluchv, ton char nanane chušli a' ki közö.* letek naggyobbnak akar lenni, az nektek szolgáljon. 20; 26.

jängiš naggyobban. *erptap tak jegame amne čukvame amnanel jängiš, at choj amnane a' ki szereti atyját vagy anyját nálamnál jobban (jobban mint engemet), nem méltó reám. 10, 37.*

jäntne nagynyi. *chun nan pümtine ončuchv agtne ašme gorčič-noj tajm jäntne* ha ti fogtok birni hitet egy mustár magnyit. 17, 20.

jänihuv naggyob. *lil tene charnel jänihuv, i šoul masnanel a' lélek az ételnél naggyob 's a' test a' ruhánál. 6, 25.*

jäntetatel egészével, egész. *i ratgen us jäntetatel kval's Isus talch 's tüstént a' város egészével kimene Jézus elibe.* 8, 34. — *us jäntetatel numtel telilam latset: tit chon? a' város egészével (az egész város) megindulván, mondá: ez ki? 21, 10.* — *mul'estä Isus Galilejme jäntetatel megkerülé Jézus Galileát egészen.* 4, 23. — *arkepet i mir panket i sut jäntetatel kišset retel tanuchlapme Isus pankne a' főpapok 's a' nép nagyjai 's az egész tanács keresének hamis tanut Jézus fejére (Jézus ellen).* 26, 59. — *i pari latem mir jäntetatel laves: tav kelpä pate man tarmelovne i püvenov tarmelne 's felelvén az egész nép monda: ő vére essék mi reánk és fiainkra.* 27, 25.

jänim, jänimachv nőni. *chon nananel tuštem jänimachv nuri kašpel aku lokotne? ki közöletek aggódva akar nőni akár egy singre? 6, 27.* — *tä chotel jänimi, os cholt rastoce kür keurne ma nő, de holnap vettetik a' kemenczébe.* 6, 30. — *šunšpan char ma čouretne, chumle tan jänimat nézzetek a' mező liliomaira, mint nőnek.* 6, 28.

jänimap növény. *šočen jänimap, chotcharme ati pel am aul jegem rovtestä, ose cholili* minden növény, mellyet nem a' mennyei atyám vetett, kivész. 15, 13.

jänemt nevel. *am sager-püvanem i nar am jänemtesem, šocho alem olat én borjaim 's a' mit én fölneveltem, mind le van ölve.* 22, 4.

(*jäni* nagy; *jänimém* nővök; *jänmeltém* nevelek).

jäp (*jäpe?*) bátya. *Mojsej laves: chun chon choli apüv oštal, tončuvt tav kačetane vichv karech tav vantä i kvaltuchv urlechme tak jäpetane* Mózes monda: ha ki gyermek nélkül hal meg, akkor öcsésének kell elvennie a' feleségét és támasztani gyümölcsöt (magzatot) a' maga bátyjának. 22, 24.

jej éj. *tav kval'es, vis'ä apüvme i tav čukve jej, i mence Jegipetne* ő felkele, vevé a' gyermeket és ő anyját éj(jel), 's mence Egyiptomba. 2, 14. — *i multestä tat aku jejme* és mulata ott egy éjet. 21, 17.

jejpeš sötét. *unlep charet jejpeš mat* ülök sötét helyen. 4, 16. — *rastelan jejpeš mane* vessétek őt sötét helyre. 22, 13. — *chun nag šamen luš, tončuvt pel noulen šocho jejpešag jejnti* ha te szemed rossz, akkor meg tested mind sötétté lesz. 6, 22.

jejnk sötétedik, homályosodik. *i ratgen nimtuj chotelet mulne jejpalt chotel jole jejnki, i jonkep tak pasä at migtü, i sovet patat aul-*

nel, i aul va növmti 's mindjárt a' nyomorúságos napok elmulta után a' nap elsetétedik 's a' hold a' fényét nem adja 's a' csillagok leesnek az égről 's az ég hatalma megháborodik. 24, 29. — chun jole jejnkes, jochtes aku poj chum Arimafejnel, namä Josif midön első-tétedett, jöve egy gazdag ember Arimathiából, neve József. 27, 51.

jejnkiem oles sötét lett.

jejnkiem mat sötét helyen, magánosan. tončvvt vatje jomem tav pochane čarıčtachtepet jejnkiem mat kitepeset akkor közeledvén hozzája a' tanítványok magánosan kérdék. 24, 3.

(ét éj).

jej utó, *jejpalt* után. *tin ton lat chulpet chulteptami jomesesi tav jejpalt* ök (ketten) azonnal a' hálókat elhagyván menének ő utána. 4, 20.

jejnpalt utánam. *jejan am jejnpalt, am vargam ninen abislachv elemcholeset jöjjetek* én utánam, én teszek fogni embereket. 4, 19.

jejtepalemt utánam. *jejen, jomen am jejtepalemt jer, menj* én utánam. 19, 21.

jejtempalemt utánam. *chon at vigtū tak pernetame i at meni am jejtempalemt, ton at choj amnane a' ki nem veszi föl a' maga keresztjét, 's nem megyen én utánam, nem méltó hozzám. 10, 38.*

jejtepalemt utánad. *man aū chultepteslov šocho i jomesov nag jejtepalemt mi im elhagytunk mindent, 's jöttünk te utánad. 19, 27.*

jejtenpalemt utánad. *tujen nak chušepenne i jejtenpalemt av tov pantem chošgen menj a' te kamarádba, 's utánad az ajtót betévén imádkozzál. 6, 6.*

jejtüpalt utána. *chun tav achnel vojles, tav jejtüpalt jomes šav atem midön ő a' hegyről leszállott, ő utána mene sok ember. 8, 1.*

jejtüpaletat utána. *tav kvaem jomes tav jejtüpaletat 's ő fölkelvén mene ő utána. 9, 9.*

jejtepalovt utánunk. *taretalen tavame, ton mos išto ojgi man jejtepalovt* becsásd el őt, mert kiált utánunk. 15, 23.

(*juj* utó, *juj poalt* után).

jej(v), *jejchv* jönni. *aū nag naeren jeje nag pochenne im, te fejedelmed jó te hozzád. 21, 5. — am jejvem, pušmelilem tavane* én jövök (megyek) és meggyógyítom őt. 8, 7. — *lavam motit charne: jejen, i jochti* (ha) mondom a' másinak: jöjj, és jő. 8, 9. — *šavet jejvet chotel pakepap i matp jurchetnel* sokan jönnek napkelő és

nyugvó végekről, 8, 11. — *suĵ latan amnane, am pel jejgem pank chuteltuchv tavane* hírt mondjatok nekem, én is menjek fejet hajtani neki. 2, 8. — *jejan am jejmpalt, am vargam ninen alislachv elemcholeset* jőjjetek én utánam, én teszek benneteket halászni embereket. 4, 19. — *šočen naerlach łach chontlap i at numsap char ƣochane jejv asraj* minden a' mennyország híret hallóhoz és nem értőhöz jó az ördög.

jejm jött, jöve. *Joan jejmet jejpalt at tes ot ajes* János az eljötté után nem evett nem ivott.

jejne (aš) jövetel. *ton chojtet jejmti elemcholes püv jejne ašü* azonképen lesz az emberfijának jövetele. 24, 27. — *i chotĵanel elemcholes püvme jejnat aul tulet tarmelt* és látják az emberfiját, jövéen az ég felhőin. 24, 30.

jejent jő. *jejentap am jejmpalt amnanel noĵre a' jövö* én utánam nálamnál erősebb. 3, 11.

(*ĵim* jövök, *ju* jő).

jejv fa. *an i šagrep jejv pocht kuj*; *šočen jeje at telap jomas urlech, šagreve i rastve tautne* már is a' fejsze a' fán fekszik; minden fa nem termő jó gyümölcsöt leváгатik és vettetik tűzbe. 3, 10.

jeje-vaj fa olaj. *tončurt jejmti aul naerlach aku ton lor a, chotcharet vim tank jeje-vaj putanel kraleset ženich ľalch* akkor lesz a' mennyország mint tíz lány, kik vevén a' magok faolaj lámpásait menének a' vőlegény eleibe. 21, 1.

unlep jeje szék (*pasen* szék és asztal). *i cholitesan vatelap chumet pasenetme i kapter-pertepet unlep jejevme* 's felfordítá a' keresztű emberek asztalait, 's a' galamb-árusok székeit. 21, 12.

(*ĵiu, iu* fa).

jejmt, *jejmtuchv* lesz, fog. *jejmtan nan šari, chumle šar ault olep nan jegau* legyenek tük igazzá, millyen igaz a' mennyben lévő atyátok. 5, 48. — *laven, ištobi tü kavet jejmtset řaři* mondjad, hogy e' kövek legyenek kenyérré. 4, 3. — *elemcholes püv pertem jejmti pernane taĵetachv* az ember fija el lesz ad va a' keresztre feszíteni 26, 2. — *chun jejmtat michv nanen, ul tuřtan, chumle i nar latuchv* midőn (által) fognak adni titeket, ne aggódjatok, hogyan és mit beszélni. 10, 19. — *tavane karech jejmtuchv alemag* neki kell megöletnie. 16, 21. — *pupichur tochem! chon lates nanane, išto nan tuline jejmtuchv řurep očind* kígyó fajtája, ki mondta nektek, hogy futni fogtok az akaró haragtól. 3, 7.

menuchv jejntes menni készült, elment.

tehv jejntes megéhezék. 4, 2.

jejntel, tehv jejntel megéhezik. *chun tehv jejntelem, nan anem titeslan, chun ajuchv jejntelem, i nan anem ajteslan* midőn megéheztem, ti engem étettetek, midőn szomjaztam, 's ti engem itattatok. 25, 35.

jejntelt lesz, női. *chun tar niran jejntelteset kameltag* midőn ő veszeji lettek zsengévé. 24, 31.

(*jehtëm, jehtëm* leszek).

jekv, *jehv* szökdös, tánczol. *man poricharesov nan mosan, i nan at jehvsan* mi sípoltunk nektek 's ti nem tánczoltatok. 11, 17. — *os Irod n-men chotel čvrt jekves Irodiađu a choloch elpalt de Hérodos* neve napján szökdöse (tánczola) Herodiada leánya a' nép elött. 14, 6.

(*jeğvém, jeğvauém* szökdösöm, tánczoló).

jeg atya. *Archelai naerag oli Judejt tak jegü jort* Archelaus királlyá van Judeában atyja helyett. 2, 22. — *chonne taštem oli am jegemnel kinek készítve van én atyámtól.* 20, 23. — *man ault jegov, tak jätpenlachte nag namen* mi mennybeli atyánk, úgy szenteltessék te neved. 6, 9.

jegepüv atyafi, testvér. *man paltov oles sat jegepüv* nálunk volt hét atyafi. 22, 25.

jegepüvinč atyafi. *kačelam titme aritam lov chačvčachtęp očęset kit jegepüvinč tari* látván azt a többi tíz tanítvány, megharagvának a' két testvér ellen. 20, 24. — *nan šocho jegepüv nčęt* ti mind testvérek. 23, 8. — *Isus Galilejskoj sariš vati jomentanat vjl chotsa kit jegepüvinčagme* Jézus a' Galileabeli tenger partjára menvén, talála két atyafiat. 4, 18.

(*jäg* atya, *jäu-pi* atyafi).

jecht vág

jechtel vagdal. *os to jechtleset jejevnel niret i rastset lonch mant* de némelyek vagdalanának a' fákról vesszőket 's veték azokat az útra. 21, 8.

(*jähtëm* vágok, szelek, *jähtlém* szegdelek).

jerte mindjárt, hamar. *chumle smokovicü jerte tošęs* hogy a' figefa hamar elszáradt. 21, 20. — *čopeltachten jerte jovčstam charentel, aku šam chalt oľnen mant loncht* egyesüljél hamar haragos embereddel, míg szemközt vagy az úton. 5, 25. — *to pates karen*

mane, chot šemel ma oles morče; i jerte kvaes, ton mos isto ma oštúur oles némelly esék köves földre, a' hol a' fekete föld volt kevés; 's hamar kikele, mert a föld vékony vala. 13, 5. — i jerte tarentes és mindjárt lecsendesedék. 8, 26.

jettek. — *tailoveset tav pochane šocho asraj ošp charet šavsir agmet i jetteket* (hozatanak ő hozzá mind a' vallók sokféle betegséget és gyötrelmet) *vittek ő hozzá mindazokat, kiknek sokféle betegségek és gyötrelmök vala. 4, 24.*

jocht jö. *tončurt jochtes Isus Galilejnel Jordanne Joan pochane* akkor jöve Jézus Galileából a' Jordánra, Jánoshoz. 3, 13. — *os chun Isus teles Judejskoj Vifleemt, ton lat oles naer Iro!, jochtset Jerusalinne volč'vet chotel pakepane palnel* és midőn Jézus született volt Judeabeli Bethlehembe, akkor vala király Herodes, jövének Jéruzsálembe bölcsek napkelet felől. 2, 1.

va jocht erő van. ram jochti porti ratuchv torem kralme erőm van lerontani Isten házat. 26, 61.

va jochttal lehetetlen. atí nar at jejmti nanane va jochttal semmi sem lesz nektek lehetetlen. 17, 20.

pári jocht visszajö. an pári jochtem vinilem an charem argetatel én visszajövénnem az enyimet nyereséggel. 25, 27.

jocht aš jött dolog, emberi dolog. cholochme jocht ašne chaičtananel čurt a' népet jött-dologra (emberi parancsra) tanításuk. kor. 15, 9.

jochtne jövetel. nesir pos nag jochtnen i ochersom jochtne elpalt jejmti micsoda jele leszén a' te jövedelednek 's a' világ vége jövedelenek? 24, 3. — os Joan tav vatge jochtnat elpalt lates és János ő közel jövése előtt monda. 3, 14.

(*jóhtém jutok; vajen-ke jóhti* ha erőd van).

jol haszon, nyereség, hatalom. *ton mos nesir jol cholesne* azért mi haszna az embernek. — *tav asrajtme ketgan asraj oter jolel ő az ördögöket kihajtja az ördög-fejedelem erejével, hatalmával. 9, 34. — tav asrajtme keane ketsan asrajt oter Veelzebul jolel ő az ördögöket kihajtja az ördögök ura, Bélzebul, által. 12, 24.*

jol al; *jole* alá, le, meg, el. *chun tav achnel jole vojles, tav jejpalt jomas šav atem* midőn ő a' hegyről alászállott, ő utána jöve sok ember. 8, 1. — *os chaičtachtepet jole erkelesanel tanme de a' tanítványok le (el) tartóztaták őket. 19, 13. — i jole tunčpam Isus rovelesan tinma 's megállván Jézus hívá a' kettőt. 20, 22. — os to charet tav*

chusan puvem noritesanel tanme i jole alesanel de némellyek ő szolgálit megfogván, szidalmazák őket és megöleék. 22, 6. — *os ton jole varetestü šochen char elpalt latem: at chaitüem, nar nag latan* de ő eltagadá minden előtt, mondván: nem tudom, mit te mondasz. 26, 70.

jolal' lefelé. *chun nag püv toremnel, rastchaten jolal'* ha te isten fija, vesd magadat lefelé, alá. 4, 6. — *achnel jolal' vojlenanel ujl erkelesan tanme Isus latem: atichonne ul latan a' hegyről alászállván* eltiltá őket Jézus mondván: senkinek ne szóljatok. 17, 9.

jolech, jolchag alá. *ketes aluchv Vifleemne šocho apürt kum sir charet küt elnel i jolech* küldte megölni Bethlehembe minden gyermeket, férfiféleket, két évnek és alább (valóit). 2, 16. — *at minitü jolech chaluchv tak kvaletame* nem engedi aláásni ő házat. 24, 43. — *tü kav tarmelt am un'ilem amk torem kvaem, i jol naer av jolchag at pattitü tonme e' kövön ültetem (építem) én egyházamat, 's az alfejedelem kapuja alá* nem veti azt. 16, 18.

jol naer al fejedelem, alvilág fejedelme; *jol naer av* alsó fejedelem kapuja.

jol torem alvilág, föld; *jol torem vit* föld vize. *chales ton keurt jol torem vit vonche pod točilo* ásá abban a' föld vízének kútját a' sajtó alatt. 21, 33.

jol ma al-föld, föld (mint *pasen ma* fényes föld, ég). *chun aku mater luptachtü elemcholes püv tari, taretachtü tavane, os chun luptachtü jülpen lil tari, at taretachtü tavane ati pasen mat ati jol mat* ha valaki zúgolódik (itél?) az ember fija ellen, megbocsáttatik neki, de ha zúgolódik a' szent lélek ellen, nem bocsáttatik meg neki se az égben, se a' földön. 12, 32.

jolpal al-fél, alatti. *kaš am pel erch jolpal elemcholes* akár én is hatalom alatti ember (vagyok). 8, 9.

lajl jolpal láb alatti, gyalogszék (zsámoly). *untan am jomaske palemne, nagnane lül' varpetme lavnem moš nag lajlan jolpalne* ülj én jobbomra, míg a' gonosztevőket lábaid gyalogszékének teszem. 20, 44.

jolpalne alá. *tav ati chotal' tončürt at taj, mantem rastuchv kvane choles lajl jolpalne* az semmire akkor nem ér, hanem kivetni (való) az ember lába alá. 5, 13.

jolpalt alatt; *jolempalt* alattam. *ošgem jolempalt chont chumet bírok* alattam (magam alatt) katonákat. 8, 9.

jol utol, utolsó. *voven met charetme i majen tanane met jovetam jol charetnel elol charet moš hijjad a' béreseket 's add meg nekik a' bért elkezdvén az utolsóktól az elsőkig.* 20, 8.

jol aš utó dolog, utóbbi állapot. *ton jejpalt meni i vig tak jortelat sat mot asraj taknanel küchcítme i juv tum olmiat tov ; i jejmí ton cholesne alpe'nel jol aš lu' azután megyen és viszen magával hét más ördögöt, magánál rosszabbat, 's vissza bémenvén laknak ott ; 's lesz azon embernek utolsó dolga rosszabb az előbbinél.* 12, 45.

jol char utolsó. *tocho jejmtat jol charet elol chari, i elol charet jol chari* így lesznek az utolsók elsővé 's az elsők utolsóvá. 20, 16.

jolt utoljára. *jolt kvane kvalem akukujplov čas chant chontes mot charet aštal tušpet* utoljára kimenvén a' tizenegyedik óra tájban, találta másokat dologtalanul állókat. 20, 6. — *jolt kitepesan tanme Isus : chašleslan eren titme?* végre megkérde őket Jézus: értették-e azt? 13, 51.

jol kér, imádkozik. *joleset tavame* kérék őt.

joles kér, könyörög. *ton mos nan jegan chašvítü narne moščem oline nan tavane jolesanan elpalt* mert a' ti atyátok tudja mire szorultok a' ti neki (való) imádkozástok előtt. 6, 8. — *tav jurtä tav lajletane patem joleses tavame lates : morče urchaten ő társa ő lábaihoz esvén könyörge neki 's monda : keveset váraKOZZÁL.* 18, 29. — *am amk arentem nagnane rasteslem šocho, ton mos išto nag joleseslen anem* én a' magam követelését neked elengedtem mind, mert te kértél engemet. 18, 32.

jolent kér. *jomes tav elüpalne šat-pank, i jolentestü tavame* jöve ő eleibe (egy) száz-fej (százados), 's kéré őt. 8, 5. — *jolentelan tepkan pankme, ištobi ketsan urelap charetme tak kanetane* kérjétek a' gabonamező urát, hogy küldjön aratókat a' mezejére. 9, 38. — *man jolentilov tavame, i nanen polanel ojtílov* mi megkérjük őt, 's benneteket a' bajból kiöldünk. 28, 14.

jolem gyalom. *jorti aul naerlach jolemne* hasonlít a' mennyország (egy) gyalomhoz. 13, 47.

jolt 1) mond, teremt. *chumle ań moš nan at lovtalilan, išto elol telem cholesme telltam char chumme i neme joltes tanme* hogyan, eddig ti nem olvastátok, hogy az első lett embert teremtvén, férfiat és nőt teremte őket. 19, 4. — *punšilem pritčēt kourt am tusem, sujteltilem tujtem charme čar joltem jejpalnel* megnyitom példabeszédekben számat, kihirdetem a' titkot a' világ teremtése óta. 13, 35.

jolt 2) hasonlít. *chon chontli titü am lanchem i ton chojtel vari, joltilem numten sajten chumi a' ki hallja e' beszédemet 's a' szerint cselekszik, (azt) hasonlítom eszes okos emberhez. 7, 14.*

joltchat hasonló lenni. *tuš nanane, nepekenet i Farisejt, licemetret! joltchatine alšen chomeletne jaj nektek, írástudók és farizeusok, képmutatók! hasonlók vagytok szép koporsókhöz. 23, 27.*

(*joltém* parancsolok, teremtek, mint *lavém* mondok, teremtek).

jonch, *jonkuchv* fordúlni, múlni. *jonchi aul i makan, os aku jota umne jašmel zakonnel olp at muli* elmúlik ég és föld, de a' törvénynek egy *jotája* vagy vonása sem múlik el. 5, 18. — *lavceset ulem päätet at jonkuchv Irod pochne* megparancsoltatának álomban, nem fordúlni Herodeshez. 2, 12. — *Isus pari jonchem i chontem tavame lavcs* Jézus visszafordulván és látva öt monda. 9, 21.

jonchep forduló, múltó, hold.

jülpel jonchep: *pank* új hó, hold ujság. *am püvem jülpel jonchep pank oščiti asrajl* én fiam új holdkor bíratik az ördögtől. 17, 15.

joncht, *jonchtachv* fordítani, téríteni. *tak jejmte torem mos mine charen tulmechag, i ault olep jegen vajtū tulmechag, mine charen jonchtitü nagnane šam chalt* úgy lesz az isten miatti adományod titkossá 's az égben való atyád megtudja titkon, adományodat megfordítja (megadja) neked szemközt (nyilván). 6, 4. — *tončuvt Isus jonchtestü lachme mir tari i tak chañčachtetapan tari* akkor Jézus fordítja a' beszédet a' nép felé és tanítványai felé. 23, 1. — *nar mul-tine sarišme i tošem mame, ištobi jonchtachv kašpel aku charme, i chun jonchtilan, tončuvt varilan tavame kul-naer püvi* mit kerülittek el a' tengert és száraz földet, hogy megtéríteni akár egyet is, 's ha megtérítitek, akkor teszitek öt ördög-fejedelem fiává. 23, 15.

jonchtacht fordul, fordítja magát, megtér. *ištobi ul pel jonchtachtet, ištobi am taume jülteptesanem* hogy ne is térjenek meg, hogy őket meggyógyítsam. 13, 15.

(*jangém* fordúlok, *jangtém* fordítok, *jonkop*, *jonkp* hold).

josech (or.) adó; *attech* rovás. *taj michv kesarne josech amne ati* kell-e adni a' császárnak adót avagy nem? 22, 17. — *šunštelan anem ochčel, chotcharel josech punine* mutassatok nekem pénzt, a' mellyel adót fizettök. 22, 19.

josel kényszerít. *chon joselitü nagen jonuchv tav jotü aku ajjel, jomen tav jotü kitag a' ki kényszerít téged menni vele egy*

kégyre (mélyföldre), menj ő vele kettőre. 5, 41. — *loncht lalch chojesanel Simon Kireneaninne, chotcharme josclesanel almuchv tav pername* az uton előtalálák a' Kireneabeli Simont, kit kényszerítének emelni (vinni) ő keresztjét. 27, 32.

jor hely, dicsőség, méltóság. *os cholestü, isto Archelaj naerag oli Judejt tak jegü jort* és hallá, hogy Archelaus királyul van Judeában, atyja helyett. 2, 22. — *chun jochti ele : choles pivv tak joretat i scho jálpen angelan tav jortelatü* midőn jő az ember fija ő dicsőségében 's minden szent angyala ő vele. 25, 31.

joren méltó, kedves. *tav ań ojtatü tavame, chun tav joren tavane* az oldja meg őt, ha ő kedves neki. 27, 43.

jorel 1) méltó lesz. *sochen küchštap tak jurtü tari chajerel, joreli sutne ; os chon jurtetame lavitü : raka, joreli num sutne ; os chon lati : eserental, joreli chariletal tautne* minden, a' ki társára ok nélkül haragszik. méltó ítéletre, 's a' ki társát nevezi: raka, méltó felső ítéletre, 's a' ki mond: szemtelen, méltó az olthatatlan tüzre. 5, 22. — *pojrechš, at jorelam, istobi nag tusen am kvalcmne* uram, nem vagyok méltó, hogy békéjé én házamba. 8, 6.

2) *jorel, jorluchv* tisztelni. *jorlalen jegen i čukven* tiszteld atyádat anyádat. — *ton charne taj at jorluchv tak jegme amne čukvme* annak szabad nem tisztelni a' maga atyját avagy anyját. 15, 6.

jorem tisztel. *lachkvatat am pochemne tü clemcholeset tank tusaneltel, i jormanel anem nilmel* közelednek én hozzám ez emberek szájokkal 's tisztelnek nyelvvel. 15, 8.

jormant gyanánt. *ton char jormant chajerles tavatel šimü keurt* az mintegy paráználkodott vele szívében. 5, 28. — *Joan chontestü lil toremnel vojlantem jormant kapter sochti tav tarmeletane* János látá Isten lelkét repülőt mint galambot igenesen ő reá. 3, 16.

(*jor* 1) hely, 2) büszke, *jorelahtém* dicsekszem, büszkélkedem).

jorevl felejt. *tav chańčtachtapan mot palne unšemanel čvut ſań vichv jorevleset* ő tanítványai másik oldalra áltmenvén kenyeret vinni elfelejtének. 16, 5.

(*jorulém* felejték, *kot jorulém* elfelejték).

zorli szegény, alacsony. *šotenet zorlit lil, tanane oli ault naerlac' boldogok a' lélekkel szegények, övék lesz a' mennyben az ország.* 5, 3. — *cholem chart jältentat, i zorlitne lani latat a' halottak* félelednek, 's a' szegényeknek szorgalmasan prédikálnak. 11, 5.

zorlov megvettetik. atichot tičuv morčane řajt at zorlove, chumle tak telem matat i tak kvalat sehol annyira próféta nem vettetik meg, mint maga születési helyén és házában. 13, 57.

jort hasonlít. *aul naerlach jorti koz'ainne, chotchav alpel kvallem menes metelachv met chum a'* mennyország hasonlít egy gazdához, ki reggel fölkelvén mene bérleni béres embert. 20, 1. — *os aul naerlach jorti tin chumne. Os jorti aul naerlach jolemnue 's a'* mennyország hasonlít árus emberhez. 'S hasonlít a' mennyország gyalomhoz. 13, 45. 47.

jortel vel. *ketsset tav pochane tank jurtanel Irodianet jortel* küldék ő hozzá maguk társait a' Herodianusokkal. 22, 16.

jortelem velem. chon am jortelem atim, ton char am laltem a' ki én velem nincs, az ellenem (van). 12, 30.

jortelat vele. aku ton kant chontine negem oslicame i tav jortelat püvä ottan találtok egy oda kötött szamarat és ő vele fiját. 21, 2.

jortelatü vele. os chun jochti elemcholes püv tak joretat, i šocho jülpen angelan tav jortelatü 's midön jö az ember fija a' maga dicsőségében, 's mind a' szent angyalok ő véle. 25, 31.

jortelanel velök. os tav ketes mot chušet alpelnel šav; i varset tan jortelanel aku ton chojtel de ő küldé más szolgálakat, az előbbieknél többeket; 's tőnek velök azonképen. 21, 36.

(jurt társ, jurtel vel; jurtlom, jurtlen, jurtlü velem, -ed, -e).

jot vel. *kvalne tum chotsanel apüvme tav čuktü Maria jot a'* házba bémenvén találák a' gyermeket ő anyjával Máriával. 2, 11.

jotü vele. i jejsset tav jotü šav atem Galilejnel és mene ő vele sok nép Galileából. 4, 25.

jotov velünk. man jotov torem mi velünk isten. 1, 23.

(jot vel, p. o. nētü jot, piü jot jis nejevel, fijával jött; äk jot olét együtt élnek).

jotel utóbb (mint *alpel* előbb). *os jotel numschtem menes de utóbb gondolkodván mene. 21, 29. — ton vojpp at olilales ma sonchenlam montel aň moš i jotel at fejmti* olyan nem volt a' föld kezdetétől fogva mostanig, 's utóbb sem lesz. 24, 21.

(jotl azután, jotlen utóbb).

jov morzsa. *ampet pel tet pasennel patem jövet tank kvalen charetnel az ebek is eszik a' házok népe asztaláról leesett morzsákat. 15, 27.*

jovl romlik, morzsává lesz. *chon pati tü kav tarmelne, jovli a' ki esik e' köre, megromlik.* 21, 44.

(*jau* morzsa).

jovet kezd. *majen tanane met, jovetam jol charetnel elol charet moš* adj nekik bért, elkezdvén az utolsóktól az elsőkig. 20, 8.

jovchst haragszik. *čopeltachten jerte jovchstam charentel egyezkedjél hamar megharagutt embereddel (ellenségeddel),* 5, 25.

jovt, *jovtuchv* venni (emere). *chun meneset tan jovtuchv ženich jochtes* midőn mentek azok venni, a' vőlegény eljőve. 25, 10. — *šocho, nar ončes, pertestü i jovtestü ton kanme* mindent a' mivel bírt, elada, 's vevé azt a' mezőt. 13, 44. — *tocho mos menan pertep charet palt i jovtan nanknane* azért menjetek az árusokhoz és vegyetek magatoknak. 25, 9.

jovtne váltság. *e'emcholes pivv jejs michv tak liletame šav char jovtne mos* az ember fia jött adni ő lelkét sokak váltságáért. 20, 28.

(*joutém* veszek, vásárlók).

jomas jó. *jomas lachel* jó beszéd, hír, evangelium. *Josif oles jomas* József volt jó. 1, 19. — *jomas manane tit jó* nekünk itt. 17, 4.

jomas pal jó fél, jobb; *jomas kat* jó kéz, jobb kéz.

jomasšuv jobb. *nagnane jomasšuv, chun choleli nagnanel aku lomet* neked jobb, ha elvész tőled egy tag. 5, 29. — *nan vojp toul jomasetšuv olne tik* ollyannál jobbak vagytok. 6, 26.

jomaslach jószág. *vajlen chot oli jomaslachen, nan šiman pel tov meni* mert a' hol vagyon jószágtok, ti szívetek is oda megyen. 6, 21. — *ul achten nagnane jomaslach ma tarmelt* ne gyűjts magadnak jószágot a' földön. 6, 19. — *chontan jomaslach ault* megtalálad a' jószágot, kincset, az égben. 19, 21.

(*jomas* jó).

jom, *jomuchv* jönni, menni. *jomen Izrail mane* menj Izrael földére. — *chon joselitü nagen jomuchv tav jotü aku ajgel, jomen tav jotü kitag* a' ki kér téged menni ő vele egy mélyföldet, menj ő vele kettőt. 5, 41. — *laven ammane jomuchv vit tarmelt nagen pochenne* mondd nekem, menni a' vizen te hozzád. 14, 28. — *jomes tav eltü-palne šat-pank* jöve ő eleibe (egy) százados. 8, 5.

jomp jövő, menő. *tak jejtüpalt jomp charet* maga után menők, jövők. *tonme cholem Isus pakses, i tak jejtüpalt jomp charetnelaves* azt hallván Jézus elesudálkozáék, 's a' maga után jövőknek monda. 8, 10.

jomit jár. kvalen i jomiten kelj fel és járj. 9, 5.

jomitap járó. mir pakses chontem lajlpaletme jomitapi a' nép csudálkozék látván a' fellábuakat (sántákat) járónak. 15, 31.

joment megyen. Ioan chontem šav Farisejt i Saddukejt jomentat tav pochane laves János látván sok farizeust és szadduceus jövöket ő hozzá, monda. 3, 7.

jomlit lép: i vatge jomlitam at talant vim char tates mot at talant 's közel lépvén az öt talentumot vett ember, hoza más öt talentumot. 25, 20. — *tav pochane jomlites aku inki* ő hozzá lépe egy szolgáló leány. 26, 69.

jomes megyen. jej jat čvrt Isus jomeses tan paltanel sariš mant éjfélkor Jézus mene hozzájok a' tengeren. 14, 25.

julecht történik (?). *i chon julechti chontuchv tavame, tont sariš latam nanane, čagi* 's midőn megcsik találnia őt, akkor bizony mondom néktek, örül. 18, 13.

ju be; *jun* benn, hon. *čuš am paltem jun kuj agmeltam* egy szolga nálam hon (benn) fekszik betegen. 8, 6.

juv bele, bé, meg. *tončvrt lati: menam amk kvalemne. I juv joctem chontitü tavame tatlane, lištem i talptam* akkor mondja: megyek házamba. 's visszajövéen találja azt üresnek, tisztának és késznek. 12, 44. — *šamtal lonch choltilapet! lomime ele sisilan, os verbludme juv štaltilan* vak út-vezetők! a' szűnyogot elszűritek, 's a' tevét elnyelitek. 23, 24.

(*ju* be, *jun* ben, hon, *ju* belé, haza).

junit üt, csap. *chun chon junititü nagen jomaspal votmennel, šachtalen tavane mot palen* ha ki megüt tégedet jobb orczádra, fordítsd neki a' másikat is. 5, 39. — *i tat aku olemenetnel Isus jot katü naritam tak širietame lvetestü i junitam tonel arkep čušme šagrepestü tav palü* 's akkor egyike a' Jézussal levőknek kinyújtván a' kezét, a' kardját kihúzá, 's megütvén avval a' főpap szolgáját elvágá ő fiülét. 26, 51. — *tončvrt vochsanel tavane votmast, os to charet pojtanel junitam latset: laven manane, Christos, chonne junitovesen* akkor arczul üték őt, de némellyek pofáját megcsapván, mondák: mondd meg nekünk, Krisztus, ki által ütettél meg? 26, 67. 68.

(*junitém* ütök; *vuotmest juniteslem* pofon ütöttem őt).

junt ölt, varr.

juntep tü. kignčuv puptachv juntepe ne verbludne könnyebb általbújni a' tün a' tevének. 19, 24.

junts varr. *chontes mot kit jegepüvinčagme chapt tank jeganel jot, cho'charet juntseset tank chulpanel* talála más két atyafiat hajóban magok atyjával, kik varrják vala hálójokat. 4, 21.

(*juntém, juontém* varrok).

just jutalmaz. *nag jegen učintalep tulmechag chošgenen, justitü nagen šam chalt* te atyád, látó titokban inádságotat, megjutalmaz téged szemközt (nyilván). 6, 6.

justel bér, jutalom. *motenči oleske, at jejmti nanane justel ault olep jegannel* másképen ha volt, nem lesz nektek jutalom az égben való atyátoktól. 6, 1. — *Šariš latam nanane, tan justelme nochpel visanel* bizony mondom nektek, ők a' jutalmat fölösen is elvéték. 6, 2.

justkat jutalmaztatik. *tonme, narel nag amnanel justkatgen, am majantilem saj toremne* azt, mivel te tőlem jutalmaztatol, én ajándéku adom az istennek. 15, 5.

jur áldozat. *milostne šuram, ati pel jurne* irgalmat akarok 's nem áldozatot. 9, 13. — *nar jüni, jur amne jur pasen jülpenlap jurme* mi nagyobb, az áldozat, vagy az oltár (áldozati asztal), szentelő az áldozatot. 23, 17.

jur pasen áldozó asztal, oltár. *chun chon šulti jur pasenel, ton atinar* ha ki esküszik az áldozó asztalra, az semmi. 23, 18.

juren áldozatos. *migne lovt urtne matanel, i chulštepslan juren ašme zakont* adtok tizedrészt a' méntából, 's elhagyjátok az áldozatos dolgot (földolgot) a' törvényben. 23, 23.

(*jur, jir, ir* áldozat).

jurch tájék. *chumle sali pakepap chotelnel matp chotel jurch moš, ton chojtél jejmti elemcholes püv jejne ašü* mint a' villám a' támadó naptól a' leáldozó nap tájékáig, azonképen lesz az emberfijának eljövetele. 24, 27. — *šavet jejvet chotel pakepap i matp jurchetnel* sokan jönnek a' napkelet és nyugat tájékairól. 8, 11. — *achtianel tav periam charan nile vot jurchetnel elol chur aulnel mot chur moš* összegyűjtik ő választottjait a' négy szél tájékáról, az égnek egyik végétől a' másikáig. 24, 31.

jurt társ. *am jurtem! nar mos tig jejsen pur-mašnetal?* barátom, miért jöttél ide lakadalmi ruha nélkül? 22, 12. — *nag jurten simti nagnane* te társad haragszik reád. 5, 23. — *chon jurtetame lavitü raka* a' ki társát nevezi rakának. 5, 22. — *ketset tav pochane tank jurtanél* küldék ő hozzá magok társait. 22, 16.

(*jurit társ*).

jutej megyen. *tan naerme chontlam jutejset* ők a' fejedelmet meghallgatván elmenének. 2, 9.

jutep szűrő, lásd *juntep* tü.

jutpen szűrős, tövises; *jutpen jeju* tövisfa. *chulpme sagem jutpen jejuvel* fejkötőt (koszorút, hálót) szövén tövisből. 27, 29.

juv bele; lásd *ju* be.

juv ualtem be-, lenyelek. *lomime ele sisilan, os verbludme juv ualtilan* a' szúnyogot megszuritek, a' tevét pedig elnyelitek. 23, 24.

L.

lajl láb. *inra moš ul ualtilan . . . ati ma', ton mos tav lajla tušne ma* soha se esküdjettek . . . se a földre, mert az (két) lábának álló helye. 5, 35. — *angelet katel viganel nagen, tont at tachnan kav ali nak lajlentel* az angyalok kézzel visznek téged, tehát nem ütökzöl köbe te lábaddal. 4, 6.

lajlet lábbal, gyalog. *mir tonme kačelam jomeseset tav jejtüpalt ušetnel lajlet* a' nép azt látván menének ő utána a' városokból gyalog. 14, 13.

lajpal fellábu, sánta. *mir pakses chontem tus-nilemtal chare'me latepag, mošen charetme puši, lajlpaletme jomitapi* a' nép elcsudálkozék, látván a' némákat szólónak, a' nyavalyásokat egészségesnek, a' sántákat járónak. 15, 31.

lajltal lábatlan, sánta. *šamtalet šušpi jejmtat, lajltalet jomitat* a' vakok látóvá lesznek, a' sánták járnak.

(*lajl* láb).

lakves, *lachves* közelít, hozzá lép. *chun untes, tončuvt lakveseset tav pochane chaičachtepet* midőn leült, akkor hozzá lépének ő tanítványai. 5, 1.

lach világ. *os rovtom char ingetne chašhti chontlap lachme, chotchar keurt tuš olne lachnel i erp pojlachne charititü lachme* 's a' vetett mag tüskékbe (a' tüskékbe vetett mag) jelenti a' szó hallgatóját, a' kiben gondja a' világnak és szeretete a' gazdagságnak eloltja a' szót. 13, 22.

lachve világra, világgá, széllyel, körül. *urpme alilem i lachve menat ošet* az őrt megölöm 's széllyel mennek a' juhok. 26, 31. —

i tatechtes tav sujä Siri lachve és elvitetett (elterjede) ő híre SírIA körül, SírIában. 4, 24. — *Isus jomites rovtem tep kanet lachve* Jézus mene a' vetett gabona-földek közt. 12, 1.

čar lachve széllyel, a' világon széllyel. *šunštian tavane čar lachve olep ušet* mutatá neki a' világon széllyel lévő városokat. 4, 8. — *tü lach kvaales ton čar lachve e'* szó (hír) kiméne a' világon széllyel. 9, 26. — *fejmti latemag tü jülpen lach naerlachnel čar lachve* hírül lesz e' szent beszéd az országról (az ország evangéliuma) az egész világon. 24, 14.

(*lak, lah* kör, kerék, köz; *lakve minung* körülmenni, széllyel-menni; *lak urtung* széltosztani).

lachkv közelít. *lachkvatat am pochemne tü elemcholeset tank tusaneltel, i jormanel anem nilmel, os tan šimanel amnanel chočat oli* közelítenek hozzám az emberek magok szájával, és tisztelnék engem nyelvvel, de szívök én tölem messzi van. 15, 8.

(*lah, loah* köz?)

lachv megyen, közelít. *tončuvt sov, chotcharme usanel tan chotel pakepane palt, lachves tan elanelpalt* akkor a' csillag, mellyet láttak volt napkeleten, méne előttök. 2, 9. — *os chun i tü achne lavine: lachven i paten sarišne, i ton pel fejmti 's ha e'* hegynek is mondjátok: menj, 's essél a' tengerbe, az is megtörténik. 21, 21. — *tončuvt lachveset tav pochane arkepet i mirnel jáni charet i latset: nesir erkel nag tocho varan?* akkor közeledének hozzá a' főpapok 's népnek nagyjai 's mondának: millyen erővel cselekszel így? 21, 23.

lachves, lásd *lakves*. *i lachveseset tav pochane šav atemet 's menének ő hozzá sok emberek. 15, 30.*

lal

lalsal foltoz. *atichon at lalsali jülpel lomtme peš mašne charne* senki sem foltoz új darabot ó ruhára. 9, 16.

lalte folt. *ton mos jülpel lalte manemtachtí mašne charnel, i as fejmti alpelnel jängag* mert az új folt leszakad a' ruháról, 's a' lyuk lesz az előbbinél nagyobb. 9, 16.

(*lalitém* foltozok, *lalte* folt).

lani szorgalmatos. *menan i lani kalemtelan püvme* menjetek és szorgalmasan tudakozzátok a' fiút. 2, 8. — *paltalet cholat, cholem chart jültentat i jorlitne lani latat a' fületlenek (siketek) halla-*

nak, a' holtak feltámadnak, 's a' szegényeknek szorgalmatosan prédikálnak. 11, 5.

lanitachv szaggatni. *tav chañčachtapan pümtset lanitachv tep panketme i techv* ő tanítványai kezdenek szaggatni gabonafejeket és enni. 12, 1.

laní méltó, jó, helyes. *tav pojerat laves tavane: laní, jomas i sar chuš* az úr monda neki: helyes, jó és igaz szolgál. 25, 21. — *Josif tavame vim manitestü tavame laní sajren torel* József őt vevén bétakará őt nagyon fejér vászonnal. 27, 59.

lančik zsák. *tont chočathuv tan lančiketel maškatem jochnat toremne* akkor régen ők zsákokkal öltözve tértek volna istenhez. 11, 21.

lačt tágas, bő. *tutelan marem avetel, ton mos išto lačt avet i panchun lonchet tatat ačelne* menjetek bé a' szűk ajtókon, mert tágas ajtók és széles utak visznek a' veszedelembe. 7, 13.

(*lažit nyit, kot lažitém felnyitok; kvolü kot lažitestü házát felnyitotta.* — *Lačt avet* nyitlak az ajtók).

lašket csendesedik. *i chun tusi tin kerepne, tončuvt vot lašketes 's midön bémentek* (ketten) a' hajóba, akkor a' szél lecsendesedik. 14, 32.

lat kor, idő. *chumle oles Noi chotelet lat čuvt, ton chojtel jejmti i elemcholes piv jejne čuvt* mint volt Noé napjai idejében, úgy lesz az emberfija jöttekor. 24, 37. — *aku lat a kachrat činkli egy időben egy leány méhében fogad.* 1, 23. — *ton latnel čovletes Isus chañčachtav* azon időtől fogva kezdé Jézus tanítani. 4, 17. — *ton lat* azonnal, akkor; *aku ton lat* egy azon idő, egyszeribe. *chun Isus teles, ton lat oles naer Irod* midön Jézus született, akkor volt király Herodes. 2, 1. — *os tin ton lat chulteptesten chapme i tink jegen 's* ők azonnal elhagyák a' hajót és atyjokat. 4, 22. — *i pernel pünchtam Isus kvales aku ton lat vitnel 's* megkeresztelkedvén Jézus kikele egyszeribe a' vízből. 3, 16.

kalen lat kellő idő. *chotchar pümtat michv urlechek tavane kalen latat* a' kik fogják neki adni a' gyümölcsöket kellő idejében. 21, 41.

šočen lat minden idő, mindenkor. *tan angelanel ault šočen lat raganel am ault olep jegem vešme* az angyalaik az égben mindenkor látják az én mennyei atyám képét. 18, 10. — *man šočen lat nahov majalen tü chotel kašel* mí mindenkori kenyerünket add meg a' mai napra (e' nap kedvéért). 6, 11.

olne lat élet-idő, élet-kor. *chun man jegenov olne lat čvrt olnov olche* ha mi atyáink életök korában éltünk volna. 23, 30.

latne annyi. *to char pates jomas mā tarmelne i teles oslem to char šat, to choṭpen, os to kus latne* némelly esék jó földbe 's terme gyümölcsöt, némelly száz, némelly hatvan, 's némely húsz annyit. 13, 8.

(*lat sor, rét. korom latpe sas* három rétü nyirhéj).

lat, *latam, latuchv* mondani. *vajlen sariš latam nanane* mert bizony mondom nektek. — *nar mos nag atinar pari at latan?* miért te semmit vissza nem mondasz, nem felelsz? 26, 62. — *i tončvrt lates tav tak keuretat* 's akkor monda az magában. 9, 21. — *nar mos varine chomelet űajtetne, i latine:* *chun man jegenov olne lat čvrt olnov olche* minek csináltok sírokat a' prófétáknak, 's mondjátok: ha atyáink élete idejében éltünk volna. 23, 29. 30.

latne szó, mondás; *latne kitilove* szó kérdeztetik, felelős. — *šochen narnechtal lach mos choles latne kitilove sut choṭel čvrt* minden hijába való beszédért felel az ember az ítélet napján. 12, 36. — *vajlen tan numsat, išto tan šav latnanel mos cholvet* mert ők vélik, hogy sok szavuk miatt meghallgattatnak. 6, 7.

latem mondván, mondott. *os mot charet ketes latem: latan vovem charetns* de másokat küldé, mondván: mondjátok meg a' hívtaknak. 22, 4.

jejmti latemag hirdettetik. *i jejmti latemag tü jälpen lach naerlachnel šochen čar lachve tonuchi šochen atemetne* 's hírül lesz e' szent beszéd az országról minden tartománynak szerte, minden ember tanúságául. 24, 14.

latep mondó, hírmondó. *aú am ketam amk latepem nag eltenpalent* im én küldöm én hírmondómat előtted. 11, 10. — *mír pakses chontem tus-nilemtal charetme latepag* a' nép csudálkozék látván a' némákat beszélleni. 15, 31.

latep char mondó, szóló. *Os tav tü latep charne pari laves de ő* a' szólónak felele. 12, 48.

latel;

latep mondás, parancs, beszéd. *tak sarme latep torennel űajt choncho, choṭchar lates* hogy bizonyossá legyen isten kimondása a' próféta által, ki mondta. 2, 15. — *laveltestü latepme naerlachnel* hirdeté az ország hírét, evangeliumát. 4, 23. — *aku ton pel i nag ton charetnel, nak latepenne choltven* egy az is (valóban) te is azon

emberek közül (való), te beszéded által ismerszel meg. 26, 73. — *chon pełti aku tach tä latelpetnel a' ki változtat egy szót ezen parancsokból.* 5, 19.

latent beszéll. *tav aku tocho latentanat mant mirne, tav čukvä i kačan tušset kvan* ő még úgy beszéltében (míg úgy beszél vala) a' népnek, ő anyja és öccsei állának kün. 12, 46. — *ton ront latentam tach Isus laves* akkor folytatván a' beszédet monda Jézus. 11, 25. — *Isus elol latentam amelel laves tanane* Jézus az első mondott példa-beszédekkel monda nekik. 22, 1.

latem megszólal. *asrajme kvane ketem jejpalt tus-nilemtal latemtes* az ördögöt kiűzván, azután a' néma megszólamlá. 9, 33.

(*latém, loatém* szólok, hírt terjesztek).

latkat (szóval) egyesül. *chun nananel kit char šemel mat latkata vovuchv materme, ton šocho mikti tanane* ha közöletek két ember a' földön egyesül kérni valamit, az mind megadatik nekik. 18, 19. — *menen i latkaten nute por cholestal* menj és egyezkedjél tanú-ember nélkül (tanú nélkül). 18, 15. — *os latkatem met charet jot teletachv tanane chotel pankne denariel, ketsan tanme 's* egyezkedvén a' béresekkel fizetni nekik nap fejében egy denárral, elküldé őket: 20, 2. — *dinarine eren latkatsen nag am jortelem* denárba nemde egyezködtél te én velem? 20, 13. — *latkatsset, mat-sir amelel teplachv tavame lanchan keurt* megegyezének, millyen módon ejteni meg öt beszédeiben. 22, 15.

(*latkatém* szóval egyezkedem).

lav, *lavuchv* mondani, parancsolni, nevezni. *lavam elol charne: menen! i meni* mondom az elsőnek: menj! és megyen. 8, 9. — *šocho, nar tan lavat nanane uruchv, uran i varan* mind, a' mit ők mondanak nektek tartani, tartsátok és tegyétek. 23, 3. — *nar mos David lavitü šajtechlam tormi* minek Dávid nevezi (öt) jövendőlvén istennek? 22, 43. — *at vajlen anem tigil montel ton moš, chun lavine* nem láttok engemet mostantól fogva addig, mikor mondjátok. 23, 39. — *Isus tanane pari laves* Jézus nekik viszont monda, felele. — *laven, ištobi tü kavet fejmtset šani* mondd, hogy e' kövek legyenek kenyérré. 4, 3. — *atichonne nanknane jegi ul lavan šemel mat* senkit atyátoknak ne nevezetek a' földön. 23, 9. — *ulem pätet lavves menuchv Galilejskoi kepletne* álomban mondatott (parancsoltatott), menni Galilea vidékéibe. 2, 22. — *lavveset ulem pätet at jonkuchv Irod pochne* parancsoltattak álomban nem fordúlni Herodeshez. 2, 12.

lavne mondó; *pari lavne* visszamondó, felelő. *atichon lavane pari lavne lach at chontes* senki neki felelő szót nem találta. 22, 46. — *nar kigneňuv, latuchv: taretachtat nag krekam, amne lavuchv: kvalen i jomiten?* mi könnyebb, mondani: megbocsáttatnak te büneid, vagy mondani: kelj fel és menj. 9, 5.

lavekt neveztetik. *am kvalem chošgene kvali lavekti* az én házam imádság házának mondatik. 21, 13. — *šotenet mir ponštapet, tan torem püvetel lavektat* boldogok a' békeszerzők, ők isten fiainak mondatnak. 5, 9. — *taktag pel ul lavekte magáénak ne mondassék.* 16, 24. — *os nan ul lavektan chaňctapi* de ti ne neveztesetek tanítónak. 23, 8.

lavelt mond, vall, nevez. *šochen charme, chon laveltitü anem choleset elpalt, i am latilem tavame jegem palt* mindenkit, a' ki engemet vall az emberek előtt, én is vallom azt atyám előtt. 10, 32. — *vajlen tav ton, chotcharme laveltestü Isaj űajt* mert ő az, a' kit megneveze Ézsájás próféta. 3, 3.

laveltane mondató, neveztetett. *Maria, chotcharnel šamne pates Isus laveltane Krıstos* Mária, kitől született Jézus, mondatott Krisztosnak. 1, 16.

laveltem mondatott. *chotsa kit jegepüvinčagme, Simonme laveltemme Petr i Andrejme tav kačame* talála két atyafiat, Simont, ki neveztetik Péternek, 's Andrást ő öccsét. 4, 18.

(*lavém* mondok).

lekar (or.) orvos. *ati pel puš charet karechlat lekarme* nem is egészséges emberek szükségelnek orvost. 9, 12.

legeon légio. *tocho ištobi tav kete amnane šavňuv ati pel kit kujplov legeon angel* úgy hogy küldjön nekem többet, hogysen tizenkét légio angyalt. 26, 53.

lep lep, fedél, tető; *kval lep háztető. tončuvt vistü tavame asraj jülpen ušne i tuštü tavame torem kval lep tarmelne* akkor vivé őt az ördög a' szent városba, 's állitá őtet az egyház tetejére. 4, 5. — *chon lep tarmelt, jole ul vojle* ki a' tetőn (van), alá ne szálljon. 24, 17.

(*lepém* lepek, fedek; *lepil* lepel, fedél).

levet kihúz, elöránt. *aku katü naritam tak širietame levetestü* egy kezét kinyújtván maga kardját kirántá. 26, 51.

(*leutém, levetém, leuvätém* levetek, vetköztetek).

lich (lig?) száka, szög. *amne chumle lavan nak kačenne: tig, am viglem kvane nag šament olep lichme, tončuvt oli nak šament nor*

vagy hogyan mondd te öcsédnek: ide, én kiviszem te szemedben való szálkát, mikor van te szemedben gerenda. 7, 4.

ligen pal szálkás félfillér (or. poluška, a' kopekának $\frac{1}{4}$ része). *at kvan tovul, ton moše chun elol ligen pal kvane miglen* nem mégy ki onnan, míg az első (utolsó) felszálkát, fillért, is ki nem adod. 5, 26.

licht szögez,

lichtent szögez. *os tavame lichtentam charet tav mašne charan urtsanel, šerep rastem 's az öt felszögező emberek ő ruhájit eloszták, sorsot vetvén.* 27, 35.

(*lig, lij, li* fark, szög).

lil lélek; *jälpen lil* szent lélek. *erptalen nak pojrechš toremme nak šimentel i nak šochen lilentel* szeresd te úr-istenedet te szíveddel 's te egész lelkeddel. 22, 37.

lilen lelkes, élő; *lilen torem* élő isten, élő ég, örök élet. *erilem nagen lilen toremel, laten manane, nag eren Kristus?* kényszerítlek téged az élő istenre, mondd meg nekünk, te vagy-e Krisztus? 26, 63.

lilenag fejmti élővé lesz, él. *ati nánnel akve lilenag fejmti elemcholes* nem kenyérből (csak) egyedül él az ember. 4, 4.

lili elevenedik, föléled. *punalen nag katen tav tarmelne, i tav lilii* tedd te kezéd ő reája, 's ő feléled. 9, 18. — *tit Joan perne punep; tav lilies cholem charetnel, i ton mos amelet varktat tavanel* ez keresztelő János; ő föléledt a' holtakból 's azért csodák történnek tőle. 14, 2.

(*lil* lélek, lehelet, élet; *lilíém* lehelek, lélekszem, élek).

licemer (or.) képmutató,

licemerno képmutatás. *tuš nanane, nepekenet i farisejt, licemeret! votp kvalet tenan mos, i licemerno chošgine chočä* jaj nektek, irástudók és farizeusok, képmutatók, hogy megeszitek az özvegyházakat, 's képmutatásból hosszat imádkoztok. 23, 14.

lišť, *lišťuchv* tisztítani. *hortep t-iv katat, i tav lišťitü tak artenatü* lapát ő kezében 's ő megtisztítja szerűjét. 3, 12. — *nóltenet lišťan* poklosokat tisztítsatok. 10, 8. — *tuš nanane, išto lišťilan šochen anet kvanpalne, ton mant tan keuranel chajerel i retel tagle. Šamtal farizej! lišťalen alpel anet keuranel, ištobi i kvanpalanel lišťem oli* jaj nektek, hogy megtisztítjátok minden pohárnak külsejét, holott azok belseje hamissággal és csalással teli. Vak farizeus, tisztítsd

meg előbb a' poharak belsejét, hogy külsejük is tiszta legyen. 23, 25. 26.

lištilacht tisztul. *pojrechš, chun űursenke, van jochti anem lištuchv. Isus kat naritem puvestä tavame i laves: űuran, lištitchten. I tav ton lat lištitchtes űoltetnel* uram, ha akarod, hatalmad van engem megtisztítani. Jézus a' kezét kinyújtván megfogá őt és monda: akarom, tisztulj meg. 'S az a' perczen megtisztult pokloságától. 8, 2. 3.

lišts tisztít. *űuran eren, man tov menem lištsenov* akarod-e vajjon, mi odamenvén kitisztítsuk? 13, 28.

lištkat tisztul. *űoltenet lištkatat* a' bélpoklosok megtisztulnak. 11, 5.

lokot (or.) könyök. *chon nananel tuštem jänimachv űuri kašpel aku lokotne* ki közületek aggodással akar nőni akár egy könyökre is? 6, 27.

lochš, *lochč* hal. *apitv lil kišp charet lochčeset* a' gyermek lelkét keresők meghaltak. 2, 20.

lochšne halás, halál. *i oles tat Irod lochšne moše 's* vala ott Herodes haláláig. 2, 15.

lochčem holt, halál. *tav Pilat elpalt menem covestä lochčem* *Isusme* az Pilatushoz menvén kéré a' meghalt Jézust. 27, 58. — *os Irod lochčem jejpalt, tončuvt angel toremnel ulmiachtes Josifne Jegipett* de Herodes holta után akkor az isten angyala megjelenék álomban Józsefnek Egyiptomban. 2, 19. — *űoltenet lištan, lochčemet jálteptan* poklosokat tisztítsatok, holtakat elevenítsetek. 10, 8.

locht kopog.

lochtap kopogó. *lochtap charne pušchti* a' kopogónak nyittatik. 7, 8.

lov tíz. *tončuvt jejmíti aul naerlach aku ton lov a* akkor lesz a' mennyország mint tíz leány. 25, 1. — *šav atem Galilejnel i lov ušnel* sok nép Galileából és a' tíz városból. 4, 25.

lovt tized. *migne lovt urime* adtok tized részt. 23, 23.

ontolov (ontol-lov) kilencz; *ontolovt* kilenczedik.

ontolšat kilenczven.

lovent, *lovnt* olvas, számol. *nan pank-ütet pel šocho loven tam* *olat* a' tí fejhajatok mind meg van olvasva. 10, 30.

lovntap olvasó. *lovntap char numsache* az olvasó gondolkodjék. 24, 15.

lovntal olvasgat. *nan an moš atichun at lovntalsan chorent ti* eddig soha nem olvastátok az írásban? 21, 16. — *chumle an moš nan at lovntalilan* hogyan mostanig nem olvassátok? 19, 4.

lovntaleslan olvastátok.

lovntacht, lovntachtuchv számot vetni. *aul naerlach jorti naerne, chotchar jejmtes tak cholochan jot lovntachtuchv a'* mennyország hasonlít egy fejedelemhez, ki népével számot akart vetni. 18, 23.

(*lavintém* olvasok).

lovt mos. *vajlen naan tenanel čuvt tank katanel at lovtat* mert kenyér-evésükkor ők kezeiket nem mossák. 15, 2. — *os nag pičelanen mant panken sartaleni i nošamen lovtalen* és te bűjtölésedkor fejedet kend meg és arczodat mosd meg. 6, 17. — *vis vit, lovtsa kata mir šamt vón* vizet, mosá két kezét a' nép szemében (szeme előtt). 27, 24.

lovttal mosdatlan. *tene aš lovttal katel at lulemtitü cholesme* az evés mosdatlan kézzel nem fertézteti meg az embert. 15, 20.

(*lautem* mosok).

lom (or.) darab, morzsa. *ton jejpalt sat pajp lomteli achtveset tagle moš* azután hét kas gyűjtetett megtelésig a' morzsákkal. 15, 37. — *atichon at lalsali jülpel lomtme peš mašne charne senki sem* foltoz új darabokat egy régi ruhára. 9, 16.

lomet tag? darab? *ton mos nagnane jomasnuv, chun choleli nagnanel aku lomet, atipel šocho nag noulen rastkati chariletal tautne* mert neked jobb, hogy elveszen tőled egy tag, hogysen egész te tested vettessék az olthatatlan tűzbe. 5, 29.

lobnoj (or.) koponya. *i kanne jochtem, laveltane Golgoja, nar chašhti lobnoj mane* s eljutván Golgothának nevezett helyre, mi koponya-helyet jelent. 27, 33.

lunatik (or.) holdkórságos. 4, 24.

lušem tetem. *os keuranel motav lušemetel i šochen luletel tagle* de belsejök különbben tetemekkel és mindenféle rosszal teli. 23, 27.

(*lu* csont; *lušm* csont, *kul lušm* hal csont = szálka; *kuhr pong lušm* has-oldal csont = borda).

lupte levél. *čirketsel luptet csiráztak, sarjastak* levelek. 24, 32. — *atinar tav tarmelat at chontem luptanel ari, lati tavane*:

inra moš ul telenkun nag pulne semmit ő rajta nem találván levelei-nél egyebet, mond neki: soha se teremjél te gyümölcsessel. 21, 19.
(*luopt, luoptä* levél).

lupt itél; *luptov* itéltetik; *luptankv* itéltetik.

luptacht, luptachtuchv itélni, morogni, ellene szólni. *ul luptachtan, ištobi nank ul luptankvan. Ton mos chumle luptachtine, aku tocho luptovan* ne ítéljetez, hogy ti se ítéltessetek. Azért a' mint ítélők, úgy íteltettetek. 7, 1. 2. — *vim pümtset luptachtuchv kožajn tari* vevén elkezdének morogni a' gazda ellen. 20, 11. — *chun aku mater luptachtü elemcholes püv tari, taretachtü tavane, os chun luptachtü jülpen lil tari, at taretachtü tavane ati pasen mat, ati jol mat* a' ki valamit szól az emberfija ellen, megbocsáttatik neki, de a' ki szól a' szent lélek ellen, nem bocsáttatik meg neki se az égben, se a' földön. 12, 32.

lach szó, beszéd, l. *lanch. ati náánel akve lilenag fejmti elemcholes, os šochen lachnel kvalcpnel torem tusnel* nem kenyérral egyedül él az ember, hanem minden szóval, kijövövel isten szájából. 4, 4. — *tü lach cholem ton chum tuštem ele menes e'* szót hallván az ember, elszomorodva elmene. 19, 32. — *Pilat kačelam, išto tav lachä at chontlove* Pilatus látván, hogy szava nem hallatik meg 27, 24.

lachel szózat, szó; *jomas lachel* jó hír, evangelium. *Matpínel jülpen jomas lachel* Mátétól szent evangelium. — *tončuvt lachel aulnel sujti: tit tenanki am ereptane püvem* akkor szó hallatszik az égből: ez az én szeretett fiam. 3, 17. — *lachelne tum lavset* beszédbe ereszkedvén mondanak.

(*lah* szó).

lalch ellen, elő, eleibe. *mičtä aluchv jegepüv kačame i jeg püvame, i lalch kvalat püvet jeganel tari* odadja ölni a' bátya az öccsét, 's az atya a' fiját, 's ellenök kelnek a' fiak atyjaik ellen. 10, 21. — *chun nan šaranme nonchal' at pattilan nepekenet i Farisejt lalch* ha igazságokat feljebb nem emelítez az írástudók és farizeusok ellenében. 5, 20. — *toncht lalch chojesanel Simon Kireneaninme* az úton előtalálák Simont a' Kireneabelit. 27, 32. — *i ratgen uš jüntetatel kvalas Isus lalch* 's mindjárt az egész város kimene Jézus eleibe. 8, 34.

lalt ellen, elő; *laltem, lalten, laltü* ellenem stb. *chon am jortelem atim, ton char am laltem* ki én velem nincs, az én ellenem (van).

— *chajchatset tav laltü kit sajttal chomeletnel kvane kvalem chari* menének ő eleibe két ördögös, a' sírokból kijött emberek. 8, 28.

(*lält ellen; lält nepek (nápák)* ellenpapir, irás = nyugtatvány).

lälpt, *lälptachv* készíteni, újítani, teljesíteni. *lälptan lonch pojrechšne* készítetek utat az úrnak. 3, 3. — *chot laven naknane lälptachv paschame* hol parancsolod néked készíteni (hogy néked készítsük) a' paschát. 26, 18. — *chaič'apet varset tocho, chumle laves tanane Isus, i lälpteset paschame* a' tanítványok tevének úgy, mint nekik Jézus mondta, 's elkészíték a' paschát. 26, 19. — *os chon lälpti i chaič'ti, ton jängi lavékti aul naerlacht de* a' ki teszi és (úgy) tanít, az nagnak mondatik a' mennyországban. 5, 19. — *chotchar lälptitü lonch nagnane jochtnen elpalt* a' ki elkészíti az utat neked eljötted előtt. 11, 10.

lälptam aš újulás, újjászületés; készítettett. *tatan jomas urlech lälptam ašnel* hozzátok a' megújulás jó gyümölcsét. 3, 8. — *tujan lälptam nanane naerlachne* menjetek bé a' nektek készített országba. 25, 34.

lanch, *lach* beszéd. *chun multesan Isus tü lanchet, tončuvt menes* midőn elvégezte Jézus o' beszédekét, akkor elmene. 19, 1. — *tak lanchatel ša'melachti, i tak lanchatel sutne pati* a' maga beszédével igazoltatik, 's a' maga beszédével esik itéletbe (ítéltetik meg). 12, 37.

lonch, *lonk* út. *tuš nanane, lonch choltilap šamtalet jaj nektek, út-mutató vakok.* 23, 16. — *lavreset ulem pätet, at jonkuchv Irod pochne, mot lonchel menuchv tank maganelne* megintetődtek álomban, nem térni vissza Herodeshez, hanem más úton menni a' magok országába. 2, 12. — *aku choles pilem ton lonkel at jales* egy ember (is) félvén azon úton nem mene. 8, 28.

lonchašt úton, út mellett. *Zavulon ma i Neffalim ma lonchašt sarišne, Jordan mant pupine šušp charet Galilej Zabulon földje és Neftalim földje a' tenger útja mellett, Jordánon túl, Galileabeli bálványimádók.* 4, 15.

(*lang* út).

lomi szűnyog. *šamtal lonch choltilapet! lomime ele sisilan, os verbludme juv šaltilan* vak útvezetők, a' szűnyogot elszűritek, de a' tevét lenyelitek. 23, 24.

(*lam* szűnyog).

luł rossz, fertelmesség. *šimnel kwalat luł numet a' szívből jönnek ki a' rossz gondolatok.* 15, 12. — *os keuranel motav lušemetel i šochen lułetel tagle de belsejük külömben csontokkal és minden rosszszal teli.* 23, 27.

lułemt rosszá tesz, káromol, bánt, fertéztet. *i tat aku materet nepek chašpetnel lavset tulmechag: tav toremme lułemtitü 's akkor némellyek az írástudók közül mondák titkon: az az istent káromolja.* 9, 3. — *ati pel ton, nar tuv tusne, lułemtitü cholesme, os nar tusnel kvane kvali, ton lułemtitü cholesme* nem is az, mi bémegyen a' szájba, fertézteti meg az embert, hanem a' mi a' szájból kijő, az fertézteti meg az embert. 15, 11. — *titne lułemtove choles* ez által fertőzik meg az ember. 15, 20. — *tigil toul jejp charetne tav lułemtoves* innen onnan jövök által szidalmaztaték, káromoltaték. 27, 39. — *aku tocho lułemtoveset i hajtet nan elanpalt olem charet* azonképen bántattak a' próféták is, kik tí előttetek voltak. 5, 12.

lułemtane aš rágalmazás, káromlás. *šimnel kwalat luł numtet, i lułemtane ašet a' szívből kelnek a' rossz gondolatok és káromlások.* 15, 19.

(*luł* rossz, álnok).

luñc és *luš* sír. *Rachil luñci tak püvanne* Ráhel sír a' fiai miatt (siratja fiait). 2, 18. — *i kvane kvalem šak luñces* és kimenvén nagyon síra. 26, 75.

luñciltacht siránkozik. *tončuvt choltchati elemcholes püv posü ault, i tončuvt luñciltachtat šochen čar atemet* akkor jelenkezik az ember fijának jele az égen, 's akkor siránkoznak minden vidék emberei. 24, 30.

luš sirás, nyomorúság. *suj numen cholves, luš i jáni ochter* szó hallatszik felől, sirás és nagy zokogás. 2, 18. — *tat jejmti luš i pank jachštane* ott lesz sirás és fogcsikorgatás. 8, 12. — *chun jejmti luš i variš luch moš, jerte telili* midön lesz nyomorúság és üldözés a' szó (evangelium)ért, hamar megbotráncózik. 13, 21.

luš sír. *nan at lušsan* tí nem sírtatok.

lušp síró, *lušp charet* sírók. *šotenet lušp charet, vajlen tan čagtat* boldogok a' sírók, mert i k örülni fognak. 5, 4.

(*luñšém* sírók).

N.

naer fejedelem, király. *ton lat oles naer Irod* akkor volt király Heródes. 2, 1. — *Archelaj naerag oli Judejt* Archelaus királyul van Judeában. 2, 22. — *Jeszej ponštestü David naerme* Jeszei nemzé David fejedelmet. 1, 6.

naer vant fejedelemasszony.

naerlach fejedelemség, ország; *aul naerlach* mennyország; *jol naerlach* al-ország, pokol; *šemel ma naerlach a' fekete föld* országa. — *šultan, ton mos išto vatmes aul naerlach* térjetelek meg, mert elközeledett a' mennyország. 3, 2. — *šemel ma naerlach püvet rastvet jejpesh mane a' földi ország fiait kivettettek sötét helyre.* 8, 12. — *nag, Kapernaum, patgen yol naerlachne te, Kapernaum, aláesel a' pokolba.* 11, 23.

(*naer* fejedelem, császár).

nak magad l. *nag* te. *tont at tachnan kav ali nak lajlenel* akkor nem ütközöl köbe magad lábával. 3, 6. — *man ne ašov oli? nak chontilen* nekünk mi dolgunk az? magad lásd. 27, 4.

nakven magadat. *erptalen šochen cholesme, chumle nakven erptilen* szeress minden embert, a' mint magadat szereted. 22, 39.

(*nängki* magad, csak te).

nachke csak. *mantem os latine nachke nilmenčam nank jurtetne, nar arine varine?* ha pedig beszélletek csak nyájasan tí társaitoknak, mi felest tesztek? 5, 47. — *man nachke tit ončov at náa' i kit chul* mi itt bírunk csak öt kenyeret 's két halat. 14, 17. — *am ketvesem nachke cholem ošet palt Izrail kvalnel* én küldtettem csak elveszett juhaimhoz Izraél házának. 15, 24. — *os nachke laven lach, i jálti am chušem* de mondj csak egy szót, és meggyógyul én szolgám. 8, 8.

nachke ma külön hely. *chaňchtachtepet vatge jomem Isus elpalne nachke mat lavset a' tanítványok hozzá menvén Jézushoz külön helyre, mondának.* 17, 19.

nachkat magában. *i tonme cholem jejpalt Isus ele menes toul tocho kerep tarmelt cholestal mane nachkat 's azt hallván Jézus, elmene onnan úgy hajón, ember nélküli helyre, magában.* 14, 13. — *mir taretam jejpalt kvalnes achne chošguchv nachkat; i eti tav chultes tat nachkat a' nép elbocsátatása után felmene egy hegyre imádkozni magában; 's estig ott marada magában.* 14, 23.

nachv elkap. *toulen ujt jochtem tavame nachvsanel a' madarak jövéen elkapdosák azt.* 13, 4.

nag te; *nak* te magad.

nagen téged,

nagnane néked,

nagnanel töled. *i nag atinarel viš at olen Judejskoj ušetnel, vajlen nagnanel kvali pank 's te semmivel kisebb nem vagy a' judeai városoknál, mert töled, belőled, kél ki fejedelem.* 2, 6. — *katel viganen nagen* kézzel visznek téged. 4, 6. — *olen tat, chun at latam nagnane* légy ott, míg nem mondom neked. 2, 13.

(*näng* te).

naleval méltatlan. *amelen kval jejmti laš, nan satne jomasan jochti tavane; amelen naleval, ton satilam jomasan nanknane jonchi ha a' ház méltó lesz, a' ti kívánt jótok neki jut; ha nem méltó, a' kívánt jótok reátok fordul vissza.* 10, 13.

nalt feltesz, felszúr. *aku ton lat chajtemles tananel aku char, vis šeni, uksusel tuteltestä, i su-jeyvne naltam ajtestü tavame* azon időben elmene közölök valaki, vön gombát, eczettel bemártá 's botra szúrván, megitatá őt. 27, 48.

nan tik, ti.

nanane nektek

nanen titeket

nananel töletek. *chon 'lates nanane, išto nan tuline jejmtuchv űurep očinel?* ki mondta nektek, hogy kerüljétek a' jövendő haragot? 3, 7. — *ereptan nanen nerep charetme, jomas varan nanen jachstap charetne* szeressétek a' titeket gyűlölőket, 's tegyetek jót a' titeket bántóknak. 5, 44.

nank magatok,

nanknane magatoknak,

nankven magatokat. *atichonme nanknane jegi ul lavan šemel mat, ton mos išto tan paltan aku jeg, chotchar oli ault* senkit magatok atyjának ne nevezetek a' földön, mert nálatok egy atya, ki az égben van. 23, 9. — *ton mos nankven nank tonuch'ilan, išto nan püvet ton charenel, chotcharet 'hajtme alesanel* mert magatok magatokat tanúsítjátok, hogy fiai vagytok azoknak, kik a' prófétákat megölték. 23, 31.

(*nan* ti, *nanki* magatok).

nazaret Nazaret.

nazarej nazarénus. i tov jochtem olmies usne lave'tane Nazaretne, tak sarme hajtet late'lp, isto tiv nazorejag namtacht'i 's oda jutván élni kezdé városban, Nazaretnek nevezettben, hogy bételjésedjék a' proféták mondása, miszerint nazarénusnak neveztetik. 2, 23.

nar mi; *ale nar* valami; *ati-nar* nem-mi, sem-mi; *nar mos* miért. *tončuvt tav at ončes narel teletachv* akkor annak nem volt mivel fizetnie. 18, 25. — *chošgem i ale nar vovem tavanel* könyörögven 's valamit kérven tőle. 20, 20. — *atinarel viš at olen* semmivel kisebb nem vagy. 2, 6. — *nar mos man i farizejt šav pičelov* miért mi és a' farizeusok bűjtelnünk sokat. 9, 14.

narem

naremt nyujt, ajándékoz. *Isus ton lat naremtestä katetame, püvestä tavame* Jézus azonnal kinyújtá kezét, megfogá őtet. 14, 31. — *i tank poj'uchanel punšem naremtesanel tavame sajt, sur'n, ladan i smirna 's a'* magok jószágait (kincseit) megnyitván, nyujtának, ajándékozáának, neki ajándékokat, aranyat, ladant és szmirnát. 2, 11.

narmech adomány.

narmechtal adomány nélkül, ingyen, ok nélkül, ha-zontalan. *chon pali kvaltki netatel narmechtal, ton kujitü tavame chajerlachv a' ki elválík nejtől ok nélkül, az kísérti azt paráznságra. 5, 32. — šochen narmechtal lach mos choles latne kitilove sut chot-l čvvt* minden haszontalan szóért az ember szó kérdeztetik (felelős) az ítélet napján. 12, 36. — *normechtal visen, narmechtal i majan* ingyen vettetek, ingyen is adjatok. 10, 8.

narit nyujt. *i tat aku olemetnel Isus jot aku katü naritam tak širietame levetes 's ott egye a' Jézussal voltakna, egyik kezét kinyujtván a' maga kardját kirántá. 26, 51. — Isus kat naritem puvestü tavame* Jézus kezét kinyujtván megfogá őt. 8, 3. — *naritalen tak katen. I tav naritestä* nyujtsd ki kezedet. 'S ő kinyújtá. 12, 13.

nam név. *añ menan, chañčan čar a'emetne, tanme perne punem jeg, püv i jülpen lil namne* most menjetek tanítván a' világ embereit, megkeresztelvén őket az atya, fiú és szent lélek nevében. 28, 19. — *nag namentel eren man hajtechlesov te nevedben nemde* mi jövendőltünk? 7, 22.

namem, namen, namü és nametatü nevem stb.

namen neves, namen chotel neves nap, névnap. Irod namen chotel čuvt Herodesz neve napján. 14, 6.

namp nevü, namp chař nevü ember. menan ušne tü namp char pochane menjetek a' városba, e' nevü emberhez. 26, 18.

namt nevez. tav namtes tavane nam Isus ő nevezte neki nevet Jézust (nevezé Jézus-névvél). 1, 25. — *ončitü püv, i namtilen tavane nam Isus szül fiút, 's nevezed annak nevét Jézusnak.* 1, 21. — *namtganel tavame namel Emmanuil nevezik őtet Emmanuel névvel.* 1, 23.

namtacht neveződik. nazorejag namtachtü nazarénusnak neveztetik. 2, 23.

(*näm* név).

ne mi. *ne ašen oli patem minane, Isus torem püv?* mi dolgod van (esve) nekünk (velünk), Jézus, isten fija. 8, 29.

ne-sir mifele, millyen. nesir erkel nag tocho varan? millyen hatalommal teszel így? 21, 23. — *am nanane latam, nesir val am tocho varam* én néktek megmondom, millyen erővel teszek így 21, 24.

ne-vojp millyen. am pel nanane at latam, nevojp val am tocho varam én sem mondom meg nektek, millyen erővel teszek úgy 21, 27. — *nevojp lavem oli Mojsej zakont* mit parancsolt volt Mózes a' törvényben.

ne-čuv mekkora, mennyi, hány; nečuv kes hányszor. nečuv kes karech tare'achv hányszor kell megbocsátani. 18, 21. — *ošnel elemcholes nečuvne jomas?* a' juhnál az ember mennyivel jobb?

(*ne-mät* semmi).

ne még-e? *tav torem tari luř lati, os-ne tonuch manane karech?* ő isten ellen káromkodik, mégis (régiesen: es még) tanu kell nekünk? 26, 65. — *man-ne ašov oli?* a' mi dolgunk-e? 27, 4.

ne nő, *netä neje, netame nejét; dual. negia. i vistä tak netame* 's vevé maga nejét. 1, 24. — *David ponštestä Salomonme Urija nene* David nemzé Salomont Urija nejétől. 1, 6. — *chon pali kvalkti tak netatel, ton maje tavane nepek* a' ki elválik a' nejétől, az adjon neki levelet. 5, 31. — *angel pümtes latuchv i laves negiane* az angyal kezdte szólni 's monda a' két nőnek. 28, 5.

(*né* nő).

neg, *nej köt. nar negan šemel mat, ton mavnetatel jejmti ton charne i ault* a' mit megköttek a' földön, az kötve lesz neki az ég-

ben is. 16, 19. — *nar nan negine ſemel mat, negem fejmti i ault a' mit megköttök a' földön, kötve lesz az égben is.* — *tü char kata i lajla akvane negem vajelan tavame, rastelan jejpješ mane* annak két kezét lábát összekötván, vigyétek őt, vassétek sötét helyre. 22, 13. — *i tont torem akvane nar neges, tonme elemcholes pali ul manitatü 's azért isten eggyé a' mit kötött, azt ember föl ne bontsa.* 19, 6. — *achten elol takenaket i nelan tanme puchčagtelnanel kašel* gyűjtések elsöben a' konkolyokat, 's kössétek kévébe elégetésök végett. 13, 30. — *negs köt. negsat tarviten i ustal chutet i puntlat choles vojnet tarmelne* kötnek terhes és hordozhatatlan csomókat 's teszik az ember vállaira. 23, 4.

negl, (*nejl*) látszik, tetszik. *nejles, isto tav onči kachrat jülpen lilnel* látszott, hogy viselős (bir hasában) a' szent lélektől. 1, 18. — *tončuvt Irod tulmechag vovelam volchvetme, kalemtes tananel, chun negles sov* akkor Heródes titkon híván a' bölcseket megtudakozá tőlek, mikor tetszett fel a' csillag. 2, 7. — *tončuvt negla kitag tep kant: aku char vive, os moten chulvi* akkor kettő látszik (találkozik) a' mezőn: az egyik elvitetik, 's a' másik marad. 24, 40.

nelt (*nejlt, neglt*) mutat, előhoz. *jomas choles jomas lachnel neltitü jomasme, os lül choles lül lachnel neltitü lülme* jó ember a' jó szóból a' jót hozza elő, de rossz ember a' rossz szóból a' rosszat hozza elő. 12, 35. — *koz'ajñ, chotchar nelvi tak ochče-moletanel jülpel charme i is charme* gazda, ki a' maga pénzkincséből kihoz újat és őt. 13, 52. (*nejlém, nélém feltünöm, feltetszem*).

ner haragszik, szid,

nerep haragos, szidó. *os am nanane latam, nerep char tari ul neren* de én nektek mondom, a' haragos ellen ne haragudjál. 5, 39. — *añ nan choleslan torem tari nernat most* halottátok isten elleni szidását. 26, 65.

nerges dolgozik, munkálkodik. *šunšpan char ma čouretne, chumle tan jänimat; at nergesat, at tachtat* nézzetek a' mező liliomaira, mint nőnek; nem dolgoznak, nem fonnak. 6, 28.

nergesap dolgozó. *aku tonpel nergesap char tenane choj* igazán a' dolgozó ember étére méltó. 10, 10.

nepek könyv, levél; *nepek chašp* könyvtudó, írástudó. *ach'em šocho arkepet i nepek chašpet mir keurnel, kitiles tananel* összegyűjt-
vén minden főpapot és írástudót a' népből, kérde tőlök. 2, 4. —

chon pali kvalkti tak netatel, ton maje tavane nepék a' ki elválík a' nejétől, az adjon neki levelet. 5, 31.

nepeken könyves, kinek könyve van, tudós; *nepeken char* tudós. *elemcholes piv pertem fejmti arkepetne i nepeken charetne* az ember fíja el fog árultatni a' főpapoknak és írástudóknak. 20, 18.

nigl (negl, nejl) tetszik, látszik. *chun tav lates titme, ratgen pasen tul nigles tan numtäpalant* midön ezt mondotta, hirtelen fényes felhő tetszék meg felettök. 17, 5. — *chojtep ne kelp niglene agmel* beteg nő, vér-tetsző betegséggel. 9, 20.

niglep tetszik. *chun tep kvalet i ojtes, tončuvt niglepeset takenaket* midön a' gabona kikelt és feslett (fejet eresztett), akkor meg-tetszék a' konkoly. 13, 26.

nile négy; *nile šoter* négy ezer. 16, 10.

nile-kujp-lov tizennégy. *I tont šochen tochem Avraamnel David moše nilekujplov tochem* 's így minden nemzetség Ábráhámtól Dávidig tizennégy nemzetség. 1, 17.

nilevlastnik (or. četverovlastnik, tetrarcha) negyedlő. *ton lat cholestä Irod nilevlastnik lachel Isus mos* azon időben halla Heródes, a' negyedlő, hírt Jézusról. 14, 1.

nilmen negyven. *i pičel s nilmen chotel i nilmen fej* és bőjtölő negyven nap és negyven éjjel. 4, 2.

(*nile* négy, *nelimen* negyven; *nelit* negyedik).

nilm, *nilem* nyelv. *jormanel anem nilmel* tisztelnek engem nyelvvel. 15, 8.

nilmtal nyelvtelen, néma.

tus-nilemtal néma. *chotcharet ončat tank jortelanel tus-nilemtal charetne* kik tartanak vala magokkal néma embereket. 15, 30.

(*nilm* nyelv, *nelmtal* nyelvtelen, néma).

nil'meč nyájaskodik. *man'em os latine nil'menčam nank jurtetne, nar arine varine?* ha nyájasan csak a' társaitoknak szóltok, mi felest tesztek? 5, 47.

nin tük (ketten),

ninane nektek (kettőtöknek). *ag'tne ašan chojtel fejmti ninane* hitetek szerint legyen meg nektek. 9, 29.

(*nén* ti ketten).

nir vessző, nád, bot. *os to jechtleset fejvetnel nir t i rastset lonch mant* de némelyek vagdalanak a' fákról vesszőket 's veték (azokat) az útra. 21, 8. — *nar šunšuchv jalsan nan char mane, mantem*

votel *houltam niret*? mit nézni mentetek a' pusztába, talán széltől hajtott nádakat? 11, 7.

nir nyöv, szakít; *nirem szaggatván*; *nirkt szaggattatik. toma, ištobi takenaket nirem ul nirktet tan jortelan i putit* ne, hogy a' konkolyokat szaggatván ne szaggattassanak velek a' búzák is. 13, 29.

nirimtachv és niremtachv elszakítani, elvenni. *ati jomas nirimtachv apüvetnel náhme i rastuchv ampetne* nem jó elvenni a' gyermekektől a' kenyeret és vetni az ebeknek. 15, 26. — *chon at onči, ton charnel (le niremtachti i ton, nar onči* a' kinek nincs, attól elvéteik az is, a' miye *vau*. 13, 12.

nirišl, nirišlachv ragadni. *mantem chumle chon tuv vagen chum kvalne i pümti nirišlachv tav jomaslach, alpel at persestáke ton vagen charme?* mert hogyan megyen valaki az erős ember házába és fogja elragadni jószágát, előbb ha meg nem kötözte az erős embert? 12, 29.

nimtuj nyomorúság. *ton lat jejmti jáni nimituj, ton vojpp at obilales ma sochemlam montel* akkor lesz nagy nyomorúság, a' millyen nem volt a' föld kezdetétől fogva. 24, 21.

noch pel (nog-pel; nonch) felesen, nagyon. *šariš latam nanane, tan justelme nochpel visanel* bizony mondom nektek, azok a' jutalmat már elvették. 6, 2. 5.

nonchal felfelé, feljebb. *chun nan šavanme nonchal at pattilan* ha a' ti igazságokat feljebb nem emelitek. 5, 20. — *nurem su-jejvme at šajmtitá i pelemtam ponlame at charivivá tav šar ašš nonchal patnat elpalt* a' meghajlott botot nem törí el 's a' meggyúlt fonalat nem oltja el ő igazságának feljebbre esése (győzelme) előtt. 12, 20. — *atichonne ul latan, nar nan usan, elemcholes püv ačelnel nonchal jáltnat elpalt* senkinek ne mondjátok, a' mit ti láttatok, az emberfijának a' halálból feltámadása előtt. 17, 9.

noncho fel, *noncho jältne* feltámadás. *Os am noncho jältnem jejpalt chontchatine am jortelem Galilej všt* de én feltámadásom után találkoztok én velem a' Galileai városban. 26, 32. — *vam jochti porti ratuchv torem kvalme i churum chotelt noncho varuchv tavame* erőm van lerontani isten házát, 's három napon felépíteni azt. 26, 61.

(*nong* fel; *nonge, nongo* felé; *nongäle* felé, fölfelé).

nor gerenda. *tončuvt oli nak šament nor* akkor van te szemedben gerenda. 7, 4. — *vajalen elolt nak šament olep norme* vedd ki előbb a' te szemedben való gerendát. 7, 5.

(*nor gerenda*).

nurem megtörött, hajlott. *nurem su-jejvme at šajmtitü a' meg-hajlott botot el nem töri.* 12, 20.

nurel üldöz; *nurelap* üldözö. *chošgan nurelap charet mos* imádkozzatok az üldözőkért. 5, 44.

nurmelt haragos, ellenséges. *elemcholeset kujne mant jochtes tava-me nurmeltam char* az emberek altában eljöve az ő ellenségek. 13, 25.

nurmeltacht ellenségeskedik; *nurmeltachtetp* ellenségeskedő. *nurmeltachtetp char vares titme* ellenségeskedő ember tette ezt. 13, 23.

num fel, felső. *joreli num sutne* méltó a' felső bíróra. 5, 22. — *torem kval jälpen av chašep pali manemtachtes numel jole moš* az egyház szent kapujának kárpítja elszakada felül aláig. 27, 51.

numen fent. *suj numen cholves* szó hallatszott fent. 2, 18. — *osanna numen* hosánna a' magasságban. 21, 9.

numpal felső, felül, egyéb. *chajer puch kinši amnanel pos, i pos tavane at mikti Jona hájt numpal posnel a'* hamis nemzetség jelt kér tőlem, 's jel neki nem adatik egyéb Jónás próféta jelenél. 12, 39.

numäpalt felette; *numtäpalant* felettök. *tončuvt pušičhteset tav numäpalt aulet* akkor megnyílnak ő felette az egek. 3, 16. — *rat-gen pasen tul nigles tan numtäpalant* tüstént fényes felhő tetszék meg felettök. 17, 5.

(*num* fel, föl, *numen* fölött, *nume'* felől; *numi* felső, *numi tarom* felső ég, felső isten).

numelmat gondol, gondolkodik, emlékezik. *atichonne chašvu jege püvnel targe, i chonne püv pa'i latuchv numelmatitü* senki által nem ismertetik meg az atya, a' fián kívül, 's a' kinek a' fiu meg akarja jelenteni. 11, 27. — *Farisejt tav amelan chontlam numelmatset, išto tan mosanel tav lati* a' farizéusok ő beszédeit hallván megérték, hogy miattok beszéll ő. 21, 45. — *Josif tav kumtü at nurem palimtachv tavame, numelmates pali kvaltkuchv tavatel tulmechag* József ő férje nem akarván őt nyilvánítani (megszégyeníteni), gondolkodék elválni tőle lopva. 1, 19. — *chun tatilen nak sajn torem el-palne, ton mat numelmatgen išto . . .* mikor hozod ajándékokat istennek, akkor megemlékezel hogy . . . 5, 23.

numlecht ért. *to: čuvt numlechtsanel, nar tav lates tanane, ištobi urchatuchv ati pel hañ kušsanel, os . . .* akkor megértötték, mit mon-

dott nekik, hogy örködni (kell) nem a' kenyér kovászatól, hanem . . . 16, 12.

numš gondol, emlékezik. *ul numšan išto am jejssem poštlachv zakon amne hájtet* ne gondoljátok, hogy jöttem eltörteni a' törvényt vagy a' prófétákat. 5, 17. — *nar nan numšine Christos mos?* mit gondoltok ti Krisztus felől. 22, 42. — *jochtem elol charet numšeset, išto tan majvet šavelhuv* jövén az elsők gondolák, hogy ők adatnak (ajándékoztattatnak) többel. 20, 10. — *nar mos nan keurt lul numšine* minek gondoltok ti bennetek rosszat. 9, 4. — *os pel íhat even at chaščilan i at numšilan at hášme i at šoter cholesme* még is nem értitek, 's nem emlékeztök az öt kenyérré és öt ezer emberre? 16, 9. — *os tan numšeset keuranelt latem: tit chaščti ton, išto man háš at visov* de ők azt gondolták magokban, mondván: ez azt jelenti, hogy mi kenyeret nem vittünk. 16, 7.

numšane char gondolat, gondolt valami. *šim keurt numšane charme tus lati* a' szívben gondolatot beszél a' száj. 12, 34.

numšap értő. *rovtem char jomas ma-kant chaščti chonlap lachme i numšap* a' vetett mag jó földben (a' jó földben elvetett mag) jelenti a' szó-hallgatót és értőt. 13, 23.

numšacht gondolkodik. *lovntap char numšachte* az olvasó gondolkodjék. 24, 15. — *jotel numšachtem menes* utóbb gondolkodván elmene. 21, 19.

numt elme, gondolat, emlékezet. *tan numtan chaščtem laves* gondolatjukat ismervén monda. 9, 4. — *chumle numtne at viglan, išto am ati pel háš mos lavsem nanane?* hogyan észbe nem veszitek, hogy én nem a' kenyér miatt szóltam nektek? 16, 11. — *nan numtan chumle?* ti gondolatotok hogy = mit gondoltok? 26, 66.

chajer numt gonosz kívánság. *šochen char, chon chajer numtel šunšpi nene* mindenki, a' ki gonosz kívánsággal néz egy nőre. 5, 28.

mot numt kételkedés, kétség. *šaris latam nanane, chun šariš agtuchv oliv e i mot numt at vigne, tončuvt ati pel tičuv varine* bizony mondom nektek, ha igazán hívők volnátok 's kétséget nem vinnétek (tartánatok), akkor nemcsak annyit tennétek. 21, 21.

numten eszes, okos. *chon chonli tite am lanchem i ton chojtet vari, joltilem numten sajten chumi* a' ki hallja ezt az én beszédemet 's a' szerint cselekszik, azt eszes okos embernek tartom. 7, 24. — *at ton keurt oles numten, i at sajttal* öt közte volt okos, 's öt esztelen. 25, 2.

(*namt*, *nomt* elme, gondolat, emlékezet; *namting*, *nomting* eszes, okos; *namtital* esztelen).

N.

nájt bővölő, jövődölő, próféta. *vajlen nájt chanši tocho* mert a' próféta így ír. 2, 5.

nájtechl prédikál, jövődöl. *ton chotelet jochtes Joan perne punep i nájtechli Judejskoj char mat* a' napokban jöve János keresztelő és prédikál Judea pusztájában. 3, 1. — *nag namentel eren man nájtechlesov* te nevedben nemde mi jövődöltünk? 7, 22. — *nar mos David lavitá nájtechlam tavame tormi* miért nevezi David jövődölve ötet istennek? 22, 43.

(*nájt* bővös, бүбайос).

náur fiatal, csikó. *latan Sion ane: aň nag naeren jeju nag pochenne sovtalem aš varp, oslicü náur tarmelt* mondd Sion leányának: íme te fejedelmed jö hozzád, szelidséget tevő, számarcsikón. 21, 5.

(*nár* gyenge, fiatal; *náurem* gyermek).

nák tapos. *ul vastan nank tinen sakan pureset elpalne, iš'tobi tan lajlel ul nákanel* ne vessétek becses gyöngyeiteket a' disznók elibe, hogy lábbal el ne tapossák. 7, 6.

náchčetapt tipor. *ton, chon pati tá kav tarmelne, jövii, os tav, chon tarmelne pati, ton charme pali náchčetaptitü* az, ki e' köre esik, elvész, 's az, a' kire reászik, azt eltiporja. 21, 44.

nálchelt ráz, int. *tigil toul jejp charetne tav lulemtoves, pan-kananel nálcheltam* innen onnan jövök által káromoltatott, fejeiket rázván. 27, 39.

nált nyel. *šamtal lonch choltlapet! lomime ele sisilan, os verbludme juv náltilan* vak útvezetők! a' szűnyogot elszűritek, de a' tevét bényelitek. 23, 24.

náň (tör.) kenyér. *laven, iš'tobi tá kavet jejmset náňi* mondd, hogy e' kövek kenyérré legyenek. 4, 3. — *ati náňnel akve lilenag jejmte elemcholes* nem kenyérral egyedül él az ember. 4, 4. — *man šochen lat náňov majulen tá chotel kašel* mi mindenkori kenyereünket add meg e' nap kedviért (mára). 6, 11.

(*náň* kenyér).

ńar csupasz, mesztelen. *ńarue olsem, i nan mašteslan anem* csupasz (csupasznak) voltam 's tí ruházatok engem. 25, 36.

(ńar csupasz, kopasz).

ńartel? — *i chun ńartelam pošsanel tavam, anchvsesanel šemel mašname* 's midőn — megcsúfolták őt, levetkőzteték fekete ruháját. 27, 31.

ńoul hús, test. *l. ńoul. pas ńoulne oli šam; i tont, chun nag šamen pasen, ńoulen pel šocho pasenag oli a' test világa a' szem; 's ha te szemed világos, tested is mind világossá lesz. 6, 22. — jejmata kitag aku ńouli* lesznek ketten egy testté. 19, 5. — *lil ńogre os ńoul paštal a' lélek erős, de a' hús tehetetlen. 26, 41.*

— (ńaul hús).

ńoult mozzgat. *nar šunšuchv jalsan nan char mane? mantem votul ńoultam ńiret* mit nézni jöttetek tük a' pusztába? talán széltől hajtogatott vesszőket. 11, 7.

ńoultacht utána mén, következik. *i ńoultachtes tav jejtüpalt šav aten, i tav tanme jálteptesan* 's utána méne sok ember 's ő azokat meggyógyítja. 12, 15.

(ńaul nyom; ńaulém nyomába járok valakinek, követem, üldözöm).

ńogre erő, erős. *jejentap am jejmüpalt amnanel ńogre a' jövő én utánam nálamnál erősebb. 3, 11. — os ton at telves tarne, ton mos ńogre at onči* és ez nem növekedett gyökérbe, azért ereje nincs. 13, 21.

ńograg erősnek. *votme ńograg kačelam pilmes a' szelet erősnek látván megijede. 14, 30.*

ńogreš erősen. *ńogreš pimentesan tinme Isus* erősen parancsola nekik Jézus. 9, 30.

ńogrim erősödik, vastagodik. *ton mos išto ńogrimes tā elemcholeset šim, i pael vane chontlat* mert íme megvastagodott ez emberek szive, 's füllel erősen, bajosan, hallanak. 13, 15.

ńogremtacht erősödik, bizik, bátor. *ńogremtachten a! agtne ašen jálteptestä nagen* bizzál lány! a' te hited meggyógyítja téged. 9, 22. — *ištobi kitag amne churum tonuch tusel ńogremtachtes šochen aš* hogy két vagy három tanú szájából erősítették meg minden dolog. 18, 16.

(ńangre erős, ńangrem erősödik; *ti marts vuat ńangrems anynyira a' szél megerősödék*).

ńol orr

ńol-šam orr-szem = arcz, kép. *morče elčuv jonum pates ńol-šamä tarmelne chošgem* kevés elébbre menvén leesék arczára imádkozván. 26, 39. — *panken šartalen i ńolšamen lovtalen* fejedet kend meg és arczodat mosd meg. 6, 11.

(*ńal, ńol* orr).

ńolt belpoklosság. *i tav ton lat lištitchtes ńoltetnel* 's ő azonnal megtisztúla belpoklosságától. 8, 3.

ńolten poklos. *tav pochane jomes ńolten* ő hozzá jöve belpoklos. 8, 2. — *os chun Isus oles Vifaniat ńolten Simon kvalt* 's midőn Jézus volt Bethániában, belpoklos Simon házában. 26, 6.

ńorit szidalmaz, boszusággal illet. *os to charet tav chušan puvem ńoritesanel tanme i jole alesanel* de némelyek ő szolgájit megfogván szidalmazák őket 's megöleék. 22, 6.

ńort terít, ágyaz,

ńortil tereget. *os šav atem ńortiles:t tank mašnanel lonch tarmelne* és sok ember teregeté ruháját az útra. 21, 8.

ńopes ráakad, belékap. *elol chulme, chotchar ńopesi, vajalen* az első halat, a' melly reáakad, vedd. 17, 27.

ńot segít. *ńotalen anem* segíts engem. 15, 25.

ńov indul, mozog.

ma ńovne földindulás. *ton mos išto kvalget atemet tarmelne atemet i naerlach tarmelne naerlach, i fejmti tetal, cholentul i to mat ma ńovne* azért kelnek fel emberek ellen emberek, ország ellen ország, 's lesz éhség, halál, 's néhol földindulás. 24, 7.

ńovmt háborog. *jonkep tak pasü at migtä, i sovet patat aulnel, i aul va ńovmti a' höld a' maga világát* nem adja, 's a' csillagok leesnek az égről 's az ég ereje megháborodik. 24, 29.

ńovl test, l. *ńoul*. *tü vaj šošem am ńovlem tarmelne e' zsr* öntve én testemre. 26, 12. — *vajan, tajan, tit am ńovlem* vegyétek, egyétek, ez én testem. 26, 26.

(*ńaul* hús).

ńul eskü, *ńul aš* eskü. *ńul ašü mos i ajp jortet olne ujl laves michv tavane* esküvése miatt és a' vendégek otléte miatt monda adni neki. 14, 9.

ńul esküszik? *ńulme ul unšalen, šarmelalen, nar mos ńulsen* (*ńultsen?*) *torem elpalt* az esküt át ne lépd, teljesítsd a' miért esküd-tél isten előtt. 5, 33.

niult, niultuchv eskünni. *inra moš ul niultan* soha ne esküdjeteK. 5, 34. — *i os jole varetestü niultem, išto at chančitiü cholesme* 's megint eltagadá, esküvén, hogy nem ismeri az embert. 26, 72. — *tončuvt pümtes takvame erem niultuchv, išto at chančitiü tä cholesme* akkor kezdé magát elátkozván eskünni, hogy nem ismeri az embert. 26, 74. — *chon niulti aulel, niulti torem jülpen pasenel a' ki esküszik az égre, az esküszik isten szent székére.* 23, 22.

(*niul* eskü).

niult megtér (talán *vall?* gyón?). *niultan, ton mos išto vatmes aul naerlach* térjeteK meg, mert elközeledett a' mennyország. 3, 2, 4, 17.

niultenkv megtér. *am pernel punganem nanen vitel niultenkvane kašel* én megkeresztelleK vízzel, a' megtérés végett. 3, 11.

niulteptacht meggyón, megtér. *i pernel punehteset tavanel Jordan keurt niulteptachtem* 's megkeresztelkődének tőle a' Jordánban, (bűneiket) meggyónván. 3, 6. — *vajlen am jejssem at šaretme, os kreken charcme vovuchv niulteptachv* mert én jöttem nem az igazságosokat, hanem a' bűnösöket hini a' megtérésre. 9, 13.

niur bőr. *Joan enteptalechtes niur entepel* János övedzkedek bőr övvel. 3, 4.

niur akar. *Rachil at niuri taremtaptechtuchv* Ráhel nem akar vigasztalódni. 2, 18. — *pojrechš, chun niursenke, van jochti anem lištuchv. Isus laves: niuram, lištitchten* uram, ha akarnád, hatalmad van engem megtisztítani. Jézus monda: akarom, tisztulj meg. 8, 2, 3. — *at niurem palimtachv tavame, numelmates pali kvalitkuchv tavatel* nem akarván nyilvánítani őt, gondolkodék elválni tőle 1, 19. — *tetal taretachv am at niurganem* étlen eleresztteni én nem akarom őket. — *pascha pojrem kašel uš urp inra moš taretales aku polen charme, chocharme mir niurganel a' paschaünnep* kedviért a' város tisztartója mindég elbocsátott egy foglyot, kit a' nép akar. 27, 15. — *chun am techv niursem, nan anem at titeslan* midőn én enni akarom, ti engem nem étetteteK. 25, 42.

niurp, niurep akaró, kereső. *aul naerlach jorti tin chumne, niurp charne inen sakne a' mennyország* hasonlít árus emberhez, keresőhöz becses gyöngyöt. 14, 45.

techv niurp enni akaró, éhező,

ajuchv níurp inni akaró, szomjas. *chun nan nagen uslov techv níurpi, i titeslov, amne ajuchv níurpi, i ajteslov* mikor láttunk téged éhezőnek és etettünk, vagy szomjasnak, 's itattunk? 25, 37.

núrep oči jövendő harag. *chon lates nanane, isto nan tuline jejmtechv núrep očinel?* ki monda nektek, hogy fussatok a' jövendő haragtól? 3, 7.

núte nál? magában? *šočen naerlach tak núte pali urtchatep tallane jejmti, i šochen uš amne kval tak núte urtchatep pušne at unli* minden ország magában (maga magánál) meghasonló, üressé (pusztává) lesz 's minden város vagy ház, magában meghasonló, épen nem marad. 12, 25. — *mantem krech vari nag lalten nag kačen, mennen i latkaten núte por cholestal* ha bünt követ el te ellened te öcséd, menj és dorgáld meg magánosan ember nélkül (tanu nélkül). 18, 15. — *os vinograd varpet pivme chontem lavekteset tank núte: tit pivä, menov, alilov tavame 's a' szőlőművesek a' fiját látván mondák magok közt, magoknál: ez fija, menjünk, öljük meg.* 21, 38. — *tončuvot šav charet teplachtat, i moten motenme nichv jejmtitü i jachstat núte* akkor sok ember megtéved (megbomlik), 's egyik a' másikat el fogja adni, 's haragusznak egymásra. 24, 10. — *šohtelachtset núte tav mosü* megbotrátkozának magokban miatta. 13, 57.

núp nőszés, házasság. *tit mos chulteptitü elemcholes jegme i čukeme i varkti tak netü nupel, i jejmtat kitag aku hóuli* azért elhagyja az ember atyját és anyját 's tevődik maga neje házassággal (egyesül házasság által a' nejevel) 's lesznek ketten egy testté. 19, 5. — *i tuštian ošetme jomas pul kat nupel, os kozletme almech palne 's állatja a' juhokat jobb kéz felől a' vendégségben (?), de a' kosokat bal felől.* 25, 33.

núpen menyegzői; *núpen pur* menyegzői vendégség, lakadalom. *aul naerlach jorti naerne, chotchar vares nupen pur tak pivü kašel a' mennyország hasonlít fejedelemhez, a' ki csinált menyegzői vendégséget maga fija kedveért.* 22, 2.

(*núop* nőszés, házasság).

núv nagyság; mint fokozó képző: több, inkább. *os sach išem núvne čar'loves, i tarne at telemat mos tošes* és a' nap meleg nagysága által elége, 's gyöker-nem növése miatt elszárad. 13, 6. — *jerte kvales, ton mos isto ma oštíuv oles* hamar kikele, mert a' föld vékonyabb vala. 13, 5. — *lil tene charnel jünííuv az élet (lélek) az ételnél nagyobb.* 6, 25. — *nan vojp toul jomasethuv (-hóu) olne ti*

sokkal jobbak vagytok annál. 6, 26. — *numseset, išto tan majvet šavelhuv* gondolák, hogy többel adatnak meg (hogy többet adnak nekik).

Č.

čak csecs

(*čakv* szopik, emik)

čakup csecsemő. *apüvet tusnel i čakupetnel vareslen ešchene ašme* a' gyermekek szájából 's a' csecsemők által csináltad meg a' dicsőséget. 21, 16.

čakvt szoptat,

čakvtap szoptató. *tuš čakvtap netne ton chotelet čunt jaj* a' szoptató nőknék a' napokon. 24, 19.

(*šäk* csecs).

čach só

čaken sós. *nan čach mane, os chun čach attal pati, tončuvt narel varilen tavame čakenag?* tik a' föld sava, 's ha a' só ízetlenné lesz, akkor mivel teszed azt sóssá? 5, 13.

(*šah* só).

čagt, *čagtuchv* örülni.

čagtelp öröm. *tujen nag pojeren jot čagtuchv menj* be a' te uraddal örvendeni. 25, 21. — *čagtan i čurčimlan, vajlen jüni nanane justel ault* örüljetekek és vígadjatekek, mert nagy nektek a' jutalom (jutalmatok) az égben. 5, 12. — *Isus chontchates tin jortelan i laves: čagtan* Jézus találkozáék velök (kettővel) 's monda: örüljetekek (= üdvözlekek). 28, 9. — *os sorve chontem tunčpamatü, tan čagtset šak jüni čagtelpel* 's 'a' csillagot látván megállapodót, ök örülének igen nagy örömmel. 2, 10.

čač kedves. *aku elemcholes ončes kit püv, i vatge jomem elol char pochane tav laves: čač!* menen, varen tü chotelt am vinogračnikemt egy embernek volt két fija, 's hozzámenvén az elsőhöz, monda: kedves, menj, dolgozzál ma szőlőmben. 21, 28.

(*šés, šiš* kedves, fiu).

čač farkas. *ač am ketganem nanen jormant ošet čašet chalne im* én küldlek benneteket mint juhokat farkasok közzé. 10, 16.

(*šés* farkas).

čaneš veréb. *eren kit čaneš pertachta aku asari mos* nemde két veréb vétetik egy aszarért? (fillérért?) 10, 29. — *nan tinenet olne šav čanesetnel ti* becsesebbek vagytok sok verébnél. 10, 31.

čas (or.) idő, percz. *at chaščilan, chot čast nan pojrechšan jochti* nem tudjátok, melly időben jó uratok. 24, 42.

čar tartomány, vidék, világ. *Sodom čarne kignešuv fejmti sut varne chotel čvrt, ati pel nagnane* Sodoma földjének könnyebb lesz az ítélet napjakor, mintsem neked. 11, 24. — *šunštian tavane čar lachve olep ušet* mutatá neki a' világon szélyel levő városokat. 4, 8. — *tü lach kval's ton čar lachve* a' hír, beszéd, kimene a' világon szélyel. 9, 26. — *vajlen tepkan čar, os jomas tajm naerlach püvet, os takenaket asraj püvet* mert a' gabonaföld a' világ, 's a' jó mag a' (menny)ország fiai, de a' konkoly az ördög fiai. 13, 38.

čarguchv szomorkodni. *i vim tak jortelat Petrme i Zevedejev püvi, aku jot pümtes čarguchv i tuštuchv. Tončvvt lati tanane Isus: am lilem šak moš čargi 's* vevén magával Petert 's Zebedeus két fiját együtt kezde szomorkodni és aggódni. Akkor mond nekik Jézus: én lelkem nagyon szomorkodik. 26, 37. 38.

čarkep fül. *tan kvane kvalem tuset pures anane, i ratgen šumem pures ane rastkates sarišne i čarkepes vitet* ők kikelvén bemenének a' disznónyájba, 's hamar mind a' disznónyáj vetteté a' tengerbe, 's elfúlt a' vízben. 8, 32.

čarkepalett merülget, kezd elmerülni. *vošme nofrag kačelam pilmes, čarkepaletes i čišgeltes: pojrechš, jülteptalen anem* a' szelet erősnék látván megijede, merülgete és kiabála: Uram, segíts. 14, 30.

čarl' el-ég, elaszik. *os sach išem šurne čarloves, i tarne at telemat mos tošes* és a' nap melegének nagysága által elége, 's gyökere nem növése miatt elszárad. 13, 6.

čapt, *čaptachv* rejtteni, temetni. *lavalen anem elolt jakuchv i čaptachv amk jegem* mondj engem (parancsolj nekem, hagyj engem), előbb menni és eltemetni én atyámat. 8, 21. — *atinar ati jole čaptam, ištobi pali ul pate, i tujtem, ištobi ul kačelankve* semmi sincs elrejtve, hogy fel ne essék (fedeztessék), 's eltitkolva, hogy meg ne tudassék. 10, 26.

čaptane temető, temetés. *jole čaptane chojt* eltemetés módja. *tü vaj šošem am hovlem tarmelne tav anem jole čaptane chojtet lalptestü e'* zsirt öntvén testemre ő engem mint temetésre készített el. 26, 12. — *os keneš varem jovtset tonetel suš-put varpnel ma, el ma*

cholem charet čaptane kašel 's tanács-tartván vevék azokon (pénzen) agyagfazék-csinálónak földjét, az idegen halottak eltemetésére. 27, 7. — *os putit čaptan am tep kvaemne de a'* búzákat tegyék el a' gabonaházamba. 13, 30.

čam (tör.) gyertya. *i pelentam čamme at utelalganel tavame ane jolpalne* 's a' meggyújtott gyertyát, nem teszük azt edény alá. 5, 15.

čamper tömlő. *at puntlalve aku tocho jülpel oroch peš toremne, os motenči oleske, manemtachtat čamperet, kvane šaši oroch i teremet cholilat* nem tevődik azonképen új bor ó tömlőbe, de különben ha történt, elszakadnak a' tömlők, kiomlik a' bor, 's a' tömlők elvesznek. 9, 17.

čet gyeprü. *oles aku mat kralen chum, chotchar utes vinogradnik, i multestti tonme četel* volt egy helyen házi úr, ki ültetett szőlőt, 's megkörnyékező azt gyeprüvel. 21, 33.

činkl fogad, szül. *aku lat a kachrat činkli, i onči püv* ime egy lány méhében fogad, 's szül fiút. 1, 23. — *ton mos činklam char tav kachretat oli jülpen lilnel* mert a' mi fogantattott ő méhében, a' szent lélektől van. 1, 20.

činčimt hányatik, háborodik. *ton mant voš jochtes kerep sariš jatne, i činčimtoves chumpetne, ton mos išto lalch vot oles* az alatt már eljutott a' hajó a' tenger közepébe, 's hányattaték a' haboktól, mert ellenes szél vala. 14, 24.

čišg kiabál. *chun Isus jomes toul tocho, kit šampaltal tav jejtü-palt čišgeset i latset* midőn Jézus eljött onnan, két vak ő utána kiabála és monda. 9, 27. — *atemetne erkelovesi tin, ištobi ul čišga* az emberek által eltiltatának (ketten), hogy ne kiáltsanak. 20, 31.

čišgelt kiabál. *pilmam čišgelteset* félvén kiabálának. 14, 26.

čišgem kiált. *pari at latemti, at čišgemi* ellene nem szól, nem kiált. 12, 19.

čirket csirkázik, serked, serdül. *chun tav niran jejmteleset kameltag i čirketset luptet* midőn ő veszeji lettek zsengévé 's csirkáztak a' levelek. 24, 32.

čour liliom. *šunšpan char ma čouretne, chumle tan jänimat* nézzetek a' mező liliomaira, mint nőnek. 6, 28.

čor bú. *chontes čorne patem cholesetne* találá búba esett, búsongó embereket. 9, 2

čoritachv rágalmazni, búsítani. *šotenet nan, chun pümtvan rušgettachv, ketuchv i šavsirinči čoritachv narmechtal am mosem bol-dogok tik, ha fogtok szidalmaztatni, üldöztetni és sokképen rágalmaztatni (búsíttatni) én miattam.* 5, 11.

čopeltacht békül, egyezkedik. *menen elpalt čopeltachten nak jurten jot menj előbb, 's békülj meg te társaddal.* 5, 24. — *čopeltachten ferte jovchstam charentel, aku šam chalt olen mant loncht békülj meg hamar ellenségeddel, míg szembe vagy vele az úton.* 5, 25.

čovlet igyekezik, fog, kezd. *olen tat, chun at latam nagnane, ton mos čovleti Irod kinšuchv apüvme, ištobi aluchv tavame légy ott, míg nem mondom neked, mert igyekszik Heródes keresni a' gyermekét, hogy megölje.* 2, 13. — *tav nanen čovleti pernel punuchv jülpen lilel i tautel* az titeket fog megkeresztelni lélekkel és tűzzel. 3, 11. — *jejs i čovletes oluchv jöve és kezdé lakni.* 4, 13.

čukv anya. *čukvem, čukven, čukvä és čuktü. tav čukvä i kačan tušset kvan ö anyja és öccsei állottak künn.* 12, 46. — *jorlalen jegen i čukcen, ton mos išto jachstap jegme amne čukvme ačel el choli tisz-teld atyádat és anyádat, mert a' ki rágalmazza az atyát vagy anyát, halállal hal.* 15, 4. — *tav čuktane čaňčematüi chojtel laves ö az anyja által taníttatása szerint monda.* 14, 8. — *chon am čukvem i chon am kačanem* ki én anyám és kik én öcséim. 12, 48. — *kvalen, vajalen apüvme i tav čukvä i tulen Jegipetne* kelj, vedd a' gyermekét és ö anyját, 's fuss Egyiptomba. 2, 13. — *tan chalanelt oles Maria Magdalina i Maria Jakov i Josi čukvanel, i čukv Zevedejev püvetne* közöttök vala M. M. és Maria, Jakabnak és Josénak anyjok, és a' Zebedeus fiainak anyjok. 27, 56. — *tav čuktü Mariag eren lavekti ö anyja Máriának nemde neveztetik.* 13, 55.

čurčiml vigad. *čagtan i čurčimlan, vajlen nanane jüni justel ault örüljetekek és vigadjatok, mert nektek nagy a' jutalmatok az égben.* 5, 12.

čuv mennyiséget, kort, arányt jelent. *čošgenen čuvt šav ul satechten* imádkozásodkor sokat ne mondj. 6, 7. — *tin kvane kvalentam čuvt tatves tav eltüpalne asrai ošp tus-nilemtal choles a' kettőnek kimentekor, hozaték eleibe egy ördög-birta néma ember.* 9, 32. — *mis elol charne at talant, mot charne kitag, churmit charne aku, os charne vatü čuv* adott az elsőnek öt talentumot, a' másodiknak kettőt, harmadiknak egyet, kinek-kinek tehetsége szerint. 25, 15. — *šariš lašam nanane, at varsan tü viš charetnel aku materne, ton am-*

nane at vareman čuv bizony mondom nektek, nem tettétek egyikének is e' kicsinyek közül, az nekem nem tevéstekkor (a' mit ugyanakkor nekem nem tettetek volna). 25, 45.

aku čuv egyenlő. *i pattitü tavame licemeret jot aku čuvne 's veti* (teszi) őt a' képmutatókkal egyenlővé. 24, 51.

aku čas čuv egy órányi. *nar mos at urchatsan aku čus čuv am jortelem?* miért nem vigyáztok egy órányit velem? 26, 40.

ti-cuv annyi. *chotel vichv char mat tičuv náñ* hol venni puszta helyen annyi kenyeret? — *nar mos tičuv choltili taknanel* minek annyit veszteget hiába? 26, 8.

ne-čuv mennyi. *nečuv náñ nan paltan?* mennyi kenyér ti nálatok?

ale nečuv egynéhány. *sat i ale nečuv chul* hét és egynéhány hal. 15, 34.

ton-čuv annyi? *ton-čuvt* akkor. *chun tav tocho numses, tončuvt an'el* toremmel *ulmiachtes tavane* midőn ő úgy gondolkodnék, akkor isten angyala megjelenék neki álomban. 1, 20.

S.

saj ajándék. *chun tatilen nak sajn torem elpalne* midőn viszed ajándékokat isten elibe. 5, 23. — *tank pojlachanel punšem narentesanel tavane sajt, sur'n, ladan i smirna* gazdagságukat megnyitván adának neki ajándékokat, aranyat, ládánt és szmírnát. 2, 11.

(*saj* ajándék).

sajr fejér

sajren fejéres, fejér. *tav mašnanel jejmtset sajrenag jormant pas* ő ruháji lönek fejérré mint világosság. 17, 2. — *Josif tavame vim manitestü tavame lañ sajren torel* Józef őt vevén bégöngyölé őt igen fejér vászonnal. 27, 59.

(*sajr* fejér).

sajt eszmélet, ész

sajten eszes. *chon chontlititü am lanchem, i ton chojtel vari, joltilem numten sajten chumi* a' ki hallja én beszédemet 's a' szerint cselekszik, (azt) hasonlítom okos eszes emberhez. 7, 24. — *at ton keurt oles numten i at sajttal* őt benne volt okos és őt esztelen. 25, 2.

sajttal esztelen, ördögös. *sajttalet i šamtalet!* *nar jani, jur amne jur pasen jülpenlap jurme* esztelenek és vakok! mi nagy(obb),

az áldozat vagy az áldozati asztal, szentelő az áldozatot. 23, 19. — *et pala tatveset tav pochane šav sajital estefelč vitetek ő hozzá sok ördögös.* 8, 16.

(*sajk, sajah* érzék, értelem).

sajmel nyugtat, vigasztal. *jejan am paltem šocho mučtachetpet i tarvitne patem charet, i am sajmelianem nanen jőjjetek én hozzám mind a' szenvedők és bajba esettek, 's én megnyugosztalak benneteket.* 11, 28.

(*saj* hely, a' hová nap vagy szél nem ér).

sak gyöngy; *tinen sak* becses gyöngy. *ul rastan nank tinen sakan pureset elpalne* ne vessétek a' ti becses gyöngyeiteket a' disznók elibe. 7, 6. — *aul naerlach jorti tiņ chumne, űurp charne tinen sakne* a' mennyország hasonlít áruhoz, a' ki keres áros gyöngyöt. 13, 45.

sach napfény. *sach išem űurve čarloves i tarne at telemat moš tošes* a' napfény melegének nagysága által elége, 's gyökere nem növése miatt elszárad. 14, 6.

sag sző. *i chulpme sagem jutpen jevnel punianel tav pankä tarmelne* és koszorút (fejköttöt) szövén (fonván) tövis fából, a' fejébe tevék. 27, 29.

(*sügém* szövök).

sager tehén

sagerpüv tohénfü = borju. *am sager-püvanem, i nar am jänemtesem, šocho alem olat* én borjaim 's a' mit fölnevettem, mind meg van ölve. 22, 4.

sal villámlik, villog.

salne char villámás. *tav chorü oles jormant salne char* az ő képe vala mint villámás. 28, 3.

sali villám. *chunle sali pakepap chotelnel matp chotel jurch moš, ton chojtet jejmte elemcholes püv jejne ašü* mint a' villám a' napkelettől a' napnyugatig, azonképen lesz az emberfijának jövése. 24, 27.

salg köp. *tončuvt salgesanel tav űol-šamü* akkor megköpék arczát. 26, 67.

sar el, első; *sare ele* (= *el, ele*), *tan sare menemanel jejpalt* azok elmente után. 9, 7.

(*sar* vagy *aul* első).

sariš tenger. *nar multine sarišme i tošem mame* minek kerültek meg a' tengert és a' száraz földet? 23, 15. — *chotsa kit jegepüvinčagme machtanta chulpet sarišne* talála két atyafit, vetőt a' hálókat tengerbe. 4, 18.

(*sariš* tenger).

sartit illet, dörzsöl. *tav tin šami sartitam laves* ő a' kettőnek két szemét megilletvén mond. 9, 29. — *os Isus akilmat jejm sartitosa tin šamenan, i aku ton lat šunšpeset tin šamet* és Jézus megkönyörülve jöven megilleté a' kettőnek szemét, 's azonnal látának szemeik. 20, 34.

sartitacht érintkőzik. *i palnel jomlitam sartitachtes tav mišnane* és oldalról lépven hozzá érintkőzék ő ruhájához. 9, 20. — *chun am sartitachtam tav mašnane, jültam* ha én érintkőzöm ő ruhájához, meggyógyulok. 9, 21.

(*särtém* dörzsölök).

sat hét. *nečuv nani nan paltan? tan lavset: sat* mennyi kenyér ti nálatok? Ők mondának: hét. 15, 34.

sat elol chotel a' hét első napja. *subote mulem jejpalt sat elol chotel chotlaltam čvut jejsi Mariu Magdalina i mot Maria* a' szabat elmulta után a' hét első napjának virradtakor jöve Maria Magdaléna és más Maria. 28, 1.

šatlov hetven. *at latam nagnane sat kes, os sat satlov kes* nem mondom neked hétszer, hanem hét hetvenszer. 18, 22.

(*sat* hét, *sat-lav* hetven).

sat imád, kíván.

satil imádkozik. *amelen kval jejniti lani, nan satne jomasan jočhti tavane; amelen naleval, ton satilam jomasan nanknane jonchi* ha a' ház lesz méltó, a' ti kívánt jótok neki jut; ha nem méltó, a' kívánt jótok reátok visszafordúl. 10, 13. 14.

satecht, satcht imádkozva mondani, áldani. *chošgenen čvut šav ul satechten* imádkozásodkor sokat ne mondj. 6, 7. — *i vim anane, satchtam mistü tanane latem: šocho tü charnel ajan* 's vevén a' poharat, megáldván, odadá nekik mondván: mind igyatok ebből. 26, 27. — *vim sat nani i chuletne satchtam šajmtesan* vevén a' hét kenyeret és a' halakat, megáldván megszegé. 15, 36.

(*sat* szerencse; *satém* szerzek, teremtek, szóval kívánok).

sav bokor.

ini-sav csipkebokor. *to pates ini-savne, i jänimeset. inget i šetesanel tavame* némelly esett csipkebokorba, 's megnöttek a' tövissek, 's elfojták azt. 13, 7.

sam szeglet. *kav, chotcharme rastsanel varp charet, kalen ton jejmtes sam panki a' kö,* mellyet elvetettek a' munkások, az szögelet fejévé lett. 21, 42.

(*sam* vidék, tájék, vég).

sen (or.) szín. *jomas manane tit; chun űuran, varov churum seš, aku nagnane i aku Mojsejne i aku Ilijane* jó nekiünk itt; ha akarod, csináljunk három színt, egyet neked, egyet Mózesnek, 's egyet Illyésnek. 17, 4.

sesar? — *os to charet latset: sesar, šunšilov, jejr amne ati Ilija jälteptachv tavame* 's némellyek mondák: hadd lássuk, jö-e vagy sem Illyés megszabadítani őt. 27, 49.

sis szür. *šamtal lonch chottilapet! lomime ele sisilan, os ver-bludme juv űaltilan* vak útmutatók! a' szünyogot elszürítek, de a' tevét benyelitek. 23, 24.

sir féle, példa. *i ketes aluchv Vjtleemme i ton ma kitpalt šocho apüet kum sir charet* 's küldte megölni Bethlehembben 's azon föld környékén minden gyermeket, férfiféléket. 2, 16. — *i chaičtesan tanme šav sivel* 's tanítá őket sok példával. 13, 3.

ne-sir millyen. *nesir jomas am varem, ištobi chontuchv jälpen chotel* millyen jót tegyek, hogy megtalálni az örök életet? 19, 16.

šav-sir sokféle. *tatiloveset tav pochane ošp charet šavsir aymet* hozatának ő hozzá vallók (habentes) sokféle betegséget. 4, 24.

šav-sirinči sokféleképen. 5, 11. Lásd: *šavsirinči*.

mat-sir miféle. *matsir amelel chottilachv tavame* miképen megölni őt.

šochen sir mindenféle. *šochen sir agmen mošen charet* mindenféle beteg, tehetetlen emberek. 15, 31.

(*sir* faj, féle; *mot sir* másféle).

sir hajt. *tav sirsan asrajtme aku lachel* ő kihajtá az ördögöket egy szóval. 8, 16. — *Isus torem kvalne tum kvane sirsan šocho pertepet* Jézus az egyházba menvén, kihajtá mind az árusokat. 21, 12.

sipel tok. *punalen nak širien sipeletane* tedd a' kardodat a' tokjába. 26, 52.

simil rozsda. *ul achten nagnane jomaslach ma tarmelt, chot chortetne i similne cholchve* ne gyűjts magadnak jószágot a' földön, a' hol molyok és rozsda által emésztetik. 6, 19.

simt haragszik. *ton mat numelmatgen, isto nag jurten simti nagnane* ott megemlékezel, hogy te társad haragszik reád. 5, 23.

sout, *sovt* szelíd. *šotenet sout charet, tan chotganel mame* boldogok a' szelídek, ők megtalálják (öröklík) a' földet. 5, 5.

socht igenes. *Joan chontestü lil toremnel vojlantem jormant kapter sochti tav tarmeletane* János látá Isten lelkét leszállót mint galamb, igenesen ő reá. 3, 16.

(*sokt* igaz).

solom (or.) szalma. *solomme teltitü chariletal tautel* a' szalmát elégeti olthatatlan tüzzel. 3, 12.

sonet becsül. *i am visem vat manet, sonetam char tinü, chot-char sonetoves Izraül pivetne* 's vettem harmincz pénzt, a' megbecsültnek árát, melly megbecsülttetett Izraél fiai által. 27, 9.

sonchenl alapít, kezd? *ton lat fejmti jüni nımtuj, ton vojpp at olilales ma sonchenlam montel aı moš* akkor lesz nagy nyomorúság, a' millyen nem volt a' föld alapíttatásától mostanig. 24, 21. — *tujan lalptam nanane naerlachne atem sonchenlam montel* menjetek be a' nektek az emberek teremtésétől fogva készített országba. 25, 34.

sov csillag. *man uslov tav sovü* mi láttuk ő csillagát. 2, 2. — *sovet patat aulnel a'* csillagok leesnek az égről. 24, 30.

(*sau* csillag, fény).

sovt, *sout* szelíd. *fejmtan amelenag pupichur chojtet i sovti aku ton kapteret* legyetek okosak a' kigyó képén, 's szelídekké mint a galambok. 10, 16. — *am sovt i kamel' šimp olem én* szelíd és aláza-tos szívü vagyok. 11, 29.

sovtal szelíd, szelíden tesz.

sovtalem aš varp szelídséget tevő. *aı, nag naeren jeyv nag po-chenne sovtalem aš varp oslicü haur tarmelt* íme te urad jó te hozzád szelídséget (alázatos) tevő, számarcsikón. 21, 5.

sovetacht aggódik, gondolkodik. *ul sovetachtan latuchv: man jeg ončov Avraam* ne képzeljétek mondani: mi atyául bírjuk Ábrámot (mi atyánk Ábr.). 3, 9.

su bot,

su-jeyv bot-fa, bot. *i misanel tavame jomas pal katetane su-jejvel* 's megajándékozák őt jobb kezébe bottal = adának jobb kezébe

botot. 27, 29. — *nurem su-jevme at šajmlitü a'* megtörött botot nem rontja el. 12, 20.

(*sú* bot).

suj szó, hang, hír, dicsőség. *suj ergap char mat* szó hangzó a' pusztában. 3, 3. — *chun chontilan tavame, suj latan amnane* ha megtaláljátok öt, hirt mondjátok (izenjete)k nekem. 2, 8. — *suj numen cholves* hang hallatszott fent. 2, 18. — *ton mos nag naerlachen i van i sujn inra oli* mert te országod, hatalmad és dicsőséged örökké való. 6, 13. — *šunštian tavane čar lachve olep ušet i tan sujanel* mutatá neki a' világ (minden) városát, 's dicsőségöket. 4, 8.

sujp hírü, híres. *sujp jülpen pasen* híres szent szék. 19, 28.

sujn, suin hangos, híres. *i ketgan tak angelan suin porgem jot* 's küldi angyalait hangos trombitával. 24, 31.

sujniš hangosan. *Ontolovt čas chant ojgemes Isus sujniš latem* tizenegyed órájában felkiálta Jézus hangosan, mondván. 27, 46.

sujt, sujtučv szólni, hirdetni. *i kačelam tavame tat olep čaret ketset sujtučv kičpalt čaretme* 's látván öt az oda való emberek, küldének hirt a' körülvalóknak. 14, 35.

sujtep híres, hangzós, dicsőséges. *chun jočhti elemcholes püv tak joretat, tončuvt unti sujtep jülpen pasenetane* midőn jő az ember fija a' maga tisztességében, akkor ül dicső szent székébe. 25, 31.

sujtal szótalan, hangtalan. *cholilen eren, nar tin nag pakenne tonuchla?* Isus *sujtal oles* hallod-é, mit e' kettő te ellened (fejodre) tanúskodik? Jézus szótalan vala. 26, 62. 63.

(*sujtel* hír, dicsőség).

sujtelt, sujtlit dicsér, hirdet. *nar latam nanane palne, nan suj-teltlan lep tarmelt a'* mit mondok nektek fülbe, ti hirdessétek a' tetőn. 10, 27. — *aku tocho paste nan pasan atem elpalt, ištobi tan chotsanel nan jomas ašetme i sujteltesanel ault nan jegme* úgy fénylőjék ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó tetteiteket, 's dicsérjék az égben (való) atyátokat. 5, 16. — *sujtlitilem nagnane, tat, pojrečš aulne i šemel mane* dicsőitlek, atyám, a' mennynek és földnek ura. 11, 25. — *chotal jočhtine sujteltan latem: vatmes aul naerlach* 's hová jöttök, hirdessétek mondván: elközeledett az isten országa. 10, 7.

sujmt hirdet. *tin kvane kvalem sujmtesanel tavame ton čar lachve* ők kimenvén hirdetétek azt mind a' tartományban. 9, 31.

suml hangzik, hirlík. *os jej jatt sumles lach: aň ženich vinčt jeju de éjféiben* hangzék a' szó: im a' völegény jő. 25, 6.

sumt hangoztat, híresztel.

(*suj* hír, szó, hang; *sum*, *sujm* hír).

suł agyag;

suł-put cserép, agyagfazék.

suł-put varp agyagfazék-csináló, fazekas. *jovtset tonetel suł-put varpnel ma 's vettek azokon fazekasnak földét.* 27, 7.

(*sułém* olvadok).

sur'n arany. *chun chon 'nulti torem kval sur'nel, ton vinovat* ha ki esküszik az isten háza aranyára, az bűnös. 23, 16.

(*sur'n* arany).

sut (or.) ítélet.

num sut felső ítélet. *chon ali, ton sutne pati a' ki öl, az ítélet alá esik.* 5, 21. — *chon jurtetame lavitü „raka“, joreli num sutne a' ki társát úgy nevezi „raka“, méltó a' felső ítéletre.* 5, 22.

sut varne chotel ítélet napja.

suten ítéletes, ítélő; *suten chum* bíró. *ištobi tav nagen at mistü suten chumne* hogy ő téged ne adott (legyen, ne adjon) a' bírónak. — *ton jejpalt suten chumne ul mimkun turma urepne* azután a' bíró által ne adassál a' tömlőcz-örnek. 5, 25.

subote (or.) szombat. *Isus jomites rovtm tep-kanet lachve subote chotelt* Jézus mene a' vetett gabonaföldek közt szombat napján. 12, 1. — *tont elemcholes püv pank i subotane* mert az emberfija a' szombatnak is ura. 12, 8. — *kaš chon taj pušmelaptuchv subotat?* vajjon kinek szabad gyógyítani szombaton? 12, 10.

skopec (or.) herélt; *skopcet* heréltek; *skopčag* heréltté. *vajlen olat skopcet, chotcharet čukve kachranelt jejmset tocho; i olat skopcet, chotcharet jejmset skopčag cholesnel* mert vannak heréltek, kik anyjok méhében lettek úgy, 's vannak heréltek, kik heréltekké lettek az emberek által. 19, 12.

slave (or.) dicsőség. *i Solomon šochen slavetat tocho at maškatiles 's Salomon minden dicsőségében nem öltözködött úgy.* 6, 29.

služitl, *služitluchv* (or.) szolgálni. *nak toremetne chošgen i aku tavane služitlen* istenedet tiszteld, és csak neki szolgálj. 4, 10. — *aku ton lat angelet jochtem pümtset služitluchv tavane* azonnal az angyalok eljövén kezdének szolgálni neki. 4, 11.

smokve (or.) fige. *achtal amne ati chanelachnel smokvet* szednek-e avagy nem, bojtörjéről fűgéket. 7, 16.

smokovnice (or.) figefa.

Š.

šar igaz, igazságos. *chun nan šaranne nonchal' at pattilan ha a' tí igazságokat feljebb nem emelitek.* 5, 20. — *šaret olne igazságosak vagytok.* 23, 28. — *nar mos varine chomelet űvjetne i choremeni vargan šopenet šaretne* miért csináltok sírokat a' prófétáknak, 's széppé teszitek az igazak oszlopait, emlékeit. 23, 29.

šar aš igazság. *tocho karech minane varuchv šochen šar ašme* úgy kell nekünk tenni minden igazságot. 3, 15.

šar šimep igaz szívü. *šotenet šar šimep charet* boldogok az igaz szívüek. 5, 8.

šariš bizonyosan. *šariš latam nanane* bizony mondom nektek

šarm igazzá lesz, teljesedik. *aku jota zakonnel olp at muli ton-tal', chun šarmi šocho a' törvénynek egy jotája való sem múlik ad-dig, míg teljesedik mind.* 5, 18. — *tak šarme latelp toremnel űajt choncho* hogy teljesedjék isten mondása a' próféta által. 1, 22. 2, 15. — *tončuvt šarmes Jeremej űajt latelp* akkor bételjesedék, valósúla, Jeremiás próféta mondása. 2, 17. — *šocho tü aš fejmtes ton mos, ištobi šarmet űajt latelpet* mind az lett azért, hogy valósúljanak a' próféta mondásai. 26, 56.

šarmel bizonyossá tesz, teljesít; *šarmelalen* teljesítsd.

šarmelucht bizonyossá lesz, teljesedik. *ištobi šarmelucht i űajt latelp* hogy bételjesedjék a' próféta mondása. 21, 4.

šart ken. *os nag pičelanen man' panken šartalen i űol-šamen lovtalen* és te bűjtöléskor fejedet kend meg, és arcodat mosd meg. 6, 17. Lásd *sartit*.

Š.

šajmt szeg, tör. *chun tan teset, Isus űaűme vim šajmtestü* midőn esznek vala Jézus a' kenyeret vevén megszegé. 26, 26. — *nurem su-jevme at šajmtitü a' törött botot nem töri el.* 12, 20.

šak nagyon. *tončuvt Irod kačelam, išto tav peritoves volchvetne, šak očes* akkor Heródes látván, hogy megsalattott a' bölcsek által, nagyon megharagvék. 2, 16. — *šariš nanane latam, šak va tuchv pojne aul naerlachne* bizony mondom nektek, igen erős (bajos) bé-enni gazdagnak a' mennyországba. 19, 23.

šakínv több, nagyobb. *čaičtachtepet chomi patset i šakínv pílmeset* a' tanítványok arczul esének 's igen nagyon megijedének. 17, 6.

šacht állat, nyujt. *mantem chun chon junititü nagen jomas votmennel, šachtalen tavane mot palen hanem* ha ki téged jobb orczádon üt, nyujtsd neki másik feledet is. 5, 39.

šagr vág. *šochen jejv at telap jomas urlech šagrove i tautne rastove* minden fa nem termő jó gyümölcsöt, leváгатik 's tűzbe vettetik. 7, 19.

šagrep vágó, fejsze. *av šagrep jejv pocht kuj; šochen jejv at telap jomas urlech šagrove i rasve tautne* már a' fejsze a' fán fekszik; minden fa, nem termő jó gyümölcsöt, elváгатik 's vettetik a' tűzbe. 3, 10.

šagrep, šagrepachv vágni. *i junitam tonel arkep chušme šagrepesztü tav pallü* 's megütvén vele a' főpap szolgáját, elvágá ő fülét. 26, 51. — *chun jomas pal katen kujtütü nagen, šagrepalen ele* ha jobb kezed kísért téged, vágd el. 5, 30.

(*sajrém* vágók; *sajrep* sarló, fesse).

šalil méltatlankodik, nem helyesel. *tonme um tav čaičtachtepan šalileset latem: nar mos täčuv choltili taknanel* ezt látván ő tanítványai, helyteleníték, mondván: minek veszteget annyif hiába? 26, 8.

šanš térd. *tončuvt vatge jomlitam tav pochane aku choles, i šanši patem tav eltüpalne laves* akkor közelítvén hozzá egy ember, 's térdre esvén előtte monda. 17, 14. — *i tav eltüpalt šanš totemtam vachnitesanel tavame* 's ő előtte térdet hajtván gúnyolák őt. 27, 29.

(*šanš* térd).

šaš l. *šoš* omlik. *os motenči oleske, kvane šaši oroch* de különben ha történt, kiomlik a' bor. 9, 17.

šar szőr. *os ton Joan ončes mašne verblüd šaretnel* de János vall vala ruhát teve szőreiből. 3, 4.

šat száz

šat-pank százfő, százados. *os chun tus Isus Kapernaumne, jomes tav eltüpalne šat-pank* de midőn bement Jézus Kapernaumba, eljőve hozzá (egy) százados, 8, 5.

šat churi száz erszény, zacskó, azaz 10,000; tehát egy *churi* = erszény 100-at teszen. *šat churi talant* tizezer talentum. 18, 24.

(*sat* száz).

šav sok, *šavet* sokak. *pelemtam čamme . . . utelalganel tavame pute tarmelne, i pasti kvalt olep šavetne* a' meggyújtott gyertyát . . . ültetik azt a' mécsre, 's világít a' házban lévő sokaknak. 5, 15.

šav-sir sokféle; *tatiloveset tav pochane ošp charet šavsir agmet* vitetének ő hozzá sokféle betegségeket vallókat. 4, 24.

šavsirinči sokféleképen. *šotenet nan, chum pümtsan šavsirinči čoritachv narnechtal am mosem* boldogok, ha fogtok sokféleképen busítottani miattam. 5, 11.

šavm sokasodik. *i lu' šavmanü jejpalt šav choles erp poli 's a'* rossznak sokasodása után, sok ember szeretete megfagy. 24, 12.

šavmelacht szaporodik, bővelkedik. *chon onči, ton charne mikti, i šavmelacht i a' kinek van, annak adatik és (ő) megbővelkődik.* 13, 12. — *šočen ošp charne mikti, i šavmelacht i* mindennek, a' kinek van, adatik, és megbővelkődik. 25, 29.

(*sau, sao* sok).

šam szem; *šamem, šamen, šamä*; *šamenov* szemem, -ed, -e, szemeink; *šamenamen* két szemeink. — *chun nag šamen lu', tončuvt pel noulen šocho jejpešag oli* ha te szemed rossz, akkor meg tested mind setétté lesz. 6, 23. — *tig, am viglem kvane nag šament olep lichme ide, én kiveszem a' szemedben lévő szálkát.* 7, 5. — *pojrechš, ištobi min šamenamen pušchtesi. Os Isus akilmat jejm saritesa tin šamenan, i aku ton lat šunšpeset tin šamet* uram, hogy mi (kettőnk) szemeink megnyiljanak. 'S Jézus megkönyörülve jöven, megilleté szemeiket, 's azonnal látni kezdének szemeik. 20, 33. 34.

šam chalt szem közben, nyilván. *čopeltachten jerte jovchstam charentel, aku šam chalt olen mant loncht* békülj meg hamar ellenségeddel, míg szemközben vagy velem az úton. 5, 23. — *nag jegen, učintalep tulmechag chošgenen, justitü nagen šam chalt* te atyád, látó titkon imádkozásodat, megjutalmazza neked nyilván. 6, 6.

šamne pati szembeesik, születik. *chun šamne pati lu' tatelpamne ašel* midőn szembetünik a' pusztulás rosszsa. 24, 15. — *chotcharnel šamne pates Isus laveltane Kristus* a' kitől született Jézus, nevezetett Krisztusnak. 1, 16.

šamtal szemetlen. *šamtalet šušpi jejmtes* a' vakok látóvá lesznek. 11, 5. — *šamtal i tus-nilemtal char pümtes i latuchv i šunšilachv* a' vak és néma kezde beszélni és látni. 12, 22.

šampal félszem, félszemü.

šampaltal félszemetlen, vak. *chun Isus jomes toul tocho, kit šampaltal tav jejtüpalt čišgeset* midőn Jézus elment onnan úgy, két vak utána kiálta. 9, 27.

(*sem szem, semtál vak*).

šeni (or.) gomba, szivacs. *aku char vis šeni, uksussel tuteltetü i su-jejvne naltam ajtestti tavame* egy ember vőn szivacsot, eczetbe bémártá, 's botra szűrván. itatá őtet. 27, 48.

šerep (or.) sors ; *šerep rastuchv* sorsot vetni. *Os tavame pername lichtentam charet tav mašne charan urtsanel šerep rastem* és az őtet keresztre szögezők ruhanemüit eloszták, sorsot vetvén. 27, 35.

šet fojt. *to pates ini savne, i jänimeset inget i šetesanel tavame* némelly esett tüskés bokorba, 's megnőttek a' tüskék 's elfojták azt (a' magot). 13, 7.

šetil fojtogat. *kvanmitam tavame šetilam laves : am arentem majalen* megfogván őt, fojtogatván monda: adósságomat add meg. 18, 28.

šep? — *šep kval* gabonaház. *šunšpan tiglelap vjtne, tun at rovtat, at urelat, at achtat šep kvaletne* tekintsetek a' madarakra, azok nem vetnek, nem aratnak, nem gyűjtenek gabonaházakba. 6, 26.

šemel fekete, homályos.

šemel ma fekete föld (az ég ellenében), földi ország; föld. *tak jejmte nag erken šemel mat chumle ault úgy* legyen te akaratom földön mint égben. 6, 10. — *oš šemel ma naerlach püvet rastvet jejpeš mane de a' földi ország fiai kivettetnek sötét helyre.* 8, 12. — *elemcholes püv šemel mat oli churum chotel i churum jej* az ember fija a' földben lesz három nap és három éjtszaka. 12, 40. — *atichonne nanknane jegi ul lavan šemel mat* senkit magatok közül atyának ne mondjatok a' földön. 23, 9.

šemelag feketévé. *aku pank üt varne amelen atim ati sajrenag, ati šemelag* egy fejhajat tevő tehetséged nincs se fejérré se feketévé (nincs tehetséged egy hajszálat is se f. se f. tenni). 5, 36.

širi kard. *punalen nak širien sipeletane, ton mos išto šocho širi almepet širiel cholat tedd a' te kardodat a' tokba,* mert a' kardot emelők mind karddal halnak. 26, 52. — *katü naritam tak širietame levetestü kezét* kinyujtván a' kardját kihuzá. 26, 51.

šip nyak, *šip-lu* nyakcsont, nyak. *ton charne jomasüw olni, chun tagetakat mel'nica kavel šiplutanel* annak jobb volna, ha akasztanának malomkövet a' nyakára. 18, 6.

(*šip* nyak, *šip-lu* nyakcsont).

šiv restség,

šiven rest. chajer i šiven chuš! nag chaššen, išto am urelam, chot at rovtsem rossz és rest szolgál! te tudtad-e, hogy aratok, a' hol nem vetettem.

šivel restell, megvet. *elol charne jomas šimel oli, os mo'it charne šivelachv pümti* az egyik ember iránt jó szívvvel lesz, de a' másikat restelleni, meg fogja vetni. 6, 24.

šivt?

šivtlach támadás, zenebona. *ati pel pojrem čvrt, ištobi ul jejnte šivtlach mir keurt* csak nem ünnepkor, hogy ne legyen zenebona a' népbén. 26, 5.

šim szív, indulat; *šimen, šimen, šimä, šimetä.* — *elol charne jomas šimel oli* az elsőhöz jó szívvvel van. 6, 24. — *ul tuštan nank šimenantel, nar techv* ne aggódjatok szíveitekben, mit emni. 6, 25. — *šochen char at tareti šimetatel* mindenki nem bocsát meg szívével = szívesen. 18, 35.

šim jur jó társ = társam,

šim chančtap jó tanító = tanítóm,

šim tat jó atya = atyám,

šim čač jó gyermek = fiam.

šimp, šimep szívü. *šotenet šar šimep charet, tan toremme chot-ganel* boldogak az igazszívüek, ök istent megtalálják. 5, 8.

šimen szives, indulatos.

šimenag indulatosná, -nak. *kit sajttal chari, tičurne šimenag, išto aku choles pilem ton lonkel at jales* két ördögös, annyira indulatosnak (-an), hogy egy ember sem ment félvén azon úton. 8, 28.

šimeniš indulatosan, erősen. *šimeniš kišpet chontilalganel tonme* az erősen keresők találgtják (megkapják) azt. 11, 12.

(*šim* szív).

šoch

šoch mind. *chun nag šamen pasen, houlen pel šoch* *pasenag oli ha* te szemed fényes, világos, tested is mind fényessé lesz. 6, 22.

šochen minden. *šochen tochem Avraammel David moše nilekujp-lov tochem* minden nemzetség Ábráhamtól Davidig tizennégy nemzetség. 1, 17.

šochen čar minden vidék, egész világ. *tončvrt lunčiltachtat šochen čar atemet* akkor siránkoznak minden vidék emberei. 24, 30.

šochen char mindenki. *šochen char at tareti šimetatel* mindenki nem bocsát meg szívével = szívesen. 18, 35.

šochtelacht botránkozik. *šochtelachtset řute tav mosü* 's megbotránkozásának . . . miatta. 13, 57.

šoš, *šošuchv* omlani, ontani, l. *šaš. tä vaj šošem am řovlem tarmelne, tav anem jole čaptane chojtet ľalřtestü* ez olajt öntvén én teszemre, ő engemet eltemetésre készített el. 26, 12. — *tončuvř tan kenešanel keurt at oľnov, ištobi šošuchv řajtet kelpme* akkor tanácsukban nem volnánk, hogy kiontani a' próféták vérét. 23, 30. — *šošestü unlep charne pank tarmelne* önté az ülőnek fejére. 26, 7.

šošcht ontatik. *titit am kelpem jľpel zakonnel, řav mos šošchtam kreket chulřeptane kašel* ez az én vérem, az új törvényé, sokért kiontatott a' bűnök megbocsátása végett. 26, 28.

šot boldogság? áldás?

šoten boldog, áldott. *šotenet jorľit ľileľ, tanane oli ault naerľach* boldogak a' lélekkel szegények, övék a' mennyben az ország. 5, 3. (sat szerencse, *sating* szerencsés).

šoter ezer. *at numsilan at řařime i at šoter cholesme? ati pel sat řařime nile šoter cholesne?* nem gondoljátok az öt kenyeret és öt ezer embert? nem is hét kenyérét a' négy ezernek? 16, 9. 10. (*sater* ezer).

šopen oszlop, emlék. *nar mos varine chomeľet řajtetne, i choremni vargan šopenet saretne* miért csináltok sírokat a' prófétáknak, és széppé teszitek emlékeiket az igazaknak. 23, 29.

šopocht homok. *chotchar utestü tak kvaletame šopocht tarmelř* a' ki ültette házát homokra. 7, 26.

šuli morzsa. *i achtset toul aritam šulit kitkujřplov tupel tagle* 's gyűjtének abból feles morzsákat tizenkét kassal teli. 14, 20.

šunš, *šunšuchv* nézni, bizni. *nar šunšan kačen řamt oleř ľichme* mit nézed az öcséd szemében lévő szálkát? 7, 3. — *tanane ul řunšan* azokra ne nézzetek. 6, 8. — *nametane šunšuchv pľmtat čar atemet* nevébe bizni, reményleni fognak a' nemzetségek. 12, 21. — *tav toremne řunšes, tav aň ořtatü tavame, chun tav joren tavane ő* istenbe bízott, az most szabadítsa őtet, ha az tetsző neki. 27, 43.

šunšp néző.

šunšil, *šunšilachv* nézegetni, látni. *ton řamtal i tus-nilemtal char pľmtes i ľatuchv i řunšilachv* a' vak és néma ember kezde

szólni és látni. 12, 22. -- *mir pakses chontem šantaletme šunšilapi a' nép csudálkozik, látván a' vakokat látónak.* 15, 31.

šunšt, šunštachv nézetni, mutatni. *šunštelan anem ochčel, chotcharel josech punine* mutassatok nekem pénzt, a' melylyel adót fizettek. 22, 19.

šunštachtuchv láttatni, mutatkozni.

šunšpi néz. *šunšpan char-ma čouretne* nézzetek a' mező (puszta) liliomaira. 6, 28.

šušp l. *šunšp* néző, bíró, hívó. *šušpi jejmtat* látókká lesznek. *pupine šušp* bálványba bizó, bálványozó. *šocho tü amelet kisvet pupine šušp charetne* mind e' dolgok kerestettetnek a' bálványozók által. 6, 32. — *chon teplitü aku charme tü viš charetnel amnane šušpetnel* a' ki megtéveszt egyet is eme' kicsinyek közül, bennem hívők közül. 18, 6.

šumem egész, mind. *i ratgen šumem pures ane rastkates sarišne i čarkepes vitet* 's mindjárt az egész dísznő nyáj veté magát a' tengerbe 's beléfula a' vízben. 8, 32.

šumech ? — *pali punganel tanč šumechanel* szélesbítik filaktériumjokat. 23, 5.

zakon (or.) törvény. *ul numsan, išto am jejsen poštlachv zakon amne najtet* ne gondoljátok; hogy én jöttem megrontani a' törvényt vagy a' prófétákat. 5, 17. — *aku jota amne jašmel zakonnal olp at muli* egy jota vagy vonás, törvényből lévő, nem múlik. 3, 18.

ženich (or.) vőlegény. *aň ženich vinčt jeju, kvalan tav laltü ihon jün* a' vőlegény, menjetek ki eleibe. 25, 6.

R.

rast vet. *chun jomas pal šamen nagen kujtitü, kvane manemtam rastalen ele* ha jobb szemed téged kísért, kiszakítván, vedd el. 5, 29. — *ton chojtel nan vasteslan torem lavem ašme nank tasteran kašel* e' képen tik elvetették az isten parancsolatját magatok rendelkezései miatt. 15, 6. — *naer akilimlan ton cholesme taretetü tavame, i arentan šocho rastsan* a' fejedelem megkönyörülván az emberen, elbocsátá őt, 's adósságait mind elveté (megsemmisité). 18, 27. — *kav, chotcharme rastsanel varp charet, kalen ton jejmtes sam panki* a' kő, melyet elvetettek a' mivesek, épen az lett szegelet fejvé.

21, 42. — *vajelan tarame, rastalen jejpeš mane* vegyéték őt, vessétek sötét helyre. 22, 13. — *chotchar tä chotel jänimi, os cholt rastove kür keurne* molly ma nő, de holnap vettetik a' kemenczébe. 6, 30. — *šochen jejv at telap jomas urlech šagrve i rasve (rastve?) tautne* minden fa nem termő jó 'gyümölcsöt, elvágatik 's vettetik tűzbe. 3, 10. — *os šemel ma naerlach pivet rastvet jejpeš mane* de a' föld országának fiai vettetnek sötét helyre. 8, 12.

rastne vető; *rastnag. jomašhuv nagnane tuchv lilne šampali, ati pel kit šam jot rastnag jejmtuchv chariletal tautne* jobb néked bémenni az életbe félszeműnek, hogysem két szemmel vettetned olthatatlan tűzbe. 18, 9.

rastelacht vettetik. *tot rastelachti tautne i vatchal vitne* akkor vettetik tűzbe, 's néha vízbe. 17, 15.

rastkat vetődik, vetközik. *ton mos nagnane jomasnıv, chun choleli nagnanel aku lomet, ati pel šocho nag nıoulen rastkati chariletal tautne* mert neked jobb, hogy elvész tőled az egy darab, hogysem mind te tested vetessék olthatatlan tűzbe. 5, 30.

rastchat = *rastkat*. — *chun nag piv toremnel, rastchaten jolal* ha te isten fija (vagy), vetődjél be (vessd le magadat). 4, 6.

rat, *ratuchv verni. tončuvt taretestü tanane Varavvame, os Isusme ratem mistü vonchuchv pernane* akkor elbocsátá nekiek Barabást, de Jézust megvervén odaadá szögezni keresztre. 27, 26.

porti ratuchv lerontani. tä charet šocho porti ratvet, tocho išto at chulti tit kav tarmelt kav ezek mind romba veretnek, úgy hogy nem marad itt kövön kő. 24, 2. — *tavlates: vam jochti porti ratuchv torem kvalme* ő mondotta: erőm van lerontani az isten házát. 26, 61.

ratgen (versz, ütsz) íne, tüstént. *ratgen pasen tul nigles tan numtupalant* ime fényes felhő mutatkozik ő felettök. 17, 5. — *ratgen sarišt votemles jani isgen tüstént a' tengeren megszelesedék nagy háború.* 8, 24. — *ratgen ojgemesi tin tocho latem* mindjárt kiáltának (ketten) így mondván. 8, 29. — *ratgen šumem pures ane rastkates sarišne* mindjárt az egész disznó-nyáj vetődék tengerbe. 8, 32. — *i ratgen uš jänetatel kvales Isus la'ch 's ime* az egész város kimene Jézus eleibe. 8, 34. — *i ratgen ergemes tochoch* és azonnal megszólala a' kakas.

(*rátém* verek; *ul ráteln* ne vord).

ratš késik. *chun ženich ratšes, tončuvt šocho ojmatveset* midőn a' völegény késnek, akkor mind elalmosodék. 25, 5.

ratšem késés, késve. *morče ratšem jejpalt vatge jomem tat tušpetnel lavset Petrne* kevés késés után közel jöven az ott állók közül mondák Peternek. 26, 73.

ram elás, eltemet.

ramestü elása. *os tav chančtachtepan jejm visanel nouletame ramsanel tavame* 's ő tanítványai eljövén vevék testét 's eltemeték azt. 14, 12.

räch eső. *ketsi räch sar charet i chajer charet tarmelne* küld esőt igazakra és hamisakra. 5, 45.

räkuchv esni (az eső). *i pümtes räkuchv i vit kvales* 's elkezdett esni és víz támadt (kelt). 7, 25.

räget rogy. *pšchemeset votet i tareteset kalen ton kvalne, i tav at rägetes* fűttak a' szelek és bocsátkoztak igenest a' házra, 's az nem rogyott le. 7, 25.

(*räh* eső).

ret csalás, tévelygés. *i jejmti jol ret elol charnel kümenag* 's lesz az utóbbi csalás az elsőnél rosszabbá. 27, 64. — *arkepet kišset retel tonuchlapme Isus pankne*. — *Voš jolt jejsi kit retel tonuchlapi a'* főpapok keresének hamis tanút Jézus fejére. — De végre jöve két hamis tanú. 26, 59. 60.

reten csaló, hamis, *reten najt* hamis próféta.

ret, retachv csalni, hitetni. *chančtap! chančilov, išto nag sar i saris torem lonchne chančtan, i atichonne at retan* tanító, tudjuk, hogy te igaz (vagy) 's igazán isten útjára tanítsz, 's senkit meg nem csalsz. 22, 16. — *šav chajer najt kvali, i retat šav charme* sok hamis próféta támad, 's megcsalnak sok embert. 24, 11. — *urchatan, ištobi materne ul retankvan* őrizkedjétek, hogy senki által meg ne csalassatok. 24, 4. — *šav char jejvet am namentel latem: am Christos, i šav charme retanel* sokan jönnek az én nevemben, mondván: én Krisztus vagyok, 's sokakat megcsalnak. 24, 5. — *ton mos ištobi retachv periam charetme* hogy megcsalui a' választottakat. 24, 24.

retam csalatott, tévelygett. *chošgan i urchatan, ton mos at jejmtine retamag; lil vagen, os noul paštal* imádkozzatok és vigyázzatok, hogy ne legyetek tévelygők; a' lélek erős, de a' test gyenge. 26, 41.

retet csalásba ejt,

retetal csalogat, álnokul hitet. *i vatge jomem farizejt i sadukejt retetalem chošgeset tavane, aulnel šunštachv tavane pos* 's közel

jövéen a' farizeusok és szaduceusok cselvetve könyörgének neki, mutatna nekik az égből jelt. 16, 1.

(*rét csel*).

rig hőség. *varsov puš chotel i permesov rig* dolgoztunk egész nap, 's állottunk ki hőséget. 20, 12.

(*rěj melegség*).

rocht retten. *tavanel pilmam rochtset urpet i tunčpeset jormant cholet* attól megijedvén elrettenének az örök 's állnak (elváltoznak) vala mint holtak, 28, 3.

ron idő?

ton ront akkor, azon időben. *ton ront latentam lach Isus laves* akkor folytatván Jézus a' beszédet monda. 11, 25. — *kalen ton ront jomites Isus rovtém tep-kanet lachve subote chotelt* épen azon időben mene Jézus a' vetett mezők közt szombat napján. 12, 1.

rovelant bocsát, békén hagy. *tončuvt Joan rovelantitü tavame* akkor János magához ereszté őt. 3, 15.

rovt, *rovtuchv* vetni. *šunšpan tiglelap ujtne, tan at rovtat, at urelat* nézzetek a' szárnyasokra, azok nem vetnek, nem aratnak. 6, 26. — *tít ton, chotchar keurne rovtves lonch vatat* ez az, kibenvettetett az út szélén. 13, 19.

rovtép char magvető. *tít, kvalés rovtép char rovtuchv* íme, kíméne a' vető ember vetni. 13, 3.

rovtém tepkan bevetett föld, mező. *kalen ton ront jomites Isus rovtém tepkanet lachve subote chotelt* épen azon időben mene Jézus bévetett földeken (vetéseken) keresztül. 12, 1. — *i tav rovtémat čuvt to šam pates lonch vatane* és vetésekor némelly szem esék az út szélére. 13, 4.

rušgeltachv szidalmazni. *šotenet nan, chun pümtvan rušgeltachv, ketuchv i šavsirinči čoritachv narmechtál am mosem* boldogok tük, ha fogtok szidalmaztatni, üldöztetni és sokképen rágalmaztatni hijában én miattam. 5, 11.

T.

taj szabad, lehet, méltó. *ton mos subotat pel jomas varuchv taj* azért szombaton is jót tenni szabad. 12, 12. — *tav ati chotal' at taj* az semmire nem ér. 5, 13. — *at taj užne tujtchatuchv* nem lehet városnak elrejtőznie. 5, 14. — *am at tajam tavane polechs almen-*

tuchv nem vagyok méltó neki a' sarut emelni. 3, 11. — *at tajne ereptachv toremne i mamonne* nem lehető szeretni istent és mamont. 6, 24. — *elemcholes vatü at jochti, os toremne šocho taj* embernek nincs ereje, de istennek mind lehetséges. 19, 26. — *tajmich kesarne josech amne ati* kell-e adni a' császárnak adót vagy nem? 22, 17. — *nag at tajan ončuchv tavame* te nem tarthatod őt. — *aku mat chalt tav tus torem kvalne i tes juren űaűet, chotcharet at tajset techv ati tavane, ati tav jortelat olep charetne, šochen aku popetne tajnat* egyszer ő bémene isten házába 's évének áldozati kenyereket, mellyek nem szabadok enni se neki, se a' vele levőknek, mind egyedül a' papoknak szabad lévén. 12, 3. — *ton lat taulat chajer Christet i reten űaűtet, i varat jani poset i amelet, ton mos ištobi retachv, tajeske, i periam charetme* akkor elég (sok) hamis Krisztus és csalfa próféta lesz, 's tesznek nagy jeleket és csudákat, hogy megtévesszék, ha lehet, a' választottakat is. 24, 24. — *ton chočetag nagnane tajni am alnem michv tin chumetne* azért neked kellene én pénzemet adni árus embereknek. 24, 27.

tajp érő, kellő,

tajpen kellős, alkalmas. *ton latnel ures tajpen lat tavame michv* azon időtől fogva várt alkalmas időt, őt eladni. 26, 16.

tajtal méltatlan, haszontalan. *tajtal chuš* haszontalan szolgál. — *ton mos tajtal chušme rastelan onch putne* azért a' méltatlan szolgát vessétek a' szurok-katlanba. 25, 30. — *chajer i tajtal puch pos kinši* a' rossz és méltatlan nemzetség jelt kér. 16, 4.

tajan egyetek, lásd: *te, teg, techv* enni. *vajun, tajan, tit am novlem* vegyétek, egyétek, ez én testem. 26, 26.

tajm mag, vetés. *šochen naerlach lach chonlap i at numsap char pochane jeju asraj i tulmentitü rovtem tajm tav šimetat* minden az ország beszédét hallóhoz és nem értőhöz jó az ördög, 's ellopja a' vetett magot ő szívében. 13, 19. — *chun nan pümtine ončuchv agtne ašme gorčinoj tajm jantne* ha bírnátok hitet, egy mustármag nagyságut. 17, 20.

taul elég, telik; *taulat* elegek, telnek. *nar at tauli amnane* mi nem elég nekem, (mi fogyatkozás van bennem?). 19, 20. — *ton lat taulat chajer Christet* akkor elegek (lesznek) a' hamis Krisztusok. 24, 24.

taulelavl telik, kielégítetik. *šochen chotel taulelavle tak ašetne* minden nap ki van elégítve a' maga dolgai által. 6, 34.

tault tölt. *os taulltetan nan nank jegenan mortemes* 's bétöltitek ti atyáitok mértékét. 23, 32.

(*tajl* teli, egész; elég).

taut tűz; *chariletal taut* olthatatlan tűz. *tav nanen čovleti pernel punuchv jälpen lilel i tautel* ő benneteket fog megkeresztelni szent lélekkel és tüzzel. 3, 11. — *solomme teltitü chariletal tautel a'* szalmát elégeti olthatatlan tüzzel. 3, 12.

tauten tüzes. *rastganel tanme tauten kürne* vetik őket tüzes kemenczébe. 13, 42.

(*taul* és *tol* tűz).

tak maga, *tav-k.* *vistü tak netame* vevé a' maga nejét. 1, 24. — *ton mos tav krekanelnel multitü tak mirame* mert ő bűneitől megszabadítja ő népét. 1, 21. — *tav ončes elol püv taknane* ő szüle magának első fiját. 1, 25.

taknanel magától, hijába, nálánál (több). *nar mos tičuv choltili taknanel* miért annyi költetik el hijába? 26, 8. — *vig tak jortelat sat mot asraj taknanel küchčitme* viszen magával hét más ördögöt, magánál rosszabbakat. 12, 45.

takt magáé? *chun chon űuri menuchv am jortelem, taktag pel ul larekte* ha ki akar menni én velem, magáénak ne mondassék. 16, 24.

(*täu* ő; *täki* maga).

tak (*ta*) úgy, hogy. *tak sarme űajtet latelp* hogy igazzá legyen a' próféták mondása. 2, 23. — *chon mot charme vanti vigtü, ton char tak chajerli a'* ki mászt feleségül veszen, az úgy paráználkodik. 19, 9.

takenak konkoly. *os elemcholeset kujne mant jochtes tavame nurmeltam char, i rovtas takenaket putit chalne* de az emberek aluván jöve az őt gyűlölő 's vete konkolyt a' búza közzé. 13, 25.

tachn ér, ütközik. *tak angeletne lati nag mosen, i katel viganel nagen, tont at tachnan kav ali nak lajntel* maga angyalainak parancsol te miattad, 's kézzel visznek téged, akkor nem ütközik köbe lábaddal. 4, 6.

tacht fon, nyújt. *šunšpan char ma čouretne, chumle tan jänimat; at nergesat, at tachtat* nézzetek a' mezőnek liliomjaira, mint nőnek; nem dolgoznak, nem fonnak. 6, 28.

tachtep nyújt. *šunštelan anem ochčel, chotcharel josech punine. Tan tachtepesanel tavame denariel* mutassatok nekem pénzt, melylyel adót fizettök. Ők nyujtának neki egy denárt. 22, 19.

taget, *tagetachv* akasztani, szögezni. *i miganel tavame juziž-niketne amplachv i vonchuchv i pernane tagetachv* 's adják ötöt a' pogányoknak, megcsúfolni és verni és keresztre akasztani. 20, 19. — *elemcholes püv pertem jejmti pernane tagetachv* az emberfija elárultatik a' keresztre feszítés végett. 26, 2.

tagetak (ch?) akaszt. *ton charne jomasnúv olni, chun tagetakat melnica kavel šiplutanel i rastat tavame sarišmilne* annak jobb volna, ha malomkövel akasztának nyakát (malomkövet akasztának nyakába) 's vetnék őt a' tenger mélyébe. 18, 6.

tagle = *taul* teli. *achtset toul aritam šulit kitkujplov tupel tagle* gyűjtének attól feles morzsákat tizenkét kassal teli. 14, 20. — *tan keuranel chajerel i retel tagle* belsejök álnoksággal és hamissággal teli. 23, 25.

(*tajl*, *taul* teli).

tal talan, nélkül. *šam-tal* vak, *nilem-tal*, *nilm-tal* néma, *lajital* sánta, *sajttal* esztelen, ördöngös, *agttal* hitetlen stb. *eren kit čaneš pertachta aku asari mos? i tonetnel aku pel at pati ma tarmelne nan jegantal* nemde két veréb vétetik meg egy aszarért? 's azokból egy is nem esik a' földre, atyátok nélkül. 10, 29.

(*tál* talan, nélkül).

tal ág, gally. *jejmti jejvi, tocho išto toulen ujt tigdelet i tujtchatiłat ton jeyv talet chalt* lesz fává, úgy hogy a' szárnyasok (oda) repülnek és rejtőznek annak a' fának gallyai között. 13, 32.

tal tél, év; 1. tel. *ton chalt aku chojtep ne kelp niglene agmel kitkujplov tal* azonközben egy beteglő nő vér-látszó betegséggel tizenkét évig. 9, 20.

(*tal*, *tél* tél).

tan ök, *tanme* őket, *tanane* nekik, *tananel* tölök. *tan ašetnel chašlilan tanme* dolgaitokról ismeritek meg őket. 7, 16. — *tončurt laves tanane: narne pilmesan, agttalet?* akkor monda nekik: minek féltetek, hitetlenek? 8, 26.

tan l. *tav* magok, *tanknane* magóknak stb. *tan tank šamtalet* ő magok vakok. 15, 14.

(*tan* ök, *tanki* magok).

tanch akar. *misanel tavame ajuchv uksusel vočerem jot telitam, i ormelam ajuchv at tanchestü* adának neki ecztet, epével vegyítetett, 's megízlelvén inni nem akará. 27, 34.

(*tangém* akarok).

tant elégedik, telik. *šotenet űurep charet sar ašne, vajlen tantantat* boldogok, a' kik az igazságot kívánják, mert ők megelégednek. 5, 6. — *kval akum tantes elemcholesel* a' ház mind megtelék emberrel. 22, 10. — *os jorti aul naerlach jolemne, chotcharme, chun tantes, mane tatsanel,* 's hasonlít a' mennyország gyalomhoz, melyet, midőn megtölt, a' földre húztak. 13, 48. — *i teset šocho, i tanteset* 's evének mindnyájan 's megelégedének. 14, 20.

(*tajnti telik*).

taster hagyomány, parancs. *nar mos nag chañchtachtepan pełtat peš tasteret?* miért te tanítványaid sértik a' régi rendeleteket? 15, 2. — *os nan nar mos pełtilan torem lavem ašme nank tasteran kašel* 's tük miért sértegetitek az isten parancsolatját a' ti rendléstek kedviért? 15, 6.

taš kész. *pur tene ajne taš, os vovem charet at fejmtset chojpi* a' vendégségnek enni inni valója kész, de a' hívottak nem voltak méltók. 22, 8. — *ton mos i nan tašne olan, vajlen chot čas at num-sine, jochti elemcholes püv* azért tük is készek legyetek, mert a' melly órában nem gondoljátok, jő az emberfija. 24, 44.

tašt készít. *chonne taštem oli am jegemnel* a' kinek el van készítve én atyámtól. 22, 23.

(*tás* kész, áru; *tászém* készülök).

tar gyökér. *i tarne at telemat mos tošes* és gyökérbe nem növekedése miatt elszárad. 13, 6.

(*tár* gyökér, ér).

tari ellen; *targem, targen* stb. *am nanane latam, nerep char tari ul neren* én nektek mondom, a' haragos ellen ne haragudjál. 5, 39. — *jachstalen nak targen nerep charme* gyüölöd a' te ellened haragvót. 5, 44.

targe ellenébe, külön, kívül. *tem choles oles at šoter vati, netnel i viš charetnel targe* az ett ember volt öt ezerhez közel, a' nőkön és kicsinyeken kívül. 14, 21. — *atichon jomas toremnel targe* senki sem jó istenen kívül. 19, 17. — *šocho mim oli jegnel amnane, i atichonne chašvu püv jegnel targe, i atichonne chašvu jegä püvnel targe, i chonne püv pali latuchv numelmatitü* minden adva van nekem az atyától, 's senki által nem ismertetik a' fiú, az atyán kívül, 's senki által ismertetik az atyja a' fiún kívül, 's a' kinek a' fiú meg akarja nyilvánítani. 11, 27. — *i jomentam Isus Jerusalinne targe vovelam*

kükujplov chančtachtepan to charetnel laves tanane 's menván Jézus Jéruzsálembe külön híván tizenkét tanítványait némellyektől, monda nekik. 20, 17. — *chun i chalne aš jejnti nag jortelen, am targe at tunčpam nagnanel* ha halál lesz is veled, én el nem állok tőled. 26, 35.

taret, *taretachv* ereszteni, bocsátani, l. *chultept. chun pümtine taretachv cholesetne tan krekanel, tončurt tareti i nanane ault olep jeg* ha meg fogjátok bocsátani az embereknek ő bűneit, akkor megbocsát nektek is az égben levő atya. 6, 14. — *i nan jegan at taretian nan krekani 's tí atyátok sem bocsátja meg tí bűneiteiket.* 6, 15. — *taretalen* eressz engem. — *i chon chun ninane mater laveske, pari latan, išto tü chari karechlova pojrechšne, i aku ton lat tin taretova 's* ha ki nektek valamit mondana, viszont mondjátok, hogy ő két állat szükséges az úrnak, 's egyszeriben elbocsáttatnak. 21, 3. — *i pišchemeset votet, i taretaset (taretveset?) kalen ton kvalne* és fűttak a' szelek és rohantak igenesen a' házra. 7, 25.

taretane eresztő, bocsátó; *taretane nepek* elbocsátó levél.

taretacht bocsátkozik. *kvalen, püv, taretachtat nag krekani kelj fel, fiam, megbocsáttatnak te bűneid.* 9, 2. — *sariš latam nanane, nar nan negine šemel mat, negem jejnti i ault, i nar taretine šemel mat, ton taretacht i ault* bizony mondom nektek, a' mit ti megköttök a' földön, kötve lesz az égben is, 's a' mit megbocsáttok a' földön, az megbocsáttatik az égben is. 18, 16.

tartel, tartelachv megbocsátani. *ton mos nan chančelan išto elemcholes püv onči va šemel mat tartelachv krekani* azért tudjátok, hogy az emberfijának van hatalma a' földön, megbocsátani a' bűnökét. 9, 6.

taremt ereszt, bocsát. *punilem amk lilem tav tarmela'ane, i taremtitü atemetne sutme* teszem magam lelkét ő reá, 's (ő) kibocsátja az ítéletet az embereknek. 12, 18.

taremtaptecht eresztődni, vigasztalódni. *Rachil lunči tak püvanne i at nuri taremtaptechtuchv, ton mos tan atimet* Rahel síratja iait 's nem akar vigasztalódni, mert azok nincsenek. 2, 18.

(*táretém* ereszték, bocsátok).

tarvit terh, teher. *jejan am paltem tarvitne patem charet* öjjetek én hozzám a' bajba esettek. 11, 29. — *am igo jomas i taritem kigne* én igám jó és terhem könnyü. 11, 30.

tarviten terhes, nehéz; *tarviten lajlpe* nehéz lábu = terhes asszony. — *tuš tarviten lajlpetne ton chotelet čvrt jaj a'* terhes asszonyoknak a' napokon. 24, 19.

tarviteniš nehezen, nagyon. *am püvem oščti asrajl i tarviteniš mučtacht* én fiam bíratik az ördög által 's nehezen kínlódik. 17, 15.

tarvitenag nehézzé. *i pari jochtem os chotsan tanme kujmag, ton mos išto tan šamanel tarvitenag jejmtset* 's visszajövéen megint találá őket aluva, mert szemeik nehézzé lettek. 26, 43.

(*tarvit* teher; *tarviting* terhes).

tarmel raj, *tarmelt* rajta, *tarmelne* reá. *tarmelem, tarmelen, tarmeletü, tarmelä.* *tuštestü tavame torem kval lep tarmelne* állítá őt az egyház tetejére. 4, 5. — *tunčen ach tarmelt* fenálló, magas, hegyen. — *punilem amk lilem tav tarmeletane* teszem én lelkemet ő reája. 12, 18. — *i atinar tav tarmelat at chontem luptanel ari lati* 's semmit ő rajta nem találván levélnél egyebet, mond. 21, 19.

(*tärmel* rajta).

tat ott, akkor. *tav jejtüpalt šav atem jomes i tat jälteptalsan tanme* ő utána sok ember mene 's ott gyógyítá őket. 19, 2.

(*tot* ott).

tat hoz. — *ton char tati oslem šat latne, to chotpen i to kus latne* némelly hoz gyümölcsöt száz annyit, némelly hatvan, 's némelly husz annyit. 13, 8. — *ele pešetam tatelan am pochemne* eloldván hozzátok én hozzám. 21, 2. — *tatsan tunčen achne tanme* vivé magas hegyre őket. 17, 1. — *tončvrt Isus tatem oles lilnel char mane* akkor Jézus elvittetett volt a' lélektől a' pusztába. 4, 1.

tatv hozatik. *et pala tatveset tav pochane šav sajttal* estve felé vitetének ő hozzája sok ördögösök. 8, 16.

tatil hozogat, vezetget. *am tatileslem tavame nag chačtachtepan pochne* én hozogattam őt te tanítványaidhoz. 17, 16. — *tan tank šamtalet, os šamtal charetme tatilianel* magok vakok, 's vak embereket vezetgetnek. 15, 14.

tatecht vitetik, hozatik. *i tatechtes tav sujü Sivi lachve, i tati-loseset tav pochane šocho agmeltap charet* 's viteték ő hire Síróban széllyel, 's hozogatának ő hozzá mind a' betegeket. 4, 24.

(*tatém, totém* hozok, viszek).

tatel üres, puszta. *ma tit tatel a'* hely itt üres, puszta. 14, 15.

(*tatlem, tatlen*) *tatlä* ürese. *šochen naerlach tak hute pali urtchatep tatlane fejmti* minden ország magában feloszló, pusztává lesz. 12, 25. — *an chultseptachti nanane nan kvalan tatlane im hagyatik, marad, ti házatok pusztán.* 23, 38. — *i juv jochtem chontitü tavame tatlane, lištem i lalptam* 's bójövén találja azt üresnek, tisztának és késznek. 12, 44.

tatelp; tatelpamne aš pusztulás. *i tont, chun šamne pati lul tatelpamne ašnel, chotcharme latestü najt Daniil, išto tuštves jälpen ma tarmelt* 's akkor, ha szembe esik a' pusztulás rossza, mellyet mondott Daniel, midön állott a' szent helyen. 24, 15.

tav ő. *tav kvaes, vistä apüvme i tav čukvä jej* ő felkele, vevé a' gyermeket 's ő anyját éjjel. 2, 14. — *Irod očes i šocho Jevusalim tav jot* Herodes megháborodék 's egész Jérusálem ő vele. 2, 3.

tavane neki. jejsov pank chuteltuchv tavane jöttünk fejét hajtani neki. 2, 2.

tavame öt,
tavatel töle,

tan ök; *tank* magok. *tan naerme chontlam jutejsset* ök a' fejedelmet hallván, elmenének. — *lavveset menuchv tank maganelne* parancsoltattak menni magok földére.

tanane nekik. Isus laves tanane pari Jézus monda nekik vizsont.

tanme őket. *ketem tanme Vifleemne* küldvén őket Bethlehembe.

tananel tölök. *kalemtes tananel, chun negles sov* kérdé tölök, hol tetszett fel a' csillag. 2, 7.

tat ott. tat fejmti lus i pank jachštane ott lesz sirás és fogcsikorgatás. 8, 12.

(*täu* ő, *tot* ott; *tán* ök, *tán-ki* magok).

tavet béke, csendesség. *vajelan amnanel igo nanknane i chañčachtan amnanel; am sov i kamelt šimp olem i chontilan nank lilan tavetme* vegyétek fel tőlem az igát magatokra, 's tanuljatok tőlem; én szelid és alázatos szívű vagyok, 's megtaláljátok a' ti lelketek csendességét. 11, 29.

tavent csendesedik. *jole erkelesan votetme i sarışme, i jerte taventes* letiltá a' szeleket és a' tengert, 's mindjárt elcsendesedik. 8, 26.

(*tauenti* csendesedik).

tavt elér, nyér. *ton mos nesir jol cholesne, chun tav i puš čar tavti, os liletame choltilitä* azért miféle haszna az embernek, ha ő az egész világot megnyeri is, de lelkét elveszti. 16, 26.

tä ez. *vatü jochti torem tä kavetnel pel püvet pellachv Avraamne* hatalma van istennek, e' kövekből is fiakat támasztani Ábráhámnak. 3, 9. — *chun multesan Isus tä lanchet* midőn elvégezte Jézus e' beszédeket. 19, 1. — *nultan tocho: tä tä, toma, toma* esküdjetek ekképen: ez ez, nem az, nem az. — *tünel arine oleske, ton char asrajnel* ennél több ha volt, az az ördögtől (van). 5, 37.

tä chotel ma; cholt chotel hólnap. *pum, chotchar tä chotel jänimi, os cholt rastove kür keurne* fű, melly ma nő, de holnap vettetik a' kemenczébe. 6, 30.

(*tü, ti* ez).

te, *teg, techv* enni. *ampet pel tet pasennel patem jövet tank kvalen charetnel* az ebek mégis eszik a' háznép asztaláról leesett morzsákat. 15, 27. — *nar man teve, nar man ajov, amne nar mašov?* mit mi eszünk, mit mi iszunk, vagy öltünk. 6, 31. — *jejs elemcholes püv, teg i aj* jött az ember fija, eszik és iszik. 11, 19. — *nar mos nan charč-tepan teg i aj oslem varpet jot* minék ti tanítótok eszik és iszik büntevökkel. 9, 11. — *Joan at tes at ajes* János nem evett nem ivott. 11, 18.

tene evö, evés, étel; tene char enni való. — *tene am varsem* ételt, enni valót készítöttem. 22, 4. — *aku ton pel vergesap char tenane choj* bizonyosan dolgozó ember az ételére méltó. 10, 10.

techv jejmt megéhezik. *i pičeles nilmen chotel i nilmen jej, voš ivolt techv jejmtes* és böjtöle negyven nap és negyven éj, azután megéhezek. 4, 2.

techv jejmtel u. a. *chun techv jejmtesem, nan anem titeslan* midőn megéheztem, ti engem étettetek. 25, 35.

tep evő, étel, gabona. *tep-kval* gabonaház; *teppank* gabonafej; *tep kan* gabona-mező, vetés. *chon tep kanetat, pari ul jonche vichv tak mašnan* a' ki a' mezején (van), meg ne forduljon, vinni maga ruhájit. 24, 18.

tetal étlen, éhség. *i jejmti tetal, cholentul i to mat ma šovne* 's lesz éhség, halálózás és néhol földindulás. 24, 7.

tit étot, táplál. *ault nan jegan titgan tanme* az égben (való) ti atyátok táplálja őket. — *nan anem titeslan* ti engem étettetek. 25, 35. — *chun man nagen uslov techv nürpi i titeslov* mikor mi téged láttunk euni akarónak és étettünk (téged)? 25, 37.

(*tém eszem, téji eszik; tép étel*).

tel tél, 1. *tal. chošgan, ištobi ul jejmte nan menne ašan teli amne subotat* imádkozzatok, hogy ne legyen (futástok) menéstök télbe avagy szombaton. 24, 20.

(*tel, tal tél*).

tel szül-etik és szül, *teluchv* születni. *telachv* születtetni, szülni. *chot karech teluchv Kristosne* hol kell születnie Kristosnak. 2, 4. — *chun Isus teles* midőn Jézus született. 2, 1. — *šočen jomas jejvnel teli jomas urlech, os kul' jejvnel teli kul' urlech* minden jó fától lesz jó gyümölcs, de rossz fától lesz rossz gyümölcs. 7, 17. — *teles oslem terme gyümölcsöt.* 13, 8. — *at taj jomas jejvne telachv kul' urlech* nem születethetik jó fa által rossz gyümölcs. 7, 18. — *ton at telves tarne* nem nőtt gyökérbe. — *inra moš ul telenkun nag pulne* soha ne nevelkődjél te gyümölcs által (soha ne nevelj gyümölcsöt). 21, 19.

telem született, *telem aš* születés. *Isus Kristos telem asü oles timil amelēl* Jézus Kr. születése volt ilyen módon. 1, 18. — *tarne at telemat mos tošeš* gyökérbe nem nevelkedése miatt elszárad. 13, 6. — *telem choles* lett ember; *elol telem choles* első lett ember.

telem ma születési hely; *telem matetane* születési helyére.

telap szülő, születve. *šočen jejv at telap jomas urlech* minden fa nem termő jó gyümölcsöt. 3, 16.

telt szül, teremt. *elol telem cholesme teltam char chumme i neme joltes tanme* az első lett embert teremtvén, férfiút és nőt teremté azokat. 19, 4.

(*télém leszek, születem; téltém szülök, teremtek*).

telet, *teletachv* fizetni. *os tončuvt tav at ončes, narel teletachv* 's akkor annak nem volt, mivel fizetni. 18, 25. — *naer, morče uren i šocho teletilem nagnane* uram, keveset várj, 's mind megfizetem néked. 18, 26. — *os tav menes i utestā tavame turmane arentat teletanat moš 's ō mene 's ülteté őt fogságba adóssága fizetéséig.* 18, 30.

telil fogódzik, botránkozik. *nan šocho üi jej am mosem numtel teliline* tik mind ez éjjel miattam észben megbotránkoztok. 26, 31. — *chun tus tav Jerusolimne, uš jänitatel numtel telilam latset: tit chon?* midőn bement Jeruzsálembé az egész város (a' város nagyságával) megháborodván, mondák: ki az? 21, 10. — *Petr laves tavane pari: chun i šocho telilat nag mosen, am ati chumle at telilam* Péter monda neki viszont: ha mind is megbotránkozik miattad, én sehogy sem botránkozom meg. 26, 33. — *jomas, chon*

at telili am mosem jó a' ki nem botránkozik miattam. 11, 6. — chančilen eren, isto Farisejt tä lach cholem telileset? tudod-e, hogy a farizeusok e' beszédet hallván, megbotránkoztak? 15, 12.

telit 1) botránkoztat, telitachv; 2) vegyit. os istobi manane at telitachv tanme, menen sarišne, rastalen vonpme 's hogy nekünk nem (kell) botránkoztatni őket, menj a' tengerbe, vesd a' horgot. 17, 27. — misanel tavame ajuchv uksusel vočerem jot telitam adának neki inni ecztet, epével vegyültet. 27, 34.

(télém fogódzom, keveredem, kul telili a' hal fogódzik; télitém keverek).

telt éget. *solomme teltitü chariletal tautel a' szalmát elégeti olthatatlan tüzzel. 3, 12. — pilan tonnel, chotchar lil i nóul teltitü onch putt féljetez attól, a' ki a' lelket és testet elégeti szurok-katlanban. 10, 28.*

teltkat ég. chumle achtkatat takenaket i tautel teltkatat, ton choj-tel jejmü i ochersom jochne čvrt mint gyűlnek a' konkolyok és tűzzel égnék, úgy lesz a' világ vége jöttekor is. 13, 40. — achtan elott takenaket i nelan tanme puchčag teltnanel kašel gyűjtsétek elsőben a' konkolyokat 's kössétek kévébe az égetésre. 13, 30.

tenanki (*tänanki*) ez az (mind magában, mind a' *tit* és *ton* szókkal együtt). *tončvrt lachel aulnel sujtü: tit tenanki am ereptane pivem, chotchar keurt am erpem akkor egy szó az égből hangzik: ez az én szeretett fiam, kibem szeretetem. 3, 17. — tenanki elol i jäninüv pimetpe ez az első és nagyobb parancs. 22, 38. — os tavame mip mis tanane chančtuchv latem: chonme am pačelilem, ton tenanki, tavame vajelan és az ötöt eladó jelt ada nekik, mondván: a' kit megcsókolok, az az, öt vegyétek. 26, 48. — tit tenanki Isus Judejt naer ez az Jézus a' zsidók királya. 27, 37.*

terem és *terim* edény, *teremet* edények; *kav terem* kő edény. *tončvrt jejs tav pochane ne kav terem jot akkor jöve hozzá egy nő, kő edénynyel. 26, 7. — numtenet viset vaj teremet keurt tank putanel targe az okosok vivének olajt (zsirt) az edényekben, mécsaikén kívül. 25, 4. — at puntlalve jülpel oroch peš terimne nem öntetik új bor ó edénybe. 9, 17.*

teren gonosz. *tü lül varp charetme teren ačelne migan, i utelam vinogradnikme migtü mot vinograd varpetne a' rosszat tevőket halálba adja 's az ültetett szőlőt adja más szőlőműveseknek. 21, 41.*

tepl, *teplachv* tévedni, tévesztetni, háborgatni, kísérteni. *ton-čuvt meneset Farizejt i latkaset, matsir amelel teplachv tavame lan-čan keurt* akkor elmenének a' farizeusok 's tanakodának, mi mód-dal megejteti (fogni) ötöt beszédeiben. 22, 15. — *os Isus tan chajevanel chahčem laves: nar teplilan anem?* 's Jézus ő hamisságokat ismervén, monda: mit kísértők engem? 22, 18. — *narne teplilan tä neme? tav jomas aš vares amnane* minek háborgatjátok e' nőt? az jót tett velem. 26, 10.

teplane aš botrány.

tepgl tévedez. *Isus tanane pari laves: tepgeline choren i torem lavem ašme chahčtal* Jézus nekik viszont monda: tévedtök az írást és isten mondott dolgát nem ismervén. 22, 29.

teplacht téved.

teplachtal tévedetlen. *tont čagti tav mosü arihuv, ati pel ontol-šat ontolov teplachtal charet mos* akkor örül a' végett jobban, mintsem a' kilenczven kilencz nem tévedtek miatt. 18, 13.

teplal kísért. *i jomem tav eltäpalne Farisejt teplalsanel tavame i latset tavane* és jövéen eleibe a' farizeusok megkísérték ötöt 's mondanak neki. 19, 3.

ti-;

ti-čuv annyi. *Izrailt pel tičuv agtne aš am at chotsem* Izraélban is annyi hitet én nem találtam. 8, 10.

tičuvne annyira. *kit sajttal, tičuvne šimenag, išto aku choles pilem ton lonkel at jales* két ördögös, annyira haragosan, hogy egy ember is félvén azon úton nem ment. 8, 28.

ti-mil ilyen, olyan. *Isus Kristus telem ašü oles timil amelel* Jézus Kr. születése volt ilyen móddal. 1, 18. — *timil erch ati ault olep nan jegnel, ištobi choliles i aku tite višetnel* olyan akarátja nincsen mennyei atyátoknak, hogy elveszen egy is e' kicsinyekből. 18, 14.

tig ide. *tig, am viglem kvane nag šament olep lichme* ide, én veszem ki a' te szemedben lévő szálkát. 7, 4. — *tonetme tatan tig am pochemne* azokat hozzátok ide én hozzám. 14, 18.

tigil innen, ettől. *tigil elal' pümetes Isus choltuchv tak chahčtach-tepetne* ettől fogva kezdé Jézus jelenteni tanítványainak. 16, 21. — *at vajlan anem tigil montel ton moš, chun lavine* nem láttok engem mostantól fogva addig, mikor mondjátok. 23, 39.

tigil toul innen onnan. *tigil toul jejp charetne tav l'ulemtoves* innen onnan jövő emberek által szidalmaztaték. 27, 39.

tit és *tite* ez. *uš jüntetatel numtel telilam latset: tit chon?* Os mir lates: *tit Isus* az egész város megháborodván, mondá: ez ki? 'S a nép mondá: ez Jézus. 21, 10, 11. — *tit mos chulteptitü elemcholes jegme i čukvme* ezért elhagyja az ember az atyját és anyját. 19, 5. — *šochen čar, chon chontli tite am lanchem* mindenki, a' ki hallgatja ezt az én beszédemet. 7, 24. — *titme* azt; *titet* azok, *titetme* azokat. *titetme tocho miganem nagnane* ezeket mind adom neked. 4, 9.

tit ime. tit, kvales rovtetp char rovtuchv ime, kiméne a' vető ember vetni. 13, 3.

(*ti* ez, *til* ezzel; *tit* ez, *titim* ez enyém, *entepem titimke tatén* ha övemet ezemet (ha ez övemet) viszed).

tiglel repül. *tocho išto toulén ujt tinglelat i tujtchatilat ton jeju talet chalt* úgy hogy a' szárnyasok (oda) repülnek 's rejtőznek azon fa ágai közt. 13, 32.

tiglelap repülő. *šunšpan tinglelap ujtne* nézzetek a' repülő vadakra = madarakra. 6, 26. — *tiglelap uj-chul* repülő vad, madár, l. *toulén uj* tollas vad, madár. — *tiglelap uj-chulet ončat pišet a' szárnyas vadak* (madarak) bírnak fészkeket. 8, 20.

(*tilemlém* repülök).

tin ár, becs. *tin chum* árus ember, kereskedő. — *ton chočetag nagnane tajni am alnem nichv tin chumetne* azért neked kellene én pénzemet adni kereskedőktek. 25, 26. — *ton tin kelpne* az a' vér ára. 27, 6.

tinen árus, becses. *chotchar keurt oles šak tinen miro a'* mellyben igen becses kenet vala. 26, 7. — *tinen mašne ošp charet olat naer kvalt* becses ruhával bíró emberek fejedelem házában vannak. 11, 10.

(*tin* ár, becs).

tin dual. o' kettő. *ton elpalt ati pel tin olmiesi akvane* az előtt hogysen ők (ketten) együtt voltak. 1, 18. — *os ton mos tin ati pel kitag, os aku ŋoul* azért ők (ketten) nem is kettő, hanem egy test. 19, 6. — *vajlen tin olsi chul kišpi* mert ők valának hal-keresők (halászok). 4, 18.

(*tén* o' kettő).

tit, *tituch* étetni, l. *te, tej, teg.*

to-, *to . . . to ki . . . ki . . . i teles oslem to char šat, to choipen os to kus latne* 's terme gyümölcsöt ki száz, ki hatvan 's ki húsz annyit. 13, 8.

to char némelly. Isus targe vovelam kitkujplov chanětachtepan, to charetnel laces tanane Jézus külön híván tizenkét tanítványait, némellyekből monda nekik (azoknak némellyének monda). 20, 17.

to mat néhol. i fejmti tetal, cholentul, i to mat ma řovne 's lesz éhség, halálozás 's néhol földindulás. 24, 7.

to šam némelly szem. to šam pates řonch vatame némelly szem esék az út szélére. 13, 4.

tor oda (bé). os cholestā, řiřto Archelaj naerag oli Judejt, pilmes tor menuchv de hallotta, hogy Archelaus királyul van Judeában, féle oda menni. 2, 22. — *jeitenpalent av tor partem chořgen nek jegenne* magad után az ajtót bétévén (fedvén) imádkozzál te atyádnak. 6, 6.

tovul, toul onnan. at kcalan tovul ton moře, chun elol ligen pal pel kvane niglen nem mégy ki onnan eddig, hogy utolsó félfilléredet is kiadod. 5, 26. — *tigil toul jejp charet* innen onnan jövök. 27, 39.

tocho és aku tocho így. tocho i am aul-jegem vari nan jortelan így én mennyei atyám is teszen tí veletek. 18, 35. — *tocho řiřto mir pakses chontem tus-nilemtal charetme latepag* úgy hogy a' nép elcsudálkozott látván a' néma embert szólónak. 15, 31.

A' *tocho*-val hasonló értelmű a' *tak* szó is, mint: *tocho fejmtes řajt latelp* úgy lett (bételjesedett) a' próféta mondása. 13, 35. — *tak fejmti Isaj řajt latelp* úgy lesz Jézsaías próféta mondása. 12, 17.

(*to-*, *tone* azért, *toko* úgy, *tot* ott).

toul tallu, tol.

toulen uj szárnyas, madár. *to šam pates řonch vatane, i toulen ujť jochtem tavame nachvsanel* némelly szem esett az út szélire, 's a' madarak eljövén azt elkapdosták. 13, 4. — *chumle toulen uj achtitā tak pūran marka jolpalne* mint madár gyűjti maga fiait szárnya alá. 23, 37.

(*taul* toll, *tauling* tollas).

tochem nemzetség, törzs. *I tont řochen tochem Avramnel David moře nilekujplov tochem* 's így minden nemzetség Ábráhámtól Dávidig tizennégy nemzetség. 1, 17. — *kitkujplov Izrail tochem Izrael tizenkét törzse*. 19, 29. — *tā ař řochen fejmti tā tochemne e' dolog* mind lesz e' nemzetségnek. 23, 36.

tochó így, l. to.

tochoch tik, tyúk, kakas. *aku tü jej tochoch ergemanü elpalt churum kes hultan, isto anem at chañčilen* egy ez éj (ma éjjel) a' kakas szólása előtt háromszor megesküszöd, hogy engem nem ismeresz. 26, 34. — *i ratgen ergemes tochoch* 's mindjárt szóla a' kakas. 27, 74.

togem vált, oszlott. *pari at latenti, at čišgemi, i ati chonne at cholve tav lanchü lonch lachve togem mat* viszont nem szól, nem kiált, 's senki által nem hallatik ő szava az út széllyel oszló helyén. 12, 19. — *menan lonch togem matne* menjetek az utak fejeire.

tol újj. *negsat tarviten i ustal chutet i puntlat choles vojnet tar-melne, os tank tolel pel chojltachv tamme at šurganel* kötöznek terhes és hordozhatatlan batyúkat 's teszik az emberek vállaira, de magok újjal sem akarják megmozdítani. 23, 4.

tolel . . ? — *Isus Kristus telem aša oles timil amelel: tolel peltachtemat jejpalt tav čuktü Maria Josif jot, ton elpalt ati pel tin olmiesi akvane, nejles, isto tav onči kachrat jülpen lilnel* J. Kr. születése így volt: miután eljegyeztetett ő anyja Maria Józseffel, mielőtt ők (ketten) együtt éltek, látszott, hogy viselő's a' szent lélektől. 1, 18.

tolchen liszt. *aul naerluch jorti kuššane, chotcharme ne vim punestü churum mortes tolchen keurne* a' mennyország hasonlít kovászhoz, melyet a' nő vevén, tett három mérő lisztbe. 13, 33.

ton, l. to, az. *tonme cholem naer Irod očes* azt hallván Heródes király, megháborodék. 2, 3.

ton char az. *ton char pates i chošgem tavane lates* az leborúla 's könyörögvén neki monda. 18, 26.

ton elpalt az előtt

ton mat ott

ton mos azért, a' mint. *ton mos tin ati pel kitag* azért ők nem is kettő. 19, 6.

tončuvt akkor. *tončuvt Irod kačelam, isto tav peritoves volchvetne, šak oč's, i ketes aluchv Viflemne i ton ma kitpalt šocho apüvt kum sir charet kit elnel i jolech, ton mos kitiles volchetnel* akkor Heródes látván, hogy megcsalattott a' bölcsék által, nagyon megharagvók, 's küldte megölni Bethlehembe 's azon föld környékén (kétfelül) a' férfi gyermekeket két évnél is alább, a' mint kérdezte (volt) a' bölcséktől. 2, 16.

ton mant az alatt, pedig. *lištilan šochen anet kvanpalme, ton mant tan keuranel chajerel tagle* megtisztítjátok minden csésze külsejét, az alatt (pedig) belsejük álnoksággal teli. 23, 25. I. *mant*.

aku ton pel igazán, valóban. *tont aku ton pel kišmoresan nan torem naerlachne* akkor igazán közeledtetek isten országához. 12, 28.

tonet azok, *tonetnel* azokból. *i jortset tonetel sul-put varpnel ma* és vevék azokon a' fazekas földjét. 27, 7. — *os tan misanel tonetme sul-put varp chum ma mos* és ők adák azokat a' fazekas ember földjeért. 27, 10.

tont úgy, tehát, azért, akkor. *mar uslov tav sovä chotel pake-pane palt, tont jejsov pank chuteltuchv tarane* mi láttuk ő csillagát a' napkeleten, azért jöttünk fejte hajtani neki. 2, 2. — *i tont šochen tochem Avraamnel David moše 's* úgy minden nemzetség Ábráhámtól Dávidig. 1, 17. — *i tont urlechnel chašlilan tanme 's* azért a' gyümölesről ismeritek meg őket. 7, 20. — *chun choltem olchanel erket, tont chočathuv jochnat toremne* ha megjelentek volna csudák, akkor régen tértek volna istenhez. 11, 21.

tontal' addig, *at muli tontal', chun šarmi šocho* nem mulik addig, hogy bizonyossá lesz mind. 5, 18.

tonuch tanu. *ištobi kitag amne churum tonuch tusel nogrem-tachtes šochen aš* hogy két vagy három tanú szájából erősítessék meg minden dolog. 18, 16.

tonuchl, tonuchlachv tanúskodvi. *ul alen, ul chajerlen, ul tulmenten i chajerel ul tonuchlen* ne ölj, ne paráználkodjál, ne lopj hamisan ne tanúskodjál. 19, 18. — *cholilen eren, nar tin nag pankenne tonuchla* hallod-e, mit azok (ketten) te fejedre tanúskodnak? 26, 62.

tonuchlane aš tanúság. *šimnel kvalat chajerel tonuchlane ašet* a' szívből kelnek ki a' hamis tanúságok. 15, 19.

tonuchlap tanúságot tevő, tanu. *šav choče negliles rétel tonuchlap, at chotset. Voš jolt jejsi kit retel tonuchlapi* sok ámbár előtűnt csalással tanúskodó, nem találának. De utoljára jöve két hamis tanú. 26, 60.

točilo (or.) sajtó. *chales ton keurt jol torem vit vonchä pod točilo 's* ása benne gödröt a' sajtó alatt. 21, 33.

toš szárad. *smokovicä aku ton kant tošes* a' figefa azonnal elszárad. 21, 19.

tošem száraz. *nar multine sarišme i tošem mame* miért kerülitek el a' tengert és száraz földet. 23, 15. — *tat oles tošem katp choles* ott volt száradt kezü ember. 12, 10.

(*tasém* aszom, száradok ; *tasem má* száraz föld).

tor vászon. *Josif tavame vim manitestü tavame laš sajren torel* József öt vevén bégöngyölé öt igen fehér vászonnal. 27, 59.

(*tar* vászon, kendő).

torem ég, menny ; időjárás, isten. *torem uri, tü aš nagnane at jejmte* isten örizz', e' dolog neked nem történik. 16, 22. — *nag Christos lilen torem piv* te Krisztus vagy, az élő isten fija. 16, 16.

jol torem föld. jol torem vit vonchü a' földi víz gödre. 21, 33.

torem kval egyház, isten háza, gyülekezet. *tü kav tarmelt am untilem amk torem kvalem e'* kövön építem a' magam egyházát. 16, 18.

lu' torem rossz idő. *cholge pala : tü chotel lu' torem, ton mos išto aul šemelag oli* reggel felé (mondjátok) : ma rossz idő lesz, mert az ég sötét. 16, 3.

torem mos michv alamizsnát adni (istenért adni) ; *torem mos mine char* alamizsna (istenért adott valami). *urchatan michv torem mos choloch šam chalt* őrizkedjete adni alamizsnát a' nép szeme előtt. 6, 1. — *tak jejmte torem mos mine charen tulmechag* így legyen alamizsnaadásod titkon. 6, 4.

(*tarom* ég, isten ; *numi tarom* felső ég, felső isten).

torn indul. *ma tornes a' föld megindúla.* 26, 51. — *os ša'-pank i tav jotü Isus urpet kačelam ma tornene i olem aš šocho, šak pilmeset de a' százados 's az ő véle Jézust örökök, látván a' földindulást 's a' történetet (lettet) mind, nagyon félenek.* 27, 54. — *oles jani ma tornene aš lön* nagy földindulás. 28, 2.

(*tariém, targém, torém* reszketek).

totemt hajt. *tav eltüpalt šanš totemtam vachnitesanel tavame* ő előtte térdet hajtván, gúnyolák őt. 27, 29.

tottem kincs. *aul naerlach jorti čaptam tottemne tepkant a'* mennyország hasonlít elrejtett kincshez a' mezőben. 13, 44.

(*totm, totem* hozomány, kincs).

tov, *toval* oda, onnan l. *to. sariš latam nagnane, at kvalan toval, ton moše chun elol ligen pal kvane miglen* bizony mondom ne-

ked, nem mégy ki onnan addig, míg az első (utolsó) szál felet nem adod ki (meg). 5, 26.

(*tä oda, tul attul*).

tovtacht záródik. *ženich jochtes, i taš charet tuset tav jortelatü purne, i av tovtachtes a' völegény jöve, 's a' kész személyek béménének ő vele a' vendégségbe, 's az ajtó bezáraték.* 25, 10.

toma nem úgy. *os űultan tocho: tä tü, toma toma de esküdjetekek akképen: úgy úgy, nem úgy, nem úgy (or. da, da, net, net).* 5, 37. — *ńuran ńren, man tov menem lišćenov? Os tav lavas: toma, ištobi takenaket nirem ul nirktet tan jortelan i putit akarod-e, mi oda menvén kitisztítsuk? De ő monda: nem úgy, hogy a' konkolyokat kiszaggatván, velök a' búzák is ne szaggattassanak ki.* 13, 28. 29.

tu, tuj, tuv, tuchv bémenni. *ati p.l šochen char latep ammane: pojrechš, pojrechš, tuv aul naerlachne nem is mindenki mondó nekem: uram, uram! bemegyén a' mennyországba.* 7, 21. — *os nag, chun chošgan, tujen nak chušepenne de te, mikor imádkozol, menj be te kamarádba.* 6, 6. — *ton mos i nank at tuvne, i tuchv űurp charetme at taretilan mert magatok sem mentek bé, 's a' bémenni akarókat nem eresztitek.* 23, 13. — *tus Jerusalmne bémene Jérusálembe.* — *taš charet tuset purne a' kész személyek béménének a' vendégségbe.* 25, 10.

tum bémenvén. Isus torem kvalne tum kvane sirsan šocho pertepet Jézus isten házába bémenvén, kihajtá mind az árusokat. 21, 12.

tune bémendő. tusne tune char a' szájba bémendő. 15, 17.

(*tuém, tuom bémegyek*).

tujt hó. *tav mašnatü oles jormant tujt ő ruhája vala mint hó.* 28, 3.

(*tujt hó*).

tujt tit-kol. *pilmam menesem i tujtsclem nag talenten mane félvén mentem és elrejtöttem te talentumodat földbe.* 25, 25. — *nag tujteslen titme amelen i numten sajten charetnel i cho'tislen tonne apüvetne te eltitkoltad ezt a' gondos, okos emberek előtt, 's megjelentetted azt a' gyermekeknek.* 11, 29.

tujtem titkolt, titok; tujtem char eltitkolt dolog; tujtem aš titok. tocho fejmtes űajt latelp, chotchar lati: punšilem priččet keurt am tusem, sujteliem tujtem charme čar joltem jejpálnel úgy lett a' próféta mondása, ki szól: megnyitom példabeszédekben én számat, kihirdetem az elrejtett dolgot a' világ teremtése után (ólta). 13, 35.

— *nanane majces chaňčuchv naerlach tujtem ašet* nektek meg van adva ismerni az ország titkait. 13, 11.

tujtchat, tujtchatuchv rejtőzni, titkolózni. *at taj ušne tujtchatuchv unlemne tunčen ach tarmelt* nem lehet városnak rejtőznie, ülőnek magas hegyen. 5, 14. — *fejmti jejvi, tocho išto toulen ujt tiglelat i tujtchatilat ton jejv talet chalt* lesz fává, úgy hogy a' szárnyasok repülnek 's rejtőznek a' fa ágai között. 13, 32.

(*tujtém* tit-kolok, rejtek).

tujmach nyár. *chun tav niran fejmtelset kameltag, i čirketset luptet, tončuvt chaňčilan, išto tujmach fejmtes* ha annak veszoji lettek zsengekké, és csirkáztak a' levelek, akkor tudjátok, hogy nyár lett.

(*tuj* nyár).

tul felhő. *ratgen pasen tul nigles tan numtupalant* hirtelen világos, fényes felhő látszott felettök. 17, 5.

(*tul* felhő).

tul fut, fordul, kerül. *vajalen apüvme i tov čukvä i tulen Jegi-petne* vedd a' gyermeket 's ő anyját 's fuss Egyiptomba. 2, 13. — *chon lates nanane, išto nan tuline fejmtuchv űvrep očinel* ki mondta nektek, hogy fussatok a' lenni akaró haragtól? 3, 7. — *chumle tuline nan inra olep tautnel* hogyan kerültek ki (távoztatjátok) ti az örökké való tüzet. 23, 33. — *nagnanel vovep charne majen, nagnanel ečlache űvrep charnel ul tulen* töled kérő embernek adj, töled kölcsönözni akarótól ne fordulj el. 5, 42. — *tončuvt chaňčachtetpet šocho tavame chulteptam lachev tulset* akkor a' tanítványok mind őt elhagyván széllyel futának. 26, 56.

tul befogad. *chon tulitü aku timil viš apüv namem mos, ton char anem tulitü* a' ki befogad egy ilyen kis gyereket nevem végett, az engem fogad be. 18, 5. — *amelen chon at tulgan nanen, i at chontli nan lachanne* ha ki nem fogad be titeket 's nem hallgat beszédetekre. 10, 14. — *el ma chari olsem, i nan anem tuleslan* (el-föld-emberre) idegen voltam, 's ti engem befogadtatok. 25, 35.

tulil fogad. *agmetesem, i nan tulileslan anem* beteg voltam, 's ti befogadtatok engemet. 25, 36.

tulilap befogadó. *nanen tulilap char anem tulilitü, os anem tulilap char anem ketem tulilitü* a' titeket elfogadó engem fogad el, 's az engem elfogadó az én küldömet fogadja el. 10, 40.

tul visz, lop, tol-v. *ul tulen manov krechne, os uren manov as-rajnel* ne vigy minket bünbe, hanem őrizz minket az ördögtől. 6, 13.

tulp vivö, tolv-aj. ul achten nagnane jomaslach ma tarmelt, cho hortetne i similne cholchve, i chot tulpet chalechtat i tulmentat ne gyüjtsel magadnak jószágot a' földön, hol mollyok és rozsdá által emésztetik, 's hol a' tolvajok kiássák és ellopják (azt). 6, 19.

tulm; tulmech titkos, titok, rejtett; tulmechag titkon, rejtotten. chañčinkven pičelapi nag jegen elpalt, chotchar tulmech mat; i nag jegen vojta tulmechag pičelanen tudassál böjtölőnek te atyád előtt, ki rejtett helyen van; 's te atyád tudja titkon böjtölésedet. 6, 18.

tulment lop, tolvajl. tav chañčachtapan jej jejsel i tulmentesanel tavame man kujmov lat ö tanítványai éjjel jövén ellopták őt mí aludtunkkor. 28, 13. — tončuvt šochen tulmentitü tav kvalü akkor mind ellopja ő házáat. 12, 29.

(*tulém viszek, haza hozok; tulmantuh lopni).*

tunč áll, feláll. *kvane kvalem churmit čas chant chotsan mot charetme vatelane mat pälen tunčat kimenvén harmad óra tájban talála másokat a' vásáron szabadon állván. 20, 3. — nar nan tit puš chotel tunčine aštal mit ti itt egész nap álltok dologtalan? 20, 6.*

tunčene felálló, magas; tunčen ach magas hegy. tatsan tunčen achne tanme vivé magas hegyre őket. 17, 1.

tunčp áll, állapodik, lesz; tunčpes megállapodék. chotcharet erptat mir chalt i paulkant tunčpam chošguchv kik szeretnek a' nép közt 's falutéren megállapodván imádkozni. 6, 5. — jole tunčpam Isus vovelesan tinme megállapodván Jézus hívá kettejüket. 20, 32. — os sovme chontem tunčpamatü tan čagtset šak jüni čagtelpel 's a' csillagot látván megállapodottat ök örülének igen nagy örömmel. 2, 10. — tavanel pilmam urpet tunčpeset jormant cholet attól elijedvén az örök lőnek mint holtak. 28, 4.

tunčelmant állapodik. vatge tunčelmantam tav pochane asraj laves közel állapodván hozzá (hozzá közeledvén) az ördög monda. 4, 3.

(*tunšem állok).*

tus száj. *ištobi kitag amne churum tonuch tusel nogremtachtēs šochen aš hogy két vagy három tanu szájából erősítették meg minden dolog. 18, 16. — lachkvatat am pochemne tü elemcholeset tank tusanettel közelednek én hozzám ez emberek magok szájával. 15, 8. — tav tusü pali punšem chontan statirme ő száját felnyitván találisz egy statert. 17, 27.*

tus-nilemtal (száj-nyelvetlen) néma. 15, 30. — *tatves tav eltä-palne asraj-ošp tus-nilemtal choles* hozaték eleibe ördögös néma ember: 9, 32.

(*tuos, tus* száj).

tuč, *tunč* áll, állat. *nag tučsan tanme aku esepne man jortelov* te állítod őket egy becsre mi velünk. 20, 12.

tuš baj, jaj, aggodalom. *tuš nagnane, Chorazin* jaj neked, Chorazin. — *tuš čarne teplane ašetnel* jaj a' világnak a' botrányoktól. — *tuš nanane, nep-kenet i Farisejt* jaj nektek, írástudók és farizeusok. 23, 13.

tušt, tuštuchv aggódni, szomorkodni. *ul tuštan tocho latem: nar man teve, nar man ajov, amne nar mašov* ne aggódjatok úgy, mondván: mit mi eszünk, mit mi iszunk vagy mit öltünk fel. 6, 31. — *i mašnane pel nar tuštine 's a'* ruhára is (ruha miatt) mit aggódtok? 6, 28. — *tajat amne ati mujt tuštuchv* lehet-e avagy nem vendégeknek szomorkodni. 9, 15. — *aku jot pümtes čarguchv i tuštuchv* együtt kezdé szomorkodni és aggódni. 26, 37.

tuštem szomorkodott, szomorkodva. *tü lach cholem ton chum tuštem ele menes e'* beszédet hallván az ember, szomorkodva elmene. 19, 22.

tuš, *tunč* áll. *chumte űurine, ištobi olset nan jortelan choleset, aku tocho olan i nan tan jortelan; ton mos tušget zakon i űajtet a'* mint akarjátok, hogy legyenek veletek az emberek, azonképen legyetek tik is ő velek; ebben állanak a' törvény és a' próféta. 7, 12.

tušne álló, *tušne ma* álló hely.

tušp álló, *tušpet* állók. *chontes mot charet aštal tušpet* találta másokat dologtalanul állókat. 20, 6.

tušim állatok. *asraj tuštestü tavame torem kval lep tarmelne* az ördög állatá őt az egyház tetejére. 4, 5. — *išto tuštves jülpen ma tarmelt* hogy állítatott (állott) a' szent helyen. 24, 15.

(*tušém* állók, l. *tunšém*).

tutel bemegy. *tutelan marem avetel* menjetek bé a' szük ajtón. 7, 13.

tutelt márt. *vis šeni, uksusel tuteltestü i sujejvne naltam ajtestü tavame* vön gombát, eczetbe bemártá, 's botra szúrván, megitatá őt. 27, 49.

tup kosár, kas; lásd *pajp*. — *achtset toul aritam šulit kit-kujplov tupel tagle* gyűjtének az attól feles morzsákat tizenkét kassal teli. 14, 20.

tmina (or.) tömény, kömény. *migne lovt urtme matanel, anisnel i tminanel* adtok tizedrészt méntából, kaporból és köményből. 23, 23.

tat atya.

turma (or.) torony, tömlőcz. *turma-urep* torony-, tömlőcz űr. *ton jejpalt suten chumne ul mimkun turma-urepne, chotchar ale nagen tatitü turmane* azután a' bíró által ne adassál a' tömlőcz-örnek, a' ki majd téged viszen a' tömlőczbe.

P.

pajp kosár, kas; lásd *tup*. — *i ton jejpalt sat pajp lomtel achtveset tagle moš* azután hét kosár darabokkal szedeték megteleésig. 15, 37.

(*pajp* kas, kosár).

paul falu,

paul kan faluköz, falu tere. *menan paulne, chotchar unli nin eltepalant* menjetek a' faluba, melly ül tí előttetek. 21, 2. — *tít, nag čukven i kačun tunčat paulkant i šurat latuchv jortelen im, te anyád és öcséid állanak az utcán és akarnak beszélni veled.* 12, 47.

(*paul* falu).

pakep, *pakepachv* fak-adni, kelni. *tav lavi pakepachv tak chotelne tul'tet i jomaset tarmelne* ő parancsol támadni maga napjának rosszszak éz jók fölé. 5, 45.

pakepane kelő; *chotel pakepane* napkelet. *man uslov tav sovü chotel pakepane palt* mi láttuk ő csillagát napkeleten. 2, 2. — *volchvet joch'tset chotei pakepane palnel* bölcsék jövőnek napkelet felől. 2, 1.

pakepap kelet. *chumle sali pakepap chotelnel matp chotel jurch moš* mint a' villám a' kelő naptól (napkelettől) a' lenyugvó nap (napnyugat) tájékaig. 24, 28.

paks álmélkodik, csudálkozik. *títme cholem pakseset i tavame chultteptam menseset* ezt hallván elcsudálkozának, 's őt elhagyván el-

menének. 22. 22. — *choloeh pakseset tav chanětane ašetne a' nép csudá]kozék tanításain.* — *tocho išto uš pank šak pakses úgy hogy a' város fejedelme nagyon álmé]kódott.* 27, 14.

pak, *pakuchv* szenvedni. *tigil elal' pümetes Isus choltuchv tak chanětachtepetne, išto tavane karech menuchv Jerusalinne i šav pakuchv panketnel* ettől fogva kezdé Jézus nyilvánítani maga tanítványainak, hogy neki kell menni Jéruzsálembe és sokat szenvedni a' fejedelmektől. 16, 21.

pagert gördít. *angel toremnel aulnel vojlem vatge tuněpes kavme ele pagertestü chomel avnel* az isten angyala az égből leszállván közel állván hozzá elgördíté a' követ a' sír ajtajáról. 28, 2. — *i punestü tavame tak varem jülpel chomeletane, chotcharme šagrestü kav keurt; i pagertam jüni kavme chomel av pochane menes* és tevé őt a' maga csinálta új sirjába, melyet vágott vala a' köben, 's gördítvén nagy követ a' sír ajtajához, elmene. 27, 60.

(*pauarém* forgok, *pauert* forgat).

pajelt kél, poshad. *aul naerlach jorti kuššane, chotcharme ne vim punestü churum mortes tolchen keurne, i chulteprestü šocho pajeltanat moš* a' mennyország hasonlít egy kovászhoz, melyet a' nő vevén tett három mérő lisztbe 's hagyta mindennek keléséig, poshadásáig. 13, 33.

(*pajelt* kezd, *jänimung ti pajelti* nőni kezd).

pal fél, oldal; *palt* félén, nál; *palne* felé, hoz; *palnel* felől, től. — *am paltem* nálam, *nan paltan* nálatok, *man paltov* nálunk. — *tirskoi i sidonskoi paletne* Tyrus és Szidon tartományába. 15, 21.

jomas pal jobb oldal; *almech pal* bal oldal. *laten ištobi tite am kit püvem utset nag pochent, aku jomaske palne, os moten almech palne* mondd, hogy e' két fiam üljön nálad, egyik jobbra és másik balra. 20, 21.

chotel pal dél.

pal šam félszem, *jomas pal šam* jobb szem,

pal kat fél kéz, *jomas pal kat* jobb kéz.

lajl-pal sánta (láb-fél). *šamtalet i lajlpalet* vakok és sánták.

elpal előfél, elő-; *elpalt* előtt, *elpalne* eleibe, elé, *elpalnel* elől stb. — *i chun tav tus kealne, tav eltäpapat laves Isus* 's midőn bément a' házba, előtte monda Jézus. 17, 25.

jolpal al-fél, alsó. *pelemtam šamme at utelalganel tavame ane jolpalne* gyujtott gyertyát nem ültetgetik azt csésze alá. 5, 15.

jeppal utófél, utol-, *man jejtepalort* mi utánunk.

kvan-pal külső. *lištilan šochen anet kvanpalme* megtisztítjátok minden esésze külsejét. 23, 25.

pali kvaltktuchv, vagy *kvaltktachv* elválni. *numelmates pali kvaltktuchv tavatel* gondolkodék elválni tőle. 1, 19.

pali punšem felnyitván. *os šamanel pali punšem tan atichonme at chotsanel* de szemeiket felnyitván, ők senkit sem látának. 17, 8.

pali latuchv felfedezni, megjelenteni; *pali lati* nyilvánít, *pali latalen* nyilvánítsd, magyarázd meg.

pali náchčétaptitü eltiporja, 21, 44.

pala; *et pala* éjfél, mint *chotel pal* dél. *et pala tav chančtachtepan lakveset tav pochane* éjféltkor (or. pod večer = este felé) ő tanítványai elközeledének hozzá. 14, 15. — *chotel pal naer vant tunčpi sut elpalt tä puch jotel* a' dél királynéja áll ítéletbe e' nemzetséggel. 12, 42.

(*poal*, *pál* fél).

palimt nyilvánít, megmond; *palimtachv* és *palimtuchv*. — *Josif oles jomas at niuren palimtachv tavame* József volt jó, nem akarván nyilvánítani ötet. 1, 19. — *tin molemtachtem kvalesi chomelnel pilem i čagtem, chajtemlesi palimtuchv tav chančtachtepanne* ők (ketten) sietvén kimenének a' sírból félve és örülve, menének megmondani tanítványainak. 28, 8. — *ul pilan, menan, palimtelan am kačanemne* ne féljetek, menjetek, mondjátok meg én öcsémnek. 28, 10. — *ištobi ul tulmentanel tavame i ul palimtet mirne, išto tav jültes* hogy el ne tolvajolják őt 's ne jelentsék a' népnek, hogy felátámt. 27, 64.

palkan (tör.) hordozó szék. *palkant kujp char* hordozó széken fekvő. *ton mat tatsanel tav eltäpaletane chojtem palkant kujp charme* ott vivének ő eleibe beteget, egy hordozó széken fekvőt. 9, 2.

pal' fül. *nar latam nane palne, nan sujteltitan lep tarmelt* a' mit mondok nektek fülbe, tük híreszteljétek a' tetőn. 10, 27. — *šagrepestü tav palä* elvágá ő fülét. 26, 51.

paltal fületlen, siket. *paltalet cholat* a' siketek hallanak.

(*pül'*, *pe'* fül).

pank 1. fej, fejedelem. *kalen ton (kav) jejmtes sam panki* épen az lett szögelet fejévé. 21, 42. — *suj latan amnane, am pel jejgem pank chuteltuchv tavane* hírt mondjátok nekem, én is megyek fejet

hajtani neki. 2, 8. — *nagnanel kvali pank, chotchar uritü am mirem Izrailme töled kél ki fejedelem, a' ki örzi én népemet Izraélt. 2, 6.*

2. völegény. *tajat amne ati mujt tuštuchv, chun tank jortelan pank?* szomorkodhatnak-e avagy nem a' vendégek, mikor velök van a' völegény? 9, 15.

3. fejezet. *I. pank* első fejezet.

(*pong, päng* fej).

pank fog. *nan choleslan, nar latem oli; šam mos šam, tus keur pank mos aku ton vojp pank tí hallottátok, a' mi mondva van: szemért szem, a' szájban (lévő) fogért ugyanolylan fog. 5, 38.*

(*ponk, pong* fog).

panchun széles, tágas. *panchun lonchet tatat ačelne, i šav charet jomat toul* széles utak visznek a' halálba 's sok ember jár avval (azon). 7, 13.

(*pang* szél, szélesség; *pangung* vastag).

pant fed, bétesz. *pantilan aul naerlachms elemcholesetnel béteszitek a' mennyországot az emberek előtt. 23, 13.*

pantem fedvén, *tov pantem* bétevé. *jejtenpalent av tov pantem chošgen nak jegenne* utánad (magad után) ajtó-bétevé imádkozzál te atyádnak. 6, 6.

(*pántém* fedek, *pántel, pántil* fedél).

pače köszöntés, csók. *os kvalne tunan čurt pače varan latem: joma: tü kvalne jejmti 's házba bémentetekkor köszöntést tegyetek mondván: jó e' háznak legyen. 10, 12. — pojrechš, pače olen* uram, üdvözlég. 26, 49.

pačel csókol, üdvözl. *chonme am pačelilem, ton tenanki, tavame vajelan a' kit én megcsókolok, az az, azt vigyétek. 26, 48.*

(*päš* üdv; *šun pašü* v. *šuning pašü* boldog üdv, boldogság).

pac hún. *noigrimes tü elemcholeset šim i palél vane chontlat, i tank šamanel pacanel* megkeményedett ez emberek szive, 's fülel nagyot (erősen) hallanak, 's szemeiket hunyják. 13, 15.

pas fény, világosság. *aku tocho paste nan pasan atem elpalt* így fénylnek a' tí világítok az emberek előtt.

pasen fényes, *pasenag* fényessé, világossá. *pas noulne oli šam, i tont chun nag šamen pasen, noulen pel šocho pasenag jejmti* világossága a' testnek a' szem, 's tehát ha te szemed világos, tested is mind világossá lesz. 6, 22.

pasen ma 1) világos föld, ég; ellentéte *šemel ma* fekete föld, a' föld, vagy *jol ma* al-föld.

2) örök élet. *i menget titet inra mučtachtuchv, os saret inra olp pasen mane* 's mennek ezek örök kinezni (kínra), de az igazak az örökkévaló fényes életbe. 25, 46.

past fénylik. *pasti kvalt olep šavetne* fénylik a' házban levő sokaknak. 5, 15. — *choloč unlep charet jejpeš mat chotsanel jünri pasme i unlep charetne ačelen mat pastes pas* a' nép, sötét helyen ülök, láttak nagy világosságot, és homályos helyen ülőknek fénylett világosság. 4, 16.

(*pas, pos* fény).

pasen asztal; *jälpen pasen* szent szék; *jur pasen* oltár. — *inra moš ul niultan, at aulel, ton mos tan toremne jälpen pasen* soha ne esküdjete, nem az égre, mert az istennek szent széke. 5, 34. — *chun unti elemcholes püv tak sujp jälpen pasenetat, untine i nan kitkujplov jälpen pasent* midőn ül az ember fija a' maga híres szent székében, ülni fogtok tük is tizenkét szent széken. 19, 28. — *i cholitesan vatalap chumet pasenetme i kapter pertepet unlep jejvetme* 's felfordítá a' kereskedő emberek asztalait 's a' galamb-árusok ülő fáit. 21, 12. — *chun chon niulti jur pasenel, ton atinar* ha ki esküszik az oltárra, az semmi. 23, 18. — *nar jünri, jur amne jur pasen?* mi nagyobb, az áldozat-e vagy az oltár? 23, 19.

(*päsen* asztal).

paš erő, tehetség?

paštal gyenge, fogyatkozó. *lil vagen, os noul paštal* a' lélek erős, de a' test erőtelen. 26, 41. — *tetal taretachv am at šurganem, ištobi loncht paštal ul jejmtet* étlen elereszteni én nem akarom őket, hogy az úton erőtlenek ne legyenek (el ne fogyatkozzanak). 15, 32. — *paštal char* gutaütött ember. *tatiloveset tav pochane paštal charet* hozatának ő hozzá a' gutaütöttek. 4, 24.

(*pašem* hajtok?)

pareš? — *pareš varp* vámszedő. *pareš varpet pel aku tocho varat* a' vámszedők is így tesznek. 5, 46.

(*pariš* nyereség, tör. *bariš?*)

pari vissza, viszont. *Isus laves tavane pari: taretalen* Jézus monda neki viszont: bocsáss engem. 3, 15. — *pari at latemti, at čisgemi* ellene nem szól, nem versenyg, nem kiált. 12, 19. — *pari numelmatem misan val manet arkepetne i mir jünri charetne* vissza-

gondolkozván (megbánván) odaadá a' harmincz pénzt a' főpapoknak és a' nép nagyainak. 27, 3. — *pari jochtem vinilem am charem argetatel* visszajöven venném az enyimet nyereséggel. 25, 27. — *nar mos nag atinar pari at latan?* miért te semmit ellene nem szólni? 26, 62.

(*pär, per* meg, vissza).

parket ráz. *ton ušnel ele parketan lajlne chanem porešme* annak a' városnak rázzátok le a' lábra ragadt port. 10, 14.

(*pürgeltém* rázok; *sun kot pürgeltém* a' szánt lerázom (a' havat lerázom a' szánról).

pat fazék = *put?* *pat ane* tál. *majalen annane pat anane punem perne punep Joan pankme* add nekem tálra tett fejét a' keresztelő Jánosnak. 14, 8. — *i tatsanel tav pankü pat ane tarmelt 's* hozák ő fejét egy tálon. 14, 11. — *am jortelem pat anane katü magintam char, ton anem migtü* én velem a' tálba kezét mártó ember, az árul el engem. 26, 23.

(*pot* fazék).

pat lesz, esik. *chun čach attal pati* ha a' só izetlen lesz. 5, 13. — *ton moš išto kašpelag char jolchag pati, os jolchag olp char nonchal' pati* azért a' magasztalódó alább esik, (aláztatik) 's az alább való ember feljebb valóvá lesz. 23, 12. — *i nag, Kapernaum, kaltkatem aul moš, patgen jol naerlachne* 's te Kapernaum, emelkedett az égig, leesel az al-országba (pokolba). 11, 23. — *tít mos patine tarviten sutne* azért estek terhes itéletbe. 23, 14. — *i patem pank chutelleset tavane* 's leösvén fejet hajtának neki. 2, 11.

patne char (valakire) eső dolog, örökség. *alilov tavame, i vigenov tavane patne charet* öljük meg őt, 's vegyük a' neki eső holmit (örökségét). 21, 38.

šanši pati térdre esik,

chomi pati arczra esik.

šamne pati szembe esik, születik. *Maria, chotcharnel šamne pates Isus lavelthane Kristos* Mária, kitől született Jézus, mondatott Krisztusnak. 1, 16.

šam pati a' szem becsukódik. *tank šamanel patsanel, ištobi ul ujanel šamel* szemek becsukódtak, hogy ne lássanak szemmel. 13, 15.

kit chalne pati két közzé esik, kételkedik. *i tavame chontem chošgemeset tavane; os to charet kit chalne patset* 's őt találván imádkák őtet; de némelyek kételkedének. 28, 17.

patem esés. *ton kval pates, i tav patem oles jüni a' ház aláesett,* és ő esése volt nagy. 7, 27.

patti, pattuchv ejteni. *chun nan šaranme nonchal' at pattilan ha* a' ti igazságtokat feljebb nem ejtitek (nem emelitek). — *os küimen nonchal' pattat* de annál feljebb ejtenek, annál nagyobbat kiáltanak. 27, 24. — *tončuvt Juda tavame mim chontestü, išto polane pattroves* akkor Judás, az őt áruló, látá, hogy bajba ejtetett. 27, 3.

(*pätém* lesznek, esem).

pälen szabad. *šemel ma naeret chonnel viget josech amne attech? tank püvetnel amne mot charetnel? Petr lati tavane: mot charetnel. Isus laves tavane: i ton mos püvet pälen* e' föld fejedelmei kitől vesznek adót avagy vámot? magok fiaitól vagy másoktól? Péter monda neki: másoktól. Jézus monda neki: 's azért a' fiak szabad(-ok). 17, 25. 26. — *chotsan mot charetme vatelane mat pälen tunčat* találá másokat a' vásárhelyen szabadon állókat. 20, 3.

päte vég. *permep char pätane jälti a' megálló végig* (a' végig megálló) üdvözül. 10, 22. — *os pätet moš permep char jälti de a' végéig megmaradó üdvözül.* 24, 13.

pätet végett? vajlen tav chačestü, išto misanel tavame ušmanel pätet mert tudta, hogy odadták őtet irigységök végett, miatt. 27, 18. — *am an šav mičtachtsem ulmem pätet tav mos* én már sokat szenvedtem álomban ő miatta. 24, 19.

ulem pätet álomban. *lavveset ulem pätet at jonkuchv Irod pochne* megintetének álomban nem fordulni Heródeshez. 2, 12.

(*pät* vég).

pätnice (or.) nagypéntek. *pätnice mot chotelt achtkatset arkepet* pénteken más napon egybe gyülekezének a' főpapok. 27, 62.

pel is. *am pel jejjem pank chuteltuchv tavane* én is megyek fejet hajtani neki. 2, 8. — *vatü jochti torem tä kavetnel pel püvet pel'lachv Avraamne* hatalma van istennek a' kövekből is fiakat támasztani Ábráhámnak. 3, 9. — *nak pankentel pel ul šulten* magad fejére se esküdjél. 5, 36. — *i pareš varpet pel aku tocho varat* a' vámszedők is ugyan úgy tesznek. 5, 46. — *vajlen chot oli jomaslachan, nan šiman pel tov meni* mert a' hol van jószágtok, szívetek is oda megyen. 6, 21. — *Izrailit pel tičuv agtne aš am at chotsem* Izraélben is annyi hitet én nem találtam. 8, 10. — *pelemtam čamme at utelalganel tavame ane jolpalne, aku ton pel püte tarmelne* meg-

gyújtott gyertyát nem ültetik azt csésze alá, igazán (hanem) fazékra (mécsre). 5, 15.

atipel nem is. *ton elpalt atipel tin olmiesi akvané* az előtt nem is éltek, voltak, együtt. 1, 18.

(*pel* is, *ti-pel* ez is).

pelemt füt, gyujt. *tončuvt kvaleret ton at šocho, i pelemtesanel tank putanel* akkor kelének az öt mind, 's meggyujták ő mécsseit. 25, 7. — *pelemtam ponlame at charititü a'* meggyujtott gyertyabelet nem oltja el. 12, 20.

(*pelém* fülök, *pelemtém* fütök, gyujtok).

pellachv támasztani. *vatü jochti torem tü kavetnel pel pivet pellachv Avraamne* hatalma van istennek a' kövekből is fiakat támasztani Ábráhámnak. 3, 9.

pel't változtat, ront. *tont chon pel'ti aku lach tü latelpetnel* tehát a' ki elváltoztat egy szót a' parancsolatokból. 5, 19. — *os nan nar mos pel'tilan torem lavem ašme nank tasteran kašel* de tik miért változtatjátok isten rendeletét ti hagyománytok kedvéért? 15, 3.

peltacht változik, eljegyeztetik. *i peltachtes tan eltüpalanelt* 's elváltozék ü előttök. 17, 2. — *ül tuštan chumle vitmelapet, vajlen tan tank choraneltel pel peltachtat* ne szomorkodjatok mint a' képmutatók, mert ők a' képeiket is elváltoztatják. 6, 16. — *aul i šemel ma peltachti, os am lachem at peltachti ég és föld elváltozik* (múlik), de az én beszédem nem változik. 24, 35. — *tolel peltachtemat jej-palt tav čuktü Mariu Josif jot* azután anyja Máriának Józseffel való eljegyzése (elváltozása) után. 1, 18.

pečet (or.) pecsét. *tan meneset i pečetet punset kav tarmelne, tuštet chomel pochne urpet* ők menének 's pecséteket tevének a' köre, állatának a' sír mellé öröket. 27, 66.

peš öreg, régi, kopott. *nar mos nag čaničachtepan pel'tat peš tasteret?* minek te tanítványaid változtatják meg a' régi hagyományokat? 15, 2. — *peš mašne čar ó ruha.* 9, 16. — *at pun'talve aku tocho jälpel oroch peš terimne* nem öntetik azonképen új bor régi edénybe. 9, 17.

(*peš* hajdani).

pešet (fes-) old. *aku ton kant chontine negem oslicame i tav jortelat pivü; ele pešetam tatelan am pochemne* ugyan a' téren találtok egy kötött szamarat 's ő vele fíját; eloldván hozzátok én hozzám. 21, 2.

(*päsém* és *pesém* feslem; *pesetém* fejtek; *päsmetém* fejtek).

per ferde, rossz. *nag anem kujtilen per ašne, ton mos išto nag numsan ati ton, nar torem char, os nar elemcholes char* te engem kísértesz rossz dologra, mert te gondolod nem azt, mi istené, hanem a' mi emberé. 16, 23.

(*per, pār* vissza, meg).

perekt perel, törvénykezik. *ńurep charne perektachv nag joten i vichv nagnanel kvartme, majalen tavane i chuēn a' veled perelni* 's tőled az ünget elvenni akarónak add felső ruhádat is. 5, 40.

(*perektém* forgatok).

peri választ. *tit am püvem, chotcharme am perieslem* ez én fiam, a' kit én megválasztottam. 12, 18.

periam választott. *vovem char šav, os periam char morče* a' meghívott sok, de a' választott kevés. 20, 16. 22, 14.

(*periem* választok; *periaui* választatik).

perit kísért, csal. *ul peritalen nak pojrechš toremen* ne kísértsd te uradat istenedet. 4, 6. — *Irod kač.lam, išto tav peritoves volchetne, šak očes* Heródes látván, hogy megcsalattott a' bölcsek által, nagyon megharagvék. 2, 16.

perne kereszt. *vajalen nak pernen i jomen am jortelem* vedd magad keresztjét 's jőjj én velem. 16, 24. — *chon at vigtū tak pernetame i at meni jejtēpalemt, ton at choj amnane a' ki* nem veszi maga keresztjét 's nem megyen utánam, az nem méltó reám. 10, 38.

perne puni keresztet tesz, keresztel; *perne punep* keresztelő. *ton chotelet jochtes Joan perne punep i űajtechli Judeskoj char mat* a' napok(ban) jöve János keresztelő, 's prédikál a' judeai pusztában. 3, 1.

pernel punuchv keresztelni, *pernel puneltachtuchv* keresztelkődni. *tav nanen čovleti pernel punuchv jülpen lilēl i tautel* az benneteket fog megkeresztelni szent lélekkel és tűzzel. 3, 11. — *amnane karech pernel puneltachtuchv nagnanel* nekem kell megkeresztelkődnöm tőled. 3, 14.

perne punep keresztelő. *numsanēl išto tav luces tanane Joan perne punepme* gondolák, hogy beszéllett neki János keresztelőről. 17, 13.

(*perne* kereszt).

pers köt. *alpel at persēstāke ton vagen charme* előbb ha meg nem kötötte az erős embert. 12, 29.

persam kötvén. i persam tavame tatsanel uš urp pank Pontiskoj Pilat pochane 's kötözvén ök vivék a' város örző fejéhez, Pontius Pilátushoz. 27, 2.

persapt köt. aku mat chalt Irod Joanme vim persaptestü egyszer Heródes Jánost megfogván, megbilincselé. 14, 3.

pert, *pertuchv* árulni. *ton naer laves tavame pertuchv az úr parancsolá őt eladni. 18, 25. — nar michv furine amnane, am pertilem tavame mit akartok adni nekem, én elárulom őt. 26, 15. — tocho moš tä vaj jüni tinel ele pertnove, os ton ochče jormitne urtnove úgy az olaj nagy árért eladatnék 's a' pénz a' szegényeknek osztatnék ki. 26, 9.*

pertep árus. *Isus torem kvalne tum kvane sirsan šocho pertepet i joutepet torem kvalt Jézus az isten házába bémenvén kihajtá mind az árulókat és vevőket. 21, 12.*

pertacht árultatik. *eren kit čaneš pertachta aku assari mos? nemde két veréb árultatik egy asszerért? 10, 29.*

(*peritém fordítok, pertém cserélek*).

perm szenved, *tür. chun moš nan jortelan olem? chun moš permam nananel meddig vagyok véletek? meddig türjelek? 17, 17. — chon vatü jochti permelachv, ton perme kinek ereje van kiállani, az állja. 19, 12. — tav visan man agmenov i permelesan tanme ö elvevé mi betegségeinket 's szenvedé azokat. 8, 17.*

permep *türö, megálló. permep char pütane jälti a' végéig megálló, türö, üdvözül. 10, 22.*

permel, permelachv engedni, *türni. šochen char vatü at jochti permelachv titme, os tonet, chotcharetne majves mindenkinek nem jut ereje kiállani azt, hanem azoknak, kiknek adatott. 19, 11. — tav visan man agmenov i permelesan tanme ö elvevé mi betegségeinket és elszenvédé azokat. 8, 17.*

Petr Péter. *Simon, laveltem Petr Simon, nevezett Péternek. 4, 18. — Os kitkujplov ketem namanel oli tocho: elol char Simon namtam Petrag 's a' tizenkét küldött neve szerint így van: első Simon, nevezett Péternek. 10, 2.*

piktove *tünemény. chañtachtpep tavame chontem sariš mant jomnat, pilileset i latat: tit piktove! a' tanítványok őt látván a' tengeren jövöt, ijedezének 's mondának: ez tünemény! 14, 26.*

pil fél. *Josif, piv Davidne, ul pilen vichv nak vanten Mariame József, David fija, ne félj venni te feleségedet Máriát. 1, 20.*

pilil ijedez. *agttal, nar mos pililesen* hitetlen, miért ijedeztél? 14, 31.

pilm ijed. *votme nógrag kačelam pilmes* a' szelet erősnek látván megijede. 14, 30. — *pilmam čišgelteset* megijedvén felkiáltának. 14, 26. — *narne pilmesan* minek ijedtetek meg. 8, 26. — *pilmam menesem i tujteslem nag talanten mane* félvén mentem és elrejtöttem talentumodat földbe. 25, 25.

(*pelém, pilém félek*).

pičel, *pičelachv* böjtölni; lásd *piš* böjt. *os chun pičeline, ul tuštan chumle vitmelapet, vajlen tan tank choraneltel pel peltachtat, ištobi šunštachtuchv cholesetne pičelat* ha böjtöltök, ne szomorkodjatok mint a' képmutatók, mert azoknak képei is elváltoznak, hogy láttassanak az emberek által böjtölőknek. 6, 16. — *nar mos man i Farisejt šav pičelov, os nag chaňčachtapan at pičelat* miért mi és a' farizeusok sokat böjtölünk, 's a' te tanítványaid nem böjtölnek. 9, 14. — *os nag pičelanen mant panken šartalen i ňolšamen lovtalen* de te böjtöléskor fejedet kend meg, 's arcodat mosd meg. 6, 17. — *i pičeles nilmen chotel i nilmen jej* és böjtöle negyven nap és negyven éjjel. 4, 2.

pičelap böjtölő. *ištobi cholesetne ul chaňčinkven pičelapi* hogy az emberek által ne tudassál böjtölőnek. 6, 18.

pičen test. *i chomelet pušcheteset, i šav pičen jole cholem charetnel kvales* a' sírok megnyílnak 's sok teste az elhalt embereknek felkele. 27, 52.

piš fészek. *ochseret ončat voncheset, i tiglesap ujchulet pišet* a' rókák bírnak gödröket, és a' szárnyas vadak fészkeket. 8, 20.

(*pit* fészek).

piš fél, szer. *i šochen char, chun chul'teptian kvaletme, amne kačan . . . namem mos, jonchtove šat pišel i inra lilme chontitü* minden ember, ki elhagyja házait vagy öccseit . . . nevemben, megfordul neki százszor, és az örök életet leli. 19, 29.

(*pis, piš* szál; *äk pis* egy szál, egész; *äk pis saki* egy szál ruha).

piš, l. *pič* böjt. *os tä tochem ketchti šochen pišel i chošgene ašel* de e' fajta kihajtatik minden böjtöléssel és imádsággal. 17, 21.

pišchem fúj. *i pišchemeset votet, i taretset kalen ton kvalne* 's fűttak a' szelek 's rohantak igenest a' háznak. 7, 25.

pitem ajak. *i tav pušša tak pitmä čovletes chaňčotachv tanme* s ő megnyitá két ajakát (száját), kezdé tanítani őket. 5, 2.

piment fegyvez, int, parancsol. *i pušcheteset tin šamanel*; *i nóg-reš pimentesan tinme Isus*: *šunšan ati chonne chančinkve tü aš* 's megnyilvának a' kettőnek szemei, 's erősen megfenyegeté őket Jézus: lássátok, senki által ne tudassék meg e' dolog. 9, 30. — *Tü kitkujplov ketsan Isus i pimentesan tanme* e' tizenkettőt elküldé Jézus 's meghagyá nekik. 10, 5. — *vajlen torem elnen pimentam laves* mert isten előbb parancsolván mond. 15, 4.

pimetpe parancs. *chaňčotap, zakont chot pimetpe jänihuv?* tanító, a' törvényben melly parancs legnagyobb? 22, 36. — *tite kit pimetpe keurt tunči zakon i iajtet eme'* két parancsban állanak a' törvény és a' próféták. 22, 40.

poj gazdag, *poj chum* gazdag ember. *šak va tuchv pojne aul naerlachne* nagyon erős bémennni gazdag embernek a' mennyországba. 19, 23. — *chum jote jejnkes, jochtes aku poj chum Arimafejnel* midőn elsőtédett, jöve egy gazdag ember Arimathiából. 27, 57

pojlach gazdagság. *tü lach cholem ton chum tuštem ele menes, ton mos išto ončes jani pojlach* e' beszédet hallván az ember, szomorodva elmene, mert vala nagy gazdagsága. 19, 22. — *tank pojlachanel punšem narentesanel sajt* magok kincseit kinyitván adának ajándékokat. 2, 11.

(*poj, pog* gazdagság).

pojer (or.) úr. *chuš jani ati tak pojeretanel* a' szolga nem nagyobb az uránál. 10, 24. — *tav oles chumle tav pojerä* ő volt mint ő ura. 10, 25.

pojrechš úr. *lalptan lonch pojrechšne, caran lonch tavane* készíttetek utat az úrnak, csináljatok utat neki. 3, 2. — *David lavitü tavame pojrechšag* David nevezi őt úrnak. 22, 45.

pojł, paul falu, *pojlet* falvak. *i multesan Isus šocho ušetme i pojletme* és megjárá Jézus mind a' városokat és falvakat. 9, 35. — *taretalen mirme, ištobi tan meneset pojletne* eresszd el a' népet, hogy menjenek a' falvakba. 14, 15.

pojrem (tör. bajram) ünnep. *os lutset: ati pel pojrem čvrt, ištobi ul fejnte šic!lach mir keurt* de mondák: csak nem ünnepen, hogy ne legyen zendülés a' nép közt. 26, 5.

pojte pof, pofa. *tončvrt salgesanel tav nól-šamä i vochsanel* *tavame votmast, os to charet pojtanel junitam latset* akkor megköpék

arczképét 's megüték arczul, némellyek meg pofon csapván mon-
dának. 26, 67.

(*pajt* pof, pofa).

poch oldal; *pochne* hoz; *pochem, pochene, pochä* oldalom stb. *pochemne* hozzám. *lavveset ulem pätet, at jonkuchv Irod pochne* meg-
intetének álomben nem fordulni Heródeshez. 2, 12. — *tončuvt šocho*
Jordan kitpalt olep charet kvalet tav pochane akkor mind Jordan
környékén lévők kimenének ő hozzá. 3, 5. — *nag jejsen am po-*
chemne te jöttél én hozzám. 3, 14.

(*poag, pog* oldal).

pole baj. *tončuvt Juda, tavame mim, chontestä, isto polane*
pat'oves akkor Judás, az őt eladó, látá, hogy bajba ejtetett. 27, 3.
— *os chun titme cholestä už urp, man jolentilov tavame, i nanen po-*
lanel ojtilov 's ha' ezt meghallotta a' város-örzö, mi megkérjük őt,
's benneket kimentünk a' bajból. 28, 14.

polen bajos, fogoly. *Os pascha pojrem kašel už urp inra moš*
taretales aku polen charme; tončuvt oles aku polen char laveltane Va-
ravva 's a' pascha-ünnep kedviért a' városörzö mindenkor elbocsá-
tott egy foglyot; akkor vala egy fogoly, neveztetett Barabásnak.
27, 15. 16.

pol fagy, hül. *i lu' šarmanä jejpalt šav choles erp poli 's a'*
rossznak megsokasodása után sok embernek szeretete meghül-
24, 12.

(*poli* fagy).

polechs saru, csizma. *fejentap am jejpalt amnanel nógre,*
am at tajam tavane polechs almentuchv a' jövő én utánam nálamnál
erősebb, én nem vagyok méltó neki a' sarut emelni. 3, 11.

(*poloks, polahs* csizma).

polech nyál. *i polchel šalgesanel tavame 's nyállal megköpék*
ötet. 27, 30.

(*palah* nyál).

pollach (*pojlach?*) kincs, jószág. *i tank pollachanel punšem*
narcmtesanel tavane sajt, sur'n 's ő kincseiket megnyitván, adának
neki ajándékot, aranyat. 2, 11.

ponel fonal-, gyertyabél; *ponlem, ponlen, pon'ä. ponlame* be-
lét. *pelemtam ponlame at charititü a' meggyújtott gyertyabelet* nem
oltja el. 12, 20.

(*ponel* kender).

ponš

ponšl végez. chun Isus ponšlesan tü lanchet, choloch pakseset tav chančtane ašetne midön Jézus elvégezte e' beszédeket, a' nép elcsudálkozik vala tanításain. 7, 28.

(*panšém béfejeződöm; panštém béfejezek, végzek).*

ponšt nemz. *Avraam ponštestü Isaakme Ábráhám nemzé Izsá-* kot. 1, 22. — *Salmon ponštestü Voozme Rachavnel Szalmon nemzé Boozt Ráhábtól. 1, 5.*

ponštam született. *net ponštam charetnel jáni atim oles Joan perne punepnel a' nők szülöttei közt nagyobb nem volt keresztelő Jánosnál. 11, 11.*

ponštap szülő, nemző; *mir ponštap békenemző, békítő. šotenet mir ponštapet, tan torem püvetel lavektat boldogok a' béke nemzőji (békéltetők), ők isten fiainak neveztetnek. 5, 9.*

(*panštém nemzek).*

poč

početacht akaszkodik. i manetet rastem torem kvalt kvane kvalles, i menem početachtés 's a' pénzeket elvetvén az isten házában, kimenvén 's menvén felakaszkodék. 27, 5.

pos 1) jel. *ton lat taulat chajer Christet i reten nájjet i varat jáni poset i amelet, ton mos ištobi retachv, tajeske, i periam charetme akkor telnek hamis Krisztusok (sok hamis Krisztus lesz), és csaló próféták, 's csinálnak nagy jeleket és csudákat, hogy megcsalják, ha lehet, a' választottakat is. 24, 24. — tončuvt choltchati elemcholes püv posü ault akkor feltünik az emberfijának jele az égen. 24, 30.*

2) idő. *chaččtáp lati: am posem vatmes, nag pochent mulilem paschame a' tanító mondja: az én időm elközeledik, nálam múlatom a' paschát. 26, 18. — pos elpalt jejsen mučtacho minmen idő előtt jötél kínozni minket. 8, 29. — chon sar i numten lach cholp, chotchar tak pojeretane tuštves chušan numpalne, ištobi tene charel miglalenkvet posetat ki igaz és okos szóballgató (szolga), ki ura által a' szolgálja fölé állíttatott, hogy enni valóval láttassanak el idejében. 24, 45. — urelane pos ochersom jochtne az aratás ideje a' világvégének jövele. 13, 39.*

(*pos idő, jel).*

poser (tör.) vásár. *tav jormant viš charet, chotcharet posert unlenanel ujl povat tank jurtanet ő gyermekek gyanánt, kik vásáron ülven híjják társaikat. 11, 16.*

poš csúfol? *chun hartelam pošanel tavame, anchresanel šemel mašname 's midón . . . megcsúfolták őtet, levetkőzteték fekete ruháját.* 27, 31.

pošil hajt. *nag namentel eren asrajtme ele pošilešenov te neveddel nemde az ördögöket elhajtottuk?* 7, 22.

(*pasém, posém* hajtok; *pasilém* hajtogatok).

pošch? — *i chun tavame retel pošchesanel arkepet i mir panket, tav pari atinar at lates 's midón őt hamisan vádolták a' főpapok és nép fejei, ő viszont semmit nem szóla,* 27, 12.

poštlachv eltörteni, elrontani, felforgatni. *Ul numsan, išto am jejssem poštlachv zakon amne najtet; am poštlachv at jejssem, os varuchv ne gondoljátok, hogy én jöttem elrontani a' törvényt vagy a' prófétákat; én rontani nem jöttem, hanem tenni (bétölteni).* 5, 1.7

por tanúság? tanu? *mantem krech vari nag lalten nag kačen, menen i latkaten nute por cholestal ha bünt tesz te ellened te öcséd, menj 's egyezkedjél tanú-ember nélkül.* 18, 15. — *taten jur, nevojpp lavem oli Mojszi zakont, por charet šušne mos* hozz áldozatot, a' milyen parancsolva Mózes törvényében, tanúságok látása miatt. 8, 4.

poreš por. *kvane kvalem ton kvalnel amne ton ušnel ele parketan lajlne chanem porešme* kimenvén abból a' házból vagy városból rázzátok le a' lábra ragadt port. 10, 14.

porichar sípol. *poricharesov nan mosan, i nan at jechusan* sípoltunk nektek 's tí nem tánczoltatok. 11, 17.

poricharp sípos. *Isus ton pank kvalne jochtes i chontes poricharpetme* Jézus a' főember házába jött és látá a' síposokat. 9, 23.

porgem trombita. *i ketgan tak angelan sujn porgem jot és küldi ő angyalait hangos trombitával.* 24, 31.

(*porgi* bög (az iramszarvas).

port? *porti ratuchv* lerontani. *vagan amne ati tü vartulet? sariš latam nanane, tü charet šocho porti ratvet, tocho išto at chulti tit kav tarmelt kav látjátok-e vagy nem e' csinálmányokat?* bizony mondom nektek, e' mind lerontatik, úgy hogy nem marad itt kövön kő. 24, 2. — *tav lates: vam jochti porti ratuchv torem kvalme i churum chotelt noncho varuchv tavame* ő mondta: hatalmam van lerontani az egyházat, 's három napon felállatni azt. 26, 61.

(*portentém* vízbe merülök, fülök).

pod (or.) alatt. *chales ton keurt jol torem vit vonche pod točilo* ása abban vízgödröt (kutat) a' sajtó alatt. 21, 33.

potop (or.) özönvíz. *ton mos chumle potop chotelet čuvt teset, ajsjet azért mint az özönvíz napjaiban ettek ittak.* 24, 38.

pu, *puč*, *pučuchv* fogni, l. *puv*.

(*puém* fogok).

pujkt hintetik? *tuš nagnane Chorazin! tuš nagnane Vijsaida! chun Tirt i Sidont choltem olchanel nanane choltil'alem erket, tont chočat'uc tan laičiketel maškatem i chu'mel pujktam jochnat toremne jaj neked Chorazin, jaj neked Bethsaida! ha Tirusban és Szidonban előtűntek volna a' nektek föltűnt csudák, tehát azok régen zsákkal ruházva 's hamuval behintve jönnének istenhez.* 11, 21.

puch nemzetség. *chajer puch! chun moš nan jortelan olen rossz nemzetség! meddig leszek tí veletek!* 17, 17.

(*poh* fiu?)

puchč, *pučeč* kéve. *uchtan elolt takenaket i nelan tanme puchčag teltnanel kašel gyűjtsétek előbb a' konkolyokat és kössétek azokat kévébe elégetés végett.* 13, 30.

pul bogyó, gyümölcs, fige, szőlő. *inra moš ul telenkun nag pulna soha ne teremjél meg gyümölccsel (soha ne teremjen rajtad gyümölcs).* 21, 19. — *os chun vatmes pul achtne lat, ketsan tak chušan vinograd varpet pochenelne vichv tak urlechan 's midön elközeledett a' szőlőszedő idő, elküldé szolgáljait a' szőlőmivésekhez venni a' maga gyümölceit.* 21, 34.

(*pil*, *pul* bogyó).

pun tesz, *punuchv* tenni. *punestü tavame tak varem jälpel cho-meletane 's tevė őt a' maga csinálta új koporsójába.* 26, 60. — *tat-sanel ošlicame püvetatel i punsanel titme tink mašnenantel elhozák a' szamarat a' fiájával (csikájával) 's megrakák azt a' magok (kettejők) ruhájával.* 21, 7. — *punalen nak širien sipeletane tedd kardodat a' tokjába.* 26, 52.

pali punuchv szélessé tenni. *os tank šochen ašanel varganel tont, ištobi šunštachv tankvame mot chavetne; pali punganel tank šumechanel 's magok minden dolgait azért teszik, hogy mutassák magokat más embereknek; szélessé teszik filakteriumjokat.* 23, 5.

pernel punuchv keresztel megjegyezni, keresztelni. *am pernel punganem nanen čitel iultenkvane kašel én megkeresztellek benneteket vízzel a' megtérés végett.* 3, 11.

perne punep keresztelő. *Joan perne punep* keresztelő János.

punecht tevődik; *pernel punecht* keresztelkedik. *kinšan voš elolt torem naerlach i tav sar ašetme, i tä aš šocho punechti nanane* keressétek tehát elsőben isten országát, 's e' dolog mind megtevédik (adatik) nektek. 6, 33. — *i pernel punechteset tavanel 's megkeresztelkedének általa.* 3, 6.

puneltacht tevődik. *Joan chontem šav Farisejt jomentat tav pochane pernel puneltachtuchv* János látván sok Farizeust jönni ő hozzá megkeresztelkedni. 3, 7.

punktachv tevődni. *vagan jochti amne ati ajelachv ane, chotcharme am ajuchv pumtilem, i punktachv pernel, chotcharel am punktam* erőd van-e vagy nincs inni azt a' kehelyt, a' mellyet én fogok inni, 's tevődni keresztel, mellyel én tevődöm. 20, 23.

(*puném, piném* tesztek).

punš nyit. *jotel jochtsset i aritam at i latset: pojrechš! pojrechš!* *punšen manane* utóbb jövének a' többi öt is, 's mondának: uram! uram! nyiss nekünk. 25, 12. — *os šamanel pali punšem tan atichonme at chotsanel 's szemeiket felnyitván* ők senkit nem látának. 17, 8. — *punšilem priččet keurt am tusem* megnyitom példabeszédekben számat. 13, 35. — *punšalen manane amelme, nar tepkant takenaket* nyisd (mondd) meg nekünk a' példaszót, mi a' vetésben a' konkoly. 13, 36.

(*punšém* nyitok).

puntl rak. *negsat tarviten i ustal chutet i puntlat choles vojnet tarmelne* kötnek terhes és hordozhatatlan batyut, 's teszik az emberek vállaira. 23, 4.

puntlal rakogat, öntöget?

puntlav öntetik. *at puntlavve jülpel oroch peš teremne* nem öntetik új bor ó edénybe. 9, 17.

puš ép, egész. *puš char* egészséges ember. *nar nan tit puš chot:l tunčine aštal?* mit ti itt egész nap álltok dologtalan? 20, 6. — *mür pakses chontem mošen charetme puši a' nép* elcsudálkozék látván a' betegeket épnek. 15, 31.

pušmel gyógyít. *pušmelilem* meggyógyítom. *jejsset tav pochane torem kval keurt šamtalet i lajlpalet, i pušmelesan tanme* jövének ő hozzá az isten házában vakok és sánták 's ő meggyógyítá őket. 21, 14. — *am jejvem pušmelilem tavame* én megyek (jövök), meggyógyítom őt. 8, 7.

pušmelacht épen marad meg. *ton mos jälpel oroch puntlalve jälpel teremne, i pušmelachti i ton i mot char* azért új bor töltetik új edénybe 's épen marad mind az, mind a' másik (a' bor). 9, 17.

pušmelapt, pušmelaptuchv gyógyítani. *kaš chon taj pušmelaptuchv subotal* ha ki(nek) szabad gyógyítani szombaton? 12, 10. — *tončuvt latves tav paltü šamtal i tus-nilemtal char, i pušmelaptestä tavame* akkor hozaték ő hozzá vak és néma ember, 's ő meggyógyította azt. 12, 22.

(*pus ép*).

puš I. *punš nyit. i tav pušsa tak pitmä* 's ő megnyitá maga ajkait. 5, 2.

pušicht nyilik. tončuvt pušichteset tav numäpalt aulet akkor megnyílnak ő felette az egek. 3, 16.

pušcht nyilik. puvtan, i pušchti nanane kopogjatok, 's megnyitattik nektek. 7, 7. — *pojrechš! ištobi min šamenamen pušchtesi uram!* hogy kettőnk (két) szeme megnyíljék. 20, 33.

pure csűr, *purane* csűrbe. *tav lištiti tak artentä i achtiti tak putiatü purane* ő tisztítja szérijét 's gyűjti buzáját csűrbe. 3, 12.

pur vendégség, lakadalom. *jejan pur ajuchv i techv jöjjetek a' vendégséget inni és enni.* 22, 4. — *ketes tak chušan vovuchv vovem charet purne* küldé ő szolgálait hini a' meghívottakat a' vendégségbe. 22, 3. — *ženich jochtes i taš charet tuset tav jortelatü purne a' völegény jött 's a' készek bemenének ő vele a' vendégségbe.* 25, 10.

pur tene ajne vendégség, lakadalom (vend. evő ivó). 22, 8.

nüpen pur menyegzői vendégség. *vares nüpen pur tak pivä kašel csinála* menyegzői vendégséget a' maga fija kedvéért.

(*puri* áldozat).

pures disznó. *ul rastan nank tinen sakan pureset elpalne* ne vessétek a' ti becses gyöngyeiteket disznók elibe. 7, 6.

pures ane disznónyáj. *chočathuv ton manel jüni püres ane urechtes* távolabb azon helytől egy nagy disznónyáj őriztetik vala. 8, 30.

pute fazék, mécs. *pelemtam čamme at utelalganel tavame ane jolpalne, aku ton pel pute tarmelne* a' meggyújtott gyertyát nem teszük azt tál alá, hanem mécsre. 5, 15. — *tončuvt jejmti aul naerlach aku ton lov a, chotcharet vim tank jeju vaj putanel kvaletet ženich lälch*

akkor lesz a' mennyország mintegy tíz leány, kik vevén magok fa-olaj mécseiket kelének a' völegény ellen. 25, 1. — *man putenov charilachv fejmtset a' mi mécseink elaludtak.* 25, 8.

put katlan. *os pilan tonmel, chotchar lil i houl teltitü onch putt* de féljetez attól, ki a' lelket és testet elégeti szurok-katlanban. 10, 28. — *ton mos tajtal chušme rastelan onch putne* azért a' méltatlan szolgát vetik szurok-katlanba. 25, 30.

(*put* fazok).

puti búza (tör. bogdaj = búza). *achtitü tak putiatü purane* gyűjti búzáját csűrbe. 3, 12. — *rovtes takenaket putit chalne vete* konkolyokat a' búzák közzé. 13, 25.

pupi bálvány; *pupichur* kígyó. *i chun voveli chul, migtä tavame pupichurel's* ha kér halat, ad neki kígyót (megadja öt kígyóval). 7, 10.

pupichur tochem kígyó-nemzetség.

pupine šušp bálványra néző, pogány; *pupine šušp charet Galelej* Galileának pogányai. 4, 15. — *i pupine šušp charet aku tocho varat a' pogányok* is úgy tesznek. 5, 47.

(*pupi, publi, popi* báb, bálvány).

pupt, *puptachv* tűfokon által menni. *kigenešuv puptachv juntepne vel'bludne ati pel tuchv pojne torem naerlachne* könnyebb bémenni tübe egy tevének, hogysen bémenni gazdagnak isten országába. 19, 24.

(*pup* a' nyíl rovása; *puptém* befűzők).

puv, *puvuchv* fogni. *Isus ton lat naremtetü katetame, puvestü tavame, i lati tavane* Jézus akkor kinyújtá kezét, megfogá őt és mond neki. 14, 31. — *jormant nan chorochš puvuchv jejsan širi i ovte katel* mintha tí zsványt fogni jöttetek volna, kard és dárda-kézzel. 26, 53, — *vinograd varpet tav chušan puvem to charme vohsanel, os to charme alesanel kavel a'* szőlő művesek ő szolgájit megfogván kit megverték, kit kövel agyon öltek. 21, 35.

puvkt megfog. *tin vatge jomlitesi, puvktesi tav lajlanü i chošgemesi tavane* ők közel lépének (ketten) hozzá, megfogák lábait 's imádák őtet. 28, 9.

puvelt kézbe adni. *aul naerlach jorti elemcholesne, chotchar menuchv fejmtes choče lonchne, vovsan tak chušan i puveltestü tanane tak ochče molü a'* mennyország hasonlít emberhez, ki menni akart hosszú útra 's hívá szolgájit 's kézbe adá nekik pénzét. 25, 14.

puvt zörget. *puvtan i pušcti nanane zörgessetek és megnyit-
tatik nektek.* 7, 7.

pum fű. *chun ojtkan pumme torem tocho mašti, toul kümen na-
nen, agttal charet?* ha a' rét (mező) fűvét isten úgy öltözteti, men-
nél inkább titeket, hitetlenek? 6, 30.

(*pom* fű).

pümt kezd, fog. *os chun pümtine taretachv cholesetne tan kre-
kanel's* ha meg fogjátok bocsátani az embereknek ő bűneiket. 6, 14.
— *vagan jochti amne ati ajelachv ane, chotcharme am ajuchv pümti-
lem van-e* erőtök vagy nincs inni a' esészt, a' mellyet én fo-
gok inni. 20, 22. — *perne punne ašel, chotcharel am punktam, püm-
tine punktachv* a' keresztre tevással, a' mellyel tevődöm, meg fogtok
tevődni. 20, 23. — *pümtes rükuchv* elkezdett eső esni. *aku ton lat an-
gelet jochtem pümtset služičuchv tavane* egyszerűbe az angyalok jövé-
nének szolgálni neki. 4, 11. — *sariš latam nanane, chot latachv
pümtove tä latelp kaš šochen čart, i ton, nar tav vares, latove tavame ari-
lam* bizony mondom nektek, a' hol prédikálni kezdetik ez evangéliom
az egész világon, az is, mit ő tett, hirdetik (ő) továbbá. 26, 13. —
chun pümtvan rušgeltachv ha kezdődtek szidalmazni = ha szidál-
maztatni fogtok. 5, 11. — *tončvet michv pümtovan mučtachv* akkor
adni fogatok (adatni fogtok) nyomorításra. 24, 9. — *erptachv püm-
tem charem, chotchar keurt am šimennel šochen jomas erch* én szerel-
mesem, kiben szívemnek minden jó akaratja. 12, 18.

(*pümtém* fogok).

püv 1) fiu, *püvet* fiúk, fiak. *chotchar püv Davidne, os David
püv Avraanne* a' ki David fija, 's David Ábrám fija. 1, 2. —
torem püvetel lavektat isten fiainak mondatnak. 5, 9.

a-püv lány-fiú = gyermek. *sov tunčpes ton mat, chot oles apüv*
a' csillag megállta ott, hol a' gyermek volt.

jegepüvinč atyafi. *Isus Galilejskoj sariš vati jomentanat vjl chotsa
kit jegepüvinčagme* Jézus a' Galileabeli tengerhez menvén, akkor
talála két atyafit. 4, 18.

2) az állatfiakról is. *chontine oslicame i tav jortelat püvč* talál-
tok szamarat és ő vele fíját. 21, 2.

sager-püv tehénfi, borju. *am sager-püvanem i nar am jänemte-
sem, šocho alem olat* én borjaim 's a' mit én felneveltem, mind meg
van ölve. 22, 4.

(*pi* fiu).

pričče (or.) példabeszéd

priččetal példabeszéd nélkül. *šochen charme lates Isus priččel*,
i priččetal atinar at lates tanane mindent mondott Jézus példabe-
széddel, 's példabeszéd nélkül nem mondott semmit nekik. 13, 34.

blagoslovitl (or.) áld. *blagoslovitlam jomp char pojrechš*
namel áldott a' jövő az úr nevével. 21, 9. — *blagoslovitlam jomp*
torem namel áldott a' jövő az isten nevével. 23, 39.

bludnic (or.) parázna asszony. *šariš latam nanane, mitaret i*
bludnicet nan elanpalt tuvet torem naerlachne bizony mondom nek-
tek, a' vámszedők és parázna asszonyok tí elöttetek mennek be az
isten országába. 21, 31.

V.

va erő, hatalom. *vam, van, vatü* erőm stb. *vaov* erőnk, *vaga-*
nel erejük. — *ton mos nag naerlachen i van i sujn inra oli* mert te
országod és hatalmad és dicsőséged örökké való. 6, 13. — *Joan*
perne punep choteletnel ai moš aul naerlach val vikti keresztlő Já-
nos napjaitól fogva máig a' mennyország erővel vétetik. 11, 12. —
palel vane chontlat füllel erősen, bajosan hallanak. 13, 15.

vam jochti erőm van stb. *vatü jochti torem tü kavetnel pel püvet*
pellachv Avraamne hatalma van istennek e' kövekből is fiakat tá-
masztani Ábráhámnak. 3, 9. — *atichon vatü at jochti služtuchv kit*
naerne senkinek nincs ereje szolgálni két urnak. 6, 24. — *ul pilan*
alpetnel houlan, chotcharet vaganel at jochti lil aluchv ne féljetek a'
testetek öljötől, kiknek nincs hatalmuk a' lelket megölni. 10, 28
— *nar mos vaov at jochti ketuchv kvane asrajme* miért nincs hatal-
munk kihajtani az ördögöt? 17, 19. — *am tatileslem tavame nag*
chaičtachtepan pochne, os tan vaganel at jochtes tavame jälteptachv
én elvittem őt te tanítványaidhoz, de nem volt erejük őt gyógyí-
tani. 17, 16.

va jochttal lehetetlen. *atinar at jejmü nanane va jochttal* semmi
sem lehetetlen nektek. 17, 20.

va ončuchv tudni, bírni. *poset maretnel chančuchv va at ončine*
az idők jeleit nem tudhatjátok. 16, 3.

vagen erős, hatalmas. *lil vagen, os íul paštal a' lélek erős, de a' test gyenge.*

(*vau* erő).

vaj vaj, zsír; ír.

jeju-vaj fazsír, olaj; *jeju-vaj put* olaj-mécs, lámpás. *vim tank jejuvaj putanel kvaletet ženich l'alt* vevén olajmécseiket menének a' völegény eleibe. 25, 1. — *tocho moš tü vaj jüni tinel pertnove* úgy ez ír nagy árért adatnék el. 26, 9.

vajen végy, *vajalen* vedd, *vajan* vegyetek, lásd *vi, vichv* vinni, venni. *kvalen, vajalen apüvme i tont čukvü* kelj föl, 's vegyed a' gyermeket és ő anyját. 2, 13. — *ele vajelan tavanel talantme* vegyéték el tőle a' talentumot. 25, 28.

(*vajen* vigy, *vim* viszek).

vag, *vaj* lát, tud. *vagan amne ati tü vartulet* látjátok avagy nem e' csinálmányokat? 24, 2. — *nar choline i vaine a'* mit hallok és látok. — *ault olep jegen vajtü tulmechag a'* mennyben lévő atyád látja titokban. 6, 14. — *pateľ cholilan i at chašlilan, i šamel šunšine i at vajlan* füllel hallotok és nem értitek, szemmel néztök és nem látjátok. 13, 14. — *tan um at vaganel* ök látván nem látják. — *at vajlan anem tigil montel ton moš chun lavine* nem látok engem ettől fogva addig, mikor mondjátok. 23, 39. — *at vaganel ačelme* nem látják a' halált.

vajlen (tudod, latod) mert. *vajlen řajt chanši tocho* mert a' próféta ír így, 2, 5. — *vajlen vovem char šav, os periam char morče* mert a' meghívott sok, de a' választott kevés. 20, 16.

(*vauém* tudok, látok).

vachnit gúnyol. *aku tocho i arkepet, nepekenet i mir panket vachnitam latsset* azonképen a' főpapok is, irástudók és a' nép fejei gúnyolván mondanak. 27, 41. — *i tav eltápalt šanš totemtam vachnitesanel tavame* 's ő előtte térdet hajtván gúnyolák őtet. 27, 29. — *aku ton chojtel i chorochši tav jortelat pernane vonchem chari tavame vachnitensten* azonképen a' kč⁴ lator is, a' vele keresztre vert két ember, őt gúnyolá. 27, 44.

vančacht pihen, alszik. *nan aku tocho kujne i vančachtine tí* mindég feküsztek és alusztok! 26, 45.

vant feleség, nő. *ul pilen vichv nak vanten Mariame* ne félj venni te feleségedet, Máriát. 1, 20. — *chon vanti vigtü kvaletam*

*charme, ton chajerli a' ki feleségül veszi az elváltasztottat, az paráz-
nálkodik. 5, 32.*

*naer vant fejedelemasszony. chotel pal naer vant tunčpi sut
elpalt tä puch jot a' dél fejedelemasszonya törvény előtt áll e' nem-
zetséggel. 12, 42.*

(*voant asszony, nő*).

vanteml (*vant = vez-*) vezet. *os chun šamtal vantemlitü šam-
talme, tončvut aku jot pata vonchane* és midőn vak vezet vakot,
akkor együtt esnek a' gödörbe. 15, 14.

(*vantém viszek, vezetek*).

var, *varuchv* tenni, csinálni. *kinčem ulemnel Josif vares tocho
felserkenvén álomból József tön így. 1, 24. — tocho varsanke, jejm-
tine piivi ault olep jegenne* így ha tettetek, lesztek fiaivá a' menny-
ben lévő atyátoknak. — *am poštlachv at jejsen, os varuchv* én bon-
tani nem jöttem, hanem tenni. 5, 17. — *jejan am jejmpalt, am var-
gam ninen alislachv elemcholeset* jöjjetek én utánam, én teszlek ben-
teket halászni embereket. 4, 19.

jole varem tagadok. *ton jole varetestü šochen char elpalt* ő elta-
gadá mindenki előtt. 26, 70.

noncho varem fölépítek. *vam jochti churum chotel noncho va-
ruchv tavame* erőm van három napon felépíteni azt. 26, 61.

varne tevő, csináló; *sut varne* ítélő, *sut varne ma* ítélőszék.
chun tav unles sut varne matat, tav netü ketes tavane latuchv midőn
ő ül vala az ítélőszéken ő neje küldé neki hírt. 27, 19.

varp csináló, tevő; *jomas varp char* jóltevő; *oslem varp* bün-
tevő, bünös. — *mistü tavame vinograd varpetne* 's adá azt a' szőlő-
műveseknek. 22, 33.

varem csinált, csinálva. *šariš latam nanane, at varsan tä viš
charetnel aku materne, ton amnane at varemam čvut* bizony mondom
nektek, nem tettétek e' kis emberek egyikének is akkor, ha nekem
nem tettétek. 25, 45.

varkt tevődik. *ton mos chon viši varkti tä viš apüv chojtel, ton
i jänituv aul naerlacht* azért, ki kissé tevődik e' kis gyermekképen,
az nagyobb is a' mennyországban. 18, 4. — *ton mos amelet varktat
tavanel* azért csudák tétetnek általok.

vartul csinálmány. *vatge jomeset tav pochane chaiütachtepan,
ištobi šunštachv tavane torem kval vartul. Os Isus laves tavane: vagan
amne ati tä vartulet?* közel jövének ő hozzá tanítványai, hogy mu-

tatna nekik az egyház csinálmányát (épületét). 'S Jézus monda nekik: látjátok avagy nem e' csinálmányokat? 24, 1. 2.

varlal csinálgat. *chošgenen čvrt šav ul satechten, chumle pupine šušp charet varlalget* imádkozásodkor sokat ne imádkozzál, mint a' bálványozók szoktak tenni. 6, 7.

(*voarém* tesztek, csinállok).

variš üldözés. *chun jejmí luš i variš lach mos, jerte telili* midőn lesz nyomorúság és üldözés az evangéliumért, hamar megbotránkozik. 13, 21.

vat harmincz. *nar nichv šurine amnane, am pertilem tavame?* *Tan lavset tavane: vat manet* mit akartok nekem adni, én elárulom őt? Ők mondák néki: harmincz pénzt. 26, 15.

(*vuat, vát* harmincz).

vat 1) szél, part; *vatü* partja. *i lonch vati chontem aku smokovícume vatge jomes tov 's* az út szélén találván egy figefát közel mene oda. 21, 19. — *kvalnel kvane kvalem ton chotelt Isus untes sariš vatane. Os mir šocho tunčes sariš vatat* a' házból kikelvén az nap Jézus leüle a' tenger partjára. 'S a' nép mind áll vala a' tenger partján. 13, 1. 2. — *čovletes oluchv sariš vatü Kapernaum ušt* kezdé lakni a' tenger partján Kapernaum városban. 4, 13.

(*váta* part, szél).

vat 2) közel való;

vatge közel. *Joan tav vatge jochnat elpalt lates* János ő közel jötte előtt monda. 3, 14. — *vatge tunčelmantem tav pochane asraj laves* közel lépvén ő hozzája az ördög monda. 4, 3.

vatgen közel, mint *ratgen* tüstént. *vatgen av pochet* közel (van) az ajtónál. 24, 33.

vat-chal néha. *akilimlalen am püvem, tav jülpel jonchep pank ošchi asrajl i tarviteniš müčtachtí, tot rastelachtí tautne i va:chal vitne* könnyörülj én fiamon, az újhold fején (elején) bíratik az ördög által, 's nagyon kínoztatik, néha vettetik tűzbe 's néha vízbe. 17, 15.

vati közeli, közelvaló. *vati choles* és *vat choles proximus*, der nächste, felebarát. — *erpten nak jegen čukven, i erpten vati cholesen chumle nakven* szeresd te atyádat anyádat, 's szeresd felebarátodat mint tenmagadat. 19, 19. — *ereptalen nak vat cholesen* szeresd te felebarátodat. 5, 43. — *Galilejskoj sariš vati jomentanat* a' Galileabeli tengerhez mentében. 4, 18. — *tem choles oles at šoter vati* az evett ember (a' ki ett) volt ötezer mintegy. 14, 21. — *os tem choles*

oles at šoter vati, netnel is viš charetnel targe 's az evett ember volt öt ezer közel, a' nőkön és kicsinyeken kívül. 14, 21.

vatem közeledik. *šultan, ton mos išto vatmes aul naerlach* térjete meg, mert elközeledett a' mennyország. 3, 2. — *šultan, ton mos vatemes aul naerlach* térjete meg stb. 4, 17.

vاتم közelít. *kvalan, menov! vatmanti anem mip* keljete meg, menjünk! elközelít a' ki engem elád. 26, 46.

(*vát* rövid).

vat szed,

vatel szedeget, kereskedik;

vatelane kereskedő, *vatelane ma* kereskedő hely, vásár. *i kvane kvalem churmüt čas chant chotsan mot charetnel mat pälen tunčat* 's kimenvén harmad óra tájban találta másokat a' vásáron szabadon állókat. 20, 3.

vatelap kereskedő, *vatelap chum* kereskedő ember. *cholitesan vatelap chumet pasenetme* felfordítá a' kereskedő emberek asztalait. 21, 12.

(*vátém* szedek; *váta-kum* kereskedő).

veš orca. *vaganel am ault olep jegem vešme* látják én égben lévő atyám képét. 18, 10.

verblud (or.) teve.

vi, *vichv* vinni, venni. *ul pälen vichv nak vanten Mari-me ne* félj venni magad feleségét Máriát. 1, 20. — *šočen vovep char vig* minden kérő veszen. 7, 8. — *tig, am viglem kvane nag šament olep lichme* ide, kiviszem a' te szemedben lévő szálkát 7, 4. — *tak angelne lati nag mosen, i katel viganel nagen* maga angyalainak parancsolja végetted, 's kézzel visznek téged. 4, 6. — *aku char vive, os moten chul'ti* az egyik elvitetik, de a' másik marad. 24, 40. — *Josif vares tocho, i vistü tak netame* József tön így 's vevé maga nejét. 1, 24. — *tav visan man agmenov* ő vevé (fölvévé) a' mi betegségeinket. 8, 17. — *tä sajtalet tank vaj putanel visanel, os vaj jot at viset* az esztelenek magok méceit vivék, de olajt vele nem vivének. 25, 3. — *am pari jochtem vinilem am charem argetatel* én visszajövén venném az enyimet nyereségével. 25, 27.

vikt vétetik; *val vikti* erővel vétetik. 11, 12.

vip vivő, vevő. *akutat aplem vipme tavame čagtem* egyszeriben hívén azt örvendő elvevőt (fogadót). 13, 20.

mot numt vichv más gondolatot venni, kételkedni. *chun sariš agtuchv oline i mot numt at vigne* ha igazán hinnétek és nem kételkednétek. 21, 21.

(*vim* viszek, veszek).

vinograd (or.) szőlő. *achtat amne ati ininel vinograd* szednek-e avagy nem tüskéről szőlőt? 7, 16.

vinogradnik szőlőkert. *menes metelachv met chum tak vinogradnik keurt varuchv* mene bérelni bérest a' maga szőlőkertjében dolgozni. 20, 1. — *ketsan tanme tak vinogradniketane* küldé őket a' maga szőlőkertjébe. 20, 2.

vinograd oroch bór. 26, 29.

vionvat bűn, véték (or. *viña* ok, bűn, *vinovat* bűn). *popet torem kvalt subote chotelt at urganel subotame, ton mos vojp vinovat at ončat* a' papok az egyházban szombat napon nem tartják a' szombatot, azért méltó (?) bünt nem vallanak. 12, 5. — *ištobi tavame mater keurt vinovatne pattuchv* hogy őt valamiben (által) vétékbe ejtsék. 12, 10.

vinovattal ártatlan, büntelen. *krech varsem am vinovattal kelp minem čuvt* bünt tettem én, ártatlan vért eladásomkor (eladván). 27, 4.

vinčt? — *i tončuvt jejm vinčt punalen sajn toremne* 's akkor jövén . . . tedd ajándékokat istennek. 5, 24. — *jej jat čuvt Isus vinčt jomeses tan paltanel sariš mant* éjfélkor Jézus . . . jöve hozzájok a' tengeren. 14, 25. — *tonme kačelam tav charičtepan šak pakset i latset: os chönne vinčt tuchv aul naerlachne* ezt látván ő tanítványai nagyon elesudálkoznak és mondának, de kinek lehet (?) bémenni a' mennyországba? 19, 25. — *nar vinčt manane jejmti mi dolog lesz nekünk.* 19, 27. — *vinčt chotcharne sat charnel jejmti tav vanti elk toremt?* kinek a' hét közül lesz ő feleségül az örök életben? 22, 28. — *i ton mos, chun David lavitü tavame pojrečšag, vinčt nar mos tav püv tavane* 's tehát, ha David nevezi őt úrnak, miért ő neki fija? 22, 45. — *os jej jatt sumles lach: an ženich vinčt jejv, kvalan tav laltü* de éjfélkor hangzék a' szó: íme a' vőlegény jó, menjetek ő eleibe. 25, 6.

viš kicsiny. *viši lavecti* kicsinynek mondatik.

viš char kis dolog, kis ember, gyermek.

viš ne kis nő (kisasszony), leány. *vištä tavame katetanel, i viš ne jáltes* megfogta öt kezénél 's a' kis nő (leány) fölélede. 9, 25.

viššuv kisebb. *tavanel viššuv aul naerlacht jäni* nálánál kisebb az, ki a' mennyországban legnagyobb. 11, 11.

višne mont kis kor. ifjúság. *višne montel am tä ašetnel urchatsem* kis koromtól fogva én ezektől őrizkődtem. 19, 20.

(*viš, uš* kicsiny).

vit víz. *at numsesanel vit kvalname i šochen char cholne ašme* nem gondolták a' víz kelését (özönvizet) 's mindennek elveszését. 24, 39. — *am pernel punganem nanen vitel* én megkeresztellek beneteket vízzel. 3, 11.

viten vizes

vittal vizetlen, *vittal ma* vizetlen hely, kietlen. *chun asrajelem-cholesnel kvane kvali, tončuvt jali vittal mat olne ma kinšem, i at chonti* midőn az ördög kihajtatik az emberből, akkor jár pusztába, lakó helyet keresvén, 's nem talál. 12, 43.

(*vit* víz).

vitmel mutat? *i tont chun migen torem mot, ul vit-nelen nak-ventel, chumle vitmelapet varat sinagoget keurt* 's akkor, midőn adsz isten végctt (alamizsnát), ne mutasd magadat, mint a' képmutatók tesznek a' sinagógákban. 6, 2.

vitmelap képmutató. *chun chošgan, ul jejmten vitmelapet chojtet* midőn imádkozol, ne légy a' képmutatók módjával. 6, 5.

vojent üldöz, keres. *šotenet vojentap charet šar ašme, tanane oli uult naerlach* boldogok, a' ki üldözik (keresik) az igazságot, övék a' mennyben az ország. 5, 10.

vojche gödör, kút. l. *vonche. chon nananel, ončem aku ošü, i chun ton aš subote chotelt pati vojchane, chumle at vigtä noncho* ki közületek, bírván egy juhót, 's ha a' juh szombat napján kútba esik, hogyan nem veszi föl? 12, 11.

(*vuonga* gödör, kút).

vojl leszáll. *chun tav achnel vojles, tav jejtüpalt jomes šav atem* midőn ő a' hegyről leszálla, ő utána jöve sok ember. 8, 1. — *chun nag torem püv, vojlen peranel* ha te isten fija, szállj le a' keresztről. 29, 40. — *chon lep tarmelt, jole ul vojle* ki tetőn (van), alá ne szálljon. 24, 17.

vojlant leszáll. *i Joan chontestü lil toremnel vojlantem jormant kapter šochti tav tarmeletanc* és János látá isten lelkét leszállva mint galamb igencsen ő reá. 3, 16.

vojn (*vojne*) váll. *negsat tarviten i ustal chutet i puntlat choles vojnet tarmelne* kötnek terhes és hordozhatatlan csomókat 's teszik az ember-vállakra. 23, 4.

(*vagn* és *ujn* váll).

voj, *vou tud, lát; lásd vaj, vau. nag jegen vojta tulmechag pi-šelanen, jonchtitâ nagnane šam chalt* to atyád látja titkon böjtölésedet, megadja neked szemközt (nyilván). 6, 18.

vojp féle. *nan vojp toul jomasetkou(úuv) olne?* ti annál jobbak vagytok-e? 6, 26. — *nan choleslan, nar latem oli: šam mos šam, tus keurt pank mos aku ton vojp pank* ti hallottátok, a' mi mondva van: szemért szem, szájbeli fogért ugyanolyanféle fog. 5, 38. — *ton mos išto ton lat jejnti jâni nimtuj, ton vojp at olilales ma sonchemlam montel aú moš i jotel at jejnti* azért akkor lesz nagy nyomorúság, a' millyon nem volt a' föld kezdetétől fogva mostanig, 's utóbb sem lesz. 24, 21. — *ton mos vojp vinovat at ončat* azért semmi bünt nem vallanak. 12, 5.

nevojp millyen. *nevojp justelne nan urchatine* millyen jutalomra vártok tik. 5, 46.

(*vojpi* féle; *mânr vojpil* miféle; *âm vojpilam* magam féle).

voch üt, ver, szegez; lásd *vonch. nan tanme jole algan i pernane vochgan* ti őket leölitek 's keresztre szegezték. 23, 34. — *tončvut saljesanel tav nol-šamâ i vochsanel tavame votmast* akkor megköpék a' képét, 's megüték ötet arczul. 26, 67. — *tončvut pernane vochvesi tav jortelat kit chorochš* akkor keresztre vereték ő vele két zsivány. 27, 38.

vonch, *vonchuchv* ütni, ostorozni. *Isusme ratem mistü vonchuchv pernane* Jézust megvervén odadá szögezni keresztre. 27, 26. — *i nan tanme jole algan i pernane vochgan, os to charetme vonchuchv pümti n nank sinagogant 's ti leölitek 's keresztre veritek, de némellyeket ütni fogtok ti sinagogátokban.* 23, 34. — *latat šocho tavame: pernane vonchalen tavame* mondanak mind neki: keresztre verd ötet. 27, 22. — *i miganel tavame jazičniketne ampluchv i vonchuchv i pernane tagetachv 's adják öt a' pogányoknak megcsúfolni és ostorozni, 's keresztre függeszteni.* 20, 19.

(*vuongém kalapácsolok*).

vonch gödör. *jol torem vit vonchä* alsó föld vizének gödre, kútja. *i chales ton keurt yol torem vit vonchä pod točilo 's ása benne kutat a' sajtó alatt.* 21, 33.

vonches gödör, *voncheset* gödrök. *ochšeret ončat voncheset a' rókák*knak vannak gödreik. 8, 20.

volchv (*volchv?*) (or.) böles, búbajos. *jochtsset Jerusolimne volchvet chotel pakepane pamel* jövének Jéruzsálembe bölcsek napkeletről. 2, 1. — *tav peritoves volchvetne ő* megcsalatott a' bölcsek által. 2, 16.

vonp horog. *menen sarišne, rastalen vonpme menj a' tengerre,* 's *vesd a' horgot.* 17, 27.

(*vanep* halászó horog).

vočerem epe. *misanel tavame ajuchv uksusel, vočerem jot teli-tam* adának neki inni ecztet, epével vegyültet. 27, 34.

(*vošrem, ošerm* epe; zöld, sárga).

voš hadd, tehát? *ton mant voš jochtes kerep sariš jatne az* alatt tehát jöve a' hajó a' tenger közepére. 14, 24. — *kinšan voš elolt torem naerlach* keressétek tehát elsöben isten országát. 6, 33. — *voš jolt jejsi kit retel tonuchlapi* de utoljára jöve két hamis tanú. 26, 60.

voš ivolt míg, végre. *tončuvt sov lachves tan elanelpalt, voš ivolt jochtes, i tunčpes ton mat, chot oles apüv* akkor a' csillag méne elö-tök, míg végre eljuta 's megállapodék azon helyen, hol volt a' gyermek. 2, 9. — *i at chančestü tavame, chumle voš ivolt tav ončes elol piv taknane* 's nem ismeré meg ötöt, míg elszülte első fiját. 1, 25. — *i pičeles nilmen chotel i nilmen jej, voš ivolt techv jejmtes* és böjtöle negyven nap és negyven éjjel, végre megéhezék. 4, 2.

(*vos* hadd, csak).

vortp ütközik. *i pišchemeset votet i vortpeset ton kralne* 's fütak a' szelek 's megütközének a' házba. 7, 27.

vortpacht elfordul? *chon ele kcali amnanel choleset elpa't, i am pel tavanel ele vortpachtam ault o'ep jegem elpalt* ki elválik én tőlem az emberek előtt, én is tőle elfordulok a' mennyben való atyám előtt. 10, 33.

vot szél, *votet* szelek. *achtianel tav periam charan nile vot jurchetnel* egybegyüjtik ő választottjait a' négy szél vidékeiről. 24, 31. — *jole erkelesan votetme i sarišme* lekényszeríté a' szeleket és a' tengert. 8, 26.

voteml szél fú. *ratgen sarišt votemles jáni isgen* hirtelen a' tengeren megindula nagy szélvész. 8, 24.

(*vuat* szél, szélvész).

votem, *votnem, votmen* arczom stb. *jomas pal votmen* jobb orczád. *votmast* orczául, arczul. *vochsanel tavame votmast* üték ötet arczul. 26, 67. — *chun chon junititü nagen jomas pal votmennel, sach-talen tavane mot palen* ha ki üt téged jobb orczádra, nyujtsd neki a' másik felet is. 5, 39.

votp özvegy. *tuš nanane votp kvalet tenan mos, tit mos patine tarviten sutne* jaj nektek az özvegyek házait evéstök miatt, azért estek súlyos ítéletbe. 23, 14.

(*vat'p* özvegy).

vov, *vovuchv* hí, hívni, kérni. *Ilijame tav vovitü* Illyést hívja. 27, 47. — *ketes tak chušan vovuchv vovem charet purne* küldé szolgálit hini a' hivatalosokat a' vendégségre. 22, 3. — *Jegipetnel vovislem am amk pivem* Egyiptomból hittam én magam fíját. 2, 15. — *vovan, i mikti nanane* kérjeteK, 's adatik nektek. 7, 7. — *chošgem i ale nar vovem tavanel* könyörögvén 's valamit kérvén tőle. 20, 20.

vovep hívó, kérő. *nagnanel vovep charne majen a' tőled kérőnek* adj. 5, 42.

vovel hivogat, kéreget. *chun voveli chul, migtä tavame pupichurel* midőn kér halat, ad neki kigyót. 7, 10. — *i šocho, nar voveline ačintam chošgenan čvrt, mikti nanane* 's minden, a' mit kérendetek bizván, hívén, imárástokkor, megadatik nektek. 21, 22. — *tončvrt Irod tulmechag vovelam volčhetme kalemtes tananel, chun negles sov* akkor Heródes titkon hivogatván a' bölcseket, megtudakozá tőlök, mikor látszott meg a' csillag. 2, 7. — *chontes mot kit jegepüvinčagne, chotcharet juntseset tank chulpanel, i vovelesa tinme* talála más két atyafiat, kik varrják vala hálóikat, 's hívá őket. 4, 21.

(*vouém* hívok).

M.

ma föld, hely; ország. *Judane ma* Judának földje. 2, 6. — *tunčpes ton mat, chot oles apiv* megállapodék azon helyen, hol volt a' gyermek. 2, 9. — *nan tavame vaveslan olne magi chorochšetne* tí azt tettétek a' zsiványoknak lakó helyévé. 21, 13. — *ton mos i lavekti ton ma aň moš kelp tin magi* azért hivatik a' föld mostanig vérdij földjének. 27, 8. — *lavveset ulem pätet mot lonchel menuchv tank maganelne* meginteteitök álomban más úttal menni országukba,

vidékökbe. 2, 12. — *i multestä Isus Galilejme jäntetatel, chatčtam tan chatčtachtne maganelt* 's megkerülé Jézus Galileát egészen, tanítván ő tanuló helyeiken. 4, 23. — *i mir taretam Isus tus kerepne i jochtes magdal'skoj matne* és a' népet elbocsátván Jézus beménc a' hajóba 's eljuta a' magdalai határokba. 15, 39. — *i aluchv tavame nurem matanel pilmes mirnel* 's megölni akarván őt, országának féle népétől. 14, 5. (?) — *chulteptalen nak sajn tatem matetat, i menen elpalt čopeltachten nak jurten jot* hagyd te ajándékokat a' hozomány helyén, 's menj előbb, békülj meg te társoddal. 5, 24. — *šotenet sout charet, tan chotganel mame* boldogok a' szelídek, ők megtalálják (öröklík) a' földet. 5, 5.

ton mat ott. tont chun tatilen nak sajn torem elpalne, ton mat numelmatgen tehát ha hozod ajándékokat isten elé, 's ott megemlékezől. 5, 23. — *tat chananejskoj ne kvane kvalem ton matnel ojges tavane* ott egy kananeabeli nő kijövéen, onnan kiálta neki. 15, 22.

el ma idegen föld; *el ma char* idegen földi, jövevény. *el ma chari olsem, i nan anem tuleslan* jövevény voltam, 's tí engem béfogadtatok. 25, 35.

char ma puszta. *tončvvt Isus tatem oles lil el char mane chašne kašel asrajnel* akkor Jézus elvitetett volt a' lélektől egy pusztába kísértés végett az ördögtől. 4, 1.

jol ma alsó föld, föld. *chon luptacht i jalpen lil tari, at taretacht i tavane ati pasen mat, ati jot mat* ki vitatkozik a' szent lélek ellen, nem bocsáttatik meg neki se a' mennyben, se a' földön. 12, 32.

šemel ma fekete föld, föld az ég ellenében. *nar negan šemel mat, ton mavnetatel jejnti ton charne i ault, os nar ojtlan šemel mat, ton ojtacht i ault* a' mit kötsz a' földön, az kötve lesz annak az égben is, 's a' mit oldasz a' földön, az oldódik az égben is. 16, 19.

pasen ma világos föld, menny. *menget saret inra olp pasen mane* menjetek igazságosok az örök mennybe. 25, 46.

tatem matä hozomány helye, oltár.

točem ma száraz föld, a' tenger, sariš, ellenében. *multine sariš-me i tošem mame* elkerültek a' tengert és a' száraz földet. 23, 15.

ma-kan föld, föld tere. *jonchi aul i ma-kan, os aku jota amne jašmel zakonnel olp at muli* elfogy az ég és föld, de egy jota vagy vonás a' törvényből való nem múlik el. 5, 18. — *os rovttem char*

jomas ma-kant chašhti chontlap lachme i numsap 's a' vetett magjó földben jelentetik (azaz) a' szót hallgató és értelmes. 13, 23.

(*má föld*).

majen adj, l. *mi, michv adni. narmehtal vistä (vislen?), nar-mehtal i majan* ingyen vettétek, ingyen adjátok is. 10, 8. — *chon pali kvalttki tak netatel, ton maje tavane nepek a' ki elválík a' nejtől, az adjon neki levelet. 5, 31. — man šochen lat úaríov majalen tá chotel kašel a' mi mindenkori kenyérünket add meg a' mai napra. 6, 11. — voven met charetme i majen tanane met hídd a' béreseket, 's adj nekik bért. 20, 8.*

majant ád, ajándékoz. *os nan latine, mantem chon lavi jegne amne čukvne: „tonme, narel nag ammanel justkatgen, am majantilem saj toremne“, ton charne taj at jorlachv tak jegme amne čukvme* 'de tí mondjátok, ha valaki mondja atyjának vagy anyjának: „*azt, a' mivel te tőlem jutalmaztatol, én adom azt ajándékul istennek*“, annak szabad nem szeretni atyját vagy anyját. 15, 5.

majep ajándékoz. *chotchar, chun tav püvä voveli tavanel náak, majepitü tavame kavel* ki, ha ő fija kér tőle kenyeret, megajándékozza azt kövel. 7, 9.

majv adatik. *Os jochtem elol charet numseset, išto tan majvet šavelhuv; os majveset i tan aku tončuveľ* 'de az elsöben jöttek gondolák, hogy ök többel adatnak meg; 's adattak meg ugyanannyival (hogy többet adnak nekik stb.). 20, 10.

(*majen* adj, *mim* adok; *mint vajen, vim*).

macht l. *magint, márt, belé tesz. chotsa kit jegepüvinčagme machtanta chulpet sarišne* talála két atyafiat, vetöt a' hálókat ten-gerbe. 4, 18.

mag méz. *tav tene charü oles akridet i char ma mag* ő onni valója vala sáskák és pusztai méz. 4, 4.

(*mau* méz).

magi l. *ma, olne magi* lakó helynek. *am kvalem chošgene kvali lavecti, os nan tavame vareslan olne magi chorochšetne* én házam imádkozó háznak mondatik, de tí azt lakó házává tettétek a' zsvá-nyoknak. 21, 13.

magint l. *macht (magt) márt. am jortelem pat anane katä magintam char, ton anem migtä* én velem a' tálba kezét mártó, az ád el engem. 26, 23.

magiút mevet, nevet. *kvane menan, vajlen tä a at choles, os kuj: i magiúteset tavane* menjetek ki, mert e' leány nem halt meg, hanem alszik: 's nevetének rajta. 9, 24.

(*magiút* mevet, nevet).

man mi, *mank* mi magunk;

manov minket,

manane nekünk,

mananel tölünk. *man jotov torem* mi velünk isten. 1, 23. — *man uslov tav sovü chotel pukepane palt* mi láttuk ő csillagát napkeleten. 2, 2. — *chul'tepten manane man arentenov, chumle i man chul'teptilov mank arenten charenovne* bocsásd meg nekünk mi adóságot, a' mint mi is megbocsátjuk a' mi adósainknak. 6, 12. — *ul tulen manov krechne* ne vigy minket bűnbe. 6, 13.

(*mán* mi, *mánki* magunk).

manet (or) pénz. *nar michv šurine amnane, am pertilem tavame? Tan lavset tavane: vat manet* mit akartok nekem adni, én elárulom őt? Ők mondánák neki: harmincz pénzt. 26, 15. — *i manetet rastem torem kralt kvane kvalet 's a' pénzeket* (oda) vetvén az egyházban, kimene. 27, 5.

manit takar, göngyöl. *Josif tavame vim manitestä tavame laš sajren torel* József őt vevén betakará őt igen sejér vázsonnal. 27, 59.

(*manitém* göngyölök).

manit szakít, elvált. *torem akvane nar neges, tonme dem-choles pali ul manitate* isten egybe a' mit kötött, azt ember fel (el) ne szakítsa. 19, 6. — *tončuvt arkep manites-an tak mašne charan latem: tav torem tari lu' lati* akkor a' főpap elszakítá ruháját, mondván: ő isten ellen rosszat szól. 26, 65. — *ištobi tan lajlul ul nakane', amne pari jonchem nanen ul manitanel* hogy lábbal el ne tapossák, vagy visszafordulván téged meg ne szaggassanak. 7, 6.

manemt szakít. *chun jomas pal šamen nagen kujlitä, kvane manemtam rastalen (le* midőn jobb szemed téged kísért, kiszakítván vedd el. 5, 29.

manemtacht szakad. *tončuvt torem kval jälpen av chašep pali manemtachtes numel jole moš* akkor az egyház szent ajtajának kárpítja (függönye) elszakada felülről lefeléig. 27, 51. — *manemtač' tat čamperet* elszakadnak a' tömlők. 9, 17.

(*mäneté, mänité, mänité* tépek, fosztok).

mant alatt, kor, közben, rá, mellett, azomban. *Jordan mant* a' Jordan mellett. — *kačelam, isto Isus jomi ton ma mant, pümtset ojguchv* megtudván, hogy Jézus azon hely felé jő, kezdének kiáltani. 20, 30. — *čopeltachten jerte jovchstam charentel, aku šam chalt olen mant loncht* békülj meg hamar megharagudt embereddel egy szem közt voltad alatt az úton (míg vele szemközt vagy az úton). 5, 25. — *nag pičelanen mant panken šartalen* te böjtöléskor fejedet kend meg. 6, 17. — *os šav atem nörtileset tank mašnanel lonch tarmelne, os to jochtleset jejvetnel niret i rastset lonch mant* és sok ember terítgeté ruháját az útra 's némelyek vagdalának a' fákról vesszőket 's veték az út mentiben (az út hosszában, végig az úton). 21, 8. — *unlan tit am fejnem mant tat chošguchv* üljetekek itt én menésem alatt (míg én megyek) ott imádkozni. 26, 36.

ton mant azonban, pedig, holott. *lištilan šochen anet kranpalme, ton mant tan keuranel chajerel i retel tagle* megisztítjátok minden csészének külsejét, holott belsejök álnoksággal és hamissággal teli. 23, 25. — *chun taj, anem mułtatä tü ane: ton mant ati tocho, chumle am nıram, os chumle nag nıran* ha lehet, muljon engem e' pohár: azomban nem úgy, mint én akarom, hanem mint te akarod. 26, 39.

mantem hanem, ha, mert, talán. *tav ati chotal' tončuvt at taj, mantem rastuchv kvane choles lajl jolpalne* az semmire akkor nem ér, hanem vetni ki az emberláb alá. 5, 13. — *nan latine, mantem chon lavi jegne anne čukene* ti mondjátok, ha valaki mondja az atyjának vagy anyjának. 15, 5. — *mantem chun nan ereptachv pümtine nanen ereptap charetme, nevojp justelne nan urchatine?* mert ha ti szeretni fogjátok a' benneteket szeretőket, miféle jutalomra vártok? 5, 46. — *nar šunšuchv jalsan nan char mane? mantem votel nıultam niret?* mit nézni jöttetek ti a' pusztába? talán széllel hajtott vesszőket? 11, 7. — *mantem nan ań mos ati chun at lorntalsan chorent* talán eddig soha nem olvastátok az írásban? 21, 16. — *mantem krech vari nag lalten nag kačen, menen i latkaten* ha bünt teszen te ellened öcséd, menj és egyezkedjél. 18, 15. — *mantem at tajam varuchv amk charentel, nar nıram* talán nem tehetek az enyimmal, a' mit akarok? 20, 15.

(*mánti* alatt, folytatában).

maš, *mašuchv* öltetni, öltözni. *nar man teve, nar man ajov, anne nar maš.v* mit eszünk, mit iszunk, vagy mit öltünk? 6, 31.

mašne öltöző, ruha. *i mašnane pel nar tuštine* 's ruhára is miért aggódtok? 6, 28. — *lil tene charnel janiñuv, i ñoul mašnanel* a' lélek az ennivalónál nagyobb, 's a' test a' ruhánál. 6, 25. — *tav mašnatü oles jormant tujt* ő ruhája vala mint hó. 28, 3.

pur-mašne lakadalmi ruha.

mašnetal ruhátlan, ruha nélkül. *am jurtem! nar mos tig jejsen pur-mašnetal* barátom, miért jöttél ide lakadalmi ruha nélkül? 22, 12.

mašt, *maštachv* öltöztetni. *os chun ojkan pumme torem tocho mašti, toul kümen nanen, agttal charet* és ha a' mezőnek (rétnek) fűvét isten úgy öltözteti, mennél inkább titeket, hitetlenek? 6, 30. — *ul tuštan nank šimenantel, narel maštachv* ne aggódjatok szívetekben, mivel öltöztetni (magatokat?). 6, 25. — *ñarne olsem, i nan mašteslan anem* csupasz voltam 's ti ruházatok engemet. 25, 36.

maškat öltözik. *chontes tat elemcholesme ati pel purne jejm charret chojtet maškatem* találta ott embert nem lakadalomba jött ember módjával öltözve. 22, 11.

maškatil öltözködik. *Solomon šochen slavetat tocho at maškati-les, chumle šochen char ton charetnel* Salomon minden dicsőségében úgy nem öltözködék mint azoknak mindegyike. 6, 29.

(*mäsi* öltöny (mez), *mäsém* öltök, *mästém* öltöztetek, *mäskätém* öltözködöm).

mašter (or.) mester. *nan mašteret chañčuchv aulme, os poset maretnel chañčuchv va at ončine* tí mesterek (vagyfok) tanítani az eget, de az idők jeleit ismerni nincs erőtök. 16, 3.

mašterl mesterséget üz,

mašterlap mesterséget üző; *jeje mašterlap* famesterséget üző, ács. *tav eren jeje-mašterlap püv* ő nemde az ácsmesternek fija? 13, 55.

mare idő. *choče mare mulem jejpalt pari jochtes ton chumet pojeranel i kišmes tananel mim charan* hosszú idő multa után visszajöve azon emberek gazdája, 's kéré tőlök adott pénzeit. 25, 19. — *poset maretnel chañčuchv va at ončine* az idők jeleit megismerni erőt (tehetséget) nem vallotok. 16, 3.

marek (*marech?*) szárny. *nečuv kes am ĩursem ačtuchv nag püvan, chumle toulén uj ačtitü tak püvan marka jolpalne* hányszor akartam gyűjteni te fiaidat, mint madár gyűjti fiait szárnya alá. 23, 37.

(*märeĥ*, *märk* szárny).

marem szük. *tutelan marem avetel* menjetek bé a' szük ajtón. 7, 14. — *nar mos ase av i marem lonch mi keskeny* az ajtó és szük az út. 7, 15.

(*mürém* szorúlok, *mürem*, *mürm* szorúltság, szük).

markeš saskeselyü. *tot mos chot fejmti chole, tov achtkatat markešet* mert a' hol van dög, oda gyüleköznek a' saskeselyük. 24, 28.

mat mi,

mat-sir miféle, millyen. *oj varleset, vichv Isusme matsir amelel i aluchv* tanácsot tartának, venni (megfogni) Jézust miképen és megölni. 26, 4.

mater melly; *jälpen mater* szent valami, szent dolog. *aku materet egy némelleyek.* — *aku materet Joan perne punepi, mot charet Ilii, os to charet Jeremii eseplianel, amne aku materag řajtetnel egy-némelleyek keresztelő Jánosnak, mások Illyésnek, meg némelleyek Jeremiásnak tartanak, vagy egy valamellynek a' próféták közül.* 16, 14. — *ištobi tavame mater keurt vinovatne pattuchv* hogy öt valamiben (által) bünbe ejteni. 12, 10.

(*müt* mi; *müter* mi, millyen).

mate (or.) ménta. *tuš nanane, išto migne lovt urtme matanel anisnel i tmínanel* jaj nektek, hogy adtok tizedrészt méntából, kaporból és köményből. 23, 23.

matp nyugat. *chotel pakepap i matp* napkelet és nyugat. *chumle sali pakepap chotelnel matp chotel jurch moš* mint a' villám a' kelő naptól fogva a' nyugvó napig. 24, 27.

matpi Máté. *Matpinel jälpen jomas řachel* Mátétól szent jó beszéd (Máté evangéliuma). — *Isus chontes attech atne mat unlep cholesme nametatel Matpime* Jézus talála a' vámszedő helyen ülve egy embert, nevével Mátét. 9, 9.

mavnetatel? — *nagnane miganem aul naerlach ochšeset, i nar negan šemel mat, ton mavnetatel fejmti ton charne i ault* néked adom a' mennyország kulcsait, 's mit megkötsz a' földön, az kötvé lesz annak az égben is. 16, 19.

män meny. *vajlen am jejsem pali urtuchv elemcholesme tak jegatel, i ame tak čukvatel i mänme tak akvtatel* mert én jöttem elválasztani az embert az atyjától 's a' lányt az anyjától 's a' menyét a' napától. 10, 35.

(*mäh* meny).

mel'nica (or.) malom. *mel'nica kav* malom-kő.

men, *menuchv* menni. *pilmes tov menuchv* féle oda menni. 2, 22. — *tav kvaes, i menes Jegipetne* ő felkele és mene Egyiptomba. 1, 14. — *ele menen amnanel, satano menj* el tőlem, Sátán. 4, 10. — *menan, latan Joan tari, nar choline i vajne* menjetek és mondjátok meg Jánosnak, a' mit hallotok és láttok. 11, 4. — *at meni am jejt-tempalemt* nem megyen én utánam. 10, 38. — *nar kinšuchv tan menget?* majan nan tanane tene char mit keresni menjenek ők? adjatok ti nekik enni valót. 14, 16. — *i menget titet inra mučtachtuchv, os saret inra olep pasen mane 's* mennek ezek örök kínra, de az igazak örökké való szent földre. 25, 46. — *tan menemanel jejpalt tončurt angel torennel ulniachtes Josifne* ű elmentök után akkor az isten angyala álmódék (álomban megjelené) Józsefnek. 2, 12.

menne aš menés, futás. *chošgan, ištobi ul jejnite nan menne ašan* teli imádkozzatok, ne legyen futástok télbe. 24, 24. — *tat olan menan moš ott legyetek* elmenéstekig. 10, 11.

(*miném* megyek).

met bér, *met chum* béres, *metel, metelachv* bérelni. *aul naerlach jorti kož'ainne, chotchar alpel kvaem menes metelachv met chum tak vinogradnik keurt varuchv a'* mennyország hasonlít egy gazdához, ki reggel fölkelvén kimene bérelni bérest szőlejében dolgozni. 20, 1. — *man atichonne at metelovesov* mí senki által nem béreltetünk meg. 20, 7.

metelam char bérelt ember, béres. *i jochtem metelam char et akukujplov čas chant viset os char dinari 's a'* tizenegy óra tájban jött béresek vivének is egy denart. 20, 9.

(*mét* bér; *mét-kum* béres, szolgál; *mét-né* szolgáló nő).

mi, *mičhv adni. nan chačėtapan at mig eren kit drachmne?* *Petr lati: mig* tí tanítótok nem ád-e két drachmát? Péter felel: ád. 17, 24. 25. — *migne lovt urtme matanel* adtok tizedrészt méntából. 23, 23. — *títetme šocho miganem nagnane chun patem chošgan amnane* ezeket mind adom néked, ha leesvén imádsz engemet. 4, 9. — *ul miglan jälpen mater ampetne* ne adjátok a' szentet az ebeknek. — *chun voveli chul, migtū tavame pupichurel* midőn kér halat, megajándékozza őt kigyóval. 7, 10. — *at kvalan tovul, ton moš chun elol ligen pal kvane miglen* nem mégy ki onnan addig, hogy az utolsó szálfelet megadod. 5, 26. — *čopeltachten aku šam chalt olen mant loncht, ištobi tav nagen at mistū suten chumne* békülj meg, mig

szemközt vagy (vele) az úton, hogy ő téged ne adott legyen (adjon) a' bírónak. 5, 25. — *at kujni i at minitü jo'ech chaluchv tak kvaletame* nem fekünnék le, 's nem adná alá ásní a házát. 24, 43.

michv torem mos adni istenért = alamizsnát adni. *tont chun migen torem mos, ul vitmelen nakventel* akkor, midőn alamizsnát adsz, ne mutasd magaddal. 6, 2.

mine adó, adás. *torem mos nine* alamizsna. *mine char* adomány. — *ault olup jegen mine charen jonchtitü nagnane šam chalt* az égben lévő atyád adományodat megadja neked nyilván. 6, 4.

mip adó. *Juda tavame mip* Judás, az őt eladó. — *ešchestü toremne mipme tičuv va cholesetne* dicséré istent, adót annyi hatalmat embereknek.

mim adva, adott; *mim char* adott mi.

mimkun adassál. *ištobi tav nagen at mistü suten chumne, ton jejpalt suten chumne ul mimkun turma urepne* hogy ő téged ne adjon a' bírónak, 's azután a' bíró által ne adassál a' tömlöczörnek. 5, 25.

mikt adatik. *rován i mikti nanane* kérjetez 's adatik nektek. — *chun jejmítat michv nanen, ul tuštan, chumle i nar latuchv; ton lat mikti nanane, nar latuchv* ha által fognak adni titeket, ne aggódjatok, mi képen és mit beszélni, akkor megadatik nektek, mit beszélni. 10, 19.

migl szór. *achtan, chot at miglesen* gyűjtesz, a' hol nem szórtál. 25, 24. — *nan chašsen, išto am urelam, chot at rovtsem, i achtam, chot at miglesem* te tudod, hogy aratok, a' hol nem vetettem, 's gyűjtök, a' hol nem szórtam. 25, 26.

miglal adogat

miglalenkv adogattatik. *os chon šar i numten luch cholp, chot-char tak pojeretane tuštves chušan numpalne, ištobi tene charel miglalenkvet posetat* de ki igaz és okos szófogadó, ki ura által ennek szolgálí fölibe állíttatott, hogy (ezek) enni valóval adogattassanak meg (hogy nekik enni valót adogasson) idejében. 24, 45.

(*mim* adok, *mingve* adni).

mil mély, mélység.

(*mil* mély).

miłošt (or.) irgalmasság. *miłoštne šuram, ati pel jurne* irgalmasságot akarok, nem pedig áldozatot. 9, 13.

min mí (dual).

minmen minket (dual). *ne ašen oli patem minane, Isus torem püv? pos elpalt jejsen mučtachv minmen?* mí dolgod van esve ne-

künk (mi közünk van hozzád), Jézus, isten fija? idő előtt jöttél kínozni minket. 8, 29.

minane nekünk kettőnknek. taretalen, ton mos tocho karech minane varuchv šochen šar ašme cressz, mert úgy kell nekünk tenünk minden igazságot. 3, 15.

(*mén mi ketten*).

mini adna, l. *mi, michv. ton at kujni i at minitü jolech chaluchv tak kvaletame* ő nem fekünnék le, 's nem engedné, adná aláásni a' maga házáat. 24, 43.

mir (or.) nép, *mirame* népét. *vajlen nagnanel kvali pank, chotchar uritü am mirem Izraïlme* mert töled kél ki a' fejedelem, a' ki örzi én népemet, Izraél. 2, 6.

mir (or.) béke, *mir ponštap* béke-nemző, békeszerző, békéltető. *šotenet mir ponštapet* boldogak a' békéltetők. 5, 9.

miro (or.) kenet. *chotchar keurt šak tinen miro oles* a' mellyben nagyon becses kenet vala. 26, 7.

mitar (or.) vámszedő.

mol? — *ochče-mol* pénztőke, marha. *vovsan tak chušan i puveltestü tanane tak ochče-molü* előhivá szolgáljít, 's kézhez adá nekik maga pénzét. 25, 14. — *kožajn, chotchar nelti tak ochče-moletanel jülpel charme i is charme* gazda, ki erszényéből hoz ki ujat és őt. 13, 52. — *šochen ochčemolü tarmelne tuštitü tavame* minden vagyonára állítja, teszi, őt. 24, 47.

molemtacht siet. *tin molemtachtem kvalesi chomelnel pilem i čagtem* ök (ketten) sietve menének ki a' sírból, félvén és örvendővén. 28, 8.

(*molemtém* siettetek, *molemtaktém* sietek).

mont kor, idő. *višne montel am tü ašetnel urchatsem* kis koromtól fogva én ezektől őrizkődtem. 19, 20. — *at vajlan anem tigil montel ton moš, chun lavine: blagoslovitlam jomp torem nanel* nem láttok engem ettől fogva addig, míg mondjátok: áldott a' jövő, isten nevével. 23, 39.

(*mont* most, az imént; *mont tajl nängen lauém* épen most mondom néked).

mončem szorult, szorultság, szoruló. *mončem olem* szoruló vagyok. *nan jegan chañčitü, narne mončem oline nan tavane jolesa. nan elpalt* ti atyátok tudja, mire szorúltok ti nékie könyörgéstök előtt (mielőtt neki könyörögtök). 6, 8.

(*muš m* baj, nyomor).

mos vég, miatt, ért, felöl. *choren telem aš mos könyv a' születés végett* = nemzetségi könyv. — *ton lat cholestä Irod milevlastnik ľachel Isus mos* akkor hallá Heródes negyedlő a' hírt Jézus felöl. 14, 1. — *šam mos šam szemért szem.*

nar mos miért.

ton mos azért. *nar mos pričel tanane latun? ... ton mos, išto nanane majves chaňčuchv naerlach tujtem ašet, os tanane at majves* miért példabeszéddel szólsz nekik? ... azért, hogy nektek megadatott ismerni az ország titkait, de nekik nincs megadva. 13, 11.

tocho mos azért. *tocho mos menan pertep charet palt i jovtan nanknane* azért menjetek az árusokhoz 's vegyetek magatoknak. 25, 9.

am mosem, nag mosen stb. *tav tusü pali punšem chontan stätirme; ton char vim majalen tanane am mosem i nag mosen* az ő száját felnyitván találsz egy statert, azt vevén add oda nekik én érettem és te éretted. 17, 27. — *tan mosanel tav lati ő rólok beszéll ő.* 21, 45.

(*môs, maos* mód, szerint).

moš -ig, tovább, több. *šochen tochem Avraamnel David moše* minden nemzetség Ábráhámtól Davidig. 1, 17. — *ton moše* míg. — *i tont, chun keurent olep pas jejpěš, ton jespes šak moše 's* akkor, ha a' benned való világosság sötét, e' sötét mennyivel több (lesz)? 9, 23

moš... at soha. chun timil aš chum netatel, tocho moš vant at michv ha ilyen dolog a' férj a' nejjével, úgy soha nem venni feleséget. 19, 10.

(*môš, maoš* vég, -ig).

moš tehetetlenség, gyengeség. *jülteptes šochen agem i šochen moš choloch chalt* gyógyíta minden betegséget és minden tehetetlenséget a' nép közt. 4, 23.

mošen tehetetlen. *mošen char* beteg, tehetetlen. 15, 30.

mošne fogyatkozó, kevés való; *mošne aš* fogyatkozás. — *numtenet pari latem lavset : ištobi ul jejmte mošne aš manane i nanane* az okosak felelvén, mondák : hogy ne legyen fogyatkozás nekünk és nektek. 25, 9.

(*moš* kevés, betegség).

morče kevés. *morčel nag olsen šari, šav numpalne tuštilem* kevéssel voltál igaz, sokra teszlek. 25, 21.

tičuv morče olly kevés. *atichot tičuv morčane najt at jorlove, chumle tak telem matut i tak kvalat sehol* olly kevésé a' próféta nem tiszteltetik, mint maga születése helyén és házában. 13, 57.

(*morš* kevés).

mort mér;

morchv (*mortchv*) méretik. *chumle morčine, aku tocho nank morchovan* a' mint mértök, úgy tí mérettök. 7, 2.

mortes mérték. *chotcharme ne vim punestä churum mortes tolchen keurne* mellyet az asszony vevén tett három mérték lisztbe. 13, 33. — *os taultelan nan nank jegenan mortesme* de megtöktitek atyáitoknak mértékét. 23, 32.

(*martém* mérek; *martes, marts* mérő).

mot más. *mot ne jot ul chajerlen* más nővel ne paráználkodjál. 5, 27.

moten másik. *laten, ištobi titä am kit püvem utset nag pochent aku jomaske palne, os moten almech palne* mondd, hogy e' két fiam üljön nálad, egyik jobbra, másik balra. 20, 21. — *tončuvt pernane vohvesi tav jortelat kit choročš, aku jomaske palne, moten almech palne* akkor keresztre szögezteték (dual.) ő vele két lator, egyik jobb felére, másik bal felére. 27, 38.

moten-moten egyik-másik. *tončuvt šav charet teplachtat, i moten motenme michv jejmítitä* akkor sokan megbotránkoznak, 's egyik a másikat el fogja árulni. 24, 10.

motentši másképen. *urchatan michv torem mos choloch šam chalt, ton mos ištobi tan nanen usanel; motentši oleske, at jejmítä nanane justel aul olep jegannel* őrizkedjetek adni alamizsnát a' nép szeme előtt, azért, hogy benneteket lássanak; különben ha volt' nem lesz nektek jutalom a' mennyei atyátoktól. 6, 1.

motentag másodsor. *ton jejpalt menes motentag i chošges latem azután* mene másodsor 's imádkozék mondván. 26, 42.

motit másod.

motav más. *joltchatine alšen chomeletne, hotcharet kvanel šušne čvut choremenet, os keuranel motav lušemetel i šochen lušetel tagle* festett sírokhoz hasonlítottok, mellyek kívül nézve szépek, de belsejök különben tetemmel és minden rosszal teli. 23, 27. — *chultepten ačelen charetne čaptachv tank motavanel* hadd a' holtakat temetni magokat egymást (magok másait). 8, 22.

(*mót* más).

muj vendég, *mujt* vendégek. *tajat anne ati mujt tuštuchv chun tan jortelan pank?* szomorkodhatnak-e vagy nem a' vendégek, mikor velök a' fő (völegény). 9, 15.

(*muli* vendég).

mul mulik, mulat. *at muli* nem mulik. — *Petr jomentes chočatšuv tav jejtüpalt arkep kval moš, i uš keurt tum untes chušet jot, ištobi šunšuchv, tä aš chümli muli* Péter lépe távolabb utána a' főpap házáig 's a' városba bemenvén üle a' szolgálakkal, nézni, e' dolog hogyan mulik. 26, 58. — *chaňčtap lati* : *am posem vatmes, nag pochent mulilem paschame amk chaňčtachtepanem jot* a' tanító mondja : én idóm közeledik, te nálád múlatom a' paschámát én tanítványaimmal. 26, 18.

mulne muló, mulás. *mulne jejpalt* mulás után.

mulem mulva, mult. *nan chaňčilan, isto kit chotel mulem jejpalt jejmti pascha ti* tudjátok, hogy két nap elmulta után pascha lesz. 26, 2.

mult, *multachv* végezni, mulatni, kerülni. *tav krekanelnel multitü tak mirame* ő büneitől megszabadítja maga népét. 1, 21. — *šim tat!* *chun taji, anem multatü tä ane* szív atya, ha lehet engem muljon, kerüljön e' pohár. 26, 39. — *chun at taji multachv anem tä anane ištobi am tavame ul ajem, jejmti nag erken chojtet* ha nem lehet engem mulnia a' pohárnak, hogy azt ne igyam, legyen te akaratód szerint. 26, 42. — *tuš nanane, nepekenet, nar multine sarışme i tošem mame, ištobi jonchtachv kašpel aku charme* jaj nektek, írástudók, minek kerülitok meg a' tengert és száraz földet, hogy megtérítsetek akár egyet is. 23, 15. — *chulteptan tanme ušnel menes kvané Vifaniáne i multestü tat aku jejme* elhagyván őket a' városból, kiméne Bethphaniába 's mulatott ott egy éjszakát. 21, 17. — *chun multesan Isus tü lanchet* midőn elvégezte Jézus e' beszédek. 19, 1.

multacht mulik. *chun ton chotelet at multan olche, tončuvv ati nar at chultni, os šochen periam charet mos multachtat ton chotelet* ha a' napok nem mulnának, akkor semmi sem maradna, de a' sok választott kedviért elmulnak a' napok. 24, 22.

(*mulém* mulok, *multém* kerítok, kerülök).

muli, *mulg* vendéghely, főhely; lásd *muj. aku ton chojtej erptat mulgel untuchv ajne kvalt i sinagoget keurt* azonképen szeretnek főhelyen ülni a' vendégházban és zsinagógákban. 23, 6.

mučt, *mučtachv* kínoz, gyötör.

mučtacht gyötretik, szenved, fárad. *tocho i elemcho'es piv mučtachtí tananel* így az ember fíja is szenved tőlök. 17, 12.

mučtap kínzó, gyötörö. *mistü tavame mučtap charetné šocho tele-tanat moš* áltadá őt a' kínzóknak, míg mindent megfizet (minden megfizetéséig). 18, 34. — *am am asrajne šak mučtove* az én lányom az ördög által nagyon kínoztatik. 15, 22. — *tan mučtachtem i lachve kvalem urch oštal ošet chojtel olat* ők elfáradt és széllyel kelt (széledt), örzötöl megfosztott juhok gyanánt vannak. 9, 36.

(*mujstém* sértek, kínzok).

TOLDÁSOK.

Az **aj** czikkhez a' 4. lapon : *ajelachv* iddogálni. *vagan jochti amne ati ajelachv ane, chotcharme am ajuchv pümtilem* erőtök van-e vagy nincs iddogálni a' poharat, a' mellyet én fogok inni. 20, 22.

A' 14. lapon legyen **arkep** (or.) főpap; többször fordul elő p. o. 26, 3. 62, 63. Különös egyébiránt, hogy a' fordító az orosz archierej és pervosvätčennik szókat arkep szóval fejezi ki.

A' 26. lapon **išto** mellett legyen **ištobi, ištob** is.

Az 52. lapon legyen : *chajerlane aš* hamisság.

Az 57. lapon a' **char** czikk végéhez : *torem char* isteni, *elem-choles char* emberi. 16, 23.

A' 84. lapon a' *jortel* elibe tétessék : **jort** társ (lásd *jurt*); *ajp jort* ivótárs, vendég. *os nül ašü mos i ajp jortet olne ujl laves michv tavane* de esküvése miatt és a' vendégek jelenvoltáért parancsolá adni neki. 14, 9.

A' 84. lapon **jormant** mint, gyanánt. *jormant kapter* mint galamb. 3, 16. *ton char jormant chajerles tavatel šimü keurt* az mintha paráználkodott volna vele szívében. 5, 28. *jormant erch ošp* mint hatalmas. 7, 29.

A' 84. lapon legyen még : **jormi** szegény (lásd *jorli*); *ton ochče jormitne pertnove*; — *jormit šochen lat olat nan jortelan a'* pénzt a' szegényeknek osztatnék ki; szegények mindenkor vannak veletek. 26, 9. 11.

A' 108. lapon a' *numsacht* után legyen : *pari numsacht* megtér, gondolkozását megváltoztatja. *os nan tonne uman čuvt pari at numsachtan, ištobi tavame agtuchv te tí öt* megismervén meg nem tértetek, hogy benne hittetek volna. 21, 32.

A' 111. lapon a' *šov* előtt legyen : **nóultacht** követ. *nóultachtes tav jejtápalt šav atem* 's követe ő utána sok ember. 12, 15.

A' 112. lapon a' *nultenkv* után következék *nultept, nulteptachv* megtérni, 's azután *nulteptacht, nulteptachtuchv* gyónni, megtérni. A'

9, 13-beli példa az előbbi, a' 3, 6-beli pedig az utóbbira vonatkozik.

A' 122. lapon a' *sovetcht* czikk után következék a' megfelelő éjszaki : (*savetavém* kizoztatom).

A' 141. lapon a' *tav* czikkben *tavatel* helyett álljon *tavanel*, ezen példakkal : *tav lilies cholem charetnel, i ton mos amelet varktat tavanel* ő feléledt a' holtakbul 's azért történnek töle csudák. 14, 2. — *asraj kvaes tavanel, i viš chum jültes aku ton lat* az ördög kiment töle 's a' kis ember meggyógyúla azonnal. 17, 18.

A' 157. lapon a' pali-val szerkesztett igék közzé juthat ez is : *pali punuchv* észélessé tenni. 23, 5.

A' 158. lapon felülről a' második sor után legyen ez a' példa is : *os latkatem met charet jot teletachv tanane chotel pankne denariel, ketsan tanme tak vinogradniketane* 's megegyezvén a' béresekkel, fizetni nekik nap fejében (napszámba) egy denárral, elküldé őket a' szölejébe. 20, 2.

A' 177. lapon a' *var, varuchv* czikkbül ki kell vetni ezt : *jole varem* tagadok, az utána következő példával együtt. Ellemben a' czikk végéhez a' 178. lapon *varel* alakot kell tenni, ezen példával : *oj varleset, vichv Isusme matsir amelel i aluchv* tanácsot tartogattak, megfogni Jézust valami móddal és megölni. Azután következék új czikkül :

varet, *jole varet* tagad, eltagad. *os ton jole varetestü šochen char elpalt latem : at chančilem, nar nag latan* de az eltagadá mindnyájok előtt mondván : nem tudom, mit beszéllesz. 26, 10. — *i os jole varetestü řultem, išto at chančitü cholesme* 's megint eltagadá, megesküvén, hogy nem ismeri az embert. 26, 72.

A' 192. lapon *mimkun* helyett legyen *minkun*, lásd a' *nye'v-tan* 69. lapj.